

Јелена Јурић • mr Јелена Ангеловски

ПРИРУЧНИК

за наставнике

Српски језик и књижевност

за шести разред основне школе

eduka

Јелена Журић, mr Јелена Ангеловски

ПРИРУЧНИК ЗА НАСТАВНИКЕ
СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ
ЗА ШЕСТИ РАЗРЕД ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

ГЛАВНИ УРЕДНИК
Проф. др Бошко Влаховић

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
Доц. др Наташа Филиповић

ЛЕКТОР И КОРЕКТОР
Моња Јовић

ИЗДАВАЧ
Едука д.о.о. Београд
Ул. Змаја од Ноћаја бр. 10/1
Тел./факс: 011 3287 277, 3289 443, 2629 903
Сајт: www.eduka.rs • имејл: eduka@eduka.rs

ЗА ИЗДАВАЧА
Наташа Филиповић, директор

САДРЖАЈ

1. Садржај наставног материјала на компакт диску	5
2. Увод	7
3. Наставни план и програм Српског језика за 6. разред основне школе	8
4. Образовни стандарди за крај обавезног образовања – Српски језик	26
5. Индивидуализација у раду са децом са сметњама у напредовању у редовној школи	31
Поремећаји аутистичког спектра	31
Избор образовних стандарда за децу са поремећајима аутистичког спектра	36
Блаже сметње у менталном развоју	38
Избор образовних стандарда за децу са блажим сметњама у менталном развоју	41
Хиперкинетички синдром (хиперактивност)	43
Коришћена литература	46
6. Планирање циљева, задатака и активности	47
Логичко и критичко мишљење	49
Технике подстицања мишљења у наставном процесу	50
Питања, задаци, налози	51
Оцењивање и извештавање	53
7. Годишњи план рада	55
8. План наставних јединица по темама	56
9. Месечни планови рада (оперативни)	63
10. Писане дневне припреме по наставним јединицама	85
11. Лист за самоевалуацију	375
12. Литература	377

1. САДРЖАЈ НАСТАВНОГ МАТЕРИЈАЛА НА КОМПАКТ ДИСКУ

Поштоване колегинице и колеге,

Наставни материјал који вам нудимо на компакт диску можете да користите према потреби сопствене организације наставе: да га проширујете и скраћујете, мењате и прилагођавате према ситуацијама. Зато смо вам овде понудили оријентациони план лектире по месецима, предлоге програма додатне наставе, прегледне (табеларне) систематизације градива (које можете користити после сваке тематске целине, за обнављање и утврђивање градива, у припремним часовима за часове израде контролног задатка), предлоге тестова, нарочито почетног и завршног. Такође, топло вам препоручујемо квиз – систематизацију и корелацију наставних садржаја српског језика и историје: *Косовски бој и Марко Краљевић у нашој народној епици и у историји*, за који је потребно да ученици прочитају епске песме ова два тематска круга из програма за шести разред (осим, разуме се, одређеног садржаја из уџбеника историје), како би се до краја маја формирале екипе од представника одељења и на kraju школске године одржао квиз.

I Предлог програма обраде лектире по месецима

II Предлог садржаја програма додатне наставе

III Прегледне систематизације наставних садржаја

1. Табеларни преглед наставних садржаја петог разреда
2. Табеларни преглед наставних садржаја шестог разреда

IV Тестови

1. Почетни тест
2. Тест из књижевности и језика
3. Тест из правописа
4. Тест – глаголски облици
5. Завршни тест

V Квиз систематизације и корелације:

Косовски бој и Марко Краљевић у нашој народној епици и у историји

1. О квиз часовима корелације
2. Квиз за шести разред (питања из српског језика)
3. Тест питања о Марку Краљевићу
4. Презентација о припремању квиза
5. Презентација квиза – припремљено за реализацију

Напомена: Нисмо предложили начин бодовања у квизу – то препуштамо вама: да ли ће то бити бодови, графитне оловке или бомбоне, о томе ћете ви одлучити. Важно је да квиз протекне у сарадничкој атмосфери и добром расположењу. Потрудите се да књигама наградите победничку екипу, то је велики подстицај за даље образовање и добар пример мотивисања ученика за читање.

Ауторке квиза су Јелена Журић (српски језик), Љиљана Барбир (историја) и Јелена Вукадиновић (ПП презентација).

2. УВОД

Приручник из предмета Српски језик за шести разред конципиран је тако да наставнику пружи могућност јаснијег разумевања концепције постојећег уџбеника, као и да подстакне идеје за осмишљавање и реализацију наставе овог предмета.

Такође, у приручнику се налазе и сегменти који обухватају подсетнике и конкретне примере из методике наставе, успешна решења реализације програмских садржаја и примере добре праксе, најчешће потешкоће у организацији и реализацији наставе, као и предлог писаних припрема за сваку наставну јединицу. Наставник ће предложене нацрте писаних припрема схватити само као један од начина осмишљавања и реализације часа, прилагодиће их условима свог рада и потребама конкретног одељења које води, односно могућностима и интересовањима својих ученика. На крају приручника дат је и предлог листе за самоевалуацију рада наставника за реализовани час. Ова листа може послужити наставнику као смерница за анализу процеса и ефеката сопственог рада на часу, као и планирање и унапређивање будућих наставних активности.

Надамо се да ће наставник коришћењем овог приручника моћи ефикасније и квалитетније да планира, реализује и вреднује свој наставни рад и напредовање ученика.

3. НАСТАВНИ ПЛАН И ПРОГРАМ СРПСКОГ ЈЕЗИКА ЗА 6. РАЗРЕД

Циљ и задаци

Циљ наставе српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика на којем ће се усмено и писмено правилно изражавати, да упознају, доживе и оспособе се да тумаче одабрана књижевна дела, позоришна, филмска и друга уметничка остварења из српске и светске баштине.

Задаци наставе српског језика:

- развијање љубави према матерњем језику и потребе да се он негује и унапређује;
- описмењавање ученика на темељима ортоепских и ортографских стандарда српског књижевног језика;
- поступно и систематично упознавање граматике и правописа српског језика;
- упознавање језичких појава и појмова, овладавање нормативном граматиком и стилским могућностима српског језика;
- оспособљавање за успешно служење књижевним језиком у различитим видовима његове усмене и писмене употребе и у различитим комуникационим ситуацијама (улога говорника, слушаоца, саговорника и читаоца);
- уочавање разлике између месног говора и књижевног језика;
- развијање осећања за аутентичне естетске вредности у књижевној уметности;
- развијање смисла и способности за правилно, течно, економично и уверљиво усмено и писмено изражавање, богаћење речника, језичког и стилског израза;
- увежбавање и усавршавање гласног читања и читања у себи (доживљајног, изражавајног, интерпретативног, истраживачког; читање с разумевањем, логичко читање) у складу са врстом текста (књижевним и осталим текстовима);
- оспособљавање за читање, доживљавање, разумевање, свестрано тумачење и вредновање књижевноуметничких дела разних жанрова;
- упознавање, читање и тумачење популарних и информативних текстова из илустрованих енциклопедија и часописа за децу;
- поступно и систематично оспособљавање ученика за логичко схватавање и критичко процењивање прочитаног текста;
- развијање потребе за књигом, способности да се њоме ученици самостално служе као извором сазнања; навикавање на самостално коришћење библиотеке (одељењске, школске, месне); поступно овладавање начином вођења дневника о прочитаним књигама;
- поступно и систематично оспособљавање ученика за доживљавање и вредновање сценских остварења (позориште, филм);
- усвајање основних функционалних појмова и теоријских појмова из књижевности, позоришне и филмске уметности;
- упознавање, развијање, чување и поштовање властитог националног и културног идентитета на делима српске књижевности, позоришне и филмске уметности, као и других уметничких остварења;
- развијање поштовања према културној баштини и потребе да се она негује и унапређује;
- навикавање на редовно праћење и критичко процењивање часописа за децу и емисија за децу на радију и телевизiji;
- подстицање ученика на самостално језичко, литерарно и сценско стваралаштво;
- подстицање, неговање и вредновање ученичких ваннаставних активности (литерарна, језичка, рецитаторска, драмска, новинарска секција и др.);
- васпитавање ученика за живот и рад у духу хуманизма, истинолубивости, солидарности и других моралних вредности;
- развијање патриотизма и васпитавање у духу мира, културних односа и сарадње међу људима.

Оперативни задаци:

- увођење ученика у грађење речи;
- упознавање са гласовним системом;
- упознавање гласовних алтернација, њихово уочавање у грађењу и промени речи;
- утврђивање знања о значењу и функцији придевских заменица;
- стицање основних знања о грађењу и значењима глаголских облика (футур II; имперфекат; плусквамперфекат; императив; потенцијал; трпни глаголски придев; глаголски прилози);
- проширивање знања о сложеној реченици;
- оспособљавање ученика за уочавање разлике између дугих акцената;
- оспособљавање за уочавање и тумачење узрочно-последичних веза у уметничком тексту, за исказивање властитих судова и закључака приликом анализе текста и у разним говорним ситуацијама;
- развијање способности за уочавање и тумачење емоција, мотива и песничких слика у лирском тексту;
- постепено упознавање структуре основних облика усменог и писменог изражавања – према захтевима програма.

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

ЈЕЗИК

Граматика

Обнављање, проверавање и систематизовање знања која се у овом и старијим разредима проширују и продубљују, до нивоа њихове примене и аутоматизације у изговору и писању у складу са књижевнојезичком нормом и правописом.

Подела речи по настанку: просте, изведене и сложене. Суфикси – разликовање суфикса од граматичких наставака; творбена основа; корен речи. Примери изведених именица, придева и глагола (певач, школски, школовати се).

Сложенице, примери сложених речи насталих срастањем двеју или више речи, односно њихових творбених основа; просто срастање и срастање са спојним вокалом (Бео/град, пар/о/брод). Префикс; примери именица, придева и глагола насталих префиксацијом (праунук, превелик, научити).

Атрибутска и предикатска функција именица и придева.

Самогласници и сугласници; слоготворно р. Подела речи на слогове. Подела сугласника по месту изговора и по звучности.

Гласовне промене и алтернације – уочавање у грађењу и промени речи: палатализација и сибиларизација; непостојано а; промена л у о; једначење сугласника по звучности (одступања у писаном језику); једначење сугласника по месту изговора; јотовање; асимилација и сажимање самогласника; губљење сугласника (на одступања указати у примерима).

Придевске заменице: разликовање по значењу и функцији – присвојне, показне, односно-упитне, неодређене, опште, одричне; употреба повратне заменице **свој**.

Грађење и значења глаголских облика: аорист (стилска обележеност), футур II; имперфекат; плусквамперфекат; императив; потенцијал; трпни глаголски придев; глаголски прилози. Прости и сложени глаголски облици. Лични и нелични глаголски облици.

Реченица (основни појмови): комуникативна реченица (синтаксично-комуникативна јединица која представља целовиту поруку) и предикатска реченица (синтаксичка јединица која садржи глагол у личном облику).

Независне и зависне предикатске реченице.

Вежбе у исказивању реченичних чланова речју, синтагмом и зависном реченицом.

Комуникативне реченице које се састоје од једне независне предикатске реченице и од више њих.

Правопис

Проверавање, понављање и увежбавање правописних правила обрађених у претходним разредима (писање рече **ли** уз глаголе, **не** уз глаголе, именице и придеве; **нај** уз придеве; употреба великог слова и др.).

Писање одричних заменица уз предлоге. Писање заменица у обраћању: **Ви, Ваш.**

Писање имена васионских тела – једночланих и вишечланих.

Писање глаголских облика које ученици често погрешно пишу (радни глаголски придев, аорист, потенцијал, перфекат, футур I).

Интерпункција после узвика. Растављање речи на крају реда.

Навикавање ученика на коришћење правописа (школско издање).

Ортоепија

Проверавање и увежбавање садржаја из претходних разреда (правilan изговор гласова, разликовање дугих и кратких акцената, интонација реченице).

Вежбе у изговарању дугоузлазног и дугосилазног акцента. Интонација везана за изговор узвика.

КЊИЖЕВНОСТ

Лектира

Лирика

Народна песма: *Највећа је жалост ћи за браћом*

Породичне народне лирске њесме (избор)

Обичајне народне лирске њесме – свадбене (избор)

Ђура Јакшић: *Вече*

Војислав Илић: *Свети Сава*

Алекса Шантић: *Моја оштаџбина*

Милан Ракић: *Наслеђе*

Јован Дучић: *Село*

Вељко Петровић: *Раштар*

Десанка Максимовић: *О њореклу*

Мирослав Антић: *Плава звезда*

Добрица Ерић: *Чудесни свиђац*

Стеван Раичковић: *Хвала сунцу, земљи, ћрави*

Милован Данојлић: *Шљива*

Сергеј Јесењин: *Бреза*

Рабиндранат Тагоре: *Пајарни бродови* или једна песма по избору из *Градинара Ентика*

Народна песма: *Смрт мајке Јуловића.*

Енске народне њесме о Косовском боју (избор)

Народна песма: *Марко Краљевић укида свадбарину*

Енске народне њесме о Марку Краљевићу (избор)

Народна приповетка: *Мала вила*

Бранислав Нушић: *Аутобиографија*

Петар Кочић: *Јаблан*

Светозар Ђоровић: *Бојојављенска ноћ* (одломак)

Исидора Секулић: *Буре* (одломак)

Иво Андрић: *Аска и вук*

Бранко Ђопић: *Чудесна српава*

Стеван Раичковић: *Бајка о дечаку и Месецу*

Гроздана Олујић: *Златојрсћа или Седефна ружса* (избор)

Светлана Велмар Јанковић: *Улица Филића Вишњића* (одломак)

Вилијем Саројан: *Лејо лејој белца*

Антон Павлович Чехов: *Вањка*

Драма

Коста Трифковић: *Избирачица*

Бранислав Нушић: *Аналфабећа*

Петар Кочић: *Јазавац ћрег судом* (одломак)

Дојунски избор

Б. Ђорђић: *Орлови рано леће*

Данило Киш: *Вереници*

Слободан Селенић: *Очеви и оци* (одломак)

Владимир Андрић: *Пустолов* (избор)

Џек Лондон: *Зов дивљине*

Ференц Молнар: *Дечаци Павлове улице*

Хенрик Сјенкјевич: *Кроз пустинју и прашуму*

Реј Бредбери: *Маслачково вино* (избор)

Ефраим Кишон: *Ког куће је најгоре* (избор)

Анђела Нанетић: *Мој дека је био шрешиња* (одломак)

Ијан Мекјуан: *Сањар* (избор)

Са предложеног списка, или слободно, наставник бира најмање три, а највише пет дела за обраду.

Научнотекстуарни и информативни текстови

Вук Стефановић Караџић: *Живот и обичаји народа српског* (избор)

Милутин Миланковић: *Кроз васиону и векове* (одломак)

Веселин Чајкановић: *Студије из српске религије и фолклора* (избор)

М. Иљин: *Приче о стварима* (избор)

Владимир Хулпах: *Легенде о европским традовима* (избор)

Избор из књига, енциклопедија и часописа за децу.

Са наведеног списка, обавезан је избор најмање три дела за обраду.

Тумачење текста

Тумачење условљености догађаја и ситуација, осећања, сукоба, поступака, нарави и карактерних особина ликова – у епским и драмским делима. Упућивање ученика у поткрепљивање властитих судова и закључака појединостима из дела, али са становишта целине. Тумачење ликова као у претходном разреду. Запажање, коментарисање и процењивање ситуација и поступака, речи и дела, физичких и других особина, жеља и могућности, циљева и средстава (њихове складности и противречности).

Упућивање ученика у откривање двоструког описивања стварности: верно представљање појава (објективна дескрипција) и маштовито повезивање појава са ставом и осећањем писца (субјективна дескрипција). Даље упућивање ученика у тумачење песничких слика изазваних чулним дражима (конкретни мотиви), те размишљањем и осећањем (апстрактни мотиви, емоције, рефлексије).

Откривање главног осећања и других емоција у лирским песмама. Уочавање мотивске структуре песме; начин развијања појединачних мотива у песничке слике и њихово здружене функционисање.

Развијање навике да се запажања, утисци и закључци доказују подацима из текста и животне стварности, да се уметничке вредности истражују с проблемском становишта. Давање припремних задатака и упућивање ученика у рад на самосталном упознавању књижевног дела (усмено и писмено приказивање дела). Читање и вредновање ученичких бележака о прочитаној лектири.

Књижевнотеоријски појмови

Лирика

Врсте строфа: стих (моностих); двостих (дистих); тростих (терцет), четворостих (катрен).

Ритам: брз и спор ритам; темпо; интонација и пауза; нагласак речи и ритам; рима – врсте: мушка, женска, средња (дактилска); парна, укрштена, обгрљена, нагомилана и испрекидана; улога риме у обликовању стиха.

Језичко-стилска изражавајућа средства: контраст, хипербола, градација;

Врсте ауторске и народне лирске песме: родољубива, социјална песма; обичајне и породичне народне лирске песме.

Етика

Основна тема и кључни мотиви.

Фабула: покретачи фабуле; заустављање фабуле; ретроспективни редослед догађаја.

Карактеризација: социолошка, психолошка; портрет: спољашњи и унутрашњи.

Биографија и аутобиографија

Роман – пустоловни, историјски и научно-фантастични. Предање.

Драма

Комедија – основне одлике. Хумористичко, иронично и сатирично у комедији.

Карактеризација ликова у комедији.

Монолог и дијалог у драми.

Функционални појмови

Ученици се подстичу да разумеју, усвоје и у одговарајућим говорним и наставним ситуацијама примењују следеће функционалне појмове: чежња, наслућивање, сумња, запрепашћење; савесност, предострожност, хуманост, достојанство; објективно, субјективно, посредно, непосредно, драматично; запажање, образлагање, аргументовано доказивање, анализа, синтеза, упоређивање; детаљ, атмосфера, перспектива.

Читање

Усклађивање читања с природом неуметничког и уметничког текста. Даље упућивање ученика на проучавање обрађеног и необрађеног текста ради изражajног читања (условљеност ритма и темпа; јачина гласа, паузирање, реченични акценат). Казивање напамет научених различитих врста текстова у прози и стиху. Читање и казивање по улогама.

Увежбавање читања у себи према прецизним, унапред постављеним задацима (откривање композицијских јединица, дијалога у карактеризацији ликова, описа и сличних елемената; налажење речи, реченица, правописних знакова и др.).

Увежбавање брзог читања у себи с провером разумевања прочитаног непознатог текста.

ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА

Основни облици усменог и писменог изражавања

Прет причавање са истицањем карактеристика лика у књижевном тексту, филму, позоришној представи. Изборно препричавање: динамичне и статичне појаве у природи (књижевно дело, филм, телевизијска емисија). Препричавање с променом гледишта. Уочавање структуре приче грађене ретроспективно.

Причање са коришћењем елемената композиционе форме (увод, ток радње, градација, место и обим кулминације у излагању, завршетак). Уочавање карактеристика хронолошког и ретроспективног причања.

Описивање спољашњег и унутрашњег простора (екстеријера и ентеријера) по заједничком и самосталном сачињеном плану. Описивање динамичких и статичких појава у природи; прожимање и смењивање статичких и динамичких слика и сцена у описивању и приповедању.

Портретисање особа из непосредне околине на основу анализе књижевних портрета и портрета личности из научно-популарне литературе.

Извештавање: кратак извештај о школској акцији, свечаности, друштвеној акцији у селу или граду и сл.

Усмена и писмена вежбања

Оригиналске вежбе: проверавање и увежбавање садржаја из претходних разреда (правilan изговор гласова, разликовање дугих и кратких акцената, интонација реченице); вежбе у изговарању дугоузлазног и дугосилазног акцента; интонација у изговору узвика.

Слушање звучних записа; казивање напамет научених лирских и епских текстова; снимање казивања и читања; анализа снимка и вредновање.

Лексичке и семантичке вежбе: разликовање облика по дужини изговора; семантичка функција узлазне интонације; именовање осећања и људских особина; један предмет – мноштво особина; значења речи приближних облика.

Некњижевне речи и туђице – њихова замена језичким стандардом.

Синтаксичке и стилске вежбе: ситуациони подстицаји за богаћење речника и

тражење погодног израза; одређивање синтагмом и зависном реченицом.

Сажимање текста уз појачање информативности. Вежбе у запажању; уочавање значајних појединости.

Синтаксичко-стилске вежбе с различитим распоредом речи у реченици, уочавање нијансираних разлика у значењу, истицању и сл.

Стваралачко претричавање текста са променом гледишта.

Причање о догађајима и доживљајима са коришћењем елемената композиционе форме – по самостално сачињеном плану. Вежбање у хронолошком и ретроспективном причању.

Портретисање особе из непосредне околине ученика – по самостално сачињеном плану.

Извештавање: кратак писмени извештај о школској акцији (сакупљање хартије, уређење дворишта ...).

Увежбање технике у изради писменог састава (избор грађе, њено компоновање, коришћење пасуса, обједињавање приповедања и описивања).

Писање службеног и приватног писма.

Осам домаћих писмених задатака, читање и анализа задатака на часу.

Четири школска писмена задатка – по два у полуодишу (један час за израду задатка, два за анализу задатака и писање побољшане верзије састава).

ДОДАТНИ РАД

Језик и језичка култура

Говорне вежбе о слободно изабраним темама (јасност, прецизност, језгровитост, лични тон у излагању).

Значење и употреба падежа (номинатив – предикатив; генитив – квалификативни, темпорални; датив – циљ, етички датив; акузатив – правац, место, мера, количина; инструментал – место, начин; локатив – време, даљи објекат).

Прости и сложени глаголски облици – значење и употреба.

Вежбе у говору с правилним акцентовањем. Акценат у савременом књижевном језику и локалном говору.

Проучавање локалног говора. Бележење локализама и позајмљеница и утврђивање њиховог порекла. Замењивање локализама и позајмљеница речима и изразима стандардног књижевног језика.

Књижевност

Анализа самостално одабраног прозног дела из лектире (фабула, композиција, ликови, теме, идеје, изразита психолошка и дескриптивна места).

Анализа лирске песме (основно осећање, мотиви, песничке слике, особености песничког језика).

Анализа књижевног дела из текуће српске књижевности (по избору ученика).

Анализа филмова и позоришних представа.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

ЈЕЗИК (*граматика, правопис и ортоепија*)

У настави језика ученици се оспособљавају за правилну усмену и писмену комуникацију стандардним српским језиком. Отуда захтеви у овом програму нису усмерени само на језичка правила и граматичке норме, већ и на њихову функцију. На пример, реченица се не упознаје само као граматичка јединица (са становишта њене структуре), већ и као комуникативна јединица (са становишта њене функције у комуникацији).

Основни програмски захтев у настави граматике јесте *да се ученицима језик представи и шумачи као систем*. *Ниједна језичка појава не би требало да се изучава изоловано, ван контекста у којем се остварује њена функција*. У I и II разреду у оквиру вежби слушања, говорења, читања и писања ученици запажају језичке појаве без њиховог именовања, да би се од III до VIII разреда у концентричним круговима и континуираним низовима граматички садржаји изучавали поступно и селективно у складу са узрастом ученика.

Послујност се обезбеђује самим избором и распоредом наставних садржаја, а конкретизација нивоа обраде, као врста упутства за наставну праксу у појединим разредима, назначена је описно формулисаним захтевима: запажање, уочавање, усвајање, појам, препознавање, разликовање, информативно, употреба, обнављање, систематизација и другима. Указивањем на *ниво програмских захтева* наставницима се помаже у њиховим настојањима да ученике не оштете обимом и дубином обраде језичке грађе.

Селективност се остварује избором најосновнијих језичких законитости и информација о њима.

Таквим приступом језичкој грађи у програму наставници се усмеравају да тумачење граматичких категорија заснивају на њиховој функцији коју су ученици у претходним разредима уочили и њоме, у мањој или већој мери, овладали у језичкој пракси. Поступност и селективност у програму граматике најбоље се уочавају на садржајима из синтаксе и морфологије од I до VIII разреда. Исти принципи су, међутим, доследно спроведени и у осталим областима језика. На пример, алтернацију сугласник **к, г, х** ученици ће прво запажати у грађењу речи и деклинацији у V разреду, а вежбама и језичким играма у том и претходним разредима навикавати се на правилну употребу тих консонаната у говору и писању; елементарне информације о палатализацији добиће у VI разреду, а усвојена знања о битним гласовним особинама српског језика обновити и систематизовати у VIII разреду. Тим начином ће ученици стећи основне информације о гласовним променама и алтернацијама, оспособиће се за језичку праксу, а неће бити оптерећени учењем описа и историје тих језичких појава.

Елементарне информације из *морфологије* почињу се ученицима давати од II разреда и поступно се из разреда у разред проширују и продубљују. Од самог почетка ученике треба навикавати да уочавају основне морфолошке категорије, на пример: у II разреду поред уочавања речи које именују предмете и бића, уводи се и разликовање рода и броја код тих речи, а у III разреду разликовање лица код глагола. Тим путем ће се ученици поступно и логички уводити не само у морфолошке, већ и у синтаксичке законитости (разликовање лица код глагола – лични глаголски облици – предикат – реченица). Речи увек треба уочавати и обрађивати у оквиру реченице у којој се запажају њихове функције, значења и облици.

Програмске садржаје из *акцентолођије* не треба обрађивати као посебне наставне јединице. Не само у настави језика, већ и у настави читања и језичке културе, ученике треба у сваком разреду уводити у програмом предвиђене стандардне акценатске норме, а сталним вежбањем, по могућству уз коришћење аудио снимака, ученике треба навикавати да чују правилно акцентовану реч, а уместима где се одступа од акценатске норме, да разликују стандардни акценат од свога акцента.

Правопис се савлађује путем систематских вежбања, елементарних и сложених, која се организују често, разноврсно и различитим облицима писмених вежби. Поред тога, ученике врло рано треба упућивати на служење правописом и правописним речником (школско издање).

Настава **ортографије** обухвата следеће елементе говора: артикулацију гласова, јачину, висину и дужину, акценат речи, темпо, ритам, реченичну интонацију и паузе.

Артикулационе вежбе односе се на правilan изговор гласова: **-ч, -ћ, -ц, -ј, -х**, као и **-е** (често отворено). Ученици с неправилним изговором **-р, -с, -з** упућују се логопеду. Гласови се најпре вежбају појединачно, а онда у говорном ланцу, у тексту.

Ортоопске вежбе, обично краће и чешће, изводе се не само у оквиру наставе језика него и наставе читања и језичке културе. Треба указивати на правилност у говору, али и на логичност и јасност.

Вежбе за усвајање и утврђивање знања из граматике до нивоа његове практичне примене у новим говорним ситуацијама проистичу из програмских захтева, али су у великој мери условљене конкретном ситуацијом у одељењу – говорним одступањима од књижевног језика, колебањима, грешкама које се јављају у писменом изражавању ученика. Стога се садржај вежбања у настави језика мора одређивати на основу систематског праћења говора и писања ученика. Тако ће настава језика бити у функцији оспособљавања ученика за правилно комуницирање савременим књижевним српским језиком.

У настави *граматике* треба примењивати следеће поступке који су се у пракси потврдили својом функционалношћу:

- подстицање свесне активности и мисаоног осамостаљивања ученика;
- сузбијање мисаоне инерције и ученикових имитаторских склоности;
- заснивање тежишта наставе на суштинским вредностима, односно на битним својствима и стилским функцијама језичких појава;
- уважавање ситуационе условљености језичких појава;
- повезивање наставе језика са доживљавањем уметничког текста;
- откривање стилске функције, односно изражајности језичких појава;
- коришћење уметничких доживљаја као подстицаја за учење материјег језика;
- систематска и осмишљена вежбања у говору и писању;
- што ефикасније превазилажење нивоа препознавања језичких појава;
- неговање примењеног знања и умења;
- континуирано повезивање знања о језику са непосредном говорном праксом;
- остваривање континуитета у систему правописних и стилских вежбања;
- побуђивање учениковог језичког израза животним ситуацијама;
- указивање на граматичку сачињеност стилских изражаяних средстава;
- коришћење прикладних илустрација одређених језичких појава.

У настави граматике изразито су функционални они поступци који успешно сузбијају ученикову мисаону инертност, а развијају радозналост и самосталност ученика, што појачава њихов истраживачки и стваралачки однос према језику. Наведена усмерења наставног рада подразумевају његову чврсту везаност за животну, језичку и уметничку праксу, односно за одговарајуће текстове и говорне ситуације. Због тога је указивање на одређену језичку појаву на изолованим реченицама, истргнутим из контекста, означено као изразито непожељан и нефункционалан поступак у настави граматике. Усамљене реченице, лишене контекста, постају мртви модели, подобни да се формално копирају, уче напамет и репродукују, а све то спречава свесну активност ученика и ствара погодну основу за њихову мисаону инертност.

Савремена методика наставе граматике залаже се да тежиште обраде одређених језичких појава буде засновано на суштинским особеностима, а то значи на њиховим битним својствима и стилским функцијама, што подразумева занемаривање формалних и споредних обележја проучаваних језичких појава.

У настави језика нужно је посматрати језичке појаве у животним и језичким околностима које су условиле њихово значење. Ученике ваља упутити на погодне текстове и говорне ситуације у којима се одређена језичка појава природно јавља и испољава. Текстови би требало да буду познати ученицима, а ако пак нису, треба их прочитати и о њима разговарати са ученицима.

Наставник ваља да има на уму и то да упознавање суштине језичке појаве често води преко доживљавања и схватања уметничког текста, што ће бити доволно јак подстицај за наставника да што чешће упућује ученике да откривају стилску функцију (изражајност) језичких појава. То ће допринети развијању ученикове радозналости за језик јер уметничка доживљавања чине граматичко градиво конкретнијим, лакшим и применљивијим. Кад ученицима постане приступачна стилска (изражаяна, експресивна) функција језичке појаве, прихватају је као *стваралачки послуђућак*, што је врло погодан и подстицајан пут да знања о језику брже прелазе у умења, да се на тај начин доприноси бољем писменом и усменом изражавању, али и успешнијој анализи књижевних текстова.

Нужно је да наставник увек има на уму пресудну улогу умесних и систематских вежбања, односно да наставно градиво није усвојено док се добро не увежба. То значи да вежбања морају бити саставни чинилац обраде наставног градива, примене, обнављања и утврђивања знања.

Методика наставе језика, теоријски и практично, упућује да у настави материјег језика треба што пре превазићи нивое препознавања и репродукције, а стрпљиво и упорно неговати више облике знања и умења – *примењивост* и *стваралаштво*. У настојањима да се у наставној пракси удовољи таквим захтевима, функционално је у свакој погодној прилици знања из граматике ставити у функцију тумачења текста (уметничког и популарног), чиме се

оно уздиже од препознавања и репродукције на нивое умења и практичне примене.

Практичност и применљивост знања о језику и његово прелажење у умење и навике посебно се постиже неговањем *правотисних* и *стилских вежби*.

Ученике, такође, континуирано треба подстицати да своја знања о језику повезују са комуникативним говором. Један од изразито функционалних поступака у настави граматике јесу вежбања заснована на коришћењу примера из непосредне говорне праксе, што наставу граматике приближава животним потребама у којима се примењени језик појављује као свестрано мотивисана људска активност. Настава на тај начин постаје практичнија и занимљивија, чиме ученику отвара разноврсне могућности за његова стваралачка испољавања.

Ситуације у којима се испољавају одређене језичке појаве може и сам наставник да поставља ученицима, да их спретно подсећа на њихова искуства, а они ће казивати или писати како у изазовним приликама говорно реагују.

Целовити сазнајни кругови у настави граматике, који започињу мотивацијом, а завршавају сазнавањем, резимирањем и применом одређеног градива, у савременом методичком приступу, поготову у проблемски усмереној настави, отварају се и затварају више пута током наставног часа. Такав сазнајни процес подразумева учестало спајање индукције и дедукције, анализе и синтезе, конкретизације и апстракције, теоријских обавештења и практичне обуке.

Савремена методика наставе истиче низ саодносних методичких радњи које вальа применити у наставној обради програмских јединица из језика и које омогућују да сваки целовит сазнајни пут, почев од оног који је уоквирен школским часом, добије своју посебну структуру.

Обрада нових наставних (програмских) јединица подразумева примену следећих методичких радњи:

- Коришћење погодног *полазног текста* (језичког предлошка) на коме се увиђа и објашњава одговарајућа језичка појава. Најчешће се користе краћи уметнички, научно-популарни и публицистички текстови, а и примери из писмених радова ученика.
- Коришћење исказа (примера из пригодних, текућих или запамћених) *говорних ситуација*.
 - Подстицање ученика да полазни текст *доживе и схвати* у целини и појединостима.
 - Утврђивање и обнављање знања о познатим језичким појавама и појмовима који *непосредно дојриносе* бољем и лакшем схваташњу новог градива. (Обично се користе примери из познатог текста.)
 - Упућивање ученика да у тексту, односно у записаним исказима из говорне праксе, *учавају примере* језичке појаве која је предмет сазнавања.
 - Најављивање и бележење *нове наставне јединице* и подстицање ученика да запажену језичку појаву *ислраживачки сагледају*.
 - Сазнавање *билојих својстава* језичке појаве (облика, значења, функције, промене, изражаяјних могућности...).
 - Сагледавање језичких чињеница (примера) са *разних становишта*, њихово упоређивање, описивање и класификовање.
 - Илустровање и *графичко представљање* језичких појмова и њихових односа.
 - *Дефинисање језичког појма*; истицање својства језичке појаве и уочених законитости и правилности.
 - Препознавање, објашњавање и примена сазнатог градива у новим околностима и у примерима које наводе сами ученици (непосредна дедукција и прво вежбање).
 - Утврђивање, обнављање и примена стеченог знања и умења (даља вежбања, у школи и код куће).

Наведене методичке радње међусобно се допуњују и прожимају, а остварују се у сукцесивној и синхроној поставци. Неке од њих могу бити остварене пре наставног часа на коме се разматра одређена језичка појава, а неке и после часа. Тако, на пример, добро је да текст на коме се усваја градиво из граматике буде раније упознат, а да поједине језичке вежбе буду предмет ученичких домаћих задатака. Илустровање, на пример, не мора бити

обавезна етапа наставног рада, већ се примењује кад му је функционалност неспорна.

Паралелно и здружено, у наведеном сазнајном путу теку све важне логичке операције: запажање, упоређивање, закључивање, доказивање, дефинисање и навођење нових примера. То значи да часови на којима се изучава граматичко градиво немају одељене етапе, односно јасно уочљиве прелазе између њих. Нешто је видљивији прелаз између индуктивног и дедуктивног начина рада, као и између сазнавања језичке појаве и увежбавања.

КЊИЖЕВНОСТ

Увођење ученика у свет књижевности, али и осталих, тзв. некњижевних текстова (популарних, информативних), представља изузетно одговоран наставни задатак. Управо на овом ступњу школовања стичу се основна и врло значајна знања, уменја и навике од којих ће у доброј мери зависити не само ученичка књижевна култура, већ и његова општа култура на којој се темељи укупно образовање сваког школованог човека.

Лектира

Укинута је неприродна и непотребна подела на домаћу и школску *лектиру*, па тако извори за обраду текстова из лектире, поред читанки, постају књиге лектире за одређени узраст и сва остала приступачна литература.

Дата је лектира за одређен разред, разврстана по књижевним родовима – *лирика, епика, драма*, да би се кроз све програме могла пратити одговарајућа и разложна пропорција књижевних дела. Подела је извршена према основној разлици везаној за стих и прозу. Лектира је обогаћена избором научнопопуларних и информативних текстова.

Текстови из *лектире* представљају програмску окосницу. Наставник има начелну могућност да понуђене текстове прилагођава конкретним наставним потребама, али је обавезан и на слободан избор из наше народне књижевности и тзв. некњижевних текстова – према програмским захтевима.

Разлике у укупној уметничкој и информативној вредности појединих текстова утичу на одговарајућа методичка решења (прилагођавање читања врсти текста, опсег тумачења текста у зависности од сложености његове структуре, повезивање и груписање са одговарајућим садржајима из других предметних подручја – граматике, правописа и језичке културе и сл.).

Наставнику је дата могућност и *дојунској избора* дела у складу са наставним потребама и интересовањима конкретног ћачког колектива са којим остварује програм.

Читање од III до VIII разреда

Тумачење текста заснива се на његовом читању, доживљавању и разумевању. При томе је квалитет схватања порука и непосредно условљен квалитетом читања. Зато су разни облици усмереног читања основни предуслов да ученици у настави стичу сазнања и да се успешно уводе у свет књижевног дела.

Изражajno читањe негује се систематски, уз стално повећавање захтева и настојање да се што потпуније искористе способности ученика за постизање високог квалитета у вештини читања. Вежбања у изражајном читању изводе се плански и уз солидно наставнико и учениково припремање. У оквиру своје припреме наставник благовремено одабира погодан текст и студиозно проучава оне његове особености које утичу на природу изражајног читања. У складу са мисаono-емотивним садржајем текста, наставник заузима одговарајући став и одређује ситуациону условљеност јачине гласа, ритма, темпа, интонације, пауза, реченичног акцента и гласовних трансформација. При томе се повремено служи аудио снимцима узорних интерпретативних читања.

Пошто се изражајно читање, по правилу, увежбава на претходно обрађеном и добро схваћеном тексту, то је конкретно и успешно тумачење штива неопходан поступак у припремању ученика за изражајно читање. У оквиру непосредне припреме у VI, VII и VIII разреду повремено се и посебно анализирају психички и језичкостилски чиниоци који захтевају одговарајућу говорну реализацију. У појединим случајевима наставник (заједно са ученицима) посебно приређује текст за изражајно читање на тај начин што у њему обележава врсте пауза, реченичне акценте, темпо и гласовне модулације.

Изражајно читање увежбава се на текстовима различите садржине и облика; користе се лирски, епски и драмски текстови у прози и стиху, у наративном, дескриптивном,

дијалошком и монолошком облику. Посебна пажња посвећује се емоционалној динамици текста, његовој драматичности и говорењу из перспективе писца и поједињих ликова.

У одељењу треба обезбедити одговарајуће услове за изражайно читање и казивање - ученицима у улози читача и говорника ваља обезбедити место испред одељењског колектива, у одељењу створити добру слушалачку публику, заинтересовану и способну да критички и објективно процењује квалитет читања и казивања. Посредством аудио снимка, ученицима повремено треба омогућити да чују своје читање и да се критички осврћу на своје учење. На часовима обраде књижевних дела примењиваће се ученичка искуства у изражайном читању, уз стално настојање да сви облици говорних активности буду коректни и уверљиви.

Читање у себи је најпродуктивнији облик стицања знања па му се у настави поклања посебна пажња. Оно је увек усмерено и истраживачко; помоћу њега се ученици оспособљавају за свакодневно стицање информација и за учење.

Вежбе читања у себи непосредно се уклапају у остале облике рада и увек су у функцији свестранијег стицања знања и разумевања не само књижевног дела, већ и свих осталих текстова.

Примена текст методе у настави подразумева врло ефикасне вежбе за савладавања читања у себи с разумевањем и доприноси развијању способности ученика да усклађују брзину читања са циљем читања и карактеристикама текста који читају.

Квалитет читања у себи подстиче се претходним усмеравањем ученика на текст и давањем одговарајућих задатака, а потом и обавезним проверавањем разумевања прочитаног текста, односно остварења добијених задатака. Информативно, продуктивно и аналитичко читање најуспешније се подстичу самосталним истраживачким задацима који се ученицима дају у припремном поступку за обраду текста или обраду садржаја из граматике и правописа. Тим путем се унапређују брзина и економичност читања, а нарочито брзина схваташа прочитаног текста, подстиче се сазнајни процес, чиме се ученици оспособљавају за самостално учење.

Ученици старијих разреда уводе се у информативно читање које се састоји од брзог тражења информације и значења у тексту, при чему се не прочита свака реч, већ се погледом „пролази” кроз текст и чита се на прескок (међунаслови, поднаслови, први редови у одељцима, увод, закључак). При вежбању ученика у информативном читању, претходно се задају одговарајући задаци (тражење одређених информација, података и сл.), а потом проверава квалитет њиховог остварења. Информативним читањем ученици се такође оспособљавају да ради подсећања, обнављања, меморисања, читају подвучене и на други начин означене делове текста приликом ранијег читања „с оловком у руци”, које треба систематски спроводити као вид припремања ученика за самосталан рад и учење.

Изражайно казивање напамет научених текстова и одломака у прози и стиху значајан је облик рада у развијању говорне културе ученика. Ваља имати у виду да је убедљиво говорење прозног текста полазна основа и неопходан услов за природно и изражайно казивање стихова. Зато је пожељно да се повремено, на истом часу, наизменично увежбава и упоређује говорење текстова у прози и стиху.

Напамет ће се учити разни крајни прозни текстови (нарација, дескрипција, дијалог, монолог), лирске песме разних врста и одломци из епских песама. Успех изражайног казивања знатно зависи од *начина учења и логичкој усвајања текста*. Ако се механички учи, као што понекад бива, усвојени аутоматизам се преноси и на начин казивања. Зато је посебан задатак наставника да ученике навикне на осмишљено и интерпретативно учење текста напамет. Током вежбања треба створити услове да казивање тече "очи у очи", да говорник посматра лице слушалаца и да с публиком успоставља емоционални контакт. Максимална пажња се посвећује свим вредностима и изражайним могућностима говорног језика, посебно – природном говорниковом ставу, поузданом преношењу информација и сугестивном казивању.

Тумачење текста од III до VIII разреда

Са обрадом текста почиње се после успешног читања наглас и читања у себи. Књижевноуметничко дело се чита према потреби и *виши џуџа*, са циљем да изазове

одговарајуће доживљаје и утиске који су неопходни за даље упознавање и проучавање текста. Разни облици поновљеног и усмереног читања дела у целини, или његових одломака, обавезно ће се примењивати у обради лирске песме и краће прозе.

При обради текста примењиваће се у већој мери јединство аналитичких и синтетичких поступака и гледишта. Значајне појединости, елементарне слике, експресивна места и стилскојезички поступци неће се посматрати као усамљене вредности, већ их треба сагледавати као функционалне делове виших целина и тумачити у природном садејству с другим уметничким чиниоцима. Књижевном делу приступа се као сложеном и непоновљивом организму у коме је све условљено узрочно-последичним везама, подстакнуто животним искуством и уобличено стваралачком маштом.

Ученике треба ревносно навикавати на то да своје утиске, ставове и судове о књижевном делу подробније доказују чињеницама из самога текста и тако их оспособљавати за самосталан исказ, истраживачку делатност и заузимање критичких ставова према произвољним оценама и закључцима.

Наставник ће имати у виду да је тумачење књижевних дела у основној школи, поготову у млађим разредима, у *начелу предмета* и да није условљено познавањем стручне терминологије. То, међутим, нимало не смета да и обичан „разговор о штиву“ у млађим разредима буде стручно заснован и изведен са пуно инвентивности и истраживачке радозналости. Вредније је пројектовање ученика поводом неке уметничке слике и њено интензивно доживљавање и конкретизовање у учениковој машти, него само сазнање да та слика формално спада у ред метафора, персонификација или поређења. Зато се још од првог разреда ученици навикавају да слободно испољавају своје утиске, осећања, асоцијације и мисли изазване сликовитом и фигуративном применом песничког језика.

У свим разредима обрада књижевног дела треба да буде повезана са решавањем *проблемских штита* подстакнутих текстом и уметничким доживљавањем. На тај начин стимулисаће се ученичка радозналост, свесна активност и истраживачка делатност, свестраније ће се упознати дело и пружати могућност за афирмацију ученика у радном процесу.

Многи текстови, а поготову одломци из дела, у наставном поступку захтевају умесну *локализацију*, често и вишеструку. Ситуирање текста у временске, просторне и друштвено-историјске оквире, давање неопходних података о писцу и настанку дела, као и обавештења о битним садржајима који претходе или следе одломку – све су то услови без којих се у бројним случајевима текст не може интензивно доживети и правилно схватити. Зато прототопску и психолошку реалност, из које потичу тематска грађа, мотиви, ликови и дубљи подстицаји за стварање, треба дати у пригодном виду и у оном обиму који је неопходан за потпуније доживљавање и поузданije тумачење.

Методика наставе књижевности већ неколико деценија, теоријски и практично, развија и стално усавршава наставников и учеников *истраживачки*, *проналазачки*, *стваралачки* и *саворачки* однос према књижевноуметничком делу. Књижевност се у школи не *предаје* и не учи, већ чита, усваја, у њој се ужива и о њој *расправља*. То су путеви да настава књижевности шири ученикове духовне видике, развија истраживачке и стваралачке способности ученика, критичко мишљење и уметнички укус, појачава и култивише литерарни, језички и животни сензибилитет.

Модерна и савремена организација наставе матерњег језика и књижевности подразумева *активну улогу* ученика у наставном процесу. У савременој настави књижевности ученик не сме бити пасивни слушалац који ће у одређеном тренутку репродуковати "научено градиво", односно наставникова предавања, већ активни субјекат који *истраживачки*, *стваралачки* и *саворачки* учествује у проучавању књижевноуметничких остварења.

Ученикова активност треба да свакодневно пролази кроз све три радне етапе: припремање, рад на часу и рад после часа. У свим етапама ученик се мора систематски навикавати да у току читања и проучавања дела *самостално* решава бројна питања и задатке, који ће га у пуној мери емоционално и мисаono ангажовати, пружити му задовољство и побудити истраживачку радозналост. Такви задаци биће најмоћнија мотивација за рад што је основни услов да се остваре предвиђени интерпретативни домети.

Наставник ваља да постави задатке који ће ученика подстицати да уочава, отвара, истражује и проценује и закључује. Наставникова улога јесте у томе да осмишљено помогне ученику тако што ће га подстицати и усмеравати, настојећи да развија његове индивидуалне склоности и способности, као и да адекватно вреднује ученичке напоре и резултате у свим облицима тих активности.

Проучавање књижевноуметничког дела у настави је сложен процес који започиње наставниковим и учениковим припремањем (мотивисање ученика за читање, доживљавање и проучавање уметничког текста, читање, локализовање уметничког текста, истраживачки припремни задаци) за тумачење дела, своје најпродуктивније видове добија у интерпретацији књижевног дела на наставном часу, а у облицима функционалне примене стечених знања и умења наставља се и после часа: у продуктивним обнављањима знања о обрађеном наставном градиву, у поредбеним изучавањима књижевноуметничких дела и истраживачко-интерпретативним приступима новим књижевноуметничким остварењима. Средишње етапе процеса проучавања књижевноуметничког дела у настави јесу методолошко и методичко заснивање интерпретације и њено развијање на наставном часу.

У заснивању и развијању наставне интерпретације књижевноуметничког дела основно методолошко опредељење треба да буде превасходна усмереност интерпретације према уметничком тексту. Савремена методика наставе књижевности определила се, дакле, за унутрашње (иманентно) изучавање уметничког текста, али она никако не превиђа нужност примене и стапашића да би књижевноуметничко дело било ваљано и поуздано прутамачено.

Уз наведена методолошка опредељења, наставна интерпретација књижевноуметничког дела ваља да удовољи и захтевима које јој поставља методика наставе књижевности: да буде оригинална, естетски мотивисана, свесиррано усклађена са наставним циљевима и значајним дидактичким начелима, да има сопствену кохерентност и постулатност, а да методолошка и методичка поступања на свакој деоници интерпретације остварују јединство анализе и синтезе.

О оквиру основне методолошке оријентације да наставна интерпретација књижевноуметничког дела у највећој мери буде усмерена према уметничком тексту, примат припада опредељењу да се динамика интерпретације усклађује са водећим уметничким вредносстима књижевног остварења, тако што ће оне бити чиниоци обједињавања интерпретативних токова кроз свет дела. Једно од најважнијих начела које поштује тако заснована и опредељена наставна интерпретација јесте удовољавање захтеву да се тумачењем водећих вредносги обухвати, односно проучи, дело у целини. Пошто су обједињена поставка и односи свесираних међусобних пружимања природне датости уметничких чинилаца у делу, тумачењем водећих уметничких вредности обухватају се и упознају и сви други битни чиниоци уметничке структуре, међу којима сваки у интерпретацији добија онолико места колико му припада у складу са уделом који има у општој уметничкој вредности дела. У наставној интерпретацији књижевноуметничког дела обједињавајући и синтетички чиниоци могу бити: уметнички доживљаји, текстовне целине, битни структурни елементи (тема, мотиви, уметничке слике, фабула, сиже, књижевни ликови, поруке, мотивациони поступци, композиција), облици казивања, језичко-стилски постулати и литерарни (књижевноуметнички) проблеми.

У сваком конкретном случају, дакле, на ваљаним естетским, методолошким и методичким разлозима ваља утемељити избор оних вредносних чинилаца према којима ће бити усмеравана динамика наставне интерпретације књижевноуметничког дела. Зато методолошки и методички прилази књижевноуметничком делу, које теоријски и практично заснива и развија савремена методика наставе књижевности, не познају и не признају утврђене методолошке и методичке системе које би требало применити у интерпретацији сваког појединог дела. То значи да нема једном датих и уходаних путева којима се улази у свет сваког појединог књижевноуметничког остварења, већ су ти путеви унеколико увек другачији у приступу сваком поједином књижевноуметничком делу - онолико колико је оно аутономно, самосвојно и непоновљиво уметничко остварење.

Књижевнотеоријски појмови

Књижевнотеоријске појмове ученици ће упознавати уз обраду одговарајућих текстова и помоћу осврта на претходно читалачко искуство. Тако ће се, на пример, током обраде неке родољубиве песме, а уз поредбени осврт на две-три раније прочитане песме исте врсте, развијати појам родољубиве песме и стицати сазнање о тој лирској врсти. Упознавање метафоре биће погодно тек када су ученици у претходном и предтеоријском поступку откривали израженост извесног броја метафоричких слика, кад неке од њих већ знају напамет и носе их као уметничке доживљаје. Језичкостилским израженним средствима прилази се с доживљајног становишта; полазиће се од иззваних уметничких утисака и естетичке сугестије, па ће се потом истраживати њихова језичко-стилска условљеност.

Функционални појмови

Функционални појмови се не обрађују посебно, већ се у току наставе указује на њихова примењена значења. Ученици их спонтано усвајају у процесу рада, у текућим информацијама на часовима, а уз паралелно присуство речи и њоме означеног појма. Потребно је само *погодности* ученике да наведене речи (а и друге сличне њима) разумеју и схватају и да их примене у одговарајућим ситуацијама. Ако, на пример, на захтев да се уоче и објасне *околносити* које утичу на понашање неког лика, ученик наведе те околности, онда је то знак (и провера) да је тај појам и одговарајућу реч схватио у пуном значењу.

У усменом и писменом изражавању узгредно ће се проверавати да ли ученици правилно схватају и употребљавају речи: *узрок, услов, ситуација, торука, однос* и сл. Током обраде књижевних дела, као и у оквиру говорних и писмених вежби, настојаће се да ученици откривају што више *особина, осећања и душевних стања* појединих ликова, при чему се те речи бележе и тако спонтано богати речник функционалним појмовима.

Функционалне појмове не треба ограничавати на поједине разреде. Сви ученици једног разреда неће моћи да усвоје све програмом наведене појмове за тај разред, али ће зато спонтано усвојити знатан број појмова који су у програмима старијих разреда. Усвајање функционалних појмова је непрекидан процес у току васпитања и образовања, а остварује се и проверава у току остваривања садржаја свих програмско-тематских подручја.

ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА

Развијање језичке културе један је од најважнијих задатака наставе материјег језика. Овај наставни процес, иако је програмски конституисан као посебно подручје, с посебним садржајима и облицима рада, мора се преносити како на обраду књижевног текста који је најбољи образац изражавања, тако и на граматику с правописом, која нормира правила и дефинише језичке законе. Исто тако, у повратном смеру, обрада књижевног текста и рад на граматици и правопису књижевног језика, мора укључивати и садржаје за неговање културе усменог и писменог изражавања јер су својим већим делом том циљу и подређени. Рад на богаћењу језичке културе треба да се интегрише са свим видовима усмених и писмених облика изражавања.

У настави језика и културе изражавања ваља непрестано имати у виду **заједнички основни циљ**: развијање језичког мишљења и језичке свести уочавањем језичких законитости, па тек на основу такве свести прелазити на нормирање и дефинисање. Отуда језик као средство изражавања треба да буде предмет наставне пажње у свим његовим структурама.

Неопходно је да ученици уоче разлику између говорног и писаног језика. У говорном језику реченице су обично краће. Чести недостаци су незавршене и стилски неуређене реченице и употреба поштапалица.

Настава ће бити очигледнија и ефикаснија ако се користе аудио снимци (нпр. Звучна читанка) и ако се слуша и анализира снимљен говор ученика.

Лексичке и морфолошке вежбе треба да богате ученичко сазнање о речи као облику, чему служе не само коњугација и деклинација, него и систем грађења речи (просте, изведене и сложене). Вежбе у грађењу изведених речи и сложеница, по угледу на сличне речи у обрађеном тексту, треба да утичу на богаћење ученичког речника.

У старијим разредима лексичко-семантичке вежбе односе се на сложеније садржаје: право и пренесено значење речи, синонимију, хомонимију, антонимију,

полисемију, архаизме, дијалектизме, жаргонизме, позајмљенице, фразеологизме. Треба упућивати ученике на служење речницима: једнојезичним и двојезичним, лингвистичким и енциклопедијским.

Семантичке вежбе се повезују с морфолошким и синтаксичким вежбама и оне треба да развију ученикову свест о одређеној моћи значења речи, на основу чега се једино и може развијати способност и вештина изражавања. У млађим разредима те вежбе обухватају откривање семантичке вредности акцента, и то искључиво на илустрованим примерима (Сунце је село за село, Хајдмо, селе, на село, итд.).

Синтаксичке вежбе су, као и морфолошке и семантичке, битнији садржаји језичке културе у свим разредима. Тежина захтева, природно, одређује се према узрасту ученика. Те се вежбе могу изводити и пре него што ученик почне да стиче синтаксичке појмове, с тим што се на том нивоу у наставном разговору не употребљавају стручни називи. До упознавања првих синтаксичких појмова, вежбе у обликовању реченице треба да формирају свест ученика о месту и положају појединачних реченичних делова у склопу просте реченице. Кад се стекну први појмови о простој реченици, и вежбе ће бити конкретније и богатије. Рад на стилистици реченице конкретно се наставља до краја основног школовања. Он се састоји како у анализи и оцени ученичких реченица из усменог излагања, тако и у анализи и процени реченица у њиховим писменим саставима, а нарочито и посебно – у анализи реченица из дела лектире и говорног језика.

Све врсте тих вежбања, чији је циљ развијање језичког мишљења, изводе се на тексту или у току разговора.

Знатан део говорних вежбања има за циљ изграђивање културе усменог изражавања. У низу својих задатака (правилност, лакоћа, јасност, једноставност, природност, прецизност, дикција) те вежбе треба у највећој мери да приближе учеников говор књижевном изговору. С обзиром на велико шаренило и веома приметну дијалекатску разноликост говора ученика, а често и наставника, говорење напамет научених одломака у стиху и прози (уз помоћ аудитивних наставних средстава) треба да омогући ученику не само неговање правилне дикције, него и да убрза процес приближавања књижевном изговору.

У свим облицима неговања језичке културе **образац или узор** треба да добије одговарајуће место и његов значај се не сме никако потценити. Смишљено одабран узор, примерен узрасту и врсти, треба да буде циљ до којег се стиже уз одговарајуће напоре. И облици усменог, као и облици писменог изражавања, у свим врстама и типовима треба да се прикажу ученицима у пажљиво одабраним узорцима изражавања. Уколико се једна врста усменог или писменог изражавања континуирано понавља из разреда у разред, онда треба у сваком поновљеном случају, у истом или следећем разреду, анализом узорка конкретно показати и обим повећаних захтева (у садржајном, композиционо-формалном и језичко-стилском погледу).

Да се узорци не би претворили у клишеа која спутавају ученичку индивидуалност и самосталност, време између приказивања узорка и израде одговарајућег писменог задатка треба испунити радом на анализи сличних састава. Ови састави могу бити у форми одабраних текстова које ученици сами проналазе у својим читанкама или лектири, а обавезно и у форми самосталних домаћих писмених или усмених задатака – састава којима се остварује процес овладавања одређеним обликом писменог или усменог изражавања. У анализи узорака треба обратити пажњу на све елементе конкретне језичке структуре: садржај и композиција састава, распоред детаља и изражајност употребљене лексике и стилских поступака. Ниједан школски писмени задатак не би требало да се изведе, а да се претходно, на читавом низу смишљено програмираних часова, није говорило како о предмету који ће бити тема писменог састава, тако и о облику у којем ће та тема бити обрађена.

Богаћењу културе усменог и писменог изражавања посебно ће допринети самостални рад ученика на прикупљању одабраних примера језика и стила. Због тога ученици треба да бележе вредне примере: успеле описе, рељефне портрете, правилне реченице, како у погледу формалне структуре (распоред њених делова), тако и у погледу лексике и семантике. Овај рад треба да оствари два задатка везана непосредно за културу изражавања. Прво, тиме ученик организовано индивидуално ради на развијању своје говорне

културе и писмености, а друго – у обиму своје читалачке пажње развија онај њен значајан квалитет који му омогућује непрестано посматрање језика и стила у штиву које чита. Повремени часови или делови часова, посвећени читању одабраних примера треба, уз остало, да подстичу за рад на самообразовању те врсте.

Подстицање ученика на литерарно стваралаштво, схваћено свакако у ужем и претежно образовно-васпитном погледу, треба применити као фронталан рад с целим одељењем, а никако као обавезу литерарне секције. Рад у литерарној секцији је слободно опредељење. Ученик основне школе, нарочито у млађим разредима, по својој природи увек је спреман на креативност, па то треба и подстицати. Усменим и писменим вежбама, кад то потреба допушта, наставник ће ученицима показати како настаје стих, како се речи бирају и распоређују да делују ритмично, како се конституише строфа, како се гради портрет, како се описује пејзаж или сцена. Уосталом, програм наставе усменог и писменог изражавања конципиран је тако да у себи садржи скоро све елементе и уметничког језичког изражавања, па би их требало повремено само обједињавати и осмишљавати. Подстицање ученика на литерарно стваралаштво у додатном раду и литерарној секцији има све богатије садржаје и облике и обимније посебне циљеве. Тај рад не треба поистовећивати с подстицањем на литерарно стваралаштво у оквиру целог одељења.

Један од облика рада на развијању и неговању језичке чистоте јесте и развијање свести о поплави позајмљеница у нашем језику. Наставник ће, разумљиво, морати да нађе меру у објашњавању да сваки језик нужно приhvата и речи пореклом из грчког и латинског језика у стручној терминологији. Треба помоћи ученицима у разликовању позајмљеница које су добиле „право грађанства” у нашем језику од оних речи које треба енергично гонити из говора. Разговори о томе треба да се воде у свакој конкретној прилици, кад се наиђе на позајмљеницу у тексту или кад се она појави у говору ученика; исто тако, са ученицима ваља смишљено трагати за позајмљеницама у свакодневном говору и разним медијима (штампа, радио, телевизија и др.). Записивање домаћих речи, такође, може да буде подесан облик неговања језичке чистоте.

ДОПУНСКА НАСТАВА

Допунска настава се организује за ученике који – из објективних разлога – у редовној настави матерњег језика не постижу задовољавајуће резултате у неком од програмско-тематских подручја.

Зависно од утврђених недостатака у знањима и умењима ученика, као и узрока заостајања, наставник формира одговарајуће групе с којима организује допунски рад (на пример: група ученика с недовољним знањем одређених садржаја и граматике или правописа; група ученика који нису савладали неки од предвиђених елемената књижевне анализе или облика усменог и писменог изражавања; група ученика са артикулационим проблемима, итд.). На основу претходног испитивања тешкоћа и узрока, за сваку групу се ствара посебан, одговарајући план рада, чијим ће се савладавањем отклонити испољени недостаци у знању, умењу и вештини ученика. Допунски рад претпоставља и специфичне облике у савладавању одређених програмских садржаја (индивидуализација наставе – полу програмираним и програмираним секвенцима, наставним листићима; предавањима с друкчијим – очигледнијим примерима; посебни групни и индивидуални задаци и др.). Нарочито треба водити рачуна о одмерености захтева, као и о стимулисању ученика за показане резултате (похвале, награде, позитивна оцена).

Допунски рад организује се током целе наставне године, односно одмах чим се уоче тешкоће појединих ученика у усвајању програмских садржаја. Чим савлада одређену тешкоћу или отклони недостатак, ученик престаје с допунским радом ван редовне наставе. Током даље редовне наставе такве ученике не треба испуштати из вида, односно – диференцирањем редовне наставе – омогућити ученицима да градиво савладају на редовним часовима.

ДОДАТНИ РАД

1. **За додатни рад опредељују се ученици од IV до VIII разреда** изнад просечних способности и посебних интересовања за наставу српског језика, односно за продубљивање и проширивање знања из свих или само поједињих програмско-тематских подручја редовне наставе (књижевност, језик, култура изражавања, филмска и сценска уметност). То су они ученици чија се знања, интересовања и даровитост изразитије испољавају већ у I, II и III разреду. Такве ученике уочавају, прате и подстичу наставници разредне наставе и педагошко-психолошка служба школе све до IV разреда када се први пут организује додатни рад (изводи се све до завршног разреда).

2. **Додатни рад се организује и изводи** за ученике од IV до VIII разреда, један час недељно током целе наставне године. Изузетно је важно да се започета динамика додатног рада одржи док се не реализује утврђени програм. Уколико се, изузетно, додатни рад организује само у једном делу наставне године, пожељно је да се интересовање даровитих ученика за овај рад доцније не гаси, односно да се они подстичу на самостални рад другим формама рада (нпр. појачаном индивидуализацијом рада у редовној настави, давањем посебних задатака, ангажовањем у одговарајућим слободним активностима и др.).

3. **Додатни рад** – заснован на интересовању ученика за проширивање и продубљивање знања, умења и вештина – непосредније активира ученике и оспособљава их за самообразовање, развија њихову машту, подстиче их на стваралачки рад и упућује на самостално коришћење различитих извора сазнања. Под руководством наставника ученици се у додатном раду самостално служе књижевном и некњижевном грађом (у учењу и истраживању), те припремају и излажу своје радове (усмене, писмене, практичне) пред својом групом, разредом или целом школом. Знања, умења и вештине које су стекли истраживачким, индивидуалним и групним радом ученици користе у редовној настави, слободним активностима и у другим приликама (конкурси, такмичења, школске и друге приредбе). Ученике који се посебно истичу у додатном раду треба и посебно стимулисати (похвале, награде, стипендије за даље школовање, упис у одговарајућу средњу школу и др.).

4. Уочавање потенцијално даровитих ученика у овој области остварује се непосредним праћењем од стране наставника разредне и предметне наставе, анализом радова ученика и остварених резултата на смотрама, такмичењима, интервјуисањем ученика и родитеља и применом одређених инструмената од стране школског психолога-педагога. На основу добијених резултата праћења и испитивања, интересовања и жеља даровитих ученика и напред наведених оријентационих садржаја, наставник заједно са ученицима утврђује (конкретизује) програм додатног рада с групама или појединим даровитим ученицима. **Програмом рада** обухватају се сегменти оријентационих садржаја програма (зависно од интересовања и жеља ученика: сва подручја или само књижевност, односно језик, односно култура изражавања, односно филмска или сценска уметност). То значи да наставник није обавезан да с појединцем или групом ученика оствари оријентационе програмске садржаје у целини. Битно је да планирани програмски садржаји буду у складу са интересовањима и жељама ученика, као и са расположивим годишњим фондом часова.

5. Додатни рад из српског језика **може се реализовати као индивидуализовани** (примерен појединим ученицима) и **групни** (за групе ученика једног или више разреда који се посебно интересују за исте програмске садржаје додатног рада). Зависно од интересовања ученика и програмских тема, групе се могу мењати (флексибилност састава групе).

6. **Улога наставника у додатном раду је специфична.** У сарадњи са учеником (евентуално – родитељима и школским педагогом-психологом) наставник утврђује конкретан програм додатног рада (у развијеним школама програм може да утврди и стручни актив наставника српског језика у разредној и предметној настави). Реализујући програм додатног рада, наставник за сваку од одабраних тема проналази и примењује најпогодније облике и методе рада, пре свега оне које у највећој могућој мери активирају све потенцијале ученика, а нарочито оне који омогућавају развој креативности ученика. Током додатног рада наставник се поставља као сарадник који стручно помаже рад појединца или групе: упућује и усмерава, помаже да се дође до правих решења, закључака и генерализација. Однос ученика и наставника у додатном раду је сараднички, непосредни и

ближи него у редовној настави, заснован на узајамном поверењу и поштовању.

7. У додатном раду са ученицима наставник **прати и евидентира** њихов развој и напредовање, усавршава утврђене програме, открива нове могућности индивидуализације рада (проблемски задаци, истраживачки радови, програмиране и полупрограмиране секвенце, коришћење књижевне и некњижевне грађе и разних апарати и техничких помагала и др.), те врши уопштавање и примену стечених знања, умења и вештина у различитим ситуацијама. Обезбеђује укључивање ученика у организоване облике рада ван школе (конкурси, смотре, такмичења). За сваког ученика води досије у који уноси битне податке о његовом напредовању у развоју, те се стара да тај досије прати ученике пре уписа у средњу школу.

8. **Ученици се самостално опредељују за додатни рад** из српског језика (могу бити мотивисани, али никако присильавани на то). Приликом опредељивања ученика за додатни рад, објективно треба проценити мотиве који су утицали на њихову одлуку (у обзир долазе само стварно надарени ученици, оцене из српског језика, а жеље ученика и родитеља не представљају пресудан фактор, јер не мора у сваком одељењу да буде даровитих ученика за овај предмет, талентованих за све предмете и области). Ученик остаје укључен у додатни рад онолико времена (година) колико жели. Посебно треба водити рачуна о томе да се даровити ученици не оптерећују изнад њихових стварних могућности и жеља (довољно је да ученик – уз редовну наставу – буде ангажован још само у једном виду васпитно-образовног рада – додатном раду, на пример, из овог предмета).

4. ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ ЗА КРАЈ ОБАВЕЗНОГ ОБРАЗОВАЊА СРПСКИ ЈЕЗИК

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

1. ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ

У области ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊА ПРОЧИТАНОГ ученик/ученица:

- CJ.1.1.1. разуме текст (ћирилични и латинични) који чита наглас и у себи
- CJ.1.1.2. разликује уметнички и неуметнички текст; уме да одреди сврху текста: експозиција (излагање), дескрипција (описивање), нарација (приповедање), аргументација, пропаганда^{1*}
- CJ.1.1.3. препознаје различите функционалне стилове на једноставним примерима
- CJ.1.1.4. разликује основне делове текста и књиге (наслов, наднаслов, поднаслов, основни текст, поглавље, пасус, фуснота, садржај, предговор, поговор); препознаје цитат; служи се садржајем да би пронашао одређени део текста
- CJ.1.1.5. проналази и издава основне информације из текста према датим критеријумима
- CJ.1.1.6. разликује у тексту битно од небитног, главно од споредног
- CJ.1.1.7. повезује информације и идеје изнете у тексту, уочава јасно исказане односе (временски след, средство – циљ, узрок – последица и сл.) и изводи закључак заснован на једноставњем тексту
- CJ.1.1.8. чита једноставне нелинеарне елементе текста: легенде, табеле, дијаграме и графиконе

2. ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

У области ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ ученик/ученица:

- CJ.1.2.1. зна и користи оба писма (ћирилицу и латиницу)
- CJ.1.2.2. саставља разумљиву, граматички исправну реченицу
- CJ.1.2.3. саставља једноставан експозиторни, наративни и дескриптивни текст и уме да га организује у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста)
- CJ.1.2.4. уме да преприча текст
- CJ.1.2.5. свој језик прилагођава медијуму изражавања* (говору, односно писању), теми, прилици и сл.; препознаје и употребљава одговарајуће језичке варијетете (формални или неформални)
- CJ.1.2.6. влада основним жанровима писане комуникације: саставља писмо; попуњава различите обрасце и формулате с којима се сусреће у школи и свакодневном животу
- CJ.1.2.7. зна да се служи Правописом (школским издањем)*
- CJ.1.2.8. примењује правописну норму (из сваке правописне области) у једноставним примерима
- CJ.1.2.9. има изграђену језичку толеранцију и негативан став према језику дискриминације и говору мржње*

¹ У стандарде су укључени и они који овом приликом нису испитани. Они су обележени звездцом.

3. ГРАМАТИКА, ЛЕКСИКА, НАРОДНИ И КЊИЖЕВНИ ЈЕЗИК

У подобласти *ГРАМАТИКА* ученик/ученица:

- CJ.1.3.1. зна особине и врсте гласова; дели реч на слогове у једноставним примерима; примењује књижевнојезичку норму у вези са гласовним променама
- CJ.1.3.2. уочава разлику између књижевне и некњижевне акцентуације* одређује место реченичног акцента у једноставним примерима препознаје врсте речи; зна основне граматичке категорије променљивих речи; примењује књижевнојезичку норму у вези с облицима речи разликује просте речи од твореница; препознаје корен речи; гради реч према задатом значењу на основу постојећих творбених модела
- CJ.1.3.6. препознаје синтаксичке јединице (реч, синтагму, предикатску реченицу и комуникативну реченицу)
- CJ.1.3.7. разликује основне врсте независних реченица (обавештајне, упитне, заповедне)
- CJ.1.3.8. одређује реченичне и синтагматске чланове у типичним (школским) примерима
- CJ.1.3.9. правилно употребљава падеже у реченици и синтагми правилно
- CJ.1.3.10. употребљава глаголске облике (осим имперфекта) препознаје
- CJ.1.3.11. бирократски језик као непожељан начин изражавања*

У подобласти *ЛЕКСИКА* ученик/ученица:

- CJ.1.3.12. познаје основне лексичке појаве: једнозначност и вишезначност речи; основ— не лексичке односе: синонимију, антонимију, хомонимију; метафору* као лексички механизам
- CJ.1.3.13. препознаје различита значења вишезначних речи које се употребљавају у контексту свакодневне комуникације (у кући, школи и сл.)
- CJ.1.3.14. зна значења речи и фразеологизама који се употребљавају у контексту свакодневне комуникације (у кући, школи и сл.), као и оних који се често јављају у школским текстовима (у уџбеницима, текстовима из лектире и сл.)
- CJ.1.3.15. одређује значења непознатих речи и израза на основу њиховог састава и/или контекста у коме су употребљени (једноставни случајеви)
- CJ.1.3.16. служи се речницима, приручницима и енциклопедијама

У подобласти *НАРОДНИ И КЊИЖЕВНИ ЈЕЗИК* ученик/ученица:

- CJ.1.3.17. разликује појмове књижевног и народног језика; зна основне податке о развоју књижевног језика код Срба (од почетака до данас)
- CJ.1.3.18. зна основне податке о пореклу и дијалекатској разуђености српског језика
- CJ.1.3.19. зна основне податке о језицима националних мањина
- CJ.1.3.20. има позитиван став према дијалектима (свом и туђем)*
- CJ.1.3.21. разуме важност књижевног језика за живот заједнице и за лични развој*

4. КЊИЖЕВНОСТ

У области *КЊИЖЕВНОСТ* ученик/ученица:

- CJ.1.4.1. повезује наслове прочитаних књижевних дела (предвиђених програмима од V до VIII разреда) са именима аутора тих дела
- CJ.1.4.2. разликује типове књижевног стваралаштва (усмена и ауторска књижевност)

- CJ.1.4.3. разликује основне књижевне родове: лирику, епiku и драму
- CJ.1.4.4. препознаје врсте стиха (римовани и неримовани; осмерац и десетерац)
- CJ.1.4.5. препознаје различите облике казивања у књижевноуметничком тексту: нарација, дескрипција, дијалог и монолог
- CJ.1.4.6. препознаје постојање стилских фигура у књижевноуметничком тексту (епитет, поређење, ономатопеја)
- CJ.1.4.7. уочава битне елементе књижевноуметничког текста: мотив, тему, фабулу, време и место радње, лик...
- CJ.1.4.8. има изграђену потребу за читањем књижевноуметничких текстова и поштује национално, књижевно и уметничко наслеђе*
- CJ.1.4.9. способан је за естетски доживљај уметничких дела*

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

1. ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ

У области ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊА ПРОЧИТАНОГ ученик/ученица:

- CJ.2.1.1. чита текст користећи различите стратегије читања: „летимично читање“ (ради брзог налажења одређених информација); читање „с оловком у руци“ (ради учења, ради извршавања различитих задатака, ради решавања проблема); читање ради уживања*
- CJ.2.1.2. познаје врсте неуметничких текстова (излагање, технички опис, техничко приповедање, расправа, реклама)
- CJ.2.1.3. препознаје и издваја језичка средства карактеристична за различите функционалне стилове
- CJ.2.1.4. разликује све делове текста и књиге, укључујући индекс, појмовник и библиографију и уме њима да се користи
- CJ.2.1.5. проналази, издваја и упоређује информације из два краћа текста или више њих (према датим критеријумима)
- CJ.2.1.6. разликује чињеницу од коментара, објективност од пристрасности и пропаганде на једноставним примерима
- CJ.2.1.7. препознаје став аутора неуметничког текста и разликује га од другачијих ставова изнетих у тексту

2. ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

У области ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ ученик/ученица:

- CJ.2.2.1. саставља експозиторни, наративни и дескриптивни текст, који је целовит и кохерентан
- CJ.2.2.2. саставља вест, реферат и извештај
- CJ.2.2.3. пише резиме краћег и/или једноставнијег текста
- CJ.2.2.4. зна основне особине говорног и писаног језика*
- CJ.2.2.5. зна правописну норму и примењује је у већини случајева

3. ГРАМАТИКА, ЛЕКСИКА, НАРОДНИ И КЊИЖЕВНИ ЈЕЗИК

У подобласти ГРАМАТИКА ученик/ученица:

- CJ.2.3.1. одређује место акцента у речи; зна основна правила акценатске норме
- CJ.2.3.2. препознаје гласовне промене
- CJ.2.3.3. познаје врсте речи; препознаје подврсте речи; уме да одреди облик променљиве речи

- CJ.2.3.4. познаје основне начине грађења речи (извођење, слагање, комбинована творба, претварање)
- CJ.2.3.5. препознаје подврсте синтаксичких јединица (врсте синтагми, независних и зависних предикатских реченица)
- CJ.2.3.6. одређује реченичне и синтагматске чланове у сложенијим примерима
- CJ.2.3.7. препознаје главна значења падежа у синтагми и реченици
- CJ.2.3.8. препознаје главна значења и функције глаголских облика

У подобласти *ЛЕКСИКА* ученик/ученица:

- CJ.2.3.9. познаје метонимију* као лексички механизам
- CJ.2.3.10. зна значења речи и фразеологизама који се јављају у школским текстовима (у уџбеницима, текстовима из лектире и сл.), као и литерарним и медијским текстовима намењеним младима, и правилно их употребљава
- CJ.2.3.11. одређује значења непознатих речи и израза на основу њиховог састава и/или контекста у коме су употребљени (сложенији примери)

4. КЊИЖЕВНОСТ

У области *КЊИЖЕВНОСТ* ученик/ученица:

- CJ.2.4.1. повезује дело из обавезне лектире са временом у којем је настало и са временом које се узима за оквир приповедања
- CJ.2.4.2. повезује наслов дела из обавезне лектире и род, врсту и лик из дела; препознаје род и врсту књижевноуметничког дела на основу одломака, ликова, карактеристичних ситуација
- CJ.2.4.3. разликује лирско-епске врсте (баладу, поему)
- CJ.2.4.4. разликује књижевнонаучне врсте: биографију, аутобиографију, дневник и путопис и научно-популарне текстове
- CJ.2.4.5. препознаје и разликује одређене (тражене) стилске фигуре у књижевноуметничком тексту (персонификација, хипербола, градација, метафора, контраст)
- CJ.2.4.6. одређује мотиве, идеје, композицију, форму, карактеристике лика (психолошке, социолошке, етичке) и њихову међусобну повезаност
- CJ.2.4.7. разликује облике казивања у књижевноуметничком тексту: приповедање, описивање, монолог/унутрашњи монолог, дијалог
- CJ.2.4.8. уочава разлику између препричавања и анализе дела
- CJ.2.4.9. уме да води дневник о прочитаним књигама*

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

1. ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ

У области *ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊА ПРОЧИТАНОГ* ученик/ученица:

- CJ.3.1.1. проналази, издваја и упоређује информације из два дужа текста сложеније структуре или више њих (према датим критеријумима)
- CJ.3.1.2. издваја кључне речи и резимира текст
- CJ.3.1.3. издваја из текста аргументе у прилог некој тези (ставу) или аргументе против ње; изводи закључке засноване на сложенијем тексту
- CJ.3.1.4. чита и тумачи сложеније нелинеарне елементе текста: вишеструке легенде, табеле, дијаграме и графиконе

2. ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

У области *ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ* ученик/ученица:

- CJ.3.2.1. организује текст у логичне и правилно распоређене пасусе; одређује прикладан наслов тексту и поднаслове деловима текста
- CJ.3.2.2. саставља аргументативни текст
- CJ.3.2.3. пише приказ (књиге, филма, позоришне представе и сл.), репортажу и расправу
- CJ.3.2.4. пише резиме дужег и/или сложенијег текста
- CJ.3.2.5. зна и доследно примењује правописну норму

3. ГРАМАТИКА, ЛЕКСИКА, НАРОДНИ И КЊИЖЕВНИ ЈЕЗИК

У подобласти *ГРАМАТИКА* ученик/ученица:

- CJ.3.3.1. дели реч на слогове у сложенијим случајевима
- CJ.3.3.2. познаје гласовне промене (уме да их препозна, објасни и именује)
- CJ.3.3.3. зна и у свом говору примењује* акценатску норму
- CJ.3.3.4. познаје подврсте речи; користи терминологију у вези са врстама и подврстама речи и њиховим граматичким категоријама
- CJ.3.3.5. познаје и именује подврсте синтаксичких јединица (врсте синтагми, независних и зависних предикатских реченица)
- CJ.3.3.6. познаје главна значења падежа и главна значења глаголских облика (уме да их објасни и зна терминологију у вези с њима)

У подобласти *ЛЕКСИКА* ученик/ученица:

- CJ.3.3.7. уме да одреди значења непознатих речи и израза на основу њиховог састава, контекста у коме су употребљени, или на основу њиховог порекла
- CJ.3.3.8. зна значења речи и фразеологизама у научнопопуларним текстовима, намењеним младима, и правилно их употребљава

4. КЊИЖЕВНОСТ

У области *КЊИЖЕВНОСТ* ученик/ученица:

- CJ.3.4.1. наводи наслов дела, аутора, род и врсту на основу одломака, ликове, карактеристичних тема и мотива
- CJ.3.4.2. издава основне одлике књижевних родова и врста у конкретном тексту
- CJ.3.4.3. разликује аутора дела од лирског субјекта и приповедача у делу
- CJ.3.4.4. проналази и именује стилске фигуре; одређује функцију стилских фигура у тексту
- CJ.3.4.5. одређује и именује врсту стиха и строфе
- CJ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело
- CJ.3.4.7. изражава свој став о конкретном делу и аргументовано га образлаже
- CJ.3.4.8. повезује књижевноуметничке текстове с другим текстовима који се обрађују у настави*

5. ИНДИВИДУАЛИЗАЦИЈА У РАДУ СА ДЕЦОМ СА СМЕТЊАМА У НАПРЕДОВАЊУ У РЕДОВНОЈ ШКОЛИ²

ПОРЕМЕЋАЈИ АУТИСТИЧКОГ СПЕКТРА

ОПШТЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ

Аутизам је развојни поремећај који се испољава до треће године живота. Тежина клиничке слике варира од најтежих манифестација аутизма до сасвим дискретних форми аутистичког понашања. Зато и говоримо о поремећајима аутистичког спектра.

Ма колико се међусобно разликовали, сви поремећаји аутистичког спектра имају неке заједничке карактеристике: поремећај социјалних интеракција, поремећај комуникације и стереотипије у понашању.

ПОРЕМЕЋАЈ СОЦИЈАЛНИХ ИНТЕРАКЦИЈА

Деца са аутизмом често немају потребу да остваре контакт са другим особама или се, пак, социјални контакт остварује само да би се задовољиле властите потребе. Дете које је повређено, уплашено или тужно, неће тражити утеху од друге особе, нити ће покушати да са другом особом подели своје задовољство. С друге стране, деца са аутизмом углавном не препознају емоције других људи. Контакт погледом је обично површан и краткотрајан, пре свега због тога што дете са аутизмом не уме да прочита емоцију са лица друге особе. Многа правила социјалног живота, почев од оних најлакших, па све до најкомплекснијих, особе типичног развоја усвајају спонтано, без икакве формалне обуке. За децу са аутизмом, неписана правила социјалног функционисања представљају велику загонетку која се може само делимично решити упорним и систематским радом.

ПОРЕМЕЋАЈ КОМУНИКАЦИЈЕ

Нека деца са аутизмом уопште не говоре. Код ове деце не јавља се ни гест као спонтани покушај да се надомести недостатак вербалне комуникације. У многим случајевима, развија се говор који нема комуникативну функцију. Често се у говору запажају: бизарна модулација гласа, ехолалија (понављање туђих речи), неологизми (измишљене речи), идиосинкразије (говор специфичан само за ту особу), неправилна употреба личних заменица (о себи говоре у трећем, а често и у другом лицу)... Изразити су поремећаји прагматике, чак и код деце са високофункционалним аутизмом, која имају развијену вербалну комуникацију. Они се испољавају на различите начине: дете не уме да одреди адекватну удаљеност од саговорника; да прилагоди интензитет и модулацију гласа социјалним захтевима; да препозна када би требало да ћути а када да говори; да одреди колико би дуго требало да говори о одређеној теми; да препозна комуникационе намере саговорника итд. Деца са аутизмом, осим у ретким случајевима, не разумеју идиоме, фразе и сарказам у говору. Њихово разумевање говора је буквально.

СТЕРЕОТИПИЈЕ У ПОНАШАЊУ

Деца са аутизмом често су заокупљена бојом, мирисом, текстуром, вибрацијом и другим карактеристикама предмета који су небитни за њихово функционисање. Понекад имају ритуале који могу бити везани за било који аспект живота: исхрану, облачење, успављивање... Углавном имају отпор према променама. Многа деца са аутизмом имају стереотипне покрете телом или деловима тела (лепршање рукама, клаћење, љуљање, увртање

² Из приручника за наставнике *Индивидуализација у раду са децом са смешњама у напредовању у редовној школи* проф. др Ненада Глумбића и Љиљане Вдовић, Едука, Београд, 2012.

прстију, ход на врховима прстију итд.). Деца са високофункционалним аутизмом могу имати уску, ограничена и необична интересовања. Тако се дешава да ученик млађих разреда основне школе одлично познаје возове, пилоне или неке врсте животиња, а да при томе има отпор према већини наставних садржаја који се обрађују у школи.

ОСТАЛИ ПОРЕМЕЋАЈИ

Осим наведених, ученици са аутизмом могу имати и бројне друге поремећаје који на различите начине утичу на њихово образовање.

Поремећаје аутистичког спектра карактерише учестала појава сензорних аномалности. Оне се најчешће испољавају: у облику сензорне преосетљивости, када обични звуци и додири изазивају бол и друге непријатне сензације; у виду снижене осетљивости појединих чула; у виду немогућности да се јасно идентификује извор звука и да се занемари позадинска буква; у облику снижене толеранције на дуготрајно излагање сензорним стимулусима итд.

Аутизам се може комбиновати са било којим нивоом интелектуалног функционисања, од најтежих форми интелектуалне ометености до просечних или чак натпросечних интелектуалних способности.

Код деце са аутизмом и тежим облицима интелектуалне ометености може се очекивати и не тако ретка појава епилептичних напада који су изузетно ретки код деце са високофункционалним аутизмом.

У овој последњој категорији, пак, честа је моторичка неспретност, која се може испољити и неким обликом диспраксије. Један од облика диспраксије код деце школског узраста јесте и поремећај рукописа – дисграфија.

ПЕДАГОШКЕ ИМПЛИКАЦИЈЕ

На основу добrog познавања природе аутистичког поремећаја, могуће је осмислити извесна упутства за образовно-васпитни рад са овом популацијом. Међутим, ниједно упутство не би требало схватити као рецепт који би се могао применити на сваку појединачну ситуацију и на свако дете са аутизмом. Наставницима се саветује да пажљиво прочитају општа упутства за прилагођавање образовно-васпитног рада деци с поремећајима аутистичког спектра, а да све недоумице разрешавају уз консултацију са дефектологом.

1. Обезбедите структуриран ритам дана

Деца са аутизмом не умеју да организују и користе слободно време на продуктиван начин. Зато им је потребно обезбедити високоструктуриран ритам дана, и код куће и у школи. Потребно је да се установи одређена рутина које ћемо се придржавати што је више могуће. Једном установљена рутина пружа детету са аутизмом утеху и сигурност.

2. Користите визуелну подршку

За многу децу са аутизмом слике имају много већи значај у преношењу порука него речи. Зато користите визуелну подршку кад год је то могуће. Ако ученику дајете вербални налог који он не разуме, престаће да вас слуша. Слика ће му помоћи да остане у контакту са вама. Потребно је, наравно, да дете разуме значење одређене слике. Зато би слике требало да буду сасвим реалистичне, без непотребних детаља и карикатура. Уколико дете не разуме слику, можете користити фотографије или тродимензионалне објекте. Када дете овлада одређеном активношћу, визуелна подршка се смањује, а некада и сасвим укида. Визуелна подршка је посебно значајна приликом стварања распореда.

3. Направите распоред активности

Добро структуриран ритам дана уз адекватну визуелну подршку најбоље се може остварити креирањем визуелних распореда. Визуелни распореди омогућавају деци са аутизмом да предвиде редослед активности, да боље усмере пажњу и да се осећају сигурном. Најбоље би било да се направи један општи визуелни распоред, који би служио за структуирање активности у току једног школског дана, и низ специфичних визуелних распореда који се односе на конкретне активности у току једног школског часа или неке ваннаставне активности.

Како да направимо општи визуелни распоред? Потребно је да прво изаберемо слике, фотографије или симbole са одређеним значењем. На пример, цртеж или фотографија лопте може да означава игру у школском дворишту. Визуелна средства треба пластифицирати јер ће се користити током дужег временског периода. Дете треба да научи значење одређеног симбола. То се постиже дуготрајном, доследном и свакодневном употребом истих симбола у идентичним околностима. Иако симболи могу бити поређани на једном листу папира, много је ефикасније да се у прављењу визуелних распореда користи чичак-трака. Чичак-трака треба да се постави на јасно видљиво и лако доступно место, нпр. на унутрашњу страну врата учионице. Боја чичак-траке треба да се јасно разликује од боје коришћених симбола. Слике које означавају главне активности у школи поређамо на чичак-траку одозго надоле. Нпр. можемо имати слику која се односи на час математике, затим слику која означава мали одмор, слику која се односи на час материјег језика, слику за активност у школском дворишту итд. Испод сваке слике треба да буде и словима назначена активност. У већ наведеном примеру са лоптом, на дну пластифициране картице на којој је фотографија лопте написаћемо „игра у дворишту“. Картице се увек ређају тако да се између појединачних слика види чичак-трака у дужини од око 5 цм. На дну чичак-траке прави се џеп или сандуче у које ће се картице са симболима одлагати када одређена активност буде завршена. У близини визуелног распореда не би требало да буде других визуелних средстава.

На почетку сваког радног дана доведемо ученика до места на коме се налази визуелни распоред и укратко испричамо шта ћемо радити тога дана. Задржимо се на првој картици и кажемо шта та картица представља. Затим скинемо картицу са чичак-траке и однесемо је до места где ће се обавити одговарајућа активност. Када активност буде завршена, заједно са дететом одлажемо картицу у џеп или у кутију на дну чичак-траке, а затим узимамо следећу картицу и са њом поступамо на идентичан начин.

Овај поступак се, у зависности од способности детета, може донекле модификовати. За децу ненавиклу на визуелне распореде некад ће бити потребно да се и на месту на коме се обавља активност налази симбол те активности. С друге стране, деци која су извежбана у коришћењу визуелних распореда биће довољно да распоред дневних активности буде написан у свесци. Ако ученик уме да чита, распоред се може организовати у форми чек-листе, тако да ученик може да штиклира сваку активност која је завршена. Важно је да се визуелни распореди користе упорно, без обзира на то што нам се можда чини да дете не разуме њихово значење.

За децу која не говоре и не разумеју налоге, користите стварне предмете у циљу антиципације следеће активности. На пример, десетак минута пре часа физичког васпитања дајте им да држе малу гумену лопту; ако одлазе кући колима, неколико минута пре поласка дајте им аутомобил играчку. Понављајте ове активности свакодневно користећи увек исте предмете.

Помоћу визуелних распореда може се организовати и било која друга активност: овладавање одређеном вештином, учење неког садржаја или израда домаћих задатака. Приликом израде домаћих задатака, важно је да ученик унапред зна колико ће нека активност трајати. Ако, на пример, треба да напише три реда неког слова, потребно је да му се да свеска у којој је на почетку сваког од три реда написано по једно слово. Родитељи треба да направе визуелни распоред у коме ће се наизменично смењивати картице са словом (три картице за сваки ред) и картице које означају награду која ће уследити након сваког исписаног реда.

4. Наградите дете

Ако се одлучите да помоћу визуелног распореда подучавате ученика са аутизмом, једна од картица морала би да се односи и на награду. Награда се добија као резултат успешно изведенх активности. Она се може користити и за поткрепљивање социјално пожељног понашања. У избору награде руководимо се жељама самог детета. За неко дете ће адекватну награду представљати „смајли“, жетон или балончић, док ће за неко друго дете функцију награде имати комадић омиљене хране или краткотрајно обављање омиљене активности.

5. Говорите конкретно и јасно

Говорите јасно. Не користите сувишне речи. Уместо да кажете: „Данас је прилично хладно. Не би било лоше да обучеш јакну када будемо ишли у шетњу“, једноставно реците: „Обуци јакну“. Питајте ученика шта сте рекли да бисте проверили да ли вас је разумео. Немојте користити идиоме. Ако кажете детету да се „претвори у уво“, можете очекивати само две реакције: дете не разуме шта сте изговорили или, пак, добија панични напад јер нити зна како да се претвори у уво, нити жeli да постане уво. Избегавајте иронију и сарказам. Вашу иронично изговорену опаску да уживате када дете лупа вратима, ученик са аутизмом схватаће буквально. Иако вам то не изгледа учтиво, радије кажите: „Дај ми књигу“, него „Да ли би могао да ми даш књигу?“ Ако ваш налог није експлицитан, дете са аутизмом помислиће да га питате да ли он може (тј. има способност) да вам да књигу. Ако нудите избор, нека ваша понуда буде што конкретнија. „Да ли би волео да црташ црвеном или плавом оловком?“ много је боља опција него питање: „Којом би бојицом волео да црташ?“ Имајте у виду да деца са аутизмом боље реагују на визуелну него на слушну информацију. Према томе, ако дете уме да чита, добро би било да му напишете своје захтеве.

6. Преусмерите стереотипе

Ограничена интересовања, стереотипије и ритуали саставни су део клиничке слике аутизма. Извесни стереотипи у понашању никада неће нестати. По правилу, стереотипије не треба забрањивати већ преусмеравати. То је могуће само ако детету понудимо другу активност, врло сличну његовом стереотипу, која ће имати социјално прихватљиву форму. Дешава се, на пример, да дете хода тачно одређеном путањом по учиниоци. Можемо да направимо од итисона кружне облике које ћемо порећати у непосредној близини његове путање и тражити да хода газећи по кружним формама. Ако дете има неки стереотипни покрет телом, можемо осмислiti игру у којој ће се тај покрет користити у комбинацији са неким другим, сличним покретом. Овакве активности се могу лепо уклопити у наставу физичког или музичког васпитања. Ако у току одређеног часа немамо могућности за реализацију наведених активности, евентуалну појаву стереотипија треба игнорисати.

Нека деца имају отпор према променама, а свака промена рутине изазива страх. Ако нашу уобичајену активност у дворишту морамо да изменимо због лошег времена, онда би што пре у визуелном распореду требало заменити картице како би се дете навикло на новонасталу ситуацију. У извесним случајевима, деца са аутизмом пружају отпор према променама које су свакодневне и које чине саставни део школских активности, као што је одлазак у фискултурну салу. У том случају потребно је да више пута у току претходног часа кажемо да ће следећи час бити одржан у фискултурној сали прецизирајући колико је времена остало до завршетка часа. Нпр. можемо рећи да за десет (пет, три...) минута почиње час физичког. Иако деца са аутизмом често немају концепт метричког времена, свакодневним понављањем наведених активности постепено се навикавају на правилну употребу термина којима се одређује трајање. Оријентација у времену лакше ће се постићи ако користимо тајмере или пешчане сатове. Уколико је дете изразито анксиозно приликом преласка из једне у другу просторију, треба му дозволити да са собом понесе омиљену играчку или неки други предмет за који је нарочито везано.

Ако ученик са аутизмом има уска и ограничена интересовања, њих би требало искористити као потенцијал за усвајање наставних садржаја из различитих предмета. Ако је, на пример, ученик фасциниран животињама и ако има снажан отпор према математици, онда ћемо таблицу множења обрађивати задацима следећег типа: „Ако у седам кавеза има по три мајмуна, колико има укупно мајмуна?“ На сличан начин могу се обрађивати граматика, ликовно васпитање итд.

Повремено се ученику са аутизмом могу дозволити омиљене активности у форми награде или као део процеса учења. Тада се, међутим, суочавамо са проблемом временског ограничавања такве активности. Због тога је потребно да се одреди правило у погледу трајања одређене активности. Добро је да дете у сваком тренутку зна колико му је преостало времена за омиљену активност. То се постиже употребом тајмера који визуелно приказују проток времена. Иако су врло једноставни уређаји, тајмере је понекад тешко набавити у нашој средини. Уместо тога, могу се користити пешчани сатови различите величине.

7. Поставите јасна социјална правила

Деца са аутизмом не поштују ни најосновнија правила понашања. Имајте у виду да се не ради о неваспитању, већ о неразумевању социјалних правила. Ако ученик са тежим обликом аутизма не показује интересовање за друге особе, потребно је да га постепено укључимо у интерактивну игру. То је најбоље учинити на часу физичког васпитања тако што ћемо организовати наизменичне активности. Деца са високофункционалним аутизмом имају већи капацитет за разумевање социјалних правила, али их не могу усвојити спонтано. Корисно средство за прихватање правила понашања јесу тзв. социјалне приче. Ове приче се пишу за сваку конкретну ситуацију, а могу бити презентоване и у сликовној форми. У причи се описује одређена ситуација, како се protagonisti приче осећају и шта би се могло десити.

8. Помозите ученику са аутизмом да се избори са сензорним проблемима

Деца са аутизмом не могу да игноришу небитне сензорне стимулусе и да разликују важније и мање важне информације. Зато је потребно да са плафона уклоните све висеће елементе, а са зидова и паноа све цртеже, графиконе и друге визуелне садржаје који се не користе свакодневно. Алтернативно, визуелна средства се могу прекрити и приказивати само када је то неопходно. Учиниоца не би требало да буде у непосредној близини улице. Ученик са аутизмом треба да седи у предњем делу учионице, удаљен и од прозора и од врата, како би опажао што мање непотребних стимулуса. Сто за којим седи дете не би требало да буде обојен јарким бојама. На столу треба да се налази само оно што је тренутно потребно за рад.

Нека деца са аутизмом изузетно су осетљива на звукове одређене фреквенције. Ова деца најчешће покривају уши рукама. Ако дете виче или на други начин прави галаму, могуће је да му смета околна бука коју покушава да маскира звуцима које само производи. Оваквој деци треба дозволити да се привремено изолују. У ту сврху се могу користити ниски паравани, који не заузимају много простора, слушалице и антифони. Ако се дете плаши одређеног звука (нпр. дела неке песме), можете снимити такву песму и пуштати је сваког дана тако што ћете интензитет тона подесити испод границе чујности, постепено га појачавајући до прихватљивог нивоа.

Деца са аутизмом могу имати снажне негативне реакције на трепћуће светло. Ако сте убеђени да светло не трепери, вероватно грешите. Реч је о томе да ни ви ни друга деца не можете опазити оно што опажају нека деца са аутизмом. Да бисте избегли треперење светла, користите увек нове сијалице, избегавајте употребу флуоресцентног светла, а уместо компјутера користите лаптоп. Посаветујте родитеље да затраже савет офтальмолога у вези са евентуалном куповином ИРЛЕН naoчара са обојеним филтерима. Ако дете уме да пише, избегавајте папир интензивно жуте боје. Бели папир, који се у нашим школама најчешће користи, такође није најбоље решење за децу са аутизмом. Уместо тога користите сиви, светлоплави или светлозелени папир.

Нека деца са аутизмом не подносе поједине тактилне стимулусе. Уверите се да им не смета текстура одеће или наставног средства. Не додирујте их.

Извесни облици понашања (љуљање, окретање укруг, пењање по столовима, повишена покретљивост итд.) упућују на могућност да је детету са аутизмом потребна интензивнија сензорна стимулација. Овој деци је потребно дозволити да повремено учествују у моторичкој активности, најбоље у виду награде за извршени задатак. Осим тога, детету које је стално у покрету потребно је дозволити да носи испуњени прслук, будући да снажан притисак обезбеђује неопходну стимулацију. Ношење испуњеног прслука требало би ограничити на временски интервал од двадесет минута. Искористите часове физичког васпитања за стимулацију љуљањем. Дете може да се љуља на љуљашци или на велиkim лоптама за пилатес лежећи на stomaku, при чему масирати леђа кружним покретима у смеру казаљке на сату. Нека деца ће уживати ако их увијемо у струњачу и благо котрљамо. Искуство показује да се током љуљања и лежања у струњачи боље учи говор него током уобичајених активности у учионици.

9. Укључите друге ученике у систем подршке

Осталој деци из разреда објасните зашто се ученик са аутизмом понаша на одређени начин. Мотивишите их да учествују са њим у интерактивној игри. Искористите прилику када се организује излет или нека друга ваннаставна активност да одредите децу која ће бити задужена да помажу детету са аутизмом. Деца се бирају само ако се добровољно пријаве. Посебно ћете истаћи њихову улогу ако им доделите неки беџ или траку са натписом који указује на њихову функцију. Тиме, не само да помажемо детету са аутизмом, већ и код осталих ученика развијамо одговорност, толеранцију и самопоштовање. Посаветујте се са дефектологом у вези са формирањем „круга пријатеља“ и других облика вршњачке подршке.

ИЗБОР ОБРАЗОВНИХ СТАНДАРДА ЗА ДЕЦУ СА ПОРЕМЕЋАЈИМА АУТИСТИЧКОГ СПЕКТРА

Ученик са аутизмом који има очувану интелигенцију и релативно добре комуникационе способности, моћи ће да усваја наставне садржаје као и деца из опште популације под условом да се обезбеди висок степен индивидуализације наставе. Уколико се индивидуализацијом наставе чак ни на основном нивоу не могу постићи одговарајући образовни ефекти, потребно је приступити изради индивидуалних образовних програма. Посебан изазов за наставнике представљају ученици са тешким облицима аутизма. Са њима се често ништа не ради или се, пак, прави прећутни договор између наставника и родитеља да ће се прелазна оцена „зарадити“ механичким усвајањем основних чињеница (формулација, образаца, закона...). Огромна енергија уложена у механичко памћење непотребних садржаја може се целиснодије искористити прилагођавањем прописаних образовних стандарда. Никада не инсистирајте на томе да ученици са аутизмом меморишу садржаје који су изван способности њиховог разумевања. Ако дете са аутизмом никада не научи да пише или да чита, ви за то нисте одговорни. Уколико, пак, приморавате дете са аутизмом, које нема одговарајуће когнитивне способности, да пише или да чита, бићете одговорни за могуће последице таквих активности.

Избор активности, понуђених у опису образовних стандарда, треба заснивати на познавању конкретног ученика са аутизмом. Отуда наведено решење треба схватити само као могући предлог за избор образовних стандарда који се могу примењивати у раду са децом са аутизмом.

ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ ЗА КРАЈ ОБАВЕЗНОГ ОБРАЗОВАЊА

Деца са високофункционалним аутизмом могу имати изразите потешкоће у остваривању појединих захтева са основног нивоа образовних стандарда, а да при томе у неким другим областима достижу напредни ниво знања, вештина и умења. Избор образовних стандарда за ову децу зависиће од индивидуалних профиле њихових капацитета и ограничења. Много је већи изазов избор адекватних образовних стандарда за децу са аутизмом која немају очуване интелектуалне способности. На базичном нивоу образовних стандарда описана су темељна знања и вештине неопходни за сналажење у животу и за наставак школовања. Сасвим је извесно да многа деца са аутизмом не могу да достигну стандарде основног нивоа, па је потребно извршити њихов избор. Од наставника се очекује да, приликом избора предложених стандарда, има у виду сасвим конкретног ученика. Отуда напомене које следе треба разумети само као опште упутство приликом избора образовних стандарда за децу са аутизмом. Наставник одређеног предмета који закључи да ученик не може да достигне ниједан од предложених образовних стандарда за крај обавезног образовања, треба да изабере образовне стандарде обухваћене првим циклусом образовања.

Српски језик

Образовни стандарди за крај обавезног образовања за српски језик дефинисани су за следеће области: Вештина читања и разумевања прочитаног, Писано изражавање, Граматика, лексика, народни и књижевни језик и Књижевност.

Вештина читања и разумевања прочитаног

Нека деца са аутизмом могу да овладају вештином читања ако слова личе на активност која се представља. Тако се, на пример, реч „трчати“ пише словима којима су доцртане ноге и руке у покретима трчања. Читање се олакшава ако уз написану реч стоји слика предмета или појаве на коју се та реч односи. У многим случајевима, захтеви ће бити ограничени на препознавање тзв. „слике речи“, када од ученика не очекујемо да чита препознајући појединачна слова, већ целовите речи. Треба бирати речи које се односе на важне информације или упозорења (нпр. „стоп“, „улац“, „излаз“, „вуци“ и сл.). Данас постоје бројне компјутерске игрице засноване на разумевању и извршавању налога наведних у кратком тексту. Неке од њих су посебно дизајниране за децу са аутизмом. Док деца из опште популације обрађују сложене текстове, ученик са аутизмом може да игра прикладне компјутерске игрице.

Писано изражавање

У писаном изражавању ограничавамо се само на штампана ћирилична слова. Многа деца са поремећајима аутистичког спектра не могу да науче да пишу. У том случају треба примењивати методе алтернативне и аугментативне комуникације и научити дете да креира и шаље поруке знаковним језиком, сликовним симболима, тактилним симболима или на неки други начин, уз евентуалну употребу асистивне технологије. Препоручује се наставницима да сарађују са дефектологима у процесу избора и примене одговарајућих модела алтернативне комуникације.

На основном нивоу постигнућа, од ученика се очекује да саставља разумљиву, граматички исправну реченицу. Ако дете са аутизмом зна да пише, важно га је научити да преноси поруку писменим путем. Важније је да порука буде разумљива, него граматички коректна.

Захтеве из ове области треба ограничiti на проширивање фонда речи и увиђање лексичких односа синонимије, хомонимије и антонимије између речи које ученик активно користи.

Књижевност

Образовни стандарди на основном нивоу постигнућа у области књижевности превише су тешки за готово сву децу са аутизмом. Неки ученици са аутизмом моћи ће да идентификују основни ток радње и главне ликове у књижевном делу кратког обима.

БЛАЖЕ СМЕТЊЕ У МЕНТАЛНОМ РАЗВОЈУ

ОПШТЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ

У овој публикацији под блажим сметњама у менталном развоју подразумевамо стање лаке интелектуалне ометености. Сваки облик интелектуалне ометености карактеришу значајна ограничења у интелектуалном функционисању и адаптивном понашању. Наведена ограничења настају у развојном периоду, тј. до 18. године живота. Највећи број деце са интелектуалном ометеношћу има блаже сметње у менталном развоју. Ова деца имају успорен развој когнитивних, говорно-језичких, моторичких и социјалних способности, што у многим случајевима постаје очигледно тек у млађем школском узрасту. Деца са лаком интелектуалном ометеношћу имају исте физиолошке, емоционалне и социјалне потребе као и сва друга деца. Међутим, ова деца ступају у животну утакмицу са лошије развијеним адаптивним способностима од вршиљака из опште популације. Многе карактеристике ученика са блажим сметњама у менталном развоју могу се разумети само унутар друштвеног контекста. Приликом навођења заједничких карактеристика ове деце треба имати на уму да је реч о изузетно хетерогеној популацији. Стога је нереално очекивати да ће се свако појединачно дете уклопити у општи приказ лаке интелектуалне ометености који наводимо у овом тексту.

КОГНИТИВНИ РАЗВОЈ

Деца са лаком интелектуалном ометеношћу пролазе кроз исте фазе сазнајног развоја као и деца из опште популације, али нешто споријим темпом. Осим тога, ова деца не достижу највише нивое формалних логичких операција. Њихово је мишљење конкретно тако да се радије фокусирају на очигледне карактеристике предмета, појава или бића него на нека мање видљива, апстрактна својства. Из истих разлога, ова деца ће лакше разумети актуелна догађања него догађаје из прошлости или хипотетичке ситуације у будућности.

ПАЖЊА

Ученици снижених интелектуалних способности, по правилу, имају краткотрајну пажњу. Неуспех у учењу, бар једним делом, може се објаснити и тиме што деца не поклањају доволно пажње постављеном задатку. Осим тога, ова деца имају и мањи обим пажње, тј. не могу истовремено да обрате пажњу на већи број релевантних стимулуса. Некада усмеравају пажњу на мање битне аспекте задатка, занемарујући при томе најважније информације.

ПАМЋЕЊЕ

Деца са лаком интелектуалном ометеношћу тешко памте нове информације, а већ запамћене релативно брзо заборављају. Основни проблем ове деце јесте недостатак

ефективне стратегије упамћивања. Посебно тешки за упамћивање јесу ментално и језички захтевни задаци.

ГОВОР И ЈЕЗИК

Деца са блажим сметњама у менталном развоју имају успорен, а у неким случајевима и атипичан, говорно-језички развој у области артикулације, семантike, синтаксе и прагматике. Артикулациона одступања могу се испољити у облику омисије (изостављања гласова), супституције (замене једног гласа другим стандардним гласом) или дисторзије (измењене артикулације гласа као у случају „котрљајућег р“). На плану семантike, најизразитији проблеми односе се на ограничен вокабулар и недовољно познавање лексичких односа између речи. Синтаксичке конструкције могу бити врло специфичне, у складу са когнитивним функционисањем појединца. Највеће проблеме ова деца имају у домену прагматике, тј. правилног разумевања и употребе говора у социјалном контексту.

МОТИВАЦИЈА

Ако нека особа мисли да су за све успехе и неуспехе у њеном животу одговорни судбина, случај или други људи, кажемо да таква особа има спољашњи локус контроле. Насупрот томе, особе са унутрашњим локусом контроле сматрају да је највећи број позитивних и негативних догађаја у њиховом животу резултат њихове властите активности. Мала деца, без изузетка, имају спољашњи локус контроле. Сазревањем, она постају свесна последица својих активности. Деца са лаком интелектуалном ометеношћу задржавају спољашњи локус контроле. То се испољава у претераном ослањању на друге особе, у сталном очекивању неуспеха и у неприхватању одговорности за властито понашање.

ПРОБЛЕМИ У ПОНАШАЊУ

Деца са лаком интелектуалном ометеношћу често се сусрећу са неразумевањем и неприхватањем унутар вршњачке групе. Услед искуства неуспеха и недовољно развијених адаптивних способности, ова деца се често повлаче из социјалних интеракција или их остварују на неприкладан начин. Проблеми у понашању могу да настану због тога што дете не прави разлику између адекватних и социјално неприхватљивих облика понашања, као реакција на фрустрацију због неуспеха у школи или због тога што је дете научено да привлачи пажњу других ученика који га охрабрују да се понаша на непримерен начин. Осим тога, нека деца са лаком интелектуалном ометеношћу имају тзв. дуалне дијагнозе, односно приружене психијатријске болести, које значајно утичу на њихово понашање и социјалну адаптацију.

ПЕДАГОШКЕ ИМПЛИКАЦИЈЕ

Карактеристике ученика са блажим сметњама у менталном развоју изискују прилагођавање приступа у наставном раду. Педагошке импликације су наведене оним редом којим су описане њихове опште карактеристике.

КОГНИТИВНИ РАЗВОЈ

Когнитивни развој не зависи само од личности и активности појединца, већ и од његовог окружења. Интелектуалну ометеност не можемо „излечити“, али можемо обезбедити повољне околности за учење у складу са дететовим потребама и могућностима. Наш је задатак да препознамо на ком се развојном нивоу налази ученик и да задатке прилагодимо његовим сазнајним способностима.

С обзиром на природу мишљења, увек треба користити конкретна наставна средства. Придржавајте се принципа очигледности, али имајте у виду то да превелик број наставних средстава такође омета процес учења. Апстрактне концепте треба преносити у мањем обиму, повезујући их са конкретним примерима. Научене садржаје увек треба повезивати са животним потребама ученика, са његовим истукством и могућностима њихове примене. Постављени циљеви морају бити краткорочни, а награде за успешно изведену активност тренутне.

ПАЖЊА

Задатак треба да буде презентован тако што ће се ученику предочити ограничен број стимулуса. Из задатка уклањамо све оне информације и стимулусе који су небитни за његово решавање. Ученику усмеравамо пажњу на најважније податке, критичне за решавање задатка. Охрабрујемо и подстичемо ученика да одржи пажњу на задатку, краткотрајним додиром или речима у императивном облику (пази, види, стани, спреми се...). Тежину задатака постепено повећавамо.

ПАМЋЕЊЕ

Ученици из опште популације спонтано организују информације како би их лакше упамтили. Деци са лаком интелектуалном ометеношћу можемо помоћи тако што ћемо груписати објекте које опажају и које би требало да упамте. Груписање може бити просторно (објекти који припадају некој класи сврставају се у скупове са јасно ограниченим линијама) или временско (прво се приказују објекти једне категорије, а затим се, после краће паузе, приказују објекти друге категорије).

Најчешћа грешка коју наставници праве јесте да ученику са интелектуалном ометеношћу презентују велики број информација у кратком временском периоду. Ученик може да упамти мањи број података, под условом да се информација више пута понови и илуструје конкретним примерима. Затражите од ученика да понови шта сте рекли или да, са неколико речи, опише кључне елементе наученог садржаја. Помозите ученику да повеже новостечену информацију са властитим истукством (нпр. „Видиш, девојчица из ове приче зове се Maja, баш као што се и твоја сестра зове Maja“). Уверите се да ученик разуме оно што би требало да упамти.

ГОВОР И ЈЕЗИК

Уколико ученик има који поремећај говора и језика, затражите помоћ логопеда. Користите једноставне речи. Прилагодите своје излагање могућностима ученика. Повремено проверавајте да ли ученик разуме оно о чему говорите. Током излагања наставних садржаја користите макете, цртеже и слике. Избегавајте метафоричке изразе, идиоме и фразе. Реченице би требало да буду кратке. У раду са млађом децом користите увек исте термине уз постепено увођење синонима.

МОТИВАЦИЈА

Познато је да ништа не успева тако добро као успех. Ако ученик има нагомилано истукство неуспеха, престаће да се труди. Да би ученик са лаком интелектуалном ометеношћу био мотивисан за учење, морате му пружити шансу да успешно изврши задатак. У почетку постављајте само оне задатке за које сте сигурни да ће их ученик са лакоћом извршити. Ученика треба јавно похвалити за сваки тачан одговор и за сваки тачно извршени задатак. Од

наставника се не очекује да похваљује ученика без икаквог разлога, већ да ствара ситуације у којима ће постојати разлог да га похвали. Тек када ученик стекне самопоуздање, можемо га научити како да реагује на неуспех.

ПРОБЛЕМИ У ПОНАШАЊУ

Наставник треба да делује превентивно како ученик са интелектуалном ометеношћу не би испољио проблеме у понашању. Од почетка школовања треба неговати пријатну разредну атмосферу. Вршњачка едукација и други облици сарадничког учења имају позитиван утицај на прихваћеност деце са блажим сметњама у менталном развоју. Индивидуализован приступ овим ученицима омогућава им да стекну позитивна искуства у процесу учења. Тиме се развија њихово самопоуздање, што умањује могућност појаве социјално неприхватљивих облика понашања. Непримерено понашање ових ученика често се погрешно тумачи. Импулсивност може бити резултат емоционалне незрелости, а не свесне намере да се крше одређене норме понашања. Директан стил комуникације, коришћење колоквијалних израза и привлачење негативне пажње чести су код деце која потичу из одређених супкултурних слојева, као и код ученика који немају доволно развијене социјалне вештине. Наставник треба да затражи помоћ дефектолога у процесу креирања програма за развој социјалних вештина. Евентуална појава бизарног понашања могла би да укаже на дуалну дијагнозу, када се препоручује саветовање са дечјим психијатром.

ИЗБОР ОБРАЗОВНИХ СТАНДАРДА ЗА ДЕЦУ СА БЛАЖИМ СМЕТЊАМА У МЕНТАЛНОМ РАЗВОЈУ

Основни ниво знања, вештина и умења требало би да постигне најмање 80 одсто ученика. Треба имати у виду то да знања са основног нивоа нису увек мање сложена од знања са средњег или напредног нивоа. То се дешава због тога што су базичним нивоом обухваћена и нека темељна знања, неопходна за сналажење у животу, без обзира на ниво њихове сложености. Очекује се да би таквим фундаменталним знањима требало да овладају готово сва деца, укључујући и ону са лаком интелектуалном ометеношћу. Захтев да знање буде повезано са реалним животним ситуацијама посебно је значајан за децу снижених интелектуалних способности. У процесу избора образовних стандарда увек би требало имати на уму применљивост знања.

ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ ЗА КРАЈ ОБАВЕЗНОГ ОБРАЗОВАЊА

Очекује се да ће готово сви, а најмање 80 одсто ученика, постићи основни ниво образовних стандарда за крај обавезног образовања. Ученици са лаком интелектуалном ометеношћу често не достижу ни основни ниво образовних стандарда. У овом тренутку не постоје формулисани стандарди четвртог нивоа који би били прилагођени деци са когнитивним тешкоћама. Зато је потребно да се изврши избор међу постојећим стандардима. Никако не треба захтевати да ученик меморише податке или да ствара псеудопојмове како би привидно достигао задати ниво знања. Увек се треба враћати на стандарде предвиђене за крај првог циклуса обавезног образовања. Ученик са лаком интелектуалном ометеношћу треба да усвоји темељна знања, вештине и умења на крају основне школе, а то ће бити могуће само ако добије употребљиво знање у складу са својим могућностима. Понуђени избор образовних стандарда базичног нивоа треба разумети само као општи предлог који ће сваки наставник додатно конкретизовати у складу са могућностима и образовним потребама ученика који има блаже сметње у менталном развоју.

Српски језик

Потребно је радити на: правилној артикулацији гласова; прецизном изражавању; хронолошки тачном препричавању догађаја из личног живота; уочавању разлике између поједињих говорних стилова (разлике у начину обраћања познатим и близким особама са једне стране и непознатим или недовољно близким особама са друге); исказивању мишљења, заступању ставова и поштовању мишљења саговорника.

Вештина читања и разумевања прочишћаној

Ученик треба да разуме једноставне текстове написане ћирилицом или латиницом. Неки ученици лакше разумеју текст ако га читају наглас, а други ако га читају у себи. Ученик треба да користи технику читања која му највише одговара. За неку децу са интелектуалном ометеношћу крај обавезног образовања уједно је и крај њиховог школовања. Стога је врло важно да већ на овом нивоу стекну известан степен документационе функционалне писмености, тј. да разумеју различите обрасце, формуларе и сл. Уколико је текст једноставан, ученик може да пронађе и да издвоји основне информације из текста према задатом критеријуму, да уочава једноставне узрочно-последичне односе и да, уз помоћ, прави разлику између битних и небитних информација. Нпр. читајући новински текст, ученик би требало да разуме шта се и када се дододило, ко је учествовао у описаном догађају, како се нешто дододило (редослед дешавања и узрочно-последични односи) и да ли ће описани догађај имати било какав утицај на његов живот или на живот њему близких људи. У књизи или тексту ученик може да разликује наслов, основни текст, поглавље и пасус. На једноставним примерима прави разлику између уметничког и неуметничког текста (нпр. између новинског текста и песме).

Писано изражавање

Очекује се да ученик зна оба писма, ћирилицу и латиницу. Ако ученик има велике потешкоће у коришћењу писаних слова, треба му дозволити да користи само штампана. Више треба радити на писању разумљивих порука и попуњавању формулара него на препричавању текста. Ако ипак радимо на препричавању текста писаним путем, значајно ћемо помоћи ученику постављањем питања на која треба да одговори. Ученик треба да применjuје основна правописна правила. Деца са интелектуалном ометеношћу подложна су виктимизацији. Зато их треба оспособити да препознају вербално насиље и говор мржње и да сами развију језичку толеранцију.

Граматика, лексика, народни и књижевни језик

Ученик уме да дели реч на слогове у једноставним примерима. Очекујемо да ученик врши гласовне промене, не на основу књижевнојезичке норме, већ на основу најчешћих примера (нпр. „Да ли се каже председник или прецедник?“). На исти начин се очекује да ученик правилно употребљава падеже и глаголске облике. Препознаје основне врсте речи. На једноставним примерима уочава разлику између простих речи и твореница. Прави разлику између речи и реченице. Разликује обавештајне, упитне и заповедне реченице. Може да наведе синониме, хомониме и антониме на једноставним примерима. Није неопходно да ученик познаје термин за означавање лексичких односа. Довољно је да одговара на питања типа „Како се још каже...“, „Шта још значи реч...“, „Шта је супротно од...“ и сл. Препознавање метафора у говору врло је тешко, па ову област треба ограничити само на најједноставније и најчешће коришћене примере. Ученик треба да познаје основне фразеологизме који се користе у свакодневној комуникацији („Добар дан, како сте?“, „Шта има ново?“, „Чућемо се!“ итд.). На крају основног образовања ученик би требало да препозна постојање дијалеката (посебно ако се и сам користи дијалектом), да зна који се језици националних мањина говоре у Србији и да има позитиван став према језичкој разноврсности.

Књижевност

Ученик зна ауторе најважнијих књижевних дела која се обрађују током школовања. Разликује усмену и ауторску књижевност. На једноставним примерима препознаје основне књижевне родове. Зна разлику између описивања, монолога и дијалога. Препознаје основне стилске фигуре (поређење и ономатопеју). У једноставним и кратким текстовима уме да одреди тему, ликове, време и место радње.

ХИПЕРКИНЕТИЧКИ СИНДРОМ (ХИПЕРАКТИВНОСТ)

ОПШТЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ

Хиперкинетички или хиперактивни синдром са поремећајем пажње (АДХД) најчешћи је ментални поремећај код деце. Јавља се као последица неравнотеже између одређених хемијских супстанци у мозгу. Неравнотежа између ових супстанци може значајно да утиче на понашање детета, расположење, размишљање и пажњу. Поред детета, последице осећаја и породица, у којој се јавља значајно повећан ниво стреса, као и учестала депресија.

Хиперкинетички поремећај са поремећајем пажње присутан је код три до десет одсто школске деце, а три пута је чешћи код дечака него код девојчица. Јавља се у првим годинама живота, а дијагностикује се најчешће при поласку детета у школу.

Дете са овим проблемом у сталном је покрету, узнемирено је, са изразито краткотрајном пажњом. Не може да истраје у започетим активностима. Прекида још незавршену активност како би отпочело нову, па и њу напустило недовршену. Хиперактивно дете би све да види, да додирне, привуче. Све што чује – оно би да види, без икакве селекције или скале вредности која би неким садржајима дала предност а неке занемарила. И најмањи шум или догађај привлачи дететову пажњу и одвлачи га од задате активности. Дете са хиперактивним проблемом не успева да прати упутства и не снalaзи се у групи и групним правилима. Није свесно свог проблема и не може да објасни своје понашање.

Хиперкинетички или хиперактивни поремећај карактеришу три основна симптома.

1) *Хиперактивност*. Дете је у сталном покрету, врпољи се, устаје и шета по одељењу, не може да седи када ситуација то од њега захтева, претерано трчи, пење се у ситуацијама у којима је то неодговарајуће, често има проблем да се тихо игра, претерано прича.

2) *Импулсивност*. Даје одговоре исхитрено и непромишљено и пре него што се доврши питање, има проблем да сачека да дође на ред, често прекида друге (упада у разговор или игру).

3) *Поремећај пажње*. Тешко одржава пажњу на задацима или у игри, не обраћа пажњу на детаље и често прави грешке у изради задатака (које нису производ незнанja), често не може да следи ни директне инструкције и не успева да доврши задатке или своје обавезе, има тешкоће у самосталном организовању задатака и активности, често избегава да започне рад на задацима који изискују трајнији напор, губи ствари и школски прибор, заборавно је у дневним активностима, лако га ометају спољашњи стимулуси.

Уколико се симптоми не лече правовремено и на одговарајући начин, могу имати велики утицај на смањење квалитета живота детета и његове околине. Код детета са АДХД-ом најчешће се јавља лош успех у школи, који је често знатно испод нивоа његових интелектуалних могућности, осећање усамљености и недостатак самопоуздања, неуспех у дружењу са осталом децом, неуспех у покушајима да се укључи у додатне школске и

ваннаставне активности. Преко 50 одсто деце са овим проблемом не може да прати редован наставни план и програм, па се укључују у додатне часове за савладавање школског градива. Такође, испитивања показују да 35 одсто деце напусти школу, а само пет одсто стекне факултетско образовање. Уколико деца нису обухваћена одговарајућим третманом, проблеми се настављају и уadolесценцији, као и у одраслом добу.

НАЈЧЕШЋЕ ЗАБЛУДЕ У ТУМАЧЕЊУ УЗРОКА ПРОБЛЕМА

Погрешно је веровање да су деца са АДХД-ом лења и незаинтересована. Проблеми ове деце директно утичу на смањење посвећености и истрајности у активностима, што је посебно уочљиво у изради школских и домаћих задатака. Деца са овим проблемом често не могу да разумеју и запамте дате инструкције, не могу да изразе мисли на разумљив начин те да самостално усмере пажњу и одрже је на задатим активностима; имају озбиљнијих потешкоћа у писању и читању, услед чега лако одустају и постају незаинтересована. Отуда је осмишљена и структурирана подршка одраслог неопходна.

Често се верује да је недостатак дисциплине у породичном окружењу главни „кривац“ за настанак овог поремећаја. Истраживања показују да су неадекватне васпитне мере заправо последица, а не узрок овог поремећаја. Услед бројних проблема са којима се свакодневно сусрећу, родитељи ове деце често имају неадекватне и непримерене реакције. Усвајање ефикаснијег начина васпитања омогућиће разрешавање бројних проблема и отклањање многих тешкоћа деце са овим проблемом.

ПЕДАГОШКЕ ИМПЛИКАЦИЈЕ

ОРГАНИЗАЦИЈА ЧАСА

Због проблема са пажњом, дете са АДХД-ом треба да седи близу наставника, са што мање предмета на радној површини стола, као и у видном пољу. Наставник је тада у могућности да лакше прати и усмерава рад детета.

Наставне активности и задаци морају бити разноврсни. Активности које изискују мirovanje треба смењивати активностима које изискују кретање. На прве знаке умора (када дете почиње да прекида рад, да се врпољи, прича и сл.), неопходно је променити активност, односно дати детету задужење које ће му задовољити потребу за кретањем.

Када се суочи са сложеним задацима (када треба да препише текст и одговори на питања или да изврши неку рачунску операцију), дете са АДХД-ом не успева да запамти упутства, не може да се сети редоследа радњи и тачног решења задатака. Због тога је важно давати краће задатке које дете може да обави у кратком временском року. Дуже и сложеније текстове и задатке треба делити на више мањих целина. У задацима треба смањити број захтева (да их не буде више од три).

Примереније је примењивати усмено испитивање, кратким питањима, што ређе у групи. Понекад деца са овим синдромом испољавају смањену координисаност у покретима, нарочито када су у питању сложене активности. Потешкоће се посебно јављају у писању и цртању, где деца са АДХД-ом имају проблем да организују различите покрете по утврђеном редоследу. Зато је потребно да наставник, у складу са могућностима конкретног детета, продужи време за израду задатака писаним путем.

Проблематично понашање биће ређе уколико дете може да предвиди активности, па је важно активности најављивати и држати се предвиђеног распореда.

Дете са АДХД-ом не би требало укључивати у активности које нису структурисане, добро организоване и које се врше без надзора одраслог. Такође, требало би избегавати такмичарске активности, као и активности у већим групама које се одвијају по сложенијим правилима.

КОМУНИКАЦИЈА

Детету са овим проблемом неопходно је обраћати се јасним, кратким и недвосмисленим реченицама. Из упутства и налога треба избацити све непотребне изразе. Веома је корисно тражити од детета да понови захтев како би се проверило разумевање. Дете може да запише упутства, али је при томе потребно проверити исправност записаног. Такође, захтеви треба да буду прилагођени могућностима детета – не тражити од њега нешто за шта је унапред јасно да не може да реализује. На пример, тражење од ученика да седи и решава задатке десетак минута или да чека да наставник или родитељ заврши започети разговор са другим лицем, сигурно ће довести до непожељног понашања. Захтеве, упутства и објашњења требало би давати у ситуацијама у којима нема других стимулуса који би детету одвлачили пажњу. И правила која се постављају треба да буду јасна и једноставна, и пожељно је да буду видно истакнута. Уколико желимо да нас дете разуме и реализује захтев, треба избегавати формулатије типа „ако–онда“. У постављању услова пожељна је формулатија „када–онда“. Међутим, уколико детету том приликом задамо неколико захтева истовремено, врло је вероватно да неће моћи да их реализује (нпр. да препише текст са табле, уради задатке и сачека да наставник прегледа).

Ако дете почне на часу да се непримерено понаша, може се и невербалним ставом зауставити у неодговарајућој активности (стати поред њега, ставити му руку на раме, узети му свеску и погледати је и сл.). Корисни су и унапред договорени сигнални за умиривање (пуцкање прстима, картице у боји или са сликама и сл.).

ПОХВАЛЕ, НАГРАДЕ И КАЗНЕ

Због своје импулсивности, дете са овим проблемом не размишља о ономе што ради у одређеном тренутку. Не може да предвиди последице својих поступака. Због тога доводи у опасност и себе и друге. Склоно је да поступа увек на исти начин иако је за сличне поступке раније било кажњавано. Дете нема намеру да лоше поступа – оно зна како би требало да се понаша у одговарајућој ситуацији, али без помоћи одраслог не може да спроведе одговарајућа правила понашања. Због тога је неопходан системски рад одраслог на развијању прво спољашње, а затим и унутрашње мотивације.

Ако се дете прихватљиво понаша, треба га наградити. Ако желимо да одустане од непримереног понашања, које није опасно ни по њега ни по друге, треба да игноришемо такво понашање. Уколико се дете понаша непримерено и доводи у опасност и себе и друге, казна је неопходна. При томе треба имати на уму да ће одрасли, с обзиром на дететова честа неодговарајућа понашања, прибегавати све чешћим и строжим казнама, које неће имати ефекта. Такође, претерано кажњавање ће довести до тога да дете пажњу усмерава на избегавање казне а не на пожељне облике понашања.

Под наградама се не подразумевају само слаткиши, играчке и слично. Награде су и пажња коју одрасли посвећује детету када се адекватно понаша, наклоност и уважавање које испољава, као и давање могућности детету да обавља за њега пријатне активности. Дете треба наградити чим се примерено понаша. У пракси је често обрнут случај. Наставник пажњу усмерава на дете са овим проблемом када жели да га опомене, подсети на задатак и усмири на задату активност. Како дете настави да ради започето, наставник пажњу усмерава на неког другог. И тако се проблем наставља.

Подстицаји треба да буду за дете значајни. Похвале не треба давати уопштено, као у примеру „браво“, „ово си одлично урадио/урадила“ и слично. Дете неће моћи да разуме на шта се похвала конкретно односи.

С обзиром на то да се дете са АДХД-ом лако засити сваког понављања, награде би требало често мењати. Дете треба хвалити и због уложеног труда, а не само због оствареног резултата.

Дете са овим проблемом често доживљава неуспехе и критике наставника и родитеља, па може да створи слику о себи као о неспособном и лошем детету. Уколико се проблему не приђе системски и правовремено, дете са АДХД-ом може да развије поремећаје у понашању.

Коришћена литература:

1. AAIDD (2011). *Intellectual disability: Definition, classification, and system of support (11th ed.)*, AAIDD, Washington, DC.
2. Beirne-Smith, M., Ittenbach, R. F., Patton, J. R. (2002). *Mental retardation (6th ed.)*, Merill Prentice Hall, Ohio.
3. Fernández, J. M. G., Cobacho, J. P., Adelantado, P. P. B. (2005). *Discapacidad intelectual: Desarrollo, comunicación e intervención*, CEPE, Madrid.
4. Глумбић, Н. (2010). *Oдрасле особе са аутизмом*, Универзитет у Београду – ФАСПЕР (ЦИДД), Београд.
5. Graziano, A. M. (2002). *Developmental disabilities: Introduction to a diverse field*, Pearson Education Company, Boston.
6. Губерина Абрамовић, Д. (2008). *Приручник за рад с ученицима с посебним потребама интегрираним у разредну наставу у основној школи*, Школска књига, Загреб.
7. Хана, Л. (2007). *Подршка у учењу деци са пошешкоћама из стекира аутизма: Практичан водич за родитеље и особље у редовним школама и вршићима*, Републичко удружење за помоћ особама са аутизмом, Београд.
8. Јапунца Милисављевић, М. (2008). *Методика наставе математике за децу ометену у интелектуалном развоју*, Универзитет у Београду – ФАСПЕР (ЦИДД), Београд.
9. Министарство просвете и спорта Републике Србије (2006). *Правилник о наставном програму за четврти разред основног образовања и васпитања*, Просветни преглед, Београд.
10. Министарство просвете и спорта Републике Србије, Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања (2009). *Обавезни стандарди за крај обавезног образовања*, Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, Београд.
11. Министарство просвете и спорта Републике Србије, Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања (2011). *Општи стандарди постизнућа – Образовни стандарди за крај првој циклуса обавезног образовања (математика)*, Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, Београд.
12. Министарство просвете и спорта Републике Србије, Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања (2011). *Општи стандарди постизнућа – Образовни стандарди за крај првој циклуса обавезног образовања (природе и друштво)*, Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, Београд.
13. Министарство просвете и спорта Републике Србије, Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања (2011). *Општи стандарди постизнућа – Образовни стандарди за крај првој циклуса обавезног образовања (српски језик)*, Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, Београд.
14. Moor, J. (2002). *Playing, laughing and learning with children on the autism spectrum: A practical resource of play ideas for parents and carers*, Jessica Kingsley Publishers, London.
15. СЗО (1992). *ИЦД-10 Класификација менталних поремећаја и поремећаја понашања*, ЗУНС, Београд.
16. Федели, Д. (2007). *Хиперактивно дејиће*, Evro-Giunti, Београд.
17. Ковачевић, Ј. (2007). *Дејиће са посебним потребама у редовној школи*, Учитељски факултет, Београд.

6. ПЛАНИРАЊЕ ЦИЉЕВА, ЗАДАТКА И АКТИВНОСТИ

Савремена концепција наставе треба да омогући ученику конструкцију знања, односно процес активне изградње употребљивих знања и умења уз властити напор ученика, његовог мишљења и активности. У савременом наставном процесу акценат није више на преносу информација, већ на стварању услова и могућности ученицима за самосталну конструкцију знања. Нагласак не би требало да буде на активностима и улогама наставника, нити на програмском садржају одређеног предмета, већ на процесу учења, улози и активностима ученика и исходима тог процеса. Каквог ће квалитета бити настава, зависи од квалитета знања ученика који се у тој настави развија – фактографска знања, која подразумевају запамћивање и репродуковање научених чињеница, или виши мисаони процеси, који омогућавају ученику да разуме и интерпретира чињенице, примени научено знање у свакодневним животним ситуацијама, изводи закључке и аргументовано их образлаже и слично. Најчешћа смерница о томе које се мисаоне активности и на који начин развијају у школи јесте Блумова таксономија у когнитивном домену.

Бенцамин Блум је са сарадницима креирао таксономију циљева васпитања и образовања у три подручја: когнитивном (нове информације, мисаоне активности), афективном (осећања, склоности, интересовања, вредности) и психомоторном (физичке и перцептивне активности и вештине). Циљеве и исходе у когнитивном подручју разврстао је у шест основних категорија које су хијерархијски уређене (према нивоу апстраховања), а то су: знање, схваташање, примена, анализа, синтеза и евалуација. У табели су дати нивои са примерима мишљења и типовима активности којима се ови различити мисаони процеси ангажују.

Компетенција	Демонстрирана знања и вештине	Активности којима се проверава оствареност исхода на датом нивоу
Знање	опажа, именује информације; зна датуме, податке, места, зна главне идеје	дефиниши, наведи, опиши, идентификуј, покажи, означи, изабери, испитај, именуј и сл.
Схваташање	разуме информацију; преводи из једног у други контекст; интерпретира податке, упоређује, разликује; уређује, групише, открива узроке, предвиђа последице	резимирај, опиши, интерпретирај, повежи, процени, дискутуј, прошири
Примена	користи информације; користи методе, појмове, теорије у новим ситуацијама; решава проблеме користећи усвојене вештине или сазнања	примени, демонстрирај, покажи, реши, испитај, преобликуј, класификуј, експериментиши, истражи
Анализа	одређује структуру; организује делове; препознаје главни смисао; идентификује елементе	анализирај, издвој, уреди, објасни, класификуј, подели, упореди, изабери
Синтеза	користи старе идеје за стварање нових; генерише из датих података; повезује знања са другим областима; предвиђа закључке/закључује	замени, направи план, предвиди, формулиши, припреми, уопшти, поново напиши

Евалуација	упоређује, утврђује сличности и разлике између идеја; процењује вредност теорија и излагања; бира на основу рационалних аргумената; утврђује вредност података; препознаје субјективност	процени, одлучи, оцени, провери, тестирај, измери/одмери, предложи, изабери, просуди, објасни, закључи, резимирај
------------	--	---

Бројни аутори су разматрали и проверавали ваљаност хијерархијских структура Блумове таксономије у когнитивном подручју. Међу њима су и Андерсон и Кратвол, који су проширили таксономију комбинујући когнитивне процесе и димензије знања. Управо оваква таксономија може да олакша наставницима планирање наставе, односно прецизније формулисање циљева и операционализацију исхода.

Ова ревидирана таксономија подразумева две димензије сазнавања:

- **знање** – знање чињеница; знање појмова и структуре појмова (концептуална знања); знање поступака и процедуре (процедурална знања), и свест о сазнајним процесима, као и учење сазнајних процеса по потребних за сазнавање других знања (метакогнитивна знања);
- **когнитивне процесе.**

Користећи ову таксономију у планирању наставе кроз планирање циљева наставне јединице, наставник ће много јасније усмеравати сазнајне процесе које жели да ангажује код ученика, као и врсте знања којима ученик треба да овлада у процесу учења. Такође, ова таксономија омогућава наставнику да проверава оствареност циљева и исхода, као и да планира и реализује праћење и оцењивање напредовања ученика.

Много је лакше проверавати квалитет и прецизност осмишљених циљева наставних јединица у односу на ову таксономију. Као што је познато, сврха одређивања циљева часа јесте да се прецизно дефинише шта је то што наставник жели да ученик научи на датом часу. У табели су дати примери нејасно формулисаних циљева, који неминовно доводе до проблема у планирању, достизању и вредновању квалитета образовних постигнућа ученика. Поред њих су дати експлицитно и конкретно дефинисани циљеви и исходи часа.

Нејасно дефинисани циљеви часа	Нејасно дефинисани исходи часа	Експлицитно и конкретно дефинисани циљеви часа	Експлицитно и конкретно дефинисани исходи часа
➤ Усвајање знања о стилским фигурама.	➤ Ученици ће знати најважније стилске фигуре.	➤ Усвајање знања о стилској фигури персонификацији.	➤ Ученици умеју да препознају стилску фигуру персонификацију у књижевноуметничком тексту, знају да је објасне (дефинишу) и да дају пример реченице у којој се ова стилска фигура јавља.
• Упознавање ученика са глаголским облицима.	• Ученици ће знати глаголске облике.	• Уочавање и именовање глаголских облика.	• Ученици умеју да препознају и именују глаголске облике.

Да би час био успешно реализован, неопходно је избећи замке планирања превеликог броја циљева за један наставни час, као и нејасно или прешироко формулисаних циљева. Ако је нејасно шта је циљ часа, немогуће је проценити да ли је он реализован. Такође, неће бити јасно који су очекивани исходи тог часа. Зато при планирању и реализацији часова треба имати на уму:

- конкретност циљева часа;
- усклађеност циљева и стандарда постигнућа ученика;
- прецизност активности ученика;
- разноврсност активности ученика;
- релевантност активности у односу на циљ;
- број предвиђених активности за реализацију циља;
- трајање активности;
- остварљивост циљева за предвиђено време активности.

Да би планирање наставног часа било успешно, наставник се може руководити и следећим питањима:

- Који је циљ/циљеви часа? Који су очекивани ефекти/исходи?
- На које начине ће се циљ/циљеви остварити?
- Шта ученици раде на часу (које активности обављају)?
- У којој мери су активности ученика разноврсне и сврсисходне у односу на предвиђени циљ и ефекте?
- На које начине су уважена искуства ученика и ранија сазнања?
- На које начине се остварује повезаност са претходно наученим градивом из датог предмета?
- Шта може бити тешкоћа у реализацији припремљеног часа? Који се проблеми очекују?
- На основу којих ће активности/показатеља наставник знати да је одређени час успео?

ЛОГИЧКО И КРИТИЧКО МИШЉЕЊЕ

Како би се ученици припремили да користе читав низ вештина а развијају различите облике мишљења и понашања, како би могли да тумаче и повезују информације у смислене целине и идеје, које ће затим и практично примењивати, наставом морају бити заступљени и виши мисаони процеси.

Логичко мишљење користи логичка правила закључивања приликом решавања проблема:

- **дефинисање** појаве;
- уопштавање појаве – извођење општег из појединачног (**индукција и класификација**);
- закључивање о појединачном на основу општег (**дедукција**);
- **поређење** – утврђивање једнакости, разлика или сличности;
- **допуњавање целине** (комплементарност);
- **обртање процеса** (реверзибилност);
- разлагање на делове ради уочавања њиховог односа и склапање целине од делова (**анализа и синтеза**).

Критичко мишљење има све карактеристике логичког, али укључује и преиспитивање, процењивање и просуђивање или вредновање у односу на одговарајући критеријум.

Критичко мишљење је сложен мисаони процес којим се:

- активирају сви потенцијали јединке;
- предмет проучавања сагледава са различитих аспеката;
- промишља се, закључује, предвиђају се исходи неког догађаја и понашања;
- има јасан циљ;
- може бити креативан јер се информације преобликују, осмишљавају се алтернативни поступци и сл.

Основа за развој критичког мишљења је развој способности децентрације – сагледавање појаве са различитих аспеката (јавља се између 7. и 9. године и развија интензивно до 11. године).

Процес критичког мишљења креће од неке идеје која се анализира, преиспитује, упоређује са другим сличним и супротним идејама; затим се заузима став о тој идеји или се формулише нова идеја.

Неопходно је да се у наставном процесу, у оквиру свих наставних предмета, од ученика захтева:

- да доносе закључке или процењују ваљаност и утемељеност изнетих закључака;
- да на различitim примерима из свакодневног живота уочавају разлику између чињеница и субјективног тумачења чињеница;
- да износе аргументе у прилог или против одређених тврдњи;
- да тумаче поруке, како оне експлицитно дате, тако и оне скривене између редова;
- да препознају угао гледања из којег неко говори, да пореде и вреднују различита гледишта;
- да самостално уочавају и формулишу проблеме;
- да предлажу различита решења проблема.

ТЕХНИКЕ ПОДСТИЦАЊА МИШЉЕЊА У НАСТАВНОМ ПРОЦЕСУ

Наведени примери само су неки од погодних техника које подстичу различите нивое мишљења. Предложене технике погодне су за примену у свим предметима, у свим фазама наставног процеса, као и на различитим типовима часова. Омогућавају индивидуализован и диференциран приступ, прилагођен различитим могућностима деце.

Мозгалица	Слободно асоцирање на неку тему, идеју, појам, са циљем да се добије што више могућих начина за размишљање о њој; све се записује, без селекције.
Коцкарење	У односу на извучени број ученици извршавају тражени захтев. 1. Описи 2. Упореди 3. Повежи 4. Рашичлани 5. Примени 6. За/против
Графичко представљање (Венов дијаграм)	Разврставање сличности и разлика између двеју појава или више њих, чиме је омогућено организовање података у категорије.

Инсерт техника	Наведени примери захтева уз читање текста омогућавају метакогнитивни приступ учењу, као и повезивање претходно наученог.
Читање са предвиђањем	• Шта зnam o тоj теми? <i>означи +</i> • Шта је ново што сам сазнаo/ лa? <i>заокружси</i> • Шта мe је изненадило и зашто? <i>означи *</i> • Шта ми је било посебно занимљиво? <i>означи !</i> • Шта ми је нејасно? <i>означи -</i>

Погодно за развој логичког и критичког мишљења

Метакогнитивном знању, о којем је било речи на претходним странама, не посвећује се довољна пажња у нашем образовном систему. Неопходно је у наставном процесу научити ученике да управљају сопственим учењем, како би могли да размишљају о сопственим изборима, процењују њихову успешност, постављају циљеве за своје учење, као и свој даљи развој. Ученик са развијеном метакогницијом познаје себе, односно има свест о сопственим јаким и слабим странама у учењу. Поред тога, ученици који уче метакогнитивно могу да анализирају захтеве како би размотрели различите могућности у њиховом извршењу и умеју да образложе зашто су се одлучили баш за тај начин рада. У наставном процесу наставник може одговарајућим активностима да усмерава ученике да објасне задатак својим речима, да разговара са ученицима о томе шта све треба учинити у припреми рада на задатку, у току рада, и после завршетка, да дискутује шта је то што ученици уче лако, а шта не, и међусобно размењују шта су о себи ново научили у току израде задатка.

Кроз наведене примере питања ученицима је омогућено метакогнитивно учење. Питања се односе на припрему за читање одређене лекције, а могу се примењивати и при најави нове наставне теме/садржаја/појма.

Пример метакогнитивних питања
Прочитај <u>наслов</u> , па одговори на питања:
<ul style="list-style-type: none"> • Шта мислиш, шта је описано у тексту? • Шта знаш о томе? Напиши/испричай. • Шта би волео/ла да сазнаш о томе? Напиши/испричай. • Прочитај текст пажљиво.

ПИТАЊА, ЗАДАЦИ, НАЛОЗИ

Задаци се могу груписати у *задатке отвореног типа*, као на пример: кратак одговор, допуњавање реченица одређеним речима, есеј, попуњавање табеле... и *задатке затвореног типа*: спаривање, двочланог (алтернативног) избора, вишеструки избор, ређање по задатом критеријуму, исправљање понуђених одговора и сл.

Приликом формулисања задатака спаривања пожељно је дати један појам или објашњење више које ће остати неповезано, и то обавезно напоменути у самом захтеву.

Алтернативна питања могу се допунити захтевом да се, уколико је тврђња нетачна, напише тако да буде тачна, како би се избегао висок степен погађања.

У табели су дати примери задатака вишеструког избора који захтевају ангажовање сложенијих мисаоних процеса.

Примери задатака вишеструког избора	
Задаци уочавања сличности и разлика	<p>Заокружжи слова испред тачних одговора. Издвој сличности између наведених гласова: а, е, р, л, н, у, о, и. а) Сви наведени гласови спадају у звучне гласове. б) Сви наведени гласови спадају у беззвучне гласове. в) Сви наведени гласови зову се тонови. г) Сви наведени гласови могу да чине границу слога.</p>
Задаци типа питање – најбољи одговор	

Основна правила при формулисању задатака:

- *задаци треба да буду трамаћички, правојисно и стилски исправни;*
- *избећаваши јашине реченице – не Како...? већ Опиши... и Објасни...*
- *користиши речи које су добро познате ученицима;*
- *формулисайши реченице (исказе) на нов начин, а не онако како су дати у уџбенику;*
- *ако се не може избећи нећација, по потребно ју је подврћи или зацрнити;*
- *род и број у јонућеним одговорима у задацима са вишеструким избором треба да буду усаглашени са родом и бројем у основном исказу; (Заокружжи слово испред тачног одговора или Заокружжи слова испред тачних одговора)*
- *једним задатком се испитује један тојам;*
- *одговарање на једном задатку не сме да усмерава одговарање на другом нити да зависи од одговарања на друго Јашта;*
- *не постављаши ученицима задатке „замке“ у којима се мере интелектуалне способности, а не знање;*
- *не формулисайши задатке који су намењени трајању за оним што ученик не зна односно што је недовољно обраћено;*
- *избећаваши тешкоје задатке;*
- *постављаши јасно јашине шта се од ученика тражи и како треба да одговори и дати му све елеменће по потребе за решавање задатка;*
- *задатке уредиши по сложености или по сличности.*

Питања, налози и задаци могу да траже од ученика:

- проналажење сличности и разлика између података, феномена, појмова;
- проналажење хијерархијски надређених и хијерархијски подређених појмова за појам који се учи;
- проналажење сопствених примера и илustrација за дати појам;
- класификовање неких појава;
- сумирање појединачних налаза и закључака;
- самостално вредновање неких чињеница (шта је важније а шта мање важно, шта је тачније итд.);
- ређање у неки смислени редослед (на пример логички, хронолошки);

- налажење синонима, сличних речи и антонима за термине којима су означени појмови у лекцији;
- одређивање кључних речи у лекцији или главних идеја у прочитаном тексту уз образлагање;
- самостално временско и просторно лоцирање неке појаве;
- навођење примера за практичну примену знања које се учи;
- успостављање просторних, временских и узрочних веза између конкретних појава, чињеница и догађаја.

ОЦЕЊИВАЊЕ И ИЗВЕШТАВАЊЕ

Разговор са ученицима једна је од основних активности наставника која се јавља у континуитету, у свим фазама наставног процеса. Без обзира на то које све поступке наставник спроводио у процесу оцењивања – посматрање; усмено и писмено испитивање; тестирање; оцењивање ученичким радова; оцењивање домаћих задатака, са ученицима је неопходно разговарати о:

- планираним исходима и очекиваним постигнућима;
- ефикасним начинима наставе и учења којима ће се остварити дефинисани циљеви и исходи;
- критеријумима оцењивања;
- оствареним резултатима;
- начинима побољшања успеха и конкретним корацима.

Оцењивање у наставном процесу може бити:

- наставнико оцењивање ученика;
- заједничко оцењивање наставника и ученика;
- међусобно оцењивање ученика без учешћа наставника;
- самооценењивање ученика.

У табели су дате само неке од тврдњи уз помоћ којих ученик може да прати и оцењује свој рад. Пожељно је да наставник са учеником продискутује резултат самопроцене и заједно са учеником планира даље кораке у раду.

Тврдње	Најчешће	Повремено	Ретко	Никад
Могу да објасним својим речима шта треба да урадим у задатку.				
Могу да одредим кључне речи у лекцији.				
Могу да одговорим на питања: Шта? Где? Како? Зашто?				
Користим различите изворе информација самостално или уз помоћ одраслих.				
Знам да поставим три питања у вези са лекцијом.				
Одређујем циљ пре сваког учења.				
Знам шта учим лако, а шта тешко у новој лекцији.				
Знам шта ми помаже при учењу тежег градива.				
Постављам питања одраслима када ми треба појашњење дела лекције или лекције у целини.				
Активно учествујем у раду на часу.				

Ученицима је, без обзира на узраст, потребна подршка наставника у виду:

- указивања на оно што је успешно урађено у претходној фази рада;
- конкретног усмерења на оно што је још потребно да науче или ураде;
- сугестија о различитим начинима рада у наредној фази учења;
- подршка када покажу напредак у учењу.

Добар извештај о раду и напредовању ученика треба да:

- буде јасан и лако разумљив;
- опише ученикова постигнућа у односу на дефинисане исходе;
- јасно прикаже наредне кораке у учењу;
- укаже на развојне потребе ученика;
- садржи запажања наставника о позитивним личним особинама ученика;
- буде саопштен у правилним размацима и роковима са којима су сви упознати.

7. ГОДИШЊИ ПЛАН РАДА

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: СРПСКИ ЈЕЗИК
ГОДИШЊИ ФОНД ЧАСОВА: 144
НЕДЕЉНИ ФОНД ЧАСОВА: 4

НАСТАВНА ОБЛАСТ	Број часова обраде, утврђивања и обнављања
КЊИЖЕВНОСТ	52
ЈЕЗИК	58
ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	32
ОСТАЛО	2
УКУПНО	144

Ред. бр.	Наставна тема	Књижевност	Језик и правопис	Језичка култура	Укупно
1.	ЧЕЗНЕМ ДА ТИ КАЖЕМ	6	8	3	17 (+ 1)
2.	ИГРА ЗА ЖИВОТ	13	10	9	33
3.	РОНИ СУЗЕ НИЗ ЛУНАЧКО ЛИЦЕ	9	7	4	33
4.	ПОДИГНИМО ЗАВЕСУ	4	7	6	20
5.	ТАМО ЈЕ МЕНИ ОТАЦБИНА МОЈА	10	14	6	23
6.	ХВАЛА СУНЦУ, ЗЕМЉИ, ТРАВИ	10	2	4	16 (+1)
	УКУПНО	52	58	32	144

Ред. бр.	Наставна тема	Обрада	Утврђивање	Систематизација	Други типови	Укупно
1.	ЧЕЗНЕМ ДА ТИ КАЖЕМ	7	4	1	6	18
2.	ИГРА ЗА ЖИВОТ	17	8	3	5	33
3.	РОНИ СУЗЕ НИЗ ЛУНАЧКО ЛИЦЕ	19	7	2	5	33
4.	ПОДИГНИМО ЗАВЕСУ	10	5	2	3	20
5.	ТАМО ЈЕ МЕНИ ОТАЦБИНА МОЈА	17	3	2	1	23
6.	ХВАЛА СУНЦУ, ЗЕМЉИ, ТРАВИ	9	4	2	2	17
	УКУПНО	79	31	12	22	144

8. ПЛАН НАСТАВНИХ ЈЕДИНИЦА ПО ТЕМАМА

Годишњи фонд часова: 144

1. Тема: *Чезнем да ћи кажем* (18 часова)

1. **Уводни час:** упознавање с програмом (Читанка *Чезнем да ћи кажем*, граматика *Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима* и *Српски језик* – радна свеска за шести разред)
2. **Књижевност:** Обрада песме *Плава звезда* Мирослава Антића (*Чијанка*, стр. 8–10)
3. **Језичка култура:** Зашто нам је водич Исидора Секулић? (*Граматика*, стр. 7–12)
4. **Књижевност:** Обрада 41. песме из *Градинара* Р. Тагоре (*Чијанка*, стр. 11–13)
5. **Језик:** *Мали ћраматички подседник* – обнављање градива из граматике за пети разред (*Граматика*, стр. 13–17)
6. **Језик*:** *Плава звезда* и 41. песма из *Градинара* Р. Тагоре – изражайно говорење стихова (*Чијанка*, стр. 8–10, 11–13)
7. **Језик:** *Мали ћраматички подседник* – обнављање градива из граматике за пети разред (*Граматика*, стр. 18–25)
8. **Књижевност:** Обрада приповетке *Вереници* (одломак) Данила Киша (*Чијанка*, стр. 14–17)
9. **Књижевност:** Обнављање и утврђивање градива из књижевности за пети разред (*Радна свеска*, стр. 33–40)
10. **Језик:** *Мали ћраматички подседник* – обнављање градива из граматике за пети разред (*Граматика*, стр. 26–28)
11. **Књижевност:** *Аутобиографија* Бранислава Нушића (одломак: *Прва љубав*) – обрада (*Чијанка*, стр. 18–21)
12. **Језичка култура:** Анализа домаћег задатка: писмени састав
13. **Књижевност:** *Свиловске народне лирске песме* (избор) – обрада (*Чијанка*, стр. 22–25)
14. **Језик:** *Квиз час* – утврђивање градива из граматике за пети разред (*Радна свеска*, стр. 8–31)
15. **Књижевност:** Обрада народне бајке *Мала вила* (*Чијанка*, стр. 26–28)
16. **Језичка култура:** *Стилске вежбе:* писање састава на часу и анализа (*Чијанка*, стр. 29)
17. **Језичка култура:** Некњижевне речи и туђице – њихова замена језичким стандардом (*Граматика*, стр. 164–166, *Радна свеска*, стр. 105–106)
18. **Књижевност:** *Да не заборавимо: Подела књижевности – систематизација* (*Чијанка*, стр. 30, *Радна свеска*, стр. 130–134)

2. Тема: *Ира за живој* (32 часа)

19. **Књижевност:** Упознавање с темом и задацима; обрада текста *Буре* Исидоре Секулић (*Чијанка*, стр. 32–36)
20. **Језичка култура:** Анализа домаћег задатка: писмени састав (*Чијанка*, стр. 36)
21. **Језик:** Говорни органи и настајање гласа; подела гласова на самогласнике и сугласнике (*Граматика*, стр. 30–34, *Радна свеска*, стр. 42–44)

- 22. Језик:** Подела сугласника на шумне сугласнике и на сонанте; подела сугласника по месту изговора (*Граматика*, стр. 35–41)
- 23. Књижевност:** *Бојовљенска ноћ* Светозара Ђоровића – обрада одломка из приповетке (*Читанка*, стр. 37–40)
- 24. Књижевност:** *Вањка* Антона Павловича Чехова – обрада одломка из приповетке (*Читанка*, стр. 41–44)
- 25. Језик:** Слог и подела речи на слогове; акценат речи: изговарање дугих акцената (*Граматика*, стр. 42–47, *Радна свеска*, стр. 45–47)
- 26. Језик:** Правилан изговор гласова – вежбе (*Граматика*, стр. 48)
- 27. Језик:** Да поновимо: подела гласова; подела речи на слогове (*Граматика*, стр. 49–50, *Радна свеска*, стр. 42–47)
- 28. Језик:** Растављање речи на крају реда; коришћење школског правописа (*Граматика*, стр. 50–52)
- 29. Књижевност:** *Чудесна српава* Бранка Ђорђића – обрада (*Читанка*, стр. 45–48)
- 30. Књижевност:** *Очеви и оци* Слободана Селенића – обрада одломка из романа (*Читанка*, стр. 49–53)
- 31. Језичка култура:** Говорна вежба – Промена тачке гледишта
- 32. Језик:** Контролни задатак – подела гласова; подела речи на слогове; растављање речи на крају реда
- 33. Језичка култура:** Анализа домаћег задатка: писмени састав
- 34. Језичка култура:** Стилске вежбе; богаћење речника – припрема за први писмени задатак (*Граматика*, стр. 167–170)
- 35. Језичка култура:** Први школски писмени задатак
- 36. Језик:** Гласовне промене; једначење сугласника по звучности (*Граматика*, стр. 54–59, *Радна свеска*, стр. 47)
- 37. Језичка култура:** Анализа првог писменог задатка
- 38. Језичка култура:** Исправка првог писменог задатка
- 39. Књижевност:** *Лето лејој белца* Вилијема Саројана – обрада (*Читанка*, стр. 54–60)
- 40. Књижевност:** *Јаблан* Петра Кочића – обрада (*Читанка*, стр. 61–65)
- 41. Језик:** Једначење сугласника по месту изговора; губљење сугласника (*Граматика*, стр. 60–64, *Радна свеска*, стр. 48–49)
- 42. Књижевност:** *Аска и вук* Иве Андрића – обрада (*Читанка*, стр. 66–73)
- 43. Језичка култура:** *Аска и вук* Иве Андрића – анализа домаћег задатка
- 44. Језичка култура:** Сажимање текста (*Граматика*, стр. 173–176, *Радна свеска*, стр. 110–111)
- 45. Језик:** Палатализација; сибиларизација (*Граматика*, стр. 65–68, *Радна свеска*, стр. 50–53)
- 46. Књижевност:** *Орлови рано леје* Бранка Ђорђића – обрада (*Читанка*, стр. 74–76)
- 47. Књижевност:** *Орлови рано леје* Бранка Ђорђића – ученичка излагања
- 48. Језичка култура:** Нарација и дескрипција (*Граматика*, стр. 176–178, *Радна свеска*, стр. 111–112)
- 49. Књижевност:** Да не заборавимо: Одлике епског књижевног рода у ауторској књижевности – систематизација (*Читанка*, стр. 77–78, *Радна свеска*, стр. 134–139)
- 50. Књижевност:** Контролни тест из књижевности
- 51. Књижевност:** Анализа теста из књижевности

3. Тема: Рони сузе низ јуначко лице (33 часа)

52. **Књижевност:** Упознавање с темом и задацима; епске народне песме о Косовском боју; *Цар Лазар и царица Милица* – обрада (*Читанка*, стр. 80–84)
53. **Језик:** Јотовање; промена *л у о* (*Граматика*, стр. 69–74, *Радна свеска*, стр. 52–54)
54. **Језик:** Непостојано *а*; асимилација и сажимање самогласника (*Граматика*, стр. 75–78, *Радна свеска*, стр. 54–56)
55. **Језик:** Гласовне промене и правопис (*Граматика*, стр. 78–79)
56. **Језик:** Квиз час – да поновимо: подела гласова и гласовне промене, систематизација (*Граматика*, стр. 80–82, *Радна свеска*, стр. 56–61)
57. **Књижевност:** *Косовка Девојка* – обрада (*Читанка*, стр. 85–87)
58. **Књижевност:** *Смрт Мајке Јуловића* – обрада (*Читанка*, стр. 88–89)
59. **Језик:** Контролни тест – подела гласова и гласовне промене
60. **Језик:** Анализа текста из граматике
61. **Језик:** Придевске заменице: присвојне и показне заменице (*Граматика*, стр. 84–90, *Радна свеска*, стр. 62–65)
62. **Језик:** Упитно-односне, неодређене, одричне и опште придевске заменице (*Граматика*, стр. 84–90, *Радна свеска*, стр. 65–66)
63. **Језик:** Писање одричних придевских заменица са предлогима; Писање заменица у обраћању – *Ви, Ваш* (*Граматика*, стр. 94–95, *Радна свеска*, стр. 97–98); Службено писмо (*Граматика*, стр. 201–203)
64. **Језик:** Квиз час: да поновимо – придевске заменице (*Граматика*, стр. 96–98, *Радна свеска*, стр. 62–67)
65. **Језичка култура:** Други школски писмени задатак
66. **Језичка култура:** Анализа писменог задатка
67. **Језичка култура:** Исправка писменог задатка
68. **Језик:** Систематизација и утврђивање градива
69. **Књижевност:** Епске народне песме о Марку Краљевићу; Вук Стефановић Карадић, *Живот и обичаји народа српскога* (*Читанка*, стр. 91–107)
70. **Књижевност:** *Марко Краљевић укида свадбарину* – обрада (*Читанка*, стр. 94–98, *Радна свеска: Шта знаш о Марку Краљевићу*, стр. 153–156)
71. **Језик:** Глаголски облици (обнављање); аорист – обрада (*Граматика*, стр. 100–103, *Радна свеска*, стр. 67–68)
72. **Књижевност:** *Епске народне песме* (одломак) – Војислав Ђурић (*Читанка*, стр. 116); анализа домаћег задатка
73. **Књижевност:** *Улица Филића Вишињића* Светлане Велмар Јанковић – обрада (*Читанка*, стр. 108–110)
74. **Књижевност:** *Свети Сава* Војислава Илића – обрада (*Читанка*, стр. 148–151)
75. **Језик:** Имперфекат и плусквамперфекат (*Граматика*, стр. 104–108, *Радна свеска*, стр. 69–71)
76. **Језичка култура:** Разумевање текста и уочавање значајних појединости (*Граматика*, стр. 171–172, *Радна свеска*, стр. 107–110)
77. **Језик:** Глаголски начини: императив, потенцијал и футур други (*Граматика*, стр. 108–114, *Радна свеска*, стр. 71–75)
78. **Језик:** Лични глаголски облици – вежбе, обнављање
79. **Језик:** Нелични глаголски облици: трпни глаголски придев, глаголски прилози (садашњи и прошли) – обрада (*Граматика*, стр. 114–121, *Радна свеска*, стр. 75–78)

80. **Језик:** Нелични глаголски облици – вежбе (*Граматика*, стр. 114–121)
81. **Језик:** Подела глаголских облика; писање глаголских облика (*Граматика*, стр. 122–126, *Радна свеска*, стр. 67–83, 98–100)
82. **Језик:** Квиз час: **да поновимо – глаголски облици** (*Граматика*, стр. 127–128, *Радна свеска*, стр. 67–82)
83. **Језик:** Контролни тест – глаголски облици
84. **Језик:** Анализа контролног теста
85. **Књижевност:** *Хајдук Станко* Јанка Веселиновића (одломак) – обрада (*Читанка*, стр. 111–115)

4. Тема: *Подијнимо завесу* (19 часова)

86. **Језичка култура:** Упознавање с темом и задацима; дијалог и монолог (*Граматика*, стр. 179–181, *Радна свеска*, стр. 112–114)
87. **Књижевност:** *Избирачица* Косте Трифковића (одломак) – обрада (*Читанка*, стр. 118–123)
88. **Језик:** Творба речи (грађење речи) – (*Граматика*, стр. 130–131)
89. **Језик:** Извођење (*Граматика*, стр. 132–138)
90. **Језик:** *Аналфабета* Бранислава Нушића (одломак) – обрада (*Читанка*, стр. 124–129)
91. **Књижевност:** *Аналфабета* Бранислава Нушића (одломак) – Читање по улогама одломака из *Аналфабете*
92. **Језичка култура:** *Десет заповести* претписаних са таблице искуствава, Бранислав Нушић (одломци) – стилске вежбе: писање дијалошког текста
93. **Језик:** Слагање (*Граматика*, стр. 139–141)
94. **Језик:** **Да поновимо: творба речи** (*Граматика*, стр. 146, *Радна свеска*, стр. 83–85)
95. **Књижевност:** *Јазавац* прег судом Петра Коџића (одломак) – обрада (*Читанка*, стр. 131–130)
96. **Књижевност:** *Језик у законским текстовима* Петра Коџића (одломци) – обрада (*Читанка*, стр. 136–137); **Да не заборавимо: драмска књижевност** (обнављање: *Радна свеска*, стр. 142–144)
97. **Језичка култура:** Говорна вежба: монолог, говор; анализа домаћег задатка
98. **Језик:** Састављено и растављено писање речи (*Граматика*, стр. 142–143, *Радна свеска*, стр. 100–101)
99. **Језичка култура:** Трећи школски писмени задатак
100. **Језик:** Писање назива васионаских тела (једночланих и вишечланих) – (*Граматика*, стр. 143–145, *Радна свеска*, стр. 101)
101. **Језичка култура:** Анализа трећег писменог задатка
102. **Језичка култура:** Исправка писменог задатка
103. **Језик:** Квиз час: **да поновимо – творба речи и правопис** (*Граматика*, стр. 146, *Радна свеска*, стр. 83–86)
104. **Језик:** Контролни тест: творба речи и правопис (*Граматика*, стр. 146)
105. **Језик:** Анализа контролног задатка

5. Тема: Тамо је мени оштацибина моја (21 час)

106. **Књижевност:** Упознавање с темом и задацима; породичне народне лирске песме (избор); *Највећа је жалоси за браћом* – обрада (*Читанка*, стр. 142)
107. **Књижевност:** Породичне народне лирске песме (избор) – обрада (*Читанка*, стр. 140–143)
108. **Књижевност:** Успаванке (избор) – обрада (*Читанка*, стр. 144–147)
109. **Језик:** Реченица; комуникативна и предикатска реченица (*Граматика*, стр. 148–150, *Радна свеска*, стр. 86–87)
110. **Књижевност:** Вече Ђуре Јакшића – обрада (*Читанка*, стр. 152–154)
111. **Језичка култура:** Пејзаж – описивање статичких и динамичких појава у природи (*Граматика*, стр. 190–192, *Радна свеска*, стр. 119–122)
112. **Књижевност:** Моја оштацибина Алексе Шантића – обрада; врсте стиха и риме (*Читанка*, стр. 155–157)
113. **Језик:** Независне и зависне предикатске реченице (*Граматика*, стр. 150–153, *Радна свеска*, стр. 88–89)
114. **Језик:** Исказивање реченичних чланова речју, скупом речи и зависном реченицом (*Граматика*, стр. 153–155)
115. **Књижевност:** Наслеђе Милана Ракића – обрада (*Читанка*, стр. 158–160)
116. **Језик:** Писање узвика у реченици и ван ње; интонација у изговарању узвика (*Граматика*, стр. 156–157, *Радна свеска*, стр. 102–103)
117. **Језик:** Интонација реченице – реченични акценат (*Граматика*, стр. 158–159)
118. **Књижевност:** О ћореклу Десанке Максимовић – обрада (*Читанка*, стр. 161–163)
119. **Књижевност:** Чудесни свијетац Добрице Ерића – обрада (*Читанка*, стр. 164–165)
120. **Књижевност:** Квиз час: да не заборавимо – лирика, врсте стиха и риме (*Читанка*, стр. 170–172, *Радна свеска*, стр. 139–142)
121. **Језик:** Час рецитовања; снимање ученичких интерпретација и анализа
122. **Језик:** Контролни задатак: реченица (*Граматика*, стр. 160–162, *Радна свеска*, стр. 86–90)
123. **Језичка култура:** Хронолошко и ретроспективно приповедање (*Граматика*, стр. 182–184, *Радна свеска*, стр. 114–116); Извештај (*Граматика*, стр. 197–200, *Радна свеска*, стр. 122)
124. **Књижевност:** Кроз ћустанију и ћрашуму Хенрика Сјенкјевића (одломак) – обрада (*Читанка*, стр. 166–169)
125. **Језичка култура:** Четврти школски писмени задатак
126. **Језичка култура:** Анализа писменог задатка
127. **Језичка култура:** Исправка писменог задатка

6. Тема: Хвала сунцу, земљи, ћрави (16 часова)

128. **Књижевност:** Упознавање с темом и задацима; *Хвала сунцу, земљи, ћрави* Стевана Раичковића – обрада (*Читанка*, стр. 174–176)
129. **Књижевност:** Кроз вакиону и векове Милутина Миланковић (одломак) – обрада; *Сан* Јована Јовановића Змаја (*Читанка*, стр. 177–179)
130. **Књижевност:** Бреза Сергеја Јесењина и *Шљива* Милована Данојлића – упоредна анализа (*Читанка*, стр. 180–183)

131. **Књижевност:** Село Јована Дучића – обрада (*Чиштанка*, стр. 184–185); изражајно читање стихова
132. **Књижевност:** Рајар Вељка Петровића – обрада (*Чиштанка*, стр. 186–187)
133. **Језичка култура:** Портрет – из непосредне околине и из књижевног дела (*Граматика*, стр. 185–187, *Радна свеска*, стр. 116–117)
134. **Књижевност:** *Мој дека је био шрешња* Анђеле Нанети – обрада (*Чиштанка*, стр. 188–191)
135. **Језичка култура:** Опис унутрашњег и спољашњег простора (ентеријера и екстеријера) – (*Граматика*, стр. 185–187, *Радна свеска*, стр. 117–119)
136. **Језичка култура:** Стилске вежбе – из ученичких бележници (*Граматика*, стр. 192–196; Вежбања Стилске фигуре, Писци и дела у *Радној свесци*, стр. 144–153); **да поновимо: облици казивања у књижевном делу** (*Граматика*, стр. 204–205)
137. **Језичка култура:** Анализа домаћег задатка: писмени састав
138. **Књижевност:** *Седефна ружа* Гроздане Олујић – обрада (*Чиштанка*, стр. 192–195)
139. **Књижевност:** *Бајка о дечаку и Месецу* Стевана Раичковића – обрада (*Чиштанка*, стр. 196–198)
140. **Књижевност: Да не заборавимо: врсте лирских песама** (*Чиштанка*, стр. 199)
141. **Језик:** Годишњи тест из српског језика и књижевности (Завршни тест из језика и књижевности у *Радној свесци*, стр. 153–160)
142. **Језик:** Анализа годишњег теста
143. **Књижевност:** Лектира по слободном избору
144. Завршни час: Систематизација градива; програм лектире за седми разред и препоруке за читање

9. МЕСЕЧНИ ПЛАНОВИ РАДА (ОПЕРАТИВНИ)

Р. бр. н. теме	Р. бр. часа	Назив наставне јединице Стандарди	Тип часа	Облик рада	Наставне методе	Наставна средстава	Корелација
1.	1.	Упознавање с програмом	Уводни час	Фронтални, индивидуални	Дијалошка, монолошка, демонстративна	Комплет уџбеника за српски језик за шести разред, свеске, фотокопирани примерци плана лектире, контролних и письмених задатака, додатне наставе	Књижевност, језик, језичка култура
1.	2.	<i>Плава звезда</i> , Мирослав Антић CJ.1.4.2/3/6. CJ.3.4.3/4/7.	обрада	Фронтални, индивидуални	Монолошка, дијалошка, метода рада на тексту	Читанке, збирке песама Мирослава Антића, ПП презентација	Књижевност, музичка и ликовна култура, језичка култура
1.	3.	Зашто нам је водич Исидора Секулић? CJ.1.1.1/4/5/6/7. CJ.1.3.16. CJ.2.1.1.	обрада	Фронтални, индивидуални, групни рад	Дијалошка, текстуална, метода усменог излагања	Граматике за шести разред, свеске	Књижевност, језик, језичка култура
1.	4.	41. песма из <i>Градинара</i> Р. Тагоре CJ.1.4.4/6. CJ.2.4.5. CJ.3.4.3/4/5/7	обрада	Фронтални, индивидуални, рад у паровима	Дијалошка, метода рада на тексту	Читанке, свеске, књига	Књижевност, језик, језичка култура
1.	5.	<i>Мали ћраматички ћодсейник</i> – обнављање градива из граматике за пети разред CJ.1.3.4. CJ.2.3.3.	обнављање	Индивидуални, рад у паровима, фронтални	Дијалошка, метода рада на тексту	Граматике, свеске	Језик, књижевност, језичка култура
1.	6.	<i>Плава звезда</i> и 41. песма из <i>Градинара</i> Р. Тагоре – изражajno говорење стихова (правилно изговора гласове; изражайно чита уметнички текст обраћен у настави и изражайно казује научен текст)	вежбање и утврђивање	Фронтални и индивидуални	Текстуална, дијалошка, метода усменог излагања	Читанке, збирке поезије, диктафон	Књижевност, језик, језичка култура
1.	7.	<i>Мали ћраматички ћодсейник</i> – обнављање градива из граматике за пети разред CJ.1.3.4/9. CJ.2.3.3/7.	обнављање	Фронтални и индивидуални	Дијалошка, текстуална, метода усменог излагања	Граматике, свеске	Језик, језичка култура, књижевност,

1.	8.	<i>Вереници</i> (одломак) Данила Кипа CJ.1.1.16/7. CJ.3.1.3. CJ.1.4.5. CJ.2.4.7/8. CJ.3.4.7.	обрада	фронтални, индивидуални, рада на паровима	дијалошка, метода рада на тексту	Читанке, свеске, књига књижевност
1.	9.	Обнављање и утврђивање градива из књижевности за пети разред CJ.1.4.1/2/3/6/8. CJ.2.4.2/5/6/9. CJ.3.4.1/7.	обнављање и утврђивање	фронтални, индивидуални	текстуална, дијалошка	Читанке за пети разред, Радне свеске, ученички дневници о прочитаним књигама, умножени штампани материјал
1.	10.	<i>Мали ћраматички подсетник –</i> обнављање градива из граматике за пети разред CJ.1.3.4/9. CJ.2.3.3/7.	обнављање	фронтални, индивидуални, рада на паровима	дијалошка, метода рада на тексту	Граматике, свеске језик, книжевност, језичка култура
1.	11.	<i>Аутобиографија Бранислава Нушића</i> (одломак: <i>Прва любав</i>) CJ.1.4.5/7/8. CJ.2.4.1. CJ.3.4.7/8.	обрада	фронтални, индивидуални, рада на паровима	дијалошка, метода рада на тексту	Читанке, свеске, књиге, III презентација књижевност
1.	12.	Анализа домаћег задатка: писмени састав CJ.1.2.1/2/3. CJ.2.2.1/5. CJ.3.2.5.	утврђивање	фронтални, индивидуални	метода самосталних радова ученика, дијалошка, стваралачка	свеске језик, језичка култура, књижевност
1.	13.	<i>Свештоске народне тирске песме</i> (избор) CJ.1.4.2/3/4/6/8. CJ.2.4.5/9. CJ.3.4.4.	обрада	фронтални, индивидуални, групни	дијалошка, текстуална, метода рада на тексту	Читанке, свеске (дневници читана), књиге, ПП презентација или звукчна читанка
1.	14.	<i>Квиз час – утврђивање градива из</i> граматике за пети разред CJ.1.3.4/9/10. CJ.2.3.3/7/8. CJ.3.3.4.	утврђивање	фронтални, индивидуални, групни	текстуална, метода усменог излагања, дијалошка	Граматике, Радне свеске, свеске, ПП презентација језик, језичка култура
1.	15.	Народна бајка <i>Мала вила</i> CJ.1.4.2/7/8. CJ.2.4.6/8. CJ.3.4.2/6/7/8.	обрада	фронтални, индивидуални, групни	дијалошка, метода рада на тексту	Читанке, свеске књижевност
1.	16.	<i>Стапацке вежбе:</i> писање састава на часу вежбање и анализа CJ.1.2.1/2/3/8.	вежбање и утврђивање	фронтални, индивидуални	дијалошка, текстуална, метода писменог излагања	Књижевност, језик, језичка култура, ликовна култура

ОПЕРАТИВНИ ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА

ЗА МЕСЕЦ: октобар

Недељни фонд часова: 4

Разред: шести

Р. бр. н. теме	Р. бр. часа	Назив наставне јединице Стандарди	Тип часа	Облик рада	Наставне методе	Наставна средства	Корелација
1.	17.	Некњижевне речи и туђице – њихова замена језичким стандардом CJ.1.3.2.1.	обрада и вежбање	фронтални, индивидуални, рад у паровима	дијалошка, вербално-текстуална,	Граматике, Радне свеске, свеске	језик, језичка култура
1.	18.	Да не заборавимо: Подела књижевности CJ.1.4.2/3.	систематизација	фронтални, индивидуални	дијалошка, текстуална	Читанке, Радне свеске, свеске, III презентација	књижевност
2.	19.	Упознавање с темом и задацима, Буре И. Секулић CJ.1.4.6/7. CJ.2.4.6/8. CJ.3.4.6/7.	обрада	фронтални, индивидуални	дијалошка, метода рада на тексту	Читанке, свеске, књига	биологија, географија, историја
2.	20.	Анализа домаћег задатка: писмени састав CJ.1.2.1/2/3. CJ.2.2.1/5. CJ.3.2.5.	утврђивање	фронтални, индивидуални	метода радова ученика, дијалошка, стваралачка	свеске	језик, језичка култура
2.	21.	Говорни органи и настајање гласа; подела гласова на самогласнике и сугласнике CJ.1.3.1.	обрада и вежбање	фронтални, индивидуални	дијалошка, текстуална	Граматике, свеске	биологија, књижевност
2.	22.	Подела сугласника на шумне сугласнике и на сонанте; подела сугласника по месту изговора CJ.1.3.1.	обрада	фронтални, индивидуални, рад у паровима	дијалошка, текстуална	Граматике, Радне свеске, свеске	језик
2.	23.	Богојављенска ноћ Светозара Ђоровића (одломак) CJ.1.4.7. CJ.2.4.8. CJ.3.4.6/7.	обрада	фронтални, индивидуални	дијалошка, текстуална	Читанке, свеске, књига	верска настава, језик, језичка култура
2.	24.	Вањка Антона Павловича Чехова CJ.1.4.7. CJ.2.4/7/8. CJ.3.4.6/7.	обрада	фронтални, индивидуални	дијалошка, текстуална	Читанке, свеске, књига	књижевност, језик, језичка култура, грађанско васпитање
2.	25.	Слог и подела речи на слогове; акценат речи: из поварање других акцената CJ.1.3.1/3. CJ.3.3.1.	обрада и вежбање	фронтални, индивидуални, рад у паровима	дијалошка, текстуална	Граматике, Радне свеске, свеске	језик

2.	26.	Правилан изговор гласова – вежбе CJ.1.3.2.	обрада и вежбање	фронтални, индивидуални, рад у паровима	дијалошка, монолошка	Граматике, свеске, диктрафон	језик
2.	27.	Да поновимо: подела гласова; подела речи на слогове CJ.1.3.1. CJ.3.3.1.	првера	фронтални, индивидуални, рад у паровима	метода самосталних ученичкx радова, дијалошка	умножени тестови, свеске	језик
2.	28.	Растављање речи на крају реда; коришћење школског правописа CJ.1.2.7/8. CJ.2.2.5. CJ.3.2.5.	обрада и вежбање	фронтални, индивидуални, рад у паровима	текстуална, дијалошка	Граматике, свеске, Правопис (школско издање)	језик, језичка култура
2.	29.	Чудесна српсава Бранка Ђорђића CJ.1.4.5. CJ.2.4.6/8. CJ.3.4.7.	обрада	фронтални, индивидуални, групни	дијалошка, метода рада на тексту	Читанке, свеске, књига	књижевност, језик
2.	30.	Очеви и очи Слободана Селенића – обрада одломка из романа CJ.1.4.7. CJ.2.4.6. CJ.3.4.6/7.	обрада	фронтални, индивидуални	дијалошка, текстуална	Читанке, свеске, књига	језик, језичка култура, грађанско васпитање
2.	31.	Говорна вежба: Михајлова прича (промена тачке гледишта) (зна да исприча о стварном или измишљеном догађају, у првом или трећем лицу, поштујући извornу хронологију или ретроспективно)	обрада и вежбање	фронтални, индивидуални	дијалошка, монолошка	Читанке, свеске, књига	језик, језичка култура, грађанско васпитање
2.	32.	Контролни задатак – подела гласова; подела речи на слогове; растављање речи на крају реда CJ.1.3.1. CJ.3.3.1. CJ.1.2.8. CJ.2.2.5. CJ.3.2.5.	утврђивање	фронтални, индивидуални	вербално-текстуална	умножени тестови	језик, језичка култура
2.	33.	Анализа домаћег задатка: писмени састав CJ.1.2.1/2/3. CJ.2.2.1/5. CJ.3.2.5.	утврђивање	фронтални, индивидуални	дијалошка, метода радова ученика	свеске	језик, језичка култура
2.	34.	Стилске вежбе; богаћење речника – припрема за први писмени задатак CJ.1.3.13/14.	обрада и вежбање	фронтални, индивидуални	дијалошка, вербално-текстуална	Граматике, свеске	језик, језичка култура
2.	35.	Први школски писмени задатак CJ.1.2.1/2/3. CJ.2.2.1. CJ.3.2.1/5.	час изrade писмених задачата	индивидуални	метода самосталних ученичкx радова	вежбандке	језик, језичка култура

ОПЕРАТИВНИ ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА

Назив предмета: СРПСКИ ЈЕЗИК

Разред: шести

ЗА МЕСЕЦ: новембар

Недељни фонд часова: 4

Р. бр. н. теме	Р. бр. часа	Назив наставне јединице Стандарди	Тип часа	Облик рада	Наставне методе	Наставна средства	Кореулација
2.	36.	Гласовне промене; једначење сугласника по звучности CJ.1.3.1. CJ.2.3.2.	обрада и вежбање	Фронтални, рад у паровима	вербално-текстуална	Граматике, Радне свеске, свеске	језик, језичка култура
2.	37.	Анализа првог писменог задатка CJ.1.2.1/2/3/8. CJ.2.2.1/5. CJ.3.2.1/5.	утврђивање	Фронтални, индивидуални	дијалошка, текстуална, монолошка	вежбанске, свеске	језик, језичка култура
2.	38.	Исправка првог писменог задатка CJ.1.2.1/2/3/8. CJ.2.2.1/5. CJ.3.2.1/5.	час провере и оцењивања	индивидуални	метода самосталних радова ученика, рад на тексту	вежбанске, свеске, Правопис, Речник језичких недоумица и Речник синонима	језик, језичка култура
2.	39.	Лепото лепоти бенца В. Саројана CJ.1.4.7. CJ.2.4.6. CJ.3.4.3/6.	обрада	Фронтални, групни рад	текстуална, дијалошка, монолошка	Читанке, свеске, књига, задаци за групни рад	књижевност, језичка култура, грађанско васпитање
2.	40.	Јаблан Петра Кочића CJ.1.4.5/6/7/8. CJ.2.4.6. CJ.3.4.4/6.	обрада	Фронтални, групни рад	текстуална, дијалошка, монолошка	Читанке, свеске, књига, задаци за групни рад	књижевност, језичка култура, историја, грађанско васпитање
2.	41.	Једначење сугласника по месту изговора; губљење сугласника CJ.1.3.1. CJ.2.3.2.	обрада	Фронтални, рад у паровима	текстуална, дијалошка,	Граматике, Радне свеске, свеске,	језик, језичка култура
3.	42.	Асказ и вук И. Андрића CJ.1.4.3/5/6/7/8. CJ.2.4.6. CJ.3.4.4/6/8.	обрада	Фронтални, индивидуални	текстуална, дијалошка, метода усменог излагања	Читанке, књига, задаци за групни рад	књижевност, језичка култура
2.	43.	Асказ и вук Иве Андрића – анализа домаћег задатка CJ.1.2.2/4. CJ.2.4.6/8. CJ.3.4.6/7.	утврђивање	Фронтални, групни	метода самосталних радова ученика, дијалошка, монолошка	Читанке, свеске	књижевност, језик, језичка култура, ликовна култура

2.	44.	Сажимање текста CJ.1.2.4. CJ.2.2.3. CJ.3.2.4.	обрада и вежбање	фронтални, индивидуални монолошка	текстуална, дијалошка, монолошка	Граматике, Радне свеске, свеске	књижевност, језик, језичка култура, ликовна култура
2.	45.	Палагализација; сибиларизација CJ.1.3.1. CJ.2.3.2.	обрада и вежбање	фронтални, рад у паровима	текстуална, дијалошка	Граматике, Радне свеске, свеске	језик, језичка култура
2.	46.	<i>Орлови рано лете</i> Бранка Ђопића CJ.1.4.5/7/8. CJ.2.4.5/6/7/8/9. CJ.3.4.6/7/8.	обрада	фронтални, групни	дијалошка, метода усменог излагања	Читанке, свеске, књиге, задаци за групни рад	историја, грађанско васпитање
2.	47.	<i>Орлови рано лете</i> Бранка Ђопића – ученичка излагања CJ.1.4.5/7/8. CJ.2.4.5/6/7/8/9. CJ.3.4.6/7/8.	обрада и утврђивање	фронтални, индивидуални, групни	дијалошка, метода усменог/писменог излагања	свеске, задаци за групни рад, панонија	језик, језичка култура
2.	48.	Нарација и дескрипција CJ.1.2.3. CJ.2.2.1.	обрада и вежбања	индивидуални, фронтални	дијалошка, метода самосталних радова ученика	Граматике, Радне свеске, свеске	књижевност, језик, језичка култура
2.	49.	Да не заборавимо: Одлике епског књижевног рода у аутогорском књижевности CJ.1.4.5/7. CJ.2.4.7. CJ.3.4.6.	систематизација и утврђивање	фронтални, индивидуални, групни	дијалошка, метода усменог/писменог излагања	Читанке, Радне свеске, свеске	књижевност, језичка култура
2.	50.	Контролни тест из књижевности CJ.1.4.5/7. CJ.2.4.7. CJ.3.4.6.	утврђивање	индивидуални	метода писменог излагања	припремљени задаци	књижевност, језичка култура
2.	51.	Анализа теста из књижевности CJ.1.4.5/7. CJ.2.4.7. CJ.3.4.6.	утврђивање	фронтални, индивидуални	дијалошка, метода усменог излагања	Читанке, свеске, контролни тест	књижевност, језичка култура
3.	52.	Упознавање с темом и задацима; епске народне песме о Косовском борју; <i>Lazar i царица Милица</i> CJ.1.4.2/7/8. CJ.2.4.6. CJ.3.4.6.	обрада	фронтални, рад у паровима	монолошка, дијалошка, текстуална	Читанке, свеске, књига, ПП презентација	књижевност, језичка култура, историја
3.	53.	Јотовање; промена <i>лу о</i> CJ.1.3.1. CJ.2.3.2.	обрада	фронтални, индивидуални	текстуална, дијалошка	Граматике, Радне свеске, свеске	језик, језичка култура

ОПЕРАТИВНИ ПЛАН РАДА НАСТАВНИКАНазив предмета: **СРПСКИ ЈЕЗИК**

Разред: шести

ЗА МЕСЕЦ: децембар

Недељни фонд часова: 4

P. бр. н. теме	P. бр. часа	Назив наставне јединице Стандарди	Тип часа	Облик рада	Наставне методе	Наставна средства	Корелација
3.	54.	Непостојање <i>a</i> ; асимилација и сажимање самогласника CJ.1.3.1. CJ.2.3.2.	обрада	фронтални, индивидуални	вербално-текстуална, дијалошка	Граматике, Радне свеске, свеске	језик, језичка култура
3.	55.	Гласовне промене и правопис CJ.1.3.1. CJ.2.3.2. CJ.1.2.7/8.	обрада и вежбање	фронтални, индивидуални	вербално-текстуална, дијалошка	Граматике, свеске, школско издање Правописа	језик, језичка култура
3.	56.	Да поновимо: подела гласова и гласовне промене CJ.1.3.1. CJ.2.3.2. CJ.1.2.7/8.	систематизација Квиз час	фронтални, индивидуални, групни	текстуална, дијалошка	Граматике, Радне свеске, свеске	језик, језичка култура
3.	57.	Народна епска песма <i>Косовка Ћевојка</i> CJ.1.4.2/7/8. CJ.2.4.6. CJ.3.4.6.	обрада	фронтални, индивидуални, рад у паровима	монолошка, дијалошка, текстуална	Читанке, свеске, књига	књижевност, историја
3.	58.	Народна епска песма <i>Смрић Мајке Јуловића</i> CJ.1.4.2/7/8. CJ.2.4.6. CJ.3.4.6.	обрада	фронтални, индивидуални	монолошка, дијалошка, текстуална	Читанке, свеске, књига	књижевност, историја
3.	59.	Контролни тест – подела гласова и гласовне промене; правопис CJ.1.3.1. CJ.2.3.2. CJ.1.2.7/8.	утврђивање	фронтални, индивидуални	текстуална, метода самосталних радова ученика	припремљени контролни задаци	језик, језичка култура
3.	60.	Анализа текста из граматике CJ.1.3.1. CJ.2.3.2. CJ.1.2.7/8.	утврђивање	фронтални, индивидуални	текстуална, дијалошка, демонстративна	Граматике, свеске	језик, језичка култура

3.	61.	Придевске заменице: присвојне и показне заменице CJ.1.3.4. CJ.2.3.3. CJ.3.3.4.	обрада	индивидуални, фронтални	текстуална, дијалошка	Граматике, Радне свеске, свеске	језик, језичка култура
3.	62.	Упитно-односне, неодређене, одричне и опште придевске заменице CJ.1.3.4. CJ.2.3.3. CJ.3.3.4.	обрада	фронтални, индивидуални, у паровима	текстуална, дијалошка	Граматике, Радне свеске, свеске	језик, језичка култура
3.	63.	Писање одричних придевских заменица са предпозима; Писање заменица у обраћању – <i>Ви, Вам;</i> Службено писмо CJ.1.2.7/8.	обрада и вежбање	фронтални, индивидуални	текстуална, дијалошка	Граматике, Радне свеске, свеске	језик, језичка култура
3.	64.	Да поновимо – придевске заменице CJ.1.3.4. CJ.2.3.3. CJ.3.3.4. CJ.1.2.7/8.	систематизација Квиз час	фронтални, индивидуални, групни	дијалошка, монолошка	Граматике, Радне свеске, свеске	језик, језичка култура
3.	65.	Други школски писмени задатак CJ.1.2.1/2/3. CJ.2.2.1. CJ.3.2.1/5.	час изrade писменог задатака	индивидуални	метода писменог излагања	вежбanke	језик, језичка култура
3.	66.	Анализа писменог задатка CJ.1.2.1/2/3/8. CJ.2.2.1/5. CJ.3.2.1/5.	утврђивање	фронтални, индивидуални	дијалошка, текстуална, монолошка	вежбanke, свеске	језик, језичка култура
3.	67.	Исправка писменог задатка CJ.1.2.1/2/3/8. CJ.2.2.1/5. CJ.3.2.1/5.	час провере и оцењивања	фронтални, индивидуални	метода писменог излагања, рад на тексту	вежбanke, Правопис, Речник језичких недумица, Речник синонима	језик, језичка култура
3	68.	Систематизација и утврђивање градива из језика и књижевности	час провере и оцењивања	фронтални, индивидуални	дијалошка, текстуална, монолошка	припремљени задаци	језик, језичка култура

Разред: шести

Недељни фонд часова: 4

Р. бр. н. теме	Р. бр. часа	Назив наставне јединине Стандарди	Тип часа	Облик рада	Наставне методе	Наставна средства	Корелација
3.	69.	Епске народне песме о Марку Краљевићу; Вук Стефановић Каракић, <i>Живот и обичаји народа српскога</i> CJ.1.4.2.	обрада	фронтални, индивидуални, рад у паровима	текстуална, дијалошка	Читанке, свеске, књига	историја, књижевност
3.	70.	<i>Марко Краљевић укида свадбарину</i> CJ.1.4.2/7/8. CJ.2.4.6/8. CJ.3.4.4/7.	обрада	фронтални, индивидуални	текстуална, дијалошка	Читанке, Гадне свеске, свеске, књига	историја, књижевност, ликовна култура
3.	71.	Глаголски облици (обнављање), аорист CJ.1.3.4/10. CJ.2.3/8.	обрада	фронтални, групни	текстуална, дијалошка	Граматике, Радне свеске, свеске	језик, језичка култура
3.	72.	<i>Епске народне песме</i> (одломак) – Војислав Ђурић; анализа домаћег задатка CJ.1.4.2/6/7/8.	утврђивање	фронтални, индивидуални	метода графичких радова ученика, дијалошка	Читанке, свеске,	језик, језичка култура
3.	73.	Улица Филиппа Вишњића Светлане Вејмар Јанковић CJ.1.4.8. CJ.2.4.1.	обрада	фронтални, индивидуални	текстуална, дијалошка	Читанке, свеске, књига	књижевност, историја, ликовна култура
3.	74.	<i>Свети Сава</i> Војислава Илића CJ.1.4.3/4/6/8. CJ.3.4.3/4/5.	обрада	фронтални, индивидуални	текстуална, дијалошка	Читанке, свеске, књига	књижевност, историја, ликовна култура
3.	75.	Имперфекат и плусквамперфекат CJ.1.3.4/10. CJ.2.3.3/8.	обрада	фронтални, индивидуални	текстуална, дијалошка	Граматике, Радне свеске, свеске	језик, језичка култура
3.	76.	Разумевање текста и уочавање значајних појединости CJ.1.1.5/6.	обрада	фронтални, индивидуални	текстуална, дијалошка	Граматике, Радне свеске, свеске	језик, језичка култура
3.	77.	Глаголски начини: императив, потенцијал и футур други CJ.1.3.4/10. CJ.2.3.8.	обрада	индивидуални, фронтални	текстуална, дијалошка	Граматике, Радне свеске, свеске	језик, језичка култура
3.	78.	Лични глаголски облици CJ.1.3.4/10. CJ.2.3.8.	увежбавање	индивидуални, фронтални	рад на тексту, вербалне методе	Граматика, текст као предлогак за вежбање	језик, језичка култура

ОПЕРАТИВНИ ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА

Разред: шести

ЗА МЕСЕЦ: фебруар

Недељни фонд часова: 4

Р. бр. н. теме	Р. бр. часа	Назив наставне јединице Стандарди	Тип часа	Облик рада	Наставне методе	Наставна средства	Корелација
3.	79.	Нелични глаголски облици: трпни глаголски прилози, глаголски прилози (садашњи и прошли) CJ.1.3.4/10. CJ.2.3.8.	обрада	индивидуални, фронтални	текстуална, дијалошка	Граматике, Радне свеске, свеске	језик, језичка култура
3.	80.	Нелични глаголски облици – вежбе CJ.1.3.4/10. CJ.2.3.8.	вежбе и утврђивање	индивидуални, у паровима	текстуална, дијалошка	Граматике, свеске	језик, језичка култура
3.	81.	Подела глаголских облика; писање глаголских облика CJ.1.3.4/10. CJ.2.3.8. CJ.1.2.8.	обрада	фронтални, индивидуални	текстуална, дијалошка, монолошка	Граматика, Радне свеске, свеске	језик, језичка култура
3.	82.	Квиз час: да поновимо – глаголски облици CJ.1.3.4/10. CJ.2.3.8. CJ.1.2.8.	обнављање и утврђивање	индивидуални, фронтални	текстуална, дијалошка	Граматика, свеске наставни листићи	језик, језичка култура
3.	83.	Контр. тест – глаголски облици CJ.1.3.4/10. CJ.2.3.8. CJ.1.2.8.	утврђивање	индивидуални	метода самосталних ученичких радова	припремљени контролни задаци	језик, језичка култура
3.	84.	Анализа контролног теста CJ.1.3.4/10. CJ.2.3.8. CJ.1.2.8.	утврђивање	индивидуални, фронтални	текстуална, дијалошка	Граматика, свеске	језик, језичка култура
3.	85.	Xajguk Стапанко Ј. Веселиновића CJ.1.4.5/7/8. CJ.2.4.8. CJ.3.4.6/7/8.	обрада	индивидуални, фронтални	текстуална, дијалошка	Читанке, свеске, книга историја	историја

4.	86.	Упознавање с темом и задацима; дијалог и монолог CJ.1.4.5.	говорна вежба	фронтални, индивидуални	текстуална, дијалошка	Граматике, Радне свеске, свеске	књижевност, језик, језичка култура
4.	87.	<i>Избррачица Косте Трифковића</i> CJ.1.4.3/5. CJ.2.4.6.	обрада	фронтални, групни рад	текстуална, дијалошка	Читанка, свеске, књиге	језик, језичка култура
4.	88.	Творба речи (грађење речи) CJ.1.3.5. CJ.2.3.4.	обрада	индивидуални, групни рад	текстуална, дијалошка	Граматике, свеске	језик, језичка култура
4.	89.	Извођење CJ.1.3.5. CJ.2.3.4.	обрада	индивидуални, групни рад	текстуална, дијалошка	Граматике, свеске	језик, језичка култура
4.	90.	<i>Аналфабета</i> Бранислава Нушића (одломак) CJ.1.4.3/5. CJ.2.4.6.	обрада	индивидуални, групни рад	текстуална, дијалошка	Читанка, свеске, књиге	језик, језичка култура
4.	91.	Читање по улогама одломака из <i>Аналфабете</i> CJ.2.3.10/11.	обрада	индивидуални, групни рад	текстуална, дијалошка	Читанка, свеске, књиге, диктафон	језик, језичка култура
4.	92.	<i>Десет златовестих претписаних са шаблиће</i> искуствва, Бранислав Нушић (одломци) – стилске вежбе: писање дијалошког текста CJ.2.3.10/11. CJ.3.3.7.	обрада	фронтални, индивидуални, рад у паровима	текстуална, дијалошка	Читанка, свеске	језик, језичка култура, књижевност
4.	93.	Слагање CJ.1.3.5. CJ.2.3.4.	обрада	фронтални, индивидуални	текстуална, дијалошка	Граматика, свеске	језик, језичка култура, књижевност
4.	94.	Да поновимо: творба речи CJ.1.3.5. CJ.2.3.4.	обнављање и вежбе	фронтални, рад у паровима	текстуална, дијалошка	Граматике, Радне свеске, свеске	језик, језичка култура

ОПЕРАТИВНИ ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА

Назив предмета: СРПСКИ ЈЕЗИК

Разред: шести

За МЕСЕЦ: март

Недељни фонд часова: 4

Р. бр. н. теме	Р. бр. часа	Назив наставне јединице Стандарди	Тип часа	Облик рада	Наставне методе	Наставна средства	Корелација
4.	95.	Jazavač i pre sudom Petra Kochića CJ.1.4.8. CJ.2.4.8. CJ.3.4.7.	обрађа	индивидуални, фронтални	текстуална, дијалошка, монолошка	читанке, свеске, књиге	књижевност, језик, језичка култура
4.	96.	Jezik u zakonskim tekstovima Petra Kochića, Da ne zaboravimo: dramska kњижевност CJ.1.4.3. CJ.3.4.8. CJ.1.3.14/16. CJ.3.3.7.	обрађа, обнављање	индивидуални, фронтални	текстуална, дијалошка	читанке, Радне свеске, свеске	књижевност, језик, језичка култура, грађанско васпитање
4.	97.	Говорна вежба: монолог, говор; анализа домаћег задатка CJ.1.2.2/3. CJ.2.2.1. CJ.3.2.1.	говорна вежба	фронтални, индивидуални	текстуална, дијалошка	свеске	језик, језичка култура
4.	98.	Састављено и расстављено писање речи CJ.1.2.7/8.	вежбање	фронтални, индивидуални	текстуална, дијалошка	Радне свеске, свеске	језик, језичка култура
4.	99.	Трећи школски писмени задатак CJ.1.2.2/3. CJ.2.2.1. CJ.3.2.1. CJ.1.2.7/8.	час израде писмених задатака	индивидуални	метода самосталних радова ученика, стварањачка	вежбanke	језик, језичка култура
4.	100.	Писање назива васионских тела (једночланих и вишечланих) CJ.1.2.7/8.	обрађа	фронтални, индивидуални	текстуална, дијалошка	Граматика, Радне свеске, свеске	језик, језичка култура
4.	101.	Анализа писменог задатка CJ.1.2.1/2/3/8. CJ.2.2.1/5. CJ.3.2.1/5.	обрађа	индивидуални, фронтални	текстуална, дијалошка	вежбanke, свеске	језик, језичка култура

4.	102.	Исправка писменог задатка CJ.1.2.1/2/3/8. CJ.2.2.1/5. CJ.3.2.1/5.	утврђивање	индивидуални, фронтални	метода самосталних радова ученика, рад на тексту, ствараљачка	вежбанке, свеске, Правопис, Речник језичких недоумица, Речник синонима	језик, језичка култура
4.	103.	Да поновимо: творба речи и правопис CJ.1.3.1. CJ.2.3.2. CJ.3.3.2.	вежбање	фронтални и групни, квиз час	вербалне методе, рад на тексту	Граматике, Радне свеске, свеске	језик, језичка култура
4.	104.	Контролни тест: творба речи и правопис CJ.1.3.1. CJ.2.3.2. CJ.3.3.2.	утврђивање	индивидуални	метода самосталних радова ученика	умножени текстови	језик, језичка култура
4.	105.	Анализа контролног задатка CJ.1.3.1. CJ.2.3.2. CJ.3.3.2.	утврђивање	фронтални, индивидуални	текстуална, дијалошка	умножени текстови, свеске	језик, језичка култура
5.	106.	Упознавање с темом и задацима, породичне н. лирске песме (избор); <i>Hajvešta je žalostī za bratōm</i> CJ.1.4.2. CJ.1.4.4. CJ.1.4.6.	обрада	фронтални, рад у паровима	текстуална, дијалошка	Читанке, свеске, књиге	књижевност, језик
5.	107.	Породичне народне лирске песме (избор) CJ.2.4.5. CJ.3.4.4. CJ.3.4.6.	обрада	фронтални, групни	текстуална, дијалошка	Читанке, свеске, књиге	књижевност, језик
5.	108.	Успаванке (избор) CJ.2.4.5. CJ.3.4.4. CJ.3.4.6.	обрада	фронтални, групни	текстуална, дијалошка	Читанке, свеске, књига	књижевност, језик
5.	109.	Реченица; комуникативна и предикатска реченица CJ.1.3.6.	обрада	фронтални, индивидуални	текстуална, дијалошка	Граматике, Радне свеске, свеске	језик, језичка култура
5.	110.	<i>Beće</i> Ђуре Јакшића CJ. 1. 4. 3/4/6. CJ.2.4.5. CJ.3.4.5/6.	обрада	фронтални, индивидуални	текстуална, дијалошка	Читанке, свеске, књига	књижевност, језик

ОПЕРАТИВНИ ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА

Назив предмета: СРПСКИ ЈЕЗИК

Разред: шести

ЗА МЕСЕЦ: април
Недељни фонд часова: 4

P. бр. н. теме	P. бр. часа	Назив наставне јединице Стандарди	Тип часа	Облик рада	Наставне методе	Наставна средства	Корелација
5.	111.	Пејзаж – описивање статичких и динамичких појава у природи CJ.1.2.3. CJ.2.2.1.	обрада	фронтални, индивидуални	текстуална, дијалошка	Граматике, Радне свеске, свеске	књижевност, језичка култура, ликовна култура
5.	112.	Moja očuđenina Алексе Шагтића CJ.2.4.5. CJ.3.4.5/6/7.	обрада	фронтални, индивидуални	текстуална, дијалошка	Читанке, свеске, књига	књижевност, језик, језичка култура
5.	113.	Независне и зависне предикатске реченице CJ.1.3.6. CJ.2.3.6.	обрада	фронтални, индивидуални	текстуална, дијалошка	Граматика, Радне свеске, свеске	језик, језичка култура
5.	114.	Исказивање реченичних чланова речју, скупом речи и зависном реченицом CJ.1.3.8. CJ.2.3.6.	обрада	фронтални, индивидуални	текстуална, дијалошка	Граматике, свеске, наставни листићи	језик, језичка култура
5.	115.	Nаслеђе Милана Ракића CJ.2.4.5. CJ.3.4.5/6/7.	обрада	фронтални, индивидуални	текстуална, дијалошка	Читанке, свеске, књига	књижевност, језик, језичка култура
5.	116.	Писање узвика у реченици и ван ње; интонација у изговарању узвика CJ.1.2.8.	обрада	фронтални, индивидуални	текстуална, дијалошка	Граматика, Радне свеске, свеске	језик, језичка култура
5.	117.	Интонација реченице – реченични акценат	утврђивање и вежбање	индивидуални, фронтални	текстуална, дијалошка	Граматике, свеске	језик, језичка култура

5.	118.	<i>O њоректу Десанке Максимовић</i> CJ.2.4.5. CJ.3.4.5/6/7.	обрађа	индивидуални, фронтални	текстуална, дијалошка	Читанка, свеска, књига	Књижевност, језик, језичка култура, историја
5.	119.	<i>Чудесни септинац Добрине Ерића</i> CJ.2.4.5. CJ.3.4.5/6/7.	обрађа	индивидуални, фронтални	текстуална, дијалошка	Читанка, свеска, књига	Књижевност, језик, језичка култура
5.	120.	Да не заборавимо – лирика, врсте стиха и риме CJ.1.4.4. CJ.3.4.5.	обрађа	фронтални, индивидуални	текстуална, дијалошка	Читанке, Радне свеске, свеске	Књижевност, језик, језичка култура
5.	121.	Час рецитовања; снимање ученичког интерпретација и анализа	вежбање и утврђивање	индивидуални, фронтални	метода усменог изражавања	Читанке, свеске, диктафон	Књижевност, језик, језичка култура
5.	122.	Да поновимо: реченица, вежбе CJ.1.3.6. CJ.2.3.6.	вежбање и утврђивање	индивидуални, фронтални	текстуална, дијалошка	Граматике, свеске	језик, језичка култура
5.	123.	Хронолошко и ретроспективно приповедање; извештај CJ.2.2.2. CJ.3.2.1.	обрађа и вежбање	индивидуални, фронтални	текстуална, дијалошка	Граматике, Радне свеске, свеске	Књижевност, језик, језичка култура
5.	124.	<i>Кроз пусташтву и прашању</i> му Хенрика Сјенкјевића CJ.1.4.7. CJ.2.4.6/7. CJ.3.4.6/7.	обрађа	фронтални, индивидуални	текстуална, дијалошка	Читанке, свеске	Књижевност, језик, језичка култура, географија
5.	125.	Четврти школски писмени задатак CJ.1.2.2/3. CJ.2.2.1. CJ.3.2.1.	прогвера – час израде писмених задатака	индивидуални	метода самосталних радова ученика, стваралачка	вежбanke	језик, језичка култура
5.	126.	Анализа писменог задатка CJ.1.2.1/2/3/8. CJ.2.2.1/5. CJ.3.2.1/5	утврђивање	индивидуални, фронтални	текстуална, дијалошка, монолошка	вежбanke	језик, језичка култура

ОПЕРАТИВНИ ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА

Назив предмета: СРПСКИ ЈЕЗИК

Разред: шести

За месец: мај
Недељни фонд часова: 4

Р. бр. н. теме	Р. бр. часа	Назив наставне јединице	Тип часа	Облик рада	Наставне методе	Наставна средства	Корелација
5.	127.	Исправка писменог задатка CJ.1.2.1/2/3/8. CJ.2.2.1/5. CJ.3.2.1/5.	час провере и оценјивања	фронтални, индивидуални	метода самосталних радова ученика, рад на тексту	вежбanke, Правопис, Речник језичких недоумица, Речник синонима	језик, језичка култура
6.	128.	Упознавање с темом и задацима; <i>Хвали сунчју, земљи, трајави</i> Стевана Раичковића CJ.2.4.5. CJ.3.4.5/6/7.	обрада	индивидуални, фронтални	текстуална, усмено излагање, дијалошка	Читанке, свеске, књига	језик, језичка култура
6.	129.	<i>Кроз васкону и векове</i> Милутина Миланковић (одломак); <i>Син Јована Јовановића Змаја</i> CJ.3.4.6/7/8.	обрада	фронтални, рад у паровима	дијалошка, метода усменог излагања	Читанке, свеске, књига	језик, језичка култура
6.	130.	<i>Бреза</i> Сергеја Јесеннина и <i>Ильива</i> Милована Данојлића – упоредна анализа CJ.2.4.5. CJ.3.4.5/6/7.	обрада	индивидуални, рад у паровима	текстуална, дијалошка	Читанке, свеске, књига	језик, језичка култура
6.	131.	<i>Село Јована Дучића</i> CJ.2.4.5. CJ.3.4.5/6/7.	обрада	фронтални	текстуална, дијалошка	Читанке, свеске, књига	језик, језичка култура
6.	132.	<i>Ратниар</i> Вељка Петровића CJ.2.4.5. CJ.3.4.5/6/7.	обрада	фронтални, индивидуални	дијалошка, モノлошка	Читанке, свеске, књига	језик, језичка култура

6.	133.	Портрет – из непосредне околине и из књижевног дела CJ.1.2.3. CJ.2.2.1. CJ.3.2.1.	Вежбе, утврђивање	фронтални, индивидуални	дијалошка, монолошка	Граматике, Радне свеске, свеске	језик, језичка култура, ликовна култура
6.	134.	<i>Moj deka je bio ūrešnja Aňđele Naneti</i> CJ.1.4.5/6/7. CJ.2.4.6/7. CJ.3.4.6/7.	обрада	фронтални, индивидуални	текстуална, дијалошка	Читанке, свеске, књиге	језик, језичка култура, грађанско васпитање
6.	135.	Опис унутрашњег и спољашњег простора (ентеријера и екстеријера) CJ.1.2.3. CJ.2.2.1. CJ.3.2.1.	обрада, вежбање и утврђивање	фронтални, индивидуални	текстуална, дијалошка	Читанке, Радне свеске, свеске, ПП презентација	језик, језичка култура, ликовна култура
6.	136.	Стилске вежбе – из ученичког бележништа Да поновимо: облици казивања у књижевном делу CJ.1.2.3. CJ.2.2.1. CJ.3.2.1.	обрада, вежбање, утврђивање	фронтални, индивидуални	текстуална, дијалошка, метода усменог излагања	Граматике, Радне свеске, свеске	језик, језичка култура, ликовна култура
6.	137.	Анализа домаћег задатка: писмени састав CJ.1.2.3. CJ.2.2.1. CJ.3.2.1.	прровера и утврђивање	фронтални, групни	метода самосталних радова ученика, дијалошка	свеске	језик, језичка култура
6.	138.	<i>Segedra ručka Grzordanje Olujih</i> CJ.1.4.5/6/7. CJ.2.4.6/7. CJ.3.4.6/7.	обрада	фронтални, групни	текстуална, дијалошка	Читанке, свеске, наставни листићи	Биологија, географија, језичка култура
6.	139.	<i>Bajka o gencaku i Meseču Čtevana</i> Ранчковића CJ.1.4.5/6/7. CJ.2.4.6/7. CJ.3.4.6/7.	обрада	фронтални, индивидуални	текстуална, дијалошка	Читанке, свеске	Географија, језик, језичка култура, филм
6.	140.	Да не заборавимо: врсте лирских песама CJ.2.4.5. CJ.3.4.5/6/7.	обнављање и утврђивање	фронтални, групни	текстуална, дијалошка	Читанка, свеска	књижевност, језик, језичка култура, ликовна култура

ОПЕРАТИВНИ ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА

Назив предмета: СРПСКИ ЈЕЗИК

ЗА МЕСЕЦ: јун

Недељни фонд часова: 4

Разред: шести

Р. бр. н. теме	Р. бр. часа	Назив наставне јединице Стандарди	Тип часа	Облик рада	Наставне методе	Наставна средства	Корелација
6.	141.	Годишњи тест из српског језика и књижевности	прровера	индивидуални	метода самосталних радова ученика	Радне свеске, умножени тестови	језик, књижевност
6.	142.	Анализа годишњег теста	утврђивање и оценјивање	фронтални, индивидуални	текстуална, дигиталношта	оценјени контролни тестови, свеске	језик, књижевност, језичка култура
6.	143.	Лектира по слободном избору СЈ.1.4.8. СЈ.2.4.8/9. СЈ.3.4.6/7/8.	обраћа	фронтални, индивидуални, групни	демонстративна, метода самосталних радова ученика, дигиталношта	свеске, панои	књижевност, језичка култура, лииковна култура
6.	144.	Завршни час: Систематизација градива; програм лектире за седми разред и препоруке за читање	завршни час	фронтални, индивидуални	дигиталношта, монолошка, демонстративна	Граматике, Читанке, свеске	књижевност, језичка култура, лииковна култура

10. ПИСАНЕ ДНЕВНЕ ПРИПРЕМЕ ПО НАСТАВНИМ ЈЕДИНИЦАМА

Школа:	Наставни предмет:	Разред и одељење:
	<i>Српски језик</i>	VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 1

Наставна тема	<i>Чезнем да ти кажем</i>
Наставна област	<i>Језичка култура</i>
Наставна јединица	Упознавање са планом и програмом
Тип часа	Уводни час
Циљ часа	Упознавање ученика са наставним планом и програмом, уџбеницима; планом лектире, распоредом контролних и писмених задатака, програмом и распоредом додатне и допунске наставе.
Образовни задаци	Упознавање ученика са годишњим планом и програмом рада, уџбеницима, додатном литературом, лектиром и потребним материјалом за рад.
Функционални задаци	Развијање и неговање радозналости ученика. Упознавање ученика са планом рада. Давање упутства за коришћење комплета уџбеника за шести разред: уочавање структуре уџбеника, њиховог садржаја и начина организације градива, као и посебности програма за шести разред.
Васпитни задаци	Мотивисање ученика на активан однос према планирању, организовању, сазнавању и учењу. Развијање љубави према књижевности и језику. Стварање читалачких навика.
Образовни стандарди	CJ.1.3.21. разуме важност књижевног језика за живот заједнице и за лични развој* CJ.1.4.8. има изграђену потребу за читањем књижевноуметничких текстова и поштује национално, књижевно и уметничко наслеђе*
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Дијалошка, монолошка, демонстративна
Наставна средства	Комплет уџбеника за српски језик за шести разред, свеске, фотокопирани примерци плана лектире, плана контролних и писмених задатака, додатне и допунске наставе.
Корелација	Књижевност, језик, језичка култура
Иновације	
Литература за наставнике	1. Како прегдавати књижевност – теоријске основе наставе, приредио Александар Јовановић, Завод за уџбенике, Београд, 1984. 2. Милан Шипка, Занимљива лрамашка, Прометеј, Нови Сад, 2007. 3. Милица Николић, Методика наставе српског језика, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008. 4. Драгутин Росандић, Методика књижевнот одоја и васпитања, Школска књига, Загреб, 1986.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, Чезнем да ти кажем – читанка за шести разред основне школе, Едука, Београд, 2011. 2. Јелена Журић, mr Јелена Ангеловски, Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима, Едука, Београд, 2011. 3. Јелена Журић, mr Јелена Ангеловски, Драгана Џуцић, Српски језик – радна свеска за шести разред основне школе, Едука, Београд, 2013.

Ток часа

Уводни део часа (око 8 минута)	У уводном делу часа наставник у форми усмене анкете разговара са ученицима о програму српског језика и књижевности у петом разреду; проверава чега се и колико сећају, шта им је било најзанимљивије, а шта најтеже; испитује њихова очекивања у односу на програм у шестом разреду.
Главни део часа (око 25 минута)	Наставник упознаје ученике с уџбеницима, Читанком, Граматиком и Радном свеском. Ученици листају најпре један па други уџбеник – уочавају и реферишу шта им је познато, а шта не из књижевности (аутори, текстови, врсте текстова) и језика (језички, граматички и правописни садржаји). Разговара о структури уџбеника, о начину обраде текстова, систематизацији (које се налазе на крају сваког поглавља), о врстама задатака, о речнику књижевних појмова; о коришћењу упутства за читање, рекитовање и писање; о начину коришћења садржаја и индекса појмова; о вођењу дневника читања.
Завршни део часа (до 12 минута)	Наставник упознаје ученике са динамиком израде писмених школских и домаћих задатака, тестова провере знања, као и са оријентационим планом додатне и допунске наставе. Такође, даје оријентациони план ваннаставних активности и посета (На пример: јавни квиз / корелација између наставних садржаја српског језика и историје – <i>Косовски бој и Марко Краљевић у епизици и историји</i> ; одлазак на Сајам књига, у Етнографски музеј...) Задатак: Наставник даје ученицима задатак да напишу кратак текст (од три реченице до пет) о томе шта би за њих представљала и како би изгледала звезда на небу, коју би они издвојили и замислили. Даје им предлог да је и нацртају.
За наредни час	Наставник подсећа ученике да за следећи час понесу Читанку и свеску. Упућује ученике да се подсете неких песама Мирослава Антића уколико имају бар једну књигу овог песника код куће, и/или да књигу потражите у библиотеци и погледају шта о овом песнику пише на Википедији.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 2

Наставна тема	<i>Чезнем да ти кажем</i>
Наставна област	<i>Књижевност</i>
Наставна јединица	<i>Плава звезда, Мирослав Антић</i>
Тип часа	Обрада
Циљ часа	Анализа песме; развијање способности за уочавање и тумачење емоција, мотива и песничких слика у лирском тексту. Припрема за рецитовање и усвајање појмова: ритам; темпо; интонација и пауза; нагласак речи. Подстицање ученика на самостално језичко, литерарно и сценско стваралаштво. Упознавање са вредношћу поезије Мирослава Антића.
Образовни задаци	Читање, доживљавање и разумевање стихова. Уобличавање и изражавање утисака и запажања. Усвајање и примењивање књижевнотеоријских појмова. Тумачење песме и упознавање са вредностима поезије њеног аутора. Истицање основне идеје песме. Увежбавање изражajног читања и рецитовања.
Функционални задаци	Оспособљавање ученика за доживљавање и тумачење књижевног текста. Систематично оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко процењивање књижевног дела. Усвајање и примењивање функционалних појмова и појмова из теорије књижевности. Увежбавање и усавршавање читања у себи, изражajног читања и рецитовања у складу са врстом текста.
Васпитни задаци	Развијање љубави према књижевности; неговање љубави према поезији, рецитовању, уметности уопште. Јачање чулног, литерарног и естетског сензibilitета ученика. Неговање истраживачког духа и маштовитости ученика.
Образовни стандарди	CJ.1.4.2. разликује типове књижевног стваралаштва (усмена и ауторска књижевност) CJ.1.4.3. разликује основне књижевне родове: лирику, епiku и драму CJ.1.4.4. препознаје врсте стиха (римовани и неримовани; осмерац и десетерац) CJ.1.4.6. препознаје постојање стилских фигура у књижевноуметничком тексту (епитет, поређење, ономатопеја) CJ.3.4.3. разликује аутора дела од лирског субјекта и приповедача у делу CJ.3.4.4. проналази и именује стилске фигуре; одређује функцију стилских фигура у тексту CJ.3.4.5. одређује и именује врсту стиха и строфе CJ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело CJ.3.4.7. изражава свој став о конкретном делу и аргументовано га образлаже
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Монолошка, дијалошка, метода рада на тексту
Наставна средства	Читанке (стр. 8–10), збирка песама Мирослава Антића, видео-бим
Корелација	Књижевност, ликовна и музичка култура, језичка култура
Иновације	

Литература за наставнике	1. Милица Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008. 2. Збирка песама Мирослава Антића
Литература за ученике	1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ти кажем</i> – читанка за шести разред основне школе, Едука, Београд, 2011. 2. Збирка песама Мирослава Антића (уз консултацију са наставником и sr.wikipedia.org/sr/Miroslav_Antic)

Ток часа

Уводни део часа (до 7 минута)	Ученици читају шта су написали о својој звезди, упоређују и коментаришу текстове.
Главни део часа (око 25 минута)	<p>Наставник најави тему часа: на табли напише наслов песме, име песника и наслове његових најпознатијих збирки. Уколико за то има услова, помоћу видео-бима пројектује, уз музiku или у тишини, текст песме који ће ученици прочитати у себи; затим наставник још једном изражajно прочита песму.</p> <p>Следи <i>Разговор о песми</i> према Читанци (стр. 9). Ученици откривају пренесено значење, симболику звезде, сна и тражења; издвајају основну идеју песме и записују у својим свескама. Наставник на табли бележи формулатије које су дали ученици и заједно са њима их коментарише. Заједно упоређују сопствене записи о звезди са песмом <i>Плава звезда</i>. Наставник поново упућује ученике на текст песме и позива ученике да <i>истраже и проуче</i> (Читанка, стр. 9) форму песме: од каквих стихова и строфа је песма компонована; природу риме и ритамску организацију песме.</p>
Завршни део часа (око 13 минута)	<p>Ученицима се скреће пажња на упутства за рецитовање песме (у <i>Истражи и проучи</i>, Читанка, стр. 9–10). Поново читају песму у себи и у тексту обележавају, према упутствима, како ће песму прочитати. Уз наставникову корекцију бар један ученик изражajно чита песму.</p> <p>Наставник упућује ученике на белешку о писцу (Читанка, стр. 10) и на налог <i>Сазнај више</i> (Читанка, стр. 10), где ће, посебно заинтересовани ученици даље истраживати у школској библиотеци.</p> <p>Домаћи задатак: Научити песму напамет до 6. по реду часа српског језика.</p>
За наредни час	Ученици треба да понесу Граматике (свеске се подразумевају); такође, треба да у својој свесци напишу од једне до три реченице о томе шта мисле о важности читања и знања.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 3

Наставна тема	<i>Чезнем да ћи кажем</i>
Наставна област	Језик
Наставна јединица	Зашто нам је водич Исидора Секулић?
Тип часа	Обрада
Циљ часа	Упознавање ученика са начином на који ће користити уџбеник граматике <i>Говор и језик</i> ; увежбавање читања и разумевања прочитаног; упознавање ученика са животом и радом Исидоре Секулић и њеним ставовима о васпитавању деце.
Образовни задаци	Читање, доживљавање и разумевање некњижевног текста. Упознавање са значајем дела Исидоре Секулић, као са потребом учења и сталног усавршавања. Упознавање са појмовима: енциклопедија, цитат.
Функционални задаци	Оспособљавање ученика за читање и разумевање текста, за разликовање битно од небитног, главно од споредног у тексту; оспособљавање за читање текста уз коришћење различитих стратегија читања: „летимично читање”, читање „с оловком у руци”. Систематично оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко процењивање. Оспособљавање ученика да разликује основне делове текста и књиге, препознаје цитат.
Васпитни задаци	Развијање љубави према матерњем језику. Јачање чулног, литерарног и језичког сензибилитета ученика. Неговање истраживачког духа и радозналости код ученика. Развијање и неговање позитивног односа према учењу, знању и интелектуалној радозналости. Подстицање и развијање способности за сарадњу и тимски рад.
Образовни стандарди	CJ.1.1.1. разуме текст (ћирилични и латинични) који чита наглас и у себи CJ.1.1.4. разликује основне делове текста и књиге (наслов, наднаслов, поднаслов, основни текст, поглавље, пасус, фуснота, садржај, предговор, поговор); препознаје цитат; служи се садржајем да би пронашао одређени део текста CJ.1.1.5. проналази и издваја основне информације из текста према датим критеријумима CJ.1.1.6. разликује у тексту битно од небитног, главно од споредног CJ.1.1.7. повезује информације и идеје изнете у тексту, уочава јасно исказане односе (временски след, средство – циљ, узрок – последица и сл.) и изводи закључак заснован на једноставњем тексту CJ.1.3.16. служи се речницима, приручницима и енциклопедијама CJ.2.1.1. чита текст користећи различите стратегије читања: „летимично читање” (ради брзог налажења одређених информација); читање „с оловком у руци” (ради учења, ради извршавања различитих задатака, ради решавања проблема); читање ради уживања*
Облици рада	Фронтални, индивидуални, групни

Наставне методе	Дијалошка, текстуална, метода усменог излагања
Наставна средства	Граматике (стр. 6–12), Просветина енциклопедија или Енциклопедија Британика
Корелација	Књижевност, језик, језичка култура
Иновације	
Литература за наставнике	1. Исидора Секулић, <i>Проза</i> , МС, СКЗ, Нови Сад, Београд, 1971. 2. Милица Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура</i> са вежбањима, Едука, Београд, 2011. 2. Приповетке Исидоре Секулић (из школске библиотеке) и, уз консултацију са наставником, изабрани текстови са сајта sr.wikipedia.org/sr/Исидора Секулић

Ток часа

Уводни део часа (до 10 минута)	Наставник са ученицима чита легенду уџбеника (<i>Како користити уџбеник</i> , стр. 6) и скреће пажњу на природу датих налога и сегмената, на њихову повезаност и каузалност. Поставља питање ученицима о њиховом односу према језику и књижевности (Ко више воли језик или књижевност и због чега?), о томе колико је за добро владање језиком потребно читање (Колико нам читање помаже у познавању језика, његових законитости; у богаћењу речника; у развијању осећаја за језик...) и због чега учимо граматику.
Главни део часа (око 25 минута)	Наставник најављује групни рад и читање у себи после којег ће уследити питања, усмено излагање и разговор; дели ученике у четири групе: прва група чита у себи текст из <i>Граматике</i> од 7. до 8. стране, до поднаслова <i>Буре живошта</i> ; друга група чита <i>Буре живошта</i> , трећа <i>Шта су Србину тусле</i> , а четврта енциклопедијску одредницу о Исидори Секулић. Читање траје 3 минута, а потом представник сваке групе сажето излаже о садржају свог дела текста (2 минута). Наставник потом упућује ученике на питања из <i>Разговора о делу</i> , одакле ће свака група одабрати о чему може да излаже. Припрема за излагање траје пет минута, а онда свака група има по три минута за излагање. У овом делу часа остаје још 3 минута да се из сваке групе евентуално јави још неко осим представника ко би допунио његово излагање.
Завршни део часа (до 10 минута)	Наставник упућује ученике на <i>Тeme за разговор, истраживање, писање</i> . У наредних 5 минута ученици излажу своја размишљања о тврдњи Исидоре Секулић да „дете треба васпитавати са поштовањем и озбиљношћу“. <i>Zadatik:</i> Наставник предлаже да, по слободном избору, ученици напишу кратак текст у коме ће изложити сопствене ставове о томе шта је најважније у васпитавању деце; они ученици који воле енциклопедије могу да на неком од наредних часова представе своју омиљену енциклопедију. Такође, ученици треба да наведу које часописе за децу читају и због чега. Час се завршава коментарисањем цитата на 12. страни <i>Граматике</i> и читањем реченица које су ученици написали о важности читања и знања..
За наредни час	Ученици треба да понесу Читанке.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 4

Наставна тема	<i>Чезнем да ћи кажем</i>
Наставна област	<i>Књижевност</i>
Наставна јединица	41. песма из Градинара Р. Тагоре
Тип часа	Обрада новог градива
Циљ часа	Анализа текста; усвајање појмова контраст, љубавна песма и слободни стих ; упознавање ученика са основним подацима из живота и дела Рабиндраната Тагоре.
Образовни задаци	Оспособљавање ученика за читање, разумевање, доживљавање и тумачење књижевног дела. Усвајање основних функционалних и теоријских појмова из књижевности. Исказивање сопствених судова и закључака приликом анализе текста.
Функционални задаци:	Читање, разумевање, доживљавање и тумачење прочитаног дела. Усвајање и примењивање књижевнотеоријских појмова (контраст, љубавна песма, лирски субјекат и слободни стих). Активно учествовање у тумачењу дела.
Васпитни задаци:	Развијање љубави према књижевности и потребе за читањем. Повезивање наставе са свакодневним животом и истукством ученика. Уочавање узрочно-последичних односа, могућности разрешења унутарњих сукоба у човеку.
Образовни стандарди:	CJ.1.4.4. препознаје врсте стиха (римовани и неримовани; осмерац и десетерац) CJ.1.4.6. препознаје постојање стилских фигура у књижевноуметничком тексту (епитет, поређење, ономатопеја) CJ.2.4.5. препознаје и разликује одређене (тражене) стилске фигуре у књижевноуметничком тексту (персонификација, хипербола, градација, метафора, контраст) CJ.3.4.3. разликује аутора дела од лирског субјекта и приповедача у делу CJ.3.4.4. проналази и именује стилске фигуре; одређује функцију стилских фигура у тексту CJ.3.4.5. одређује и именује врсту стиха и строфе
Облици рада	Фронтални, индивидуални, рад у паровима
Наставне методе	Дијалошка, метода рада на тексту
Наставна средства	Читанке (стр. 11–13), збирка <i>Градинар</i>
Корелација	Књижевност, језик, језичка култура
Иновације	
Литература за наставнике	1. Кад је Тагоре рецитовао на бенгалском у Београду („Политика”, 8. август 2011) (sr.wikipedia.org/sr/Рабиндранат_Тагор) 2. Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.

Литература за ученике	1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ћи кажем</i> – читанка за шести разред основне школе, Едука, Београд, 2011. 2. Др Оливера Радуловић, <i>Књижевни појмовник</i> , Едука, Београд, 2013.
------------------------------	---

Ток часа

Уводни део часа (до 10 минута)	Наставник у усменој анкети поставља питања о томе да ли ученици читају љубавну поезију; која им је љубавна песма позната/омиљена, да ли знају који су песници познати по овој врсти песама... Најављује тему часа, локализује песму и изражајно је прочита.
Главни део часа (до 25 минута)	<p>Наставник оставља времена ученицима да у себи прочитају песму и да запазе основно стање и расположење лирског субјекта. Потом позива ученике да у пару, наизменично, наглас прочитају песму. Следи упућивање на налог <i>Разговор о ћесми</i>, на основу ког ће ученици, у пару најпре написати, а онда усмено образложити своје одговоре.</p> <p>Наставник позива ученике да једном реченицом искажу шта је супротстављено у овој песми, а затим да вреднују начин на који је то исказано и ефекат који оставља на читаоца. Наставник тумачи стилско средство контраст, дајући примере из усмене и ауторске књижевности. Објашњава стилску вредност контраста; позива ученике да промисле о томе зашто је стих <i>Чезнем да ћи кажем</i> наслов не само једног поглавља у Читанци (теме) него и целог уџбеника и изнесу своја размишљања. Упућује их и на мото поглавља.</p>
Завршни део часа (до 10 минута)	Следи мали задатак на часу: ученици треба да напишу у стиху или прози једну реченицу у којој ће употребити контраст. До краја часа ученици читају своје примере.
За наредни час	За следећи час ученици треба да понесу Граматике и, уколико је неко написао, свој текст о томе шта мисле да је најважније у васпитавању деце; такође, на наредном часу могу представити омиљену енциклопедију или часопис. Наставник најављује да ће се у већем делу часа обнављати градиво из језика за пети разред, те да понове: врсте речи; падеже; писање назива установа, предузећа и организација и писање вишечланих географских имена; именске речи.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 5

Наставна тема	<i>Чезнем да ићи кажем</i>
Наставна област	Језик
Наставна јединица	<i>Мали ћрамајички йодсейшник</i> – обнављање градива из граматике за пети разред
Тип часа	Обнављање
Циљ часа	Обнављање градива петог разреда из области језика: врсте речи; падежи; писање назива установа, предузећа и организација и писање вишечланих географских имена; именске речи. Понављање и утврђивање градива о променљивим и непроменљивим врстама речи.
Образовни задаци	Утврђивање знања о врстама речи. Издавање променљивих и непроменљивих речи из текста. Одређивање врсте одређене речи, одлика именских речи и падежа; обнављање правописних правила из програма за пети разред.
Функционални задаци	Постепено и систематично упознавање граматике и правописа српског књижевног језика. Утврђивање знања о променљивим и непроменљивим врстама речи. Овладавање нормативном граматиком и правописом. Остваривање континуитета у граматичким и правописним вежбама. Повезивање наставе књижевности и наставе граматике (књижевни текст представља предлог за граматичка вежбања).
Васпитни задаци	Развијање и неговање љубави према матерњем језику. Јачање чулног, литерарног и језичког сензибилитета ученика. Оснаправљавање ученика за владање усвојеним знањем у свакодневним животним околностима. Подстицање и неговање истраживачког духа и радозналости према законитостима матерњег језика.
Образовни стандарди	CJ.1.3.4. препознаје врсте речи; зна основне граматичке категорије променљивих речи; примењује књижевнојезичку норму у вези с облицима речи CJ.2.3.3. познаје врсте речи; препознаје подврсте речи; уме да одреди облик променљиве речи CJ.2.2.5. зна правописну норму и примењује је у већини случајева CJ.3.2.5. зна и доследно примењује правописну норму
Облици рада	Индивидуални, рад у паровима, фронтални
Наставне методе	Дијалошка, метода рада на тексту
Наставна средства	Граматике (стр.13–19), Радне свеске (стр. 8–18), свеске

Корелација	Језик, књижевност, језичка култура
Иновације	
Литература за наставнике	1. Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008. 2. Милан Шипка, <i>Занимљива граматика</i> , Прометеј, Нови Сад, 2007 3. Живојин С. Стanoјчић, <i>Граматика српског књижевног језика</i> , Креативни центар, Београд, 2010. 4. Српски језички атеље (www.srpskijezickiatelje.com/)
Литература за ученике	1. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура</i> са вежбањима, Едука, Београд, 2011. 2. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, Драгана Цуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2013. 3. Јелена Журић, <i>Ђачки језички приручник</i> , Едука, Београд, 2014.

Ток часа

Уводни део часа (до 15 минута)	Ученици читају своје домаће писмене саставе о васпитавању деце, представљају енциклопедије и часописе.
Главни део часа (до 25 минута)	Наставник распоређује ученике да у паровима раде задатке из уџбеника, уз коришћење табела. Сваки пар по један задатак. Следи брза усмена провера како су ученици урадили и да ли је било потешкоћа. Уколико су ученици добро и брзо урадили задатке, прелазе, такође у пару на задатке у Радној свесци. Наставник прати и проверава рад ученика до пред крај часа а преостале задатке из Радне свеске задаје за домаћи задатак.
Завршни део часа (5 минута)	Наставник најављује тему за следећи час – час рецитовања. Подсећа ученике на упутства за рецитовање. Уколико има времена и могућности, може ученицима да представи – аудио или аудио-визуелно – једну успелу глумачку интерпретацију изабране песме.
За наредни час	Ученици треба да понесу Читанке и свеске, а наставник диктафон.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 6

Наставна тема	<i>Чезнем да ћи кажем</i>
Наставна област	<i>Језичка култура</i>
Наставна јединица	<i>Плава звезда Мирослава Антића и 41. песма из Градинара Р. Тагоре – изражайно говорење стихова</i>
Тип часа	Утврђивање
Циљ часа	Увежбавање ученика да правилно изговарају гласове, изражайно читају уметнички текст обрађен у настави и изражайно казују научен текст. Неговање љубави према поезији и рецитовању; развијање способности за јавно наступање и обраћање публици.
Образовни задаци	Увежбавање изражajног читања и рецитовања поетских текстова. Увиђање грешака и усвајање начина за њихово отклањање.
Функционални задаци	Увежбавање и усавршавање гласног читања и читања у себи (доживљајног, изражайног, интерпретативног, истраживачког, читања с разумевањем, логичко читање) у складу са врстом текста. Оспособљавање ученика за успешно служење књижевним језиком у свим његовим видовима писмене и усмене употребе и у различитим комуникационим ситуацијама (улога говорника, саговорника, слушаоца, читаоца).
Васпитни задаци	Јачање чулног, литерарног и језичког сензибилитета ученика. Неговање сопственог језичког израза. Стицање жеље и самопоуздања за јавно обраћање, извођење и представљање.
Образовни стандарди	(правилно изговара гласове; изражайно чита уметнички текст обрађен у настави и изражайно казује научен текст)
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Текстуална, дијалошка, метода усменог излагања
Наставна средства	Читанке (стр. 8, 11), збирке поезије, диктафон
Корелација	Књижевност, језик, језичка култура
Иновације	
Литература за наставнике	1. Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008 2. Мр Марија Ђељац, <i>Школска сцена</i> , Едука, Београд, 2013.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ћи кажем</i> – читанка за шести разред основне школе, Едука, Београд, 2011. 2. Манди Живковић, <i>Умеће рецитовања</i> , Креативни центар, Београд, 2011.

Ток часа

Уводни део часа (око 5 минута)	Наставник на почетку часа проверава да ли су сви ученици научили једну од двеју песама и разговара са њима о разлозима њиховог избора; утврђује да ли су ученици имали проблема или недоумица у вези са изговарањем и акцентовањем појединих речи, помаже им да проблем реше пре но што почну да рецитују. Најављује да ће њихове интерпретације снимати и позива ученике да до краја часа пажљиво слушају рецитовање својих другара, које ће, у школској свесци оцењивати оценама од 1 до 10, како би се на крају часа избрале најбоље интерпретације.
Главни део часа (до 25 минута)	Док ученици рецитују, наставник снима сваку интерпретацију, а остали ученици оцењују оценом од 1 до 10, и своја запажања бележе у школској свесци.
Завршни део часа (око 15 минута)	До краја часа, ученици излажу своја запажања и истичу које су, по њиховом мишљењу, биле најбоље интерпретације (добро је сузити избор на 3, нарочито зарад лакшег одабира ученика који ће учествовати на такмичењу у рецитовању). Изабрани ученици поново рецитују. На крају, наставник упознаје ученике са снимљеним аудио-материјалом, а ученици износе своја запажања и закључке.
За наредни час	Наставник подсећа ученике да за следећи час понесу Граматике и Радне свеске и да понове: граматичке основе и наставак за облик променљивих речи; значења глагола, глаголски вид и род и глаголске облике (Граматика, стр. 20–23).
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 7

Наставна тема	<i>Чезнем да ћи кажем</i>
Наставна област	<i>Језичка култура</i>
Наставна јединица	<i>Мали ћрамајички подсећник – обнављање градива из граматике за пети разред</i>
Тип часа	Обнављање
Циљ часа	Обнављање градива петог разреда из области језика: граматичке основе и наставак за облик променљивих речи; значења глагола, глаголски вид и род глагола; глаголски облици. Систематизовање наученог градива.
Образовни задаци	Подсећање на раније усвојене појмове из граматике. Систематизовање знања из граматике усвојеног у петом разреду. Обнављање градива из граматике обрађиваног у петом разреду: врсте речи, глаголи (глаголски вид, глаголски род, инфинитивна и презентска основа), глаголски облици (инфинитив, радни глаголски придев, презент, перфекат, футур први).
Функционални задаци	Активно учествовање у активностима на часу. Постепено и систематично упознавање граматике српског језика. Оспособљавање ученика за успешно служење књижевним језиком. Континуирано увежбавање градива из граматике. Овладавање нормативном граматиком.
Васпитни задаци	Развијање љубави према материјем језику и формирање става о важности ваљаног владања језиком. Уочавање важности сталног понављања и утврђивања наученог градива ради повезивања у смислену целину. Поступно и систематично оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко мишљење. Јачање чулног, литерарног и језичког сензибилитета ученика.
Образовни стандарди	CJ.1.3.4. препознаје врсте речи; зна основне граматичке категориије променљивих речи; примењује књижевнојезичку норму у вези с облицима речи CJ.1.3.9. правилно употребљава падеже у реченици и синтагми CJ.2.3.3. познаје врсте речи; препознаје подврсте речи; уме да одреди облик променљиве речи CJ.2.3.8. препознаје главна значења и функције глаголских облика
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Дијалошка, текстуална, метода излагања
Наставна средства	Граматике (стр. 20–23), Радне свеске, свеске

Корелација	Језик, језичка култура, књижевност
Иновације	
Литература за наставнике	1. М. Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008. 2. Милан Шипка, <i>Занимљива граматика</i> , Прометеј, Нови Сад, 2007. 3. Живојин С. Стanoјчић, <i>Граматика српског књижевног језика</i> , Креативни центар, Београд, 2010.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, Драгана Цуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2013. 3. Јелена Журић, <i>Ђачки језички приручник</i> , Едука, Београд, 2014.

Ток часа

Уводни део часа (око 5 минута)	<p>Наставник упућује ученике у то да је ово обнављање нарочито важно – граматичке основе и наставак за облик променљивих речи у односу на област грађење (творба) речи и глагола и глаголских облика у односу на остале глаголске облике у српском језику – јер ће се то изучавати у шестом разреду. Даје им упутства како ће индивидуално радити задатке у школским свескама. Пре но што ученици почну са радом, подсећа их да се у току решавања задатака могу служити у уџбенику датим табелама и систематизацијама.</p> <p>По избору наставника, један део задатака из Радне свеске ученици раде на часу, а један број остаје за домаћи задатак.</p>
Главни део часа (око 25 минута)	Ученици индивидуално раде задатке у својим свескама, уз повремену консултацију са наставником.
Завршни део часа (око 15 минута)	До краја часа ученици излажу своја решења задатака. Наставник коментарише, објашњава, коригује одговоре. Овде је добро употребити знање и умеће ученика који су одлично одговорили на питања: они би требало да, уз асистенцију наставника, објасне ученицима који то слабије знају – добијање основа, глаголски вид и род, грађење глаголских облика.
За наредни час	Ученике треба подсетити да за следећи час понесу Читанке; такође, ученици треба да се присете приче „Дечак и пас” из читанке за пети разред.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 8

Наставна тема	<i>Чезнем да ћи кажем</i>
Наставна област	<i>Књижевност</i>
Наставна јединица	<i>Вереници (одломак), Данило Киш</i>
Тип часа	Обрада
Циљ часа	Анализа текста, проучавање облика казивања у књижевном делу – нарације, дескрипције, дијалога; приповедања у трећем лицу. Подсећање на основне биобиблиографске податке писца.
Образовни задаци	Оспособљавање ученика за читање, доживљавање, разумевање и тумачење књижевног дела. Поступно и систематично оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко процењивање прочитаног текста. Усвајање и примена књижевнотеоријских појмова.
Функционални задаци	Читање, доживљавање и разумевање прочитаног дела. Изражавање утисака, осећања и запажања. Активно учествовање у тумачењу текста. Усвајање и примењивање књижевнотеоријских појмова: наратор, нарација, дескрипција, дијалог; приповедање у трећем лицу.
Васпитни задаци	Развијање љубави према књижевности и потребе за читањем. Формирање естетског укуса. Јачање литерарног и језичког сензибилитета ученика.
Образовни стандарди	CJ.1.1.1. разуме текст (ћирилични и латинични) који чита наглас и у себи CJ.1.1.6. разликује у тексту битно од небитног, главно од споредног CJ.1.1.7. повезује информације и идеје изнете у тексту, уочава јасно исказане односе (временски след, средство – циљ, узрок – последица и сл.) и изводи закључак заснован на једноставнијем тексту CJ.3.1.3. издваја из текста аргументе у прилог некој тези (ставу) или аргументе против ње; изводи закључке засноване на сложенијем тексту CJ.1.4.5. препознаје различите облике казивања у књижевноуметничком тексту: нарација, дескрипција, дијалог и монолог CJ.2.4.7. разликује облике казивања у књижевноуметничком тексту: приповедање, описивање, монолог/унутрашњи монолог, дијалог CJ.2.4.8. уочава разлику између препричавања и анализе дела CJ.3.4.7. изражава свој став о конкретном делу и аргументовано га образлаже
Облици рада	Фронтални, индивидуални, рад у паровима
Наставне методе	Дијалошка, метода рада на тексту
Наставна средства	Читанке (стр. 14–17)

Корелација	Књижевност
Иновације	
Литература за наставнике	1. <i>Рани јагу: за децу и осећљиве</i> (приповетке, 1970) 2. Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ти кажем</i> – читанка за шести разред основне школе, Едука, Београд, 2011. 2. У договору са наставником: sr.wikipedia.org/sr/Данило_Киши 3. Др Оливера Радуловић, <i>Књижевни појмовник</i> , Едука, Београд, 2013.

Ток часа

Уводни део часа (око 5 минута)	Локализација приповетке. Подсећање ученика на причу „Дечак и пас“ из читанке за пети разред и лик Андреаса Сами; ученици описују лик дечака по сећању. Наставник на табли, поред назова дела и приповетки (као и имена писца) бележи ученичка запажања о лицу Андреаса Сами.
Главни део часа (до 35 минута)	Наставник чита одломак из Читанке (стр. 14–16), а затим следи <i>Разговор о делу</i> (стр. 16). Овде је важно да ученици опишу ликове у причи: допуне особине Андреаса Сами и наведу главне карактеристике Јулије и осталих ликова. Ученици треба да уоче улогу осећања у деловањима јунака, социјални положај Андијеве породице, контекст у коме се дешава радња приповетке. (до 25 минута) Потом, ученици, у паровима, истражују у тексту приповетке форме казивања: употребу нарације, дескрипције и дијалога, као и приповедање у трећем лицу (стр. 16), о томе излажу и аргументују примерима из текста. (око 10 минута)
Завршни део часа (5 минута)	У завршном делу часа наставник скреће пажњу ученицима на дело Данила Киша, породичну трилогију, место и удео аутобиографског у његовом опусу (стр. 17).
За наредни час	Наставник упућује ученике у тему наредног часа: обнављање градива петог разреда из књижевности – усмена и ауторска књижевност; поезија и проза; књижевни родови и врсте; писци и дела; стилска средства...
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 9

Наставна тема	<i>Чезнем да ћи кажем</i>
Наставна област	<i>Књижевност</i>
Наставна јединица	Обнављање и утврђивање градива из књижевности за пети разред
Тип часа	Обнављање и утврђивање
Циљ часа	Обнављање градива ради утврђивања претходно стеченог знања из књижевности; систематизовање наученог градива из књижевности.
Образовни задаци	Усвајање и примењивање научених књижевнотеоријских појмов. Систематизација градива из књижевности обрађеног у петом разреду.
Функционални задаци	Подсећање на обрађене књижевне садржаје у петом разреду. Обнављање књижевнотеоријских појмова и језичкостилских средстава; Оспособљавање за читање, разумевање, доживљавање и тумачење књижевног дела; за раликовање анализе дела од препричавања.
Васпитни задаци	Развијање љубави према књижевности и уметности уопште; подстицање ученика на читање књижевних дела Развијање осећаја за аутентичне естетске вредности у књижевном делу; неговање читалачког укуса. Поступно и систематично оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко процењивање књижевног текста. Јачање чулног, литературног и језичког сензибилитета ученика.
Образовни стандарди	CJ.1.4.1. повезује наслове прочитаних књижевних дела (предвиђених програмима од V до VIII разреда) са именима аутора тих дела CJ.1.4.2. разликује типове књижевног стваралаштва (усмена и ауторска књижевност) CJ.1.4.3. разликује основне књижевне родове: лирику, епiku и драму CJ.1.4.6. препознаје постојање стилских фигура у књижевноуметничком тексту (епитет, поређење, ономатопеја) CJ.1.4.8. има изграђену потребу за читањем књижевноуметничких текстова и поштује национално, књижевно и уметничко наслеђе CJ.2.4.2. повезује наслов дела из обавезне лектире и род, врсту и лик из дела; препознаје род и врсту књижевноуметничког дела на основу одломака, ликова, карактеристичних ситуација CJ.2.4.5. препознаје и разликује одређене (тражене) стилске фигуре у књижевноуметничком тексту (персонификација, хипербола, градација, метафора, контраст) CJ.2.4.6. одређује мотиве, идеје, композицију, форму, карактеристике лика (психолошке, социолошке, етичке) и њихову међусобну повезаност CJ.2.4.9. уме да води дневник о прочитаним књигама CJ.3.4.1. наводи наслов дела, аутора, род и врсту на основу одломака, ликова, карактеристичних тема и мотива

Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Читанке за пети разред, свеске, ученички дневници о прочитаним књигама, Радне свеске
Корелација	Књижевност
Иновације	
Литература за наставнике	Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Моња Јовић, <i>Читанка за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, Драгана Цуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2013. 3. Др Оливера Радуловић, <i>Књижевни појмовник</i> , Едука, Београд, 2013.

Ток часа

Уводни део часа (око 15 минута)	На основу умноженог штампаног материјала (и/или ПП презентације) ученици обнављају/систематизују градиво из књижевности за пети разред: поделу и одлике усмене и ауторске књижевности; одлике лирске, епске и драмске књижевности; стилска средства и облике казивања...
Главни део часа (око 20 минута)	По претходном избору наставника ученици раде задатке из Радне свеске. Наставник ће изабрати кључне задатке, бројеве страна и задатака написати на табли (остале задатке ученици могу сами да ураде код куће).
Завршни део часа (око 10 минута)	Наставник са ученицима проверава и утврђује тачне одговоре. Ученици овај део задатка на часу обављају у паровима – тако што парови у клупи замене Радне свеске и проверавају степен успешности у решавању постављених задатака.
За наредни час	Ученици треба да понове непроменљиве речи, реченичне чланове и реченицу (предикатска, проста и сложена реченица) и да понесу Граматике и Радне свеске.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 10

Наставна тема	<i>Чезнем да ти кажем</i>
Наставна област	<i>Језик</i>
Наставна јединица	<i>Мали ћрамајички подсећник – обнављање градива из граматике за пети разред</i>
Тип часа	Обнављање
Циљ часа	Обнављање градива из језика за пети разред: непроменљиве речи, реченични чланови и реченица (предикатска, проста и сложена реченица).
Образовни задаци	Подсећање на раније усвојене појмове из граматике. Систематизовање знања из граматике усвојеног у петом разреду. Обнављање градива из граматике обрађиваног у петом разреду: непроменљиве речи, реченични чланови и реченица (предикатска, проста и сложена реченица).
Функционални задаци	Постепено и систематично упознавање граматике и правописа српског књижевног језика. Утврђивање знања о непроменљивим врстама речи, реченичним члановима и реченици (предикатска, проста и сложена реченица). Овладавање нормативном граматиком. Остваривање континуитета у граматичким и правописним вежбама. Повезивање наставе књижевности и наставе граматике (књижевни текст представља предлог за граматичка вежбања).
Васпитни задаци	Развијање љубави према материјем језику и формирање става о важности ваљаног владања језиком. Уочавање важности сталног понављања и утврђивања наученог градива ради повезивања у смислену целину. Поступно и систематично оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко мишљење. Јачање чулног, литерарног и језичког сензibilitета ученика.
Образовни стандарди	CJ.1.3.4. препознаје врсте речи; зна основне граматичке категорије променљивих речи; примењује књижевнојезичку норму у вези с облицима речи CJ.1.3.9. правилно употребљава падеже у реченици и синтагми CJ.2.3.3. познаје врсте речи; препознаје подврсте речи; уме да одреди облик променљиве речи CJ.2.3.7. препознаје главна значења падежа у синтагми и реченици

Облици рада	Фронтални, индивидуални, рад у паровима
Наставне методе	Дијалошка, текстуална
Наставна средства	Граматике (стр. 24–28), Радне свеске (стр. 24–31)
Корелација	Језик, књижевност, језичка култура
Иновације	
Литература за наставнике	1. Милан Шипка, <i>Занимљива граматика</i> , Прометеј, Нови Сад, 2007. 2. Живојин С. Стanoјчић, <i>Граматика српског књижевног језика</i> , Креативни центар, Београд, 2010. 3. Милица Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура</i> са вежбањима, Едука, Београд, 2011. 2. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, Драгана Џуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2013. 3. Јелена Журић, <i>Ђачки језички приручник</i> , Едука, Београд, 2014.

Ток часа

Уводни део часа (до 5 минута)	Наставник упућује ученике на табеле и задатке дате у Граматици (стр. 24–28) и Радној свесци (24–31), које ће индивидуално радити, а да ће у пару на крају прегледати задатке. Пре но што ученици почну са радом, подсећа их да се у току решавања задатака могу служити датим табелама и систематизацијама.
Главни део часа (до 25 минута)	Ученици самостално раде задатке, служећи се Граматиком (стр. 24–28) и Радном свеском (24–31).
Завршни део часа (око 15 минута)	Ученици у пару, заједно са наставником, прегледају задатке; ученици који су тачно урадили задатке објашњавају како су дошли до решења. Наставник усмерава, интервенише, објашњава. На крају се истиче ранг листа како би се истакао степен савладаности претходног градива.
За наредни час	Задаци за ученике: понети Читанке; подсетити се на то шта значи и подразумева аутобиографија – присетити се аутобиографија и аутобиографских дела из програма за пети разред.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 11

Наставна тема	<i>Чезнем да ти кажем</i>
Наставна област	<i>Књижевност</i>
Наставна јединица	<i>Аутобиографија, Бранислав Нушић (одломак: Прва љубав)</i>
Тип часа	Обрада
Циљ часа	Анализа текста; утврдити појмове аутобиографије и биографије; неговање духовитости и креативног језичког и стилског израза; подсећање на основне податке из живота и дела Бранислава Нушића.
Образовни задаци	Читање, доживљавање, разумевање и тумачење прочитаног одломка. Изражавање осећања, утисака и ставова; тумачење одломка уз повезивање са сопственим истукством. Усвајање и примењивање књижевнотеоријских појмова. Подсећање на роман „Хајдуци” и одломак из једночинке „Кирија” Бранислава Нушића, из програма за пети разред.
Функционални задаци	Оспособљавање ученика за читање, доживљавање, разумевање и тумачење књижевног дела. Усвајање и утврђивање основних функционалних и теоријских појмова из књижевности (аутобиографија, аутобиографски, хумор, хумориста, наратор, дијалог).
Васпитни задаци	Развијање љубави према књижевности и потребе за читањем. Повезивање наставних садржаја са свакодневним животом и истукством ученика.
Образовни стандарди	CJ.1.4.5. препознаје различите облике казивања у књижевноуметничком тексту: нарација, дескрипција, дијалог и монолог CJ.1.4.7. уочава битне елементе књижевноуметничког текста: мотив, тему, фабулу, време и место радње, лик... CJ.1.4.8. има изграђену потребу за читањем књижевноуметничких текстова и поштује национално, књижевно и уметничко наслеђе CJ.2.4.1. повезује дело из обавезне лектире са временом у којем је настало и са временом које се узима за оквир приповедања CJ.3.4.7. изражава свој став о конкретном делу и аргументовано га образлаже CJ.3.4.8. повезује књижевноуметничке текстове с другим текстовима који се обрађују у настави
Облици рада	Фронтални, индивидуални, рад у пару
Наставне методе	Дијалошка, метода рада на тексту
Наставна средства	Читанке (стр. 18–21), књиге, ПП презентација
Корелација	Књижевност

Иновације	
Литература за наставнике	1. Милица Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008. 2. Антологија српске књижевности, <i>Аутобиографија</i> Бранислава Нушића (www.ask.rs/)
Литература за ученике	1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ти кажем – читанка за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Др Оливера Радуловић, <i>Књижевни појмовник</i> , Едука, Београд, 2013. и, уз консултацију са наставником: sr.wikipedia.org/sr/Бранислав Нушић

Ток часа

Уводни део часа (до 15 минута)	Ученици излажу о томе шта су аутобиографски текстови, на основу свог претходно стеченог знања о томе (градиво петог разреда из књижевности – текстови Тесле, Миланковића, Виде Огњеновић...; аутобиографски елементи у роману <i>Хајдуци</i> Бранислава Нушића). Наставник их упућује у књижевно-научне врсте и одлике аутобиографије као једне од њих и најављује одломак из Нушићеве <i>Аутобиографије</i> (ако има услова, у облику ПП презентације).
Главни део часа (око 25 минута)	Наставник чита одломак из Нушићеве <i>Аутобиографије</i> . Потом, следи <i>Разговор о делу</i> : ученици усмено одговарају на питања (Читанка, стр. 19). Ученици откривају у тексту улогу хумора и начин на који је он остварен. Сазнају по којим се својим одликама ово дело одваја од аутобиографије и приближава роману (Читанка, стр. 20).
Завршни део часа (5 минута)	Наставник упућује ученике у значај Нушићеве <i>Аутобиографије</i> , као и његовог комедиографског рада (подсећа на једночинку <i>Кирија</i> из читанке за пети разред); такође, препоручује књиге <i>Нушић њим самим</i> и <i>Нушић у причама</i> (Читанка, стр. 20). Ученици могу према свом избору да прочитају дело <i>Аутобиографија</i> у целини или у деловима (оне који се односе на школске предмете) и своја запажања о делу да унесу у дневник читања.
За наредни час	<i>Домаћи задатак</i> – писмени састав са темом: <i>Прва љубав из Персиоћ ујла</i> или Једна комична ситуација из мого живота (ученици сами треба да смисле наслов)
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 12

Наставна тема	Чезнем да ти кажем
Наставна област	Језичка култура
Наставна јединица	Анализа домаћег задатка: писмени састав
Тип часа	Утврђивање
Циљ часа	Анализа домаћег задатка; активно учествовање ученика у коментарисању, изношењу и аргументовању ставова.
Образовни задаци	Стваралачко претворавање текста са променом гледишта. Развијање смисла и способности за правилно, течно, економично и уверљиво писмено изражавање, богаћење речника, језичког и стилског израза; усвајање технике приповедања у првом лицу, промене тачке гледишта; неговање духовитости.
Функционални задаци	Развијање смисла и способности за правилно, течно, економично и уверљиво писмено изражавање. Оспособљавање ученика за успешно служење књижевним језиком у свим његовим видовима.
Васпитни задаци	Развијање креативности, оригиналности и маштовитости код ученика. Подстицање ученика на самостално литерарно стваралаштво; неговање духовитости и смисла за хумор (хуморно усмено и писмено изражавање). Јачање чулног, литерарног и језичког сензибилитета ученика.
Образовни стандарди	CJ.1.2.1. зна и користи оба писма (Ћирилицу и латиницу) CJ.1.2.2. саставља разумљиву, граматички исправну реченицу CJ.1.2.3. саставља једноставан експозиторни, наративни и дескриптивни текст и уме да га организује у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста) CJ.2.2.1. саставља експозиторни, наративни и дескриптивни текст, који је јединствен, кохерентан и унутар себе повезан CJ.2.2.5. зна правописну норму и примењује је у већини случајева CJ.3.2.5. зна и доследно примењује правописну норму
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Метода самосталних радова ученика, дијалошка, стваралачка
Наставна средства	Свеске
Корелација	Језик, језичка култура, књижевност
Иновације	
Литература за наставнике	1. Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008. 2. Милија Николић, <i>Стилске вежбе</i> , Просветни преглед, Београд, 2000.

Литература за ученике	1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ћи кажем</i> – читанка за шести разред основне школе, Едука, Београд, 2011. 2. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик</i> – српски језик и језичка култура са вежбањима, Едука, Београд, 2011.
------------------------------	---

Ток часа

Уводни део часа (око 5 минута)	<p>Наставник проверава да ли су сви ученици написали састав и за коју су се тему определили. Утврђује колико се ученика јавља да прочита свој састав на часу. Води рачуна о томе ко ће и којим редом читати, притом по распореду – девојчица, дечак.</p> <p>Атмосфера треба да буде подстицајна и за друге ученике – они су публика која активно слуша, бележи, поставља питања, даје сугестије и критички вреднује.</p>
Главни део часа (око 30 минута)	<p>Ученици редом читају саставе. После сваког читања остали ученици коментаришу.</p>
Завршни део часа (око 10 минута)	<p>У завршном делу часа ученици бирају најуспелије радове и препоручују их за објављивање у школском часопису, најавијују их за конкурс. Такође, наставник даје предлоге за уређивање и унапређивање састава, упућује ученике у даљи рад на тексту.</p>
За наредни час	<p>Наставник подсећа ученике да за следећи час понесу Читанке, свеске (дневнике читања) и књиге, и да се припреме да укратко изложу о неким свадбеним обичајима из свог краја којима су присуствовали или о којима су слушали.</p>
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 13

Наставна тема	<i>Чезнем да ћи кажем</i>
Наставна област	<i>Књижевност</i>
Наставна јединица	<i>Сватовске народне лирске песме</i> (избор)
Тип часа	Обрада
Циљ часа	Анализа песама, појам обичајних и сватовских лирских песама, стилска изражайна средства; упознати значај и лепоту народне лирске поезије, проучавање традиције и културе и неговање позитивног односа према њој.
Образовни задаци	Читање, доживљавање, разумевање и тумачење прочитаних песама. Изражавање осећања, утисака и ставова; тумачење песама уз повезивање са исткуством из непосредне животне стварности. Усвајање и примењивање књижевнотеоријских појмова.
Функционални задаци	Оспособљавање ученика за читање, доживљавање, разумевање и тумачење књижевног дела. Усвајање и утврђивање основних функционалних и теоријских појмова из књижевности (обичајне народне лирске песме, сватовске народне лирске песме; врсте стиха: осмерац, десетерац; епитет, контраст; дијалог; понављање).
Васпитни задаци	Јачање чулног, литерарног и језичког сензибилитета ученика. Повезивање наставних садржаја са свакодневним животом и исткуством ученика. Развијање смисла и способности за сарадњу и тимски рад.
Образовни стандарди	CJ.1.4.1. повезује наслове прочитаних књижевних дела (предвиђених програмима од V до VIII разреда) са именима аутора тих дела CJ.1.4.2. разликује типове књижевног стваралаштва (усмена и ауторска књижевност) CJ.1.4.3. разликује основне књижевне родове: лирику, епiku и драму CJ.1.4.4. препознаје врсте стиха (римовани и неримовани; осмерац и десетерац) CJ.1.4.6. препознаје постојање стилских фигура у књижевноуметничком тексту (епитет, поређење, ономатопеја) CJ.1.4.8. има изграђену потребу за читањем књижевноуметничких текстова и поштује национално, књижевно и уметничко наслеђе CJ.2.4.5. препознаје и разликује одређене (тражене) стилске фигуре у књижевноуметничком тексту (персонификација, хипербола, градација, метафора, контраст) CJ.2.4.9. уме да води дневник о прочитаним књигама CJ.3.4.4. проналази и именује стилске фигуре; одређује функцију стилских фигура у тексту
Облици рада	Фронтални, индивидуални, групни

Наставне методе	Дијалошка, дијалошка, метода рада на тексту
Наставна средства	Читанке (стр. 22 –25), свеске (дневници читања), књиге, ПП презентација и/или звучна читанка
Корелација	Језик, језичка култура
Иновације	
Литература за наставнике	1. Radmila Pešić, Nada Milošević Đorđević, <i>Narodna književnost, „Vuk Karadžić”</i> , Beograd, 1984. 2. Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ћи кажем – читанка за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Антологија народних лирских песама (из школске библиотеке) 3. Др Оливера Радуловић, <i>Књижевни јојмовник</i> , Едука, Београд, 2013.

Ток часа

Уводни део часа (до 7 минута)	Ученици кратко излажу о свадбеним обичајима. Истичу своја запажања и ставове према вредности и значају овог тренутка у човековом животу, о жељама и надањима који га прате.
Главни део часа (око 30 минута)	<p>Наставник дели ученике у групе. Пошто су већ у уводном часу сазнали када ће се ове песме обрађивати, ученици су их у међувремену прочитали и о њима водили дневник читања. Сада је задатак сваке групе да, служећи се својим забелешкама и избором песама датим у Читанци (као и налогом <i>Истражи и проучи</i>) уради анализу једне песме по избору. По два ученика из сваке групе треба да се припреме да изражajno прочитају песму која је група изабрала – водећи рачуна о дијалошким деловима песме. (око 15 минута)</p> <p>Свака група излаже на следећи начин: 1. по два представника најпре изражajno прочитају песму; 2. један представник групе, на основу истраживачких задатака, изложи анализу песме уз истицање стилских фигура и њихове изражajne вредности; други представник групе излаже о врсти стиха, цезури, понављањима... (око 15 минута)</p>
Завршни део часа (до 8 минута)	Наставник уз активно учешће ученика даје резиме о сватовским народним песмама; притом, може да се послужи и ПП презентацијом и/или звучном читанком.
За наредни час	Наставник најављује квиз час – утврђивање градива из граматике за пети разред. Осим тога, препоручује ученицима да науче по једну сватовску песму напамет.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет:	Разред и одељење:
	Српски језик	VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 14

Наставна тема	<i>Чезнем да ћи кажем</i>
Наставна област	<i>Језик</i>
Наставна јединица	Квиз час – утврђивање градива из граматике за пети разред
Тип часа	Утврђивање
Циљ часа	Обнављање и утврђивање градива из морфологије, синтаксе и правописа за пети разред ради успостављања континуитета и повезаности градива.
Образовни задаци	Систематизација градива из граматике усвојеног у петом разреду. Постепено и систематично упознавање граматике српског језика. Овладавање нормативном граматиком.
Функционални задаци	Концентрисан тимски рад на датим задацима. Неговање примењеног знања. Систематизовање знања из граматике усвојеног у петом разреду.
Васпитни задаци	Развијање љубави према матерњем језику. Уочавање важности сталног понављања и утврђивања наученог градива, као и повремених провера. Поступно и систематично оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко мишљење. Развијање и неговање смисла и способности за тимски рад.
Образовни стандарди	CJ.1.3.4. препознаје врсте речи; зна основне граматичке категорије променљивих речи; примењује књижевнојезичку норму у вези с облицима речи CJ.1.3.9. правилно употребљава падеже у реченици и синтагми CJ.1.3.10. правилно употребљава глаголске облике (осим имперфекта) CJ.2.3.3. познаје врсте речи; препознаје подврсте речи; уме да одреди облик променљиве речи CJ.2.3.7. препознаје главна значења падежа у синтагми и реченици CJ.2.3.8. препознаје главна значења и функције глаголских облика CJ.3.3.4. познаје подврсте речи; користи терминологију у вези са врстама и подврстама речи и њиховим граматичким категоријама

Облици рада	Фронтални, индивидуални, групни
Наставне методе	Текстуална, метода усменог излагања, дијалошка
Наставна средства	Граматике, Радне свеске (ПП презентација)
Корелација	Језик, језичка култура
Иновације	
Литература за наставнике	1. Милан Шипка, <i>Занимљива граматика</i> , Прометеј, Нови Сад, 2007. 2. Живојин С. Стanoјчић, <i>Граматика српског књижевног језика</i> , Креативни центар, Београд, 2010. 3. Милица Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, Драгана Џуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2013. 3. Јелена Журић, <i>Бачки језички приручник</i> , Едука, Београд, 2014.

Ток часа

Уводни део часа (5 минута)	У првих пет минута часа наставник распоређује ученике у групе и саопштава им природу и пропозиције квиза.
Главни део часа (35 минута)	Наредних 35 минута траје квиз по пропозицијама и садржају датим на почетку часа.
Завршни део часа (5 минута)	У последњих пет минута сабирају се поени и проглашавају резултати.
За наредни час	Подсећање ученика да понесу Читанке, да се присете својих омиљених бајки, али и да размисле о томе шта је свим бајкама које знају заједничко.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 15

Наставна тема	<i>Чезнем да ћи кажем</i>
Наставна област	<i>Књижевност</i>
Наставна јединица	<i>Народна бајка Мала вила</i>
Тип часа	Обрада
Циљ часа	Обнављање знања о бајкама; анализа фантастичних и реалистичких елемената у овој народној бајци; упоређивање одлика ове бајке са одликама типичних народних бајки. Упућивање ученика у поткрепљивање властитих судова и закључака појединостима из дела, али са становишта целине.
Образовни задаци	Читање, доживљавање и разумевање прочитаног дела. Уочавање елемената фабуле; тумачење условљености догађаја и ситуација, осећања, сукоба, поступака, нарави и карактерних особина ликова. Истраживање улоге стилских изражajних средстава у делу. Уочавање основне идеје приповетке.
Функционални задаци	Оспособљавање ученика за уочавање и тумачење узрочно-последичних веза у уметничком тексту. Активно учествовање у интерпретацији књижевног дела. Оспособљавање ученика за исказивање сопствених судова и закључака, као и аргументовања. Књижевнотеоријско тумачење дела.
Васпитни задаци	Упознавање и поштовање властитог националног и културног идентитета. Развијање способности за уочавање естетских вредности у књижевном делу. Развијање способности запажања, коментарисања и процењивања ситуација и поступака, речи и дела, физичких и других особина, жеља и могућности, циљева и средстава (њихове складности и противречности). Јачање чулног, језичког и литерарног сензибилитета ученика.
Образовни стандарди	CJ.1.4.2. разликује типове књижевног стваралаштва (усмена и ауторска књижевност CJ.1.4.7. уочава битне елементе књижевноуметничког текста: мотив, тему, фабулу, време и место радње, лик... CJ.1.4.8. има изграђену потребу за читањем књижевноуметничких текстова и поштује национално, књижевно и уметничко наслеђе CJ.2.4.6. одређује мотиве, идеје, композицију, форму, карактеристике лица (психолошке, социолошке, етичке) и њихову међусобну повезаност CJ.2.4.8. уочава разлику између препричавања и анализе дела CJ.3.4.2. издваја основне одлике књижевних родова и врста у конкретном тексту CJ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело CJ.3.4.7. изражава свој став о конкретном делу и аргументовано га образлаже

	СЈ.3.4.8. повезује књижевноуметничке текстове с другим текстовима који се обрађују у настави
Облици рада	Фронтални, индивидуални, групни
Наставне методе	Дијалошка, метода рада на тексту
Наставна средства	Читанке (стр. 26 –28)
Корелација	Књижевност
Иновације	
Литература за наставнике	1. Vladimir Prop, <i>Morfologija bajke</i> , Prosveta, Beograd, 1982. 2. Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ћи кажем – читанка за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Др Оливера Радуловић, <i>Књижевни јојмовник</i> , Едука, Београд, 2013.

Ток часа

Уводни део часа (око 8 минута)	Разговор о омиљеним бајкама и, на основу тога, о општим одликама бајке као књижевне врсте. Потом наставник изражajno прочита бајку.
Главни део часа (30 минута)	Анализа бајке: рад по групама – 1. лик мале виле; 2. лик краљевића; 3. лик девојке „црвене косе, а црна ока“; 3. однос фантастичног и реалног у бајци <i>Мала вила</i> ; 4. од којих основних одлика бајке ова бајка одступа. Ученици треба да своје тврђе поткрепе примерима из текста и да их аргументују. (око 30 минута: 15 минута за истраживање и 15 минута за излагање)
Завршни део часа (7 минута)	Резиме који даје наставник заједно са ученицима; може се послужити таблом/ПП презентацијом/ паноом који раде ученици. (око 7 минута)
За наредни час	Ученици треба да понесу Читанке и свеске, а наставник најављује стилске вежбе – писање састава на часу.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 16

Наставна тема	<i>Чезнем да ти кажем</i>
Наставна област	<i>Језичка култура</i>
Наставна јединица	<i>Стилске вежбе: писање састава на часу и анализа</i>
Тип часа	Вежбање, утврђивање
Циљ часа	Вежбање у писању састава: <i>приповедање</i> са коришћењем елемената композиционе форме (увод, ток радње, градација, место и обим кулминације у излагању, завршетак). Богаћење и усавршавање језичког и стилског израза.
Образовни задаци	Увежбавање технике писања писмених састава. Уочавање битних елемената приликом писања састава: избор грађе, композиција састава, обједињавање садржаја, приповедање и описивање.
Функционални задаци	Развијање смисла и способности код ученика за економично, правилно, течно, јасно и уверљиво писмено и усмено изражавање. Увежбавање технике у изради писменог састава.
Васпитни задаци	Подстицање ученика на самостално литерарно стваралаштво. Формирање естетског укуса. Богаћење језичког израза ученика коришћењем различитих облика казивања. Јачање литерарног и језичког сензибилитета ученика.
Образовни стандарди	CJ.1.2.1. зна и користи оба писма (ћирилицу и латиницу) CJ.1.2.2. саставља разумљиву, граматички исправну реченицу CJ.1.2.3. саставља једноставан експозиторни, наративни и дескриптивни текст и уме да га организује у смишоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста) CJ.1.2.8. примењује правописну норму (из сваке правописне области) у једноставним примерима
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Дијалошка, текстуална, метода писменог излагања
Наставна средства	Читанке (стр. 29), свеске
Корелација	Књижевност, језик, језичка култура, ликовна култура
Иновације	
Литература за наставнике	1. Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008. 2. Милија Николић, <i>Стилске вежбе</i> , Просветни преглед, Београд, 2000.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ти кажем – читанка за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i> , Едука, Београд, 2011.

Ток часа

Уводни део часа (око 3 минута)	Наставник најављује тему и садржај часа; упућује ученике на Читанке (стр. 29), где су у налогу <i>Изабери задатак</i> садржане теме о којима ће писати на часу: а) дописивање другачијег краја бајке; б) писање ауторске бајке и в) настављање започете бајке. Важно је да ученици унапред знају колико им је времена одређено за писање и читање написаног.
Главни део часа (око 25 минута)	Ученици пишу саставе. Наставник за то време стоји ученицима на располагању за све дилеме, недоумице и питања. Уколико је у могућности, треба да на једну клупу постави, нпр. <i>Речник синонима</i> , <i>Азбучник приведења</i> , <i>Речник језичких недоумица</i> , <i>Правојисни речник...</i> како би ученици могли да их, по потреби, користе током писања.
Завршни део часа (око 17 минута)	До краја часа ученици читају своје текстове. Сваки текст кратко коментаришу ученици и наставник. На крају треба направити избор најуспелијих радова, предложити их за објављивање у школском часопису, на сајту школе, или за слање на конкурс. Такође, ученици који су вешти цртачи могу да илуструју настале бајке или да направе стрип. Уколико има доволно успелих радова (текстова, илustrација, стрипова), треба поставити малу изложбу (у учионици, холу школе...) Наставник охрабрује ученике који нису довршили своје саставе да то учине у додатно време и да ће тада и они имати прилике да их прочитају у одељењу.
За наредни час	Наставник најављује тему следећег часа: <i>Некњижевне речи и шуђице – њихова замена језичким стандардом</i> и подсећа ученике да понесу Граматику.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 17

Наставна тема	<i>Чезнем да ши кажем</i>
Наставна област	<i>Језичка култура</i>
Наставна јединица	Некњижевне речи и туђице – њихова замена језичким стандардом
Тип часа	Обрада новог градива, вежбање
Циљ часа	Упознавање ученика са појмом туђица; оснобавање ученика за препознавање некњижевних речи и за њихову замену језичким стандардом. Уочавање примера некњижевних речи и туђица и њиховог места у систему једног језика.
Образовни задаци	Уочавање речи које не припадају књижевном језику на примеру књижевноуметничког текста. Усвајање појмова: позајмљенице, туђице, некњижевне речи. Проналажење значења одређених речи у речнику.
Функционални задаци	Вежбање у препознавању некњижевних речи и туђица и њихова замена језичким стандардом. Оснобавање ученика за употребу речника.
Васпитни задаци	Оснобавање ученика за успешно служење књижевним језиком. Развијање смисла и способности код ученика за правилно, течно, економично и уверљиво усмено и писмено изражавање.
Образовни стандарди	СЈ.1.3.21. разуме важност књижевног језика за живот заједнице и за лични развој
Облици рада	Фронтални, индивидуални, рад у паровима
Наставне методе	Дијалошка, вербално-текстуална
Наставна средства	Граматике (стр.164), свеске, Радне свеске (стр. 105)
Корелација	Језик, језичка култура
Иновације	
Литература за наставнике	1. Иван Клајн, <i>Речник језичких недоумица</i> , Српска школска књига, 2004. 2. Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, Драгана Цуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2013. 3. Јелена Журић, <i>Бачки језички приручник</i> , Едука, Београд, 2014.

Ток часа

Уводни део часа (до 10 минута)	У уводном делу часа наставник може да искористи примере из састава писаних на претходном часу или примере из разговора о теми „Како изгледа један мој дан”. У дијалогу са ученицима, пронаћи ће речи страног порекла за које постоји одговарајућа замена у српском језику, као и оне за које таквог еквивалента нема. Дискутоваће затим о томе како разликујемо речи које су у духу нашег језика од оних које нису.
Главни део часа (око 20 минута)	<p>Наставник на табли исписује примере позајмљеница (може да означи и из којих језика потичу):</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>јас਼тук, боја, чамац, ਥੋਹੂ, ਲੁਕ, ਬਕਾਰ, ਮੇਜ਼ਵਾ</i> (из турског језика); – <i>икона, ਮਨਾਸ਼ਿਪ, ਖੋਰ, ਅਨੰਹੋ, ਖਿਲਾਦਾ, ਆਤਮੋਸਫੇਰਾ, ਬਿਬਿਓਥੇਕਾ</i> (из грчког језика); – <i>ਅਸ਼ਟਾਲ, ਆਈਵ, ਸੋਬਾ, ਲੋਈਵ, ਚਿਟੇਲੇ, ਵਾਸ਼ਾਰ, ਟੁਲਾਈ, ਸਾਲਾਈ</i> (из мађарског језика); – <i>ਸ਼ਿਮਿਕਾ, ਸ਼ਾਲਿੱਪਰ, ਫਾਰਬਾ, ਪੇਲਾ, ਵਾਈਏ, ਇਕ੍ਰਾਫ</i> (из немачког језика); – <i>ਸੀਪਰਿੰਗ, ਫੁਡਬਾਲ, ਫਿਲਮ, ਵਿਕੇਂਡ, ਮੇਮੀਂਪਰ, ਟਰਾਮਵਾਈ, ਟਰਾਕਿੱਪਰ</i> (из енглеског језика); – <i>ਏਕਿਊਧਾਨਿਕਾ, ਲਿਟੇਰਾਟਿਰਾ, ਡੋਕਿੱਪਰ, ਓਪੇਰਾ, ਬਾਲਕਨ, ਬਾਲੇਈ, ਬੁਲੇਵਾਰ</i> (из романских језика). <p>Затим, наставник разговара са ученицима о томе како се могу „борити” са туђицама. Долазе до закључка да је за неке речи потребно употребити замену на српском језику, док за неке непреводиве речи треба користити транскрибовани облик (<i>ਈਮੇਲ, ਵੇਬ-ਸੈਈ, ਚੇਈ</i>).</p>
Завршни део часа (око 15 минута)	<p>Наставник дели ученике у парове и сваком пару задаје по неколико парова речи, од којих је једна правилна, а друга некњижевна. Ученици треба да подвуку црвеном бојом некњижевну реч, а зеленом стандардни облик.</p> <p><i>ਈਕਿਸਾਮਾ, ਫੇਮ, ਜਸਮਿਤਾਵਾਤ, ਸੈਨਿਵਿਚ, ਬਲੋਮਬਾ, ਬਿਕਿਲੋ, ਬ੍ਰੇਜ਼ੋਬ੍ਰਾਝਾਨ, ਵਾਵਨਾ, ਹੋਲਿਕੋਈਪਰ, ਵਿਡਿਓ, ਪੋਜ਼ੇਸ਼ਨ, ਡੇਵੇਰੀ, ਟਾਨਫਰੀ</i> <i>(ਈਕਿਸਾਮਾ, ਫੇਮ, ਮਿਟਾਵਾਤ, ਸੈਨਿਵਿਚ, ਟਾਲੋਮਬਾ, ਬਿਕਿਲੋ, ਬ੍ਰੇਜ਼ੋਬ੍ਰਾਝਾਨ, ਵਾਵਨਾ, ਹੋਲਿਕੋਈਪਰ, ਵਿਡਿਓ, ਪੋਜ਼ੇਸ਼ਨ, ਡੇਵੇਰੀ, ਟਾਨਫਰੀ)</i></p> <p>Наставник дели ученике у пет група; свака група ради по један задатак из Радне свеске, а потом излажу и аргументују своја решења.</p> <p>Задашਕ: Наставник задаје ученицима да ураде вежбу „Некњижевне речи и туђице – њихова замена језичким стандардом” у Граматици.</p>
За наредни час	Наставник подсећа ученике да за следећи час понесу Читанку и свеску.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 18

Наставна тема	<i>Чезнем да ћи кажем</i>
Наставна област	<i>Књижевност</i>
Наставна јединица	Да не заборавимо: Подела књижевности
Тип часа	Обнављање (систематизација)
Циљ часа	Обнављање и систематизовање знања о подели књижевности – према настанку, према облику, према родовима и врстама.
Образовни задаци	Усвајање и примена појмова из теорије књижевности (народна и ауторска књижевност; поезија и проза; књижевни родови, књижевне врсте)
Функционални задаци	Усвајање и примењивање функционалних појмова и појмова из теорије књижевности.
Васпитни задаци	Развијање љубави према књижевности и читању.
Образовни стандарди	CJ.1.4.2. разликује типове књижевног стваралаштва (усмена и ауторска књижевност) CJ.1.4.3. разликује основне књижевне родове: лирику, епiku и драму
Облици рада	Фронтални, индивидуални, рад у пару
Наставне методе	Дијалошка, текстуална
Наставна средства	Читанке (стр. 30), Радне свеске (стр. 130–134), свеске, пано/ПП презентација
Корелација	Књижевност
Иновације	
Литература за наставнике	1. Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008. 2. Драгиша Живковић, <i>Теорија књижевности</i> , Београд, 1994.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ћи кажем</i> – читанка за шести разред основне школе, Едука, Београд, 2011. 2. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, Драгана Џуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2013. 3. Јелена Журић, <i>Бачки језички приручник</i> , Едука, Београд, 2014.

Ток часа

Уводни део часа (15 минута)	На почетку часа ученици по жељи рецитују сватовске народне песме (и/или прочитају довршене писмене саставе са темом: бајка) (до 10 минута) Потом наставник упућује ученике на табелу у Читанци (стр. 30). У кратком прегледу уз најкраћа објашњења (по могућности, служећи се и паноом или ПП презентацијом) наставник представља поделу књижевности.
Главни део часа (око 20 минута)	Ученици у паровима раде задатке из Радне свеске (стр. 130–134), служећи се табелама и Читанком.
Завршни део часа (око 10 минута)	Наставник са ученицима проверава резултате, објашњава, коментарише.
За наредни час	Наставник подсећа ученике да понесу Читанке.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 19

Наставна тема	<i>Ића за живоић</i>
Наставна област	<i>Књижевност</i>
Наставна јединица	Упознавање с темом и задацима; Буре, Исидора Секулић
Тип часа	Обрада
Циљ часа	Анализа текста; упознавање са стилом и језиком Исидоре Секулић; уочавање аутобиографских елемената; развијање радозналости, подстицање маштовитости и неговање емпатичних осећања.
Образовни задаци	Оспособљавање ученика за читање, доживљавање, разумевање и тумачење књижевног текста. Усвајање и примена функционалних појмова (осамљивање, радознالост, машта, љубав, доброта). Усвајање и примена појмова из теорије књижевности (нарација и дескрипција, унутарњи портрет).
Функционални задаци	Читање, доживљавање и разумевање прочитаног дела. Изражавање утисака и запажања поводом прочитаног одломка. Активно учествовање у тумачењу књижевног дела. Усвајање и примењивање функционалних појмова и појмова из теорије књижевности. Увиђање значаја духовног развијања и васпитања.
Васпитни задаци	Васпитавање ученика у духу мира и племенитих стремљења, љубави према свету и потреби за његовим сазнавањем. Увиђање значаја развијања сопствених етичких и естетичких схватања и ставова. Постепено оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко процењивање књижевног дела. Увиђање и сазнавање естетског света и стваралачких поступака. Развијање љубави према књижевности и читању.
Образовни стандарди	CJ.1.4.6. препознаје постојање стилских фигура у књижевноуметничком тексту (епитет, поређење, ономатопеја) CJ.1.4.7. уочава битне елементе књижевноуметничког текста: мотив, тему, фабулу, време и место радње, лик... CJ.2.4.6. одређује мотиве, идеје, композицију, форму, карактеристике лица (психолошке, социолошке, етичке) и њихову међусобну повезаност CJ.2.4.8. уочава разлику између препричавања и анализе дела CJ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело CJ.3.4.7. изражава свој став о конкретном делу и аргументовано га образлаже
Облици рада	Фронтални, индивидуални

Наставне методе	Дијалошка, метода рада на тексту
Наставна средства	Читанке (стр. 31–36), свеске, књиге
Корелација	Биологија, географија, историја
Иновације	Слушање (делова) емисије Радио Београда о Исидори Секулић
Литература за наставнике	1. Исидора Секулић, <i>Проза</i> , МС, СКЗ, Нови Сад, Београд, 1971. 2. Јован Деретић, <i>Историја српске књижевности</i> , 3. Миља Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008. 4. www.youtube.com/watch?v=nFq_FhXmoms (емисија Радио Београда о Исидори Секулић)
Литература за ученике	1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ти кажем – читанка за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Др Оливера Радуловић, <i>Књижевни појмовник</i> , Едука, Београд, 2013. (у договору с наставником и: sr.wikipedia.org/sr/Исидора_Секулић)

Ток часа

Уводни део часа (око 10 минута)	Наставник упознаје ученике са новом темом (поглављем) из књижевности и задацима; у дијалогу са ученицима разматра појаву дечје потребе за тајним, скровитим и необичним местима у којима се деца издвајају од одраслих и граде неки свој свет; потом најављује тему часа и чита одломак из приповетке <i>Буре</i> .
Главни део часа (око 25 минута)	С обзиром на то да је значајни део ове приповетке, као и биографије Исидоре Секулић, већ познат ученицима из Увода у Граматику – после кратког разговора са ученицима о најважнијим утисцима након читања, наставник упућује на налог <i>Разговор о делу</i> , те се дијалог наставља. Следи налог <i>Истражи и проучи</i> , где ученици излажу и аргументују своје одговоре примерима из текста. Овде треба обратити пажњу да делове приповетке у којима је реч о природним и друштвеним наукама, које ће ученици препознати, именовати и одредити које су им чињенице познате. Ученици треба да уоче унутарњи портрет, сензибилитет девојчице – осим њених интересовања, и њене љубави, чекиње и страховања. Такође, треба да уоче вредност језика и стила Исидоре Секулић и истраже стилска изражая на средства.
Завршни део часа (до 10 минута)	Наставник емитује делове емисије Радио Београда о Исидори Секулић. Домаћи задатак: Ученици се упућују на даље истраживање у библиотеци, као и на писање састава са темом <i>Моја тајно скровиште</i> или <i>Мој кућак</i> , уз неопходне инструкције наставника.
За наредни час	Наставник најављује читање састава, анализу и оцењивање на следећем часу.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 20

Наставна тема	<i>Ића за живој</i>
Наставна област	<i>Језичка култура</i>
Наставна јединица	Анализа домаћег задатка: писмени састав
Тип часа	Утврђивање
Циљ часа	Увежбавање писања састава са задатом темом, подстицање, развијање и неговање креативности, стила и израза; неговање писмености.
Образовни задаци	Увежбавање правилног, јасног, уверљивог и економичног писменог излагања о задатој теми. Уочавање важних елемената композиционе форме. Аргументовано коментарисање, изношење ставова и вредносних судова.
Функционални задаци	Развијање смисла за правилно, течно, јасно и уверљиво усмено и писано изражавање. Оспособљавање за успешно служење српским књижевним језиком у свим његовим видовима.
Васпитни задаци	Јачање чулног, језичког и литерарног сензибилитета ученика. Оспособљавање ученика за успешно служење књижевним језиком. Неговање стваралачког духа код ученика и развијање њиховог сопственог стила и језика.
Образовни стандарди	CJ.1.2.1. зна и користи оба писма (ћирилицу и латиницу) CJ.1.2.2. саставља разумљиву, граматички исправну реченицу CJ.1.2.3. саставља једноставан експозиторни, наративни и дескриптивни текст и уме да га организује у смишоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста) CJ.2.2.1. саставља експозиторни, наративни и дескриптивни текст, који је јединствен, кохерентан и унутар себе повезан CJ.2.2.5. зна правописну норму и примењује је у већини случајева CJ.3.2.5. зна и доследно примењује правописну норму
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Метода радова ученика, дијалошка, стваралачка
Наставна средства	Свеске
Корелација	Језик, језичка култура
Иновације	

Литература за наставнике	1. Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008. 2. Милија Николић, <i>Стилске вежбе</i> , Просветни преглед, Београд, 2000.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ти кажем – читанка за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i> , Едука, Београд, 2011.

Ток часа

Уводни део часа (до 7 минута)	Наставник летимично прегледа ученичке радове и у дијалогу са ученицима сазнаје на које су проблеме наилазили током писања и колико су задовољни својим саставима. Пријављују се ученици који желе да читају радове и прави се распоред читања. Остали ученици се позивају да буду пажљива публика која ће коментарисати радове и на крају бирати најбоље.
Главни део часа (око 30 минута)	Ученици читају радове и концизно и аргументовано коментаришу, дају предлоге и сугестије за писање побољшане верзије састава.
Завршни део часа (око 8 минута)	Ученици бирају најуспелије радове и аргументују свој избор. Наставник даје завршну реч, појединачну и укупну оцену о успелости обраде теме.
За наредни час	Наставник најављује нову тему из језика – фонетику – и подсећа ученике да понесу Граматику.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 21

Наставна тема	<i>Ири за живошт</i>
Наставна област	Језик
Наставна јединица	Говорни органи и настајање гласа; подела гласова на самогласнике и сугласнике
Тип часа	Обрада и вежбање
Циљ часа	Упознавање ученика са новим поглављем у <i>Граматици</i> ; увођење у област фонетике. Уз лекцију о говорним органима и настајању гласа развијати ученичку компетенцију читања и разумевања прочитаног помоћу новинског чланка; на књижевном тексту уочити присуство и распоред самогласника и сугласника у речима.
Образовни задаци	Усвајање знања о говорним органима, гласовима и сугласницима: говорни органи и настајање гласа; подела гласова на самогласнике и сугласнике. Развијање ученичке компетенције читања и разумевања прочитаног. Уочавање и запажање законитости у вези са гласовима. Активно учествовање у примењивању наученог на одговарајућим примерима.
Функционални задаци	Постепено и систематично упознавање граматике српског језика; стицање знања о гласовима, посебно о сугласницима и њиховој подели према звучности; примена знања на припремљеним задацима.
Васпитни задаци	Оспособљавање ученика за успешно служење књижевним језиком. Постепено оспособљавање ученика за логичко схватање. Развијање љубави према матерњем језику.
Образовни стандарди	СЈ.1.3.1. зна особине и врсте гласова; дели реч на слогове у једноставнијим примерима; примењује књижевнојезичку норму у вези са гласовним променама
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Дијалошка, текстуална
Наставна средства	Граматике (стр. 29–34), свеске
Корелација	Биологија, књижевност
Иновације	
Литература за наставнике	1. Милан Шипка, <i>Занимљива граматика</i> , Прометеј, Нови Сад, 2007. 2. Живојин С. Станојчић, <i>Граматика српског књижевног језика</i> , Креативни центар, Београд, 2010. 3. Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.

Литература за ученике	1. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Јелена Журић, <i>Бачки језички приручник</i> , Едука, Београд, 2014.
------------------------------	--

Ток часа

Уводни део часа (до 10 минута)	<p>Наставник најављује ново поглавље у Граматици и нову област из језика – фонетику. У дијалогу са ученицима проверава њихове тренутне представе о томе шта је глас и како он настаје. Потом их упућује да у себи прочитају текст под насловом <i>Како настаје глас?</i> (Граматика, стр. 28) како би потом одговарали на питања из <i>Разговора о тексту</i>.</p>
Главни део часа (до 30 минута)	<p>Ученици усмено одговарају на питања. Уз опис и илустрацију говорних органа (стр. 31) наставник може донети из кабинета за биологију модел човека (торзо, са унутрашњим органима) и заједно са ученицима истражити улогу говорних органа у настајању гласа. Потом, кроз питања, наставник са ученицима долази до дефиниције гласа. (до 10 минута)</p> <p>Ученици даље, читајући одломак из Нушићеве <i>Аутобиографије</i>, налазе непознате и мање познате речи чији им је гласовни склоп лак или тежак за изговор и закључују зашто је то тако. Уочавају природу самогласника и сугласника, начин изговора, поделу и долазе до дефиниције. Запажају појаву треперења гласних жица и особину звучности и беззвучности, односно тонове, шумове и тонове праћене шумом. (до 20 минута)</p>
Завршни део часа (5 минута)	Ученици раде две кратке вежбе на стр. 34 у Граматици.
За наредни час	Наставник подсећа да и следећег часа ученици доносе Граматику.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 22

Наставна тема	<i>Ићи за животом</i>
Наставна област	Језик
Наставна јединица	Подела сугласника на шумне сугласнике и на сонанте; подела сугласника по месту изговора
Тип часа	Обрада
Циљ часа	Упознавање ученика са поделом сугласника и увежбавање. Упознавање ученика са поделом сугласника по месту изговора. Упознавање ученика са меким сугласницима; увежбавање правилног изговора гласова ч и Ћ.
Образовни задаци	Уочавање и запажање законитости у вези са гласовима српског језика. Усвајање знања о гласовима и сугласницима: подела сугласника према звучности (звукни и беззвучни) и подела сугласника према месту изговора (уснени, зубни, надзубни, предњонепчани и задњонепчани). Усвајање знања о меким сугласницима и увежбавање правилног изговора гласова ч и Ћ. Активно учествовање у примењивању наученог на одговарајућим примерима.
Функционални задаци	Постепено и систематично упознавање граматике српског језика; стицање знања о гласовима, посебно о сугласницима и њиховој подели према звучности и месту изговора; примена знања на припремљеним задацима.
Васпитни задаци	Оспособљавање ученика за ваљано служење књижевним језиком. Развијање љубави према матерњем језику.
Образовни стандарди	СЈ.1.3.1. зна особине и врсте гласова; дели реч на слогове у једноставнијим примерима; примењује књижевнојезичку норму у вези са гласовним променама
Облици рада	Фронтални, индивидуални, у паровима
Наставне методе	Дијалошка, текстуална
Наставна средства	Граматике (стр. 35–41), Радне свеске (стр. 42–44), свеске
Корелација	Језик
Иновације	
Литература за наставнике	1. Милан Шипка, <i>Занимљива граматика</i> , Прометеј, Нови Сад, 2007. 2. Живојин С. Станојчић, <i>Граматика српског књижевног језика</i> , Креативни центар, Београд, 2010. 3. Милица Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.

Литература за ученике	<p>1. Јелена Журић, mr Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i>, Едука, Београд, 2011.</p> <p>2. Јелена Журић, mr Јелена Ангеловски, Драгана Џуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шести разред основне школе</i>, Едука, Београд, 2013.</p> <p>3. Јелена Журић, <i>Бачки језички приручник</i>, Едука, Београд, 2014.</p>
------------------------------	--

Ток часа

Уводни део часа (5 минута)	<p>На почетку наставник са ученицима проверава степен усвојености садржаја претходног часа. Најављује тему часа.</p>
Главни део часа (око 30 минута)	<p>Наставник објашњава разлику између шумних сугласника и гласника – све бележи на табли, као табелу (или/приказује у ПП презентацији). Ученици потом читају о панграму (стр. 38), у пару састављају панграме и раде вежбе из уџбеника (стр. 37).</p> <p>Следи подела сугласника по месту изговора. Веома је важно да наставник правилно и разговетно изговори сваки глас, а онда и неко од ученика – како би се правилно схватила локализованост сугласника (стр. 39).</p> <p>Ученици проучавају табеле на стр. 40, и упознају се са меким сугласницима. Изговарају дате брзалице за правilan изговор гласова <i>ч</i> и <i>ћ</i>, а потом раде вежбе на страни 41.</p>
Завршни део часа (око 10 минута)	<p>Наставник проверава тачност резултата и, по потреби, даје додатна објашњења и/или задатке.</p>
За наредни час	<p>За домаћи задатак ученици раде задатке на стр. 42–44. у Радној свесци.</p> <p>По избору, ученици могу да смишљају панграме и/или реченице у којима ће бити сугласника <i>ч</i> и <i>ћ</i>, <i>и</i> и <i>ј</i>, које могу бити добре вежбе за изговор (и писање!) ових гласова.</p> <p>Подсећа ученике да за следећи час понесу Читанке.</p>
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 23

Наставна тема	<i>Ирица за живот</i>
Наставна област	<i>Књижевносӣ</i>
Наставна јединица	<i>Бојојављенска ноћ, Светозар Ђоровић (одломак)</i>
Тип часа	Обрада
Циљ часа	Анализа одломка приповетке; уочавање теме и кључних мотива; карактеризација лика: социолошка, психолошка; портрет: спољашњи и унутрашњи; развијање способности за емпатију.
Образовни задаци	Постепено и систематично оспособљавање ученика за читање, доживљавање, разумевање и свестрано тумачење књижевног дела. Усвајање књижевнотеоријских појмова.
Функционални задаци	Читање, доживљавање, разумевање и тумачење одломка из приповетке. Усвајање појмова из књижевности и њихово примењивање. Активно учествовање у тумачењу приповетке и осмишљеним активностима.
Васпитни задаци	Развијање љубави према књижевности. Јачање чулног, језичког и литерарног сензибилитета ученика. Развијање осећаја код ученика за аутентичне естетске вредности у књижевном делу. Развијање способности за емпатију.
Образовни стандарди	CJ.1.4.7. уочава битне елементе књижевноуметничког текста: мотив, тему, фабулу, време и место радње, лик... CJ.2.4.8. уочава разлику између препричавања и анализе дела CJ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело CJ.3.4.7. изражава свој став о конкретном делу и аргументовано га образлаже
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Дијалошка, текстуална
Наставна средства	Читанке (стр. 37–40), свеске, књига
Корелација	Верска настава (Богојављење), језик, језичка култура
Иновације	
Литература за наставнике	1. Милица Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008. 2. Јован Деретић, <i>Историја српске књижевности</i>
Литература за ученике	1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ћи кажем – читанка за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Др Оливера Радуловић, <i>Књижевни појмовник</i> , Едука, Београд, 2013. 3. Уз договор са наставником: wikipedia.org/sr/Светозар_Ђоровић_silvy1102.wordpress.com/.../бојојављенска-ноћ-светозар-ђоровић/

Ток часа

Уводни део часа (око 7 минута)	Након најаве теме часа, наставник уз учешће ученика који похађају часове веронауке објашњава шта је Богојављење. Потом, чита одломак из дела <i>Живот и обичаји народа српскога</i> Вука Каракића (Читанка, стр. 37) у којем је објашњено народно веровање о отварању небеса. Наставник затим изражajno чита одломак из приповетке.
Главни део часа (око 30 минута)	Следи <i>Разговор о делу</i> (Читанка, стр. 39), у ком ученици излажу своје разумевање и тумачење приповетке. Издавају битне елементе приче: време, простор, ликове; сиромаштво, болест и усамљеност на једној страни, и жеље и наде (сан) дечака на другој. Налог <i>Истражи и проучи</i> упућује ученике на истраживање особености пишчевог стила и поступка – језичко-стилска средства у описивању призора, атмосфере и осећања; спољашњи и унутрашњи портрет дечака (социолошка и психолошка карактеризација). Ученици треба да уоче и симболику мотива светlostи и мрака у овој приповеци.
Завршни део часа (до 8 минута)	Ученици износе своје претпоставке о завршетку приповетке. Упоређују битне елементе (мотиве) на основу којих се може претпоставити како се приповетка завршава. Уочавају важност грађења атмосфере у књижевном делу. Наставник их упућује на библиотеку и збирке приповедака (Ђоровића, али и Гогольја, Тургењева...)
За наредни час	Ученици, по избору, могу писмено да доврше приповетку или да опишу своју жељу у Богојављенској ноћи. За наредни час треба да понесу Читанке.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 24

Наставна тема	<i>Ића за животом</i>
Наставна област	<i>Књижевност</i>
Наставна јединица	<i>Вањка, Антон Павлович Чехов</i>
Тип часа	Обрада
Циљ часа	Анализа приповетке: облици приповедања; одлике казивање у првом и у трећем лицу, хронолошко и ретроспективно приповедање; социјална и психолошка карактеризација лика. Проширивање знања о Чехову као приповедачу.
Образовни задаци	Повезивање књижевне предметности и животне реалности. Усвајање и примењивање нових функционалних и књижевнотеоријских појмова; уочавање форме и функције писма у књижевном делу. Упознавање са приповедачким умећем и значајем Антона Павловича Чехова. Јасно и аргументовано исказивање мишљења и закључака.
Функционални задаци	Оспособљавање ученика за читање, разумевање, доживљавање и тумачење књижевног дела. Усвајање и примена књижевнотеоријских појмова (облици приповедања; одлике казивање у првом и у трећем лицу; социјална и психолошка карактеризација лика, хронолошко и ретроспективно приповедање).
Васпитни задаци	Развијање љубави према књижевности. Богаћење речника ученика. Повезивање садржаја књижевних дела са реалним животним ситуацијама и догађајима. Развијање способности за емпатију.
Образовни стандарди	CJ.1.4.7. уочава битне елементе књижевноуметничког текста: мотив, тему, фабулу, време и место радње, лик... CJ.2.4.7. разликује облике казивања у књижевноуметничком тексту: приповедање, описивање, монолог/унутрашњи монолог, дијалог CJ.2.4.8. уочава разлику између препричавања и анализе дела CJ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело CJ.3.4.7. изражава свој став о конкретном делу и аргументовано га образлаже
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Дијалошка, текстуална
Наставна средства	Читанке (стр. 41–44), свеске, књиге
Корелација	Књижевност, језик, језичка култура, грађанско васпитање
Иновације	

Литература за наставнике	Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	<p>1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ћи кажем</i> – читанка за шести разред основне школе, Едука, Београд, 2011.</p> <p>2. <i>Najlepše priče Antona Čehova</i> (избор и предговор Дејан Михаиловић), Prosveta, Beograd, 2003.</p> <p>3. Др Оливера Радуловић, <i>Кљијевни појмовник</i>, Едука, Београд, 2013; уз договор са наставником: silvy1102.wordpress.com/2011/12/.../вањка-антон-јавловић-чехов/</p>

Ток часа

Уводни део часа (до 7 минута)	Најава теме часа и подсећање на приповетку <i>Шала</i> из прошлогодишњег програма. Упознавање са појмом шегрт, калфа и са некадашњом занатском праксом. Наставник потом чита одломак из приповетке.
Главни део часа (до 30 минута)	<p>Дијалог са ученицима према питањима из сегмента <i>Разговор о делу</i>. Ученици уочавају социјални положај дечака (социјални контекст) и психолошке компоненте његовог лика, као и лика дечаковог деде. Такође, издвајају елементе који утичу на то да дечак пати и описују начин на који он о тој патњи говори (пише писмо деди на Бадње вече...)</p> <p>Помоћу налога <i>Истражи и проучи</i> ученици истражују улогу казивања у првом и у трећем лицу, функцију писма и временске планове који се комбинују у овом одломку. Даље, настоје да уоче и проуче којим средствима писац дочараја лик деветогодишњег дечака.</p>
Завршни део часа (око 8 минута)	Уз помоћ наставника, ученици износе сопствене ставове о вредности ове приповетке и значају Чехова као приповедача. Упоређују функцију приповедања у првом и трећем лицу, употребе епистоларне форме, хронолошког и ретроспективног приповедања... као и елементе трагичног и комичног у Чеховљевом приповедању.
За наредни час	Ученици доносе Граматике; обнављају претходно научено градиво из фонетике.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 25

Наставна тема	<i>Ири за живошт</i>
Наставна област	Језик
Наставна јединица	Слог и подела речи на слогове; акценат речи: изговарање других акцената
Тип часа	Обрада и вежбање
Циљ часа	Савладавање појма слог, носилац слога; вежбања у подели речи на слогове; понављање и утврђивање градива о акценту из петог разреда, вежбе у одређивању места акцента у речи и изговарању других акцената.
Образовни задаци	Подела речи на слогове. Изговарање задате речи, уочавање акцента и разликовање наглашеног и ненаглашеног слога у речи. Уочавање разлике у речима са дугим и речима са кратким акцентом. Уочавање да поред кванитета постоји разлика и у квалитету акцента (силазни и узлазни акценти). Описмењивање ученика на темељима ортоопских и ортографских стандарда српског књижевног језика Обнављање и увежбавање обрађених садржаја о акцентима у српском књижевном језику.
Функционални задаци	Препознавање слоготворних гласова у речима, подела речи на слогове. Описмењивање ученика на темељима ортоопских и ортографских стандарда српског књижевног језика. Обнављање и увежбавање обрађених садржаја о акцентима у српском књижевном језику Ос способљавање за успешно служење књижевним језиком у свим његовим видовима.
Васпитни задаци	Развијање љубави према матерњем језику. Неговање примењеног знања и умења. Подстицање радозналости код ученика за откривање језичких законитости важних у свакодневним ситуацијама.
Образовни стандарди	CJ.1.3.1. зна особине и врсте гласова; дели реч на слогове у једноставнијим примерима; примењује књижевнојезичку норму у вези са гласовним променама CJ.1.3.2. уочава разлику између књижевне и некњижевне акцентуације* CJ.1.3.3. одређује место реченичног акцента у једноставним примерима CJ.3.3.1. дели реч на слогове у сложенијим случајевима
Облици рада	Фронтални, индивидуални, рад у паровима
Наставне методе	Дијалошка, текстуална

Наставна средства	Граматике (стр. 42–47), Радне свеске (стр. 45–46), свеске
Корелација	Језик
Иновације	
Литература за наставнике	1. Милица Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008. 2. Др Асим Пеџо, <i>Звончићи звоне</i> – акценатска читанка за пети, шести, седми и осми разред основне школе, Научна књига, Београд, 1970.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик</i> – српски језик и језичка култура са вежбањима, Едука, Београд, 2011. 2. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, Драгана Цуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шеста разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2013. 3. Јелена Журић, <i>Ђачки језички приручник</i> , Едука, Београд, 2014.

Ток часа

Уводни део часа (до 7 минута)	Најава теме и читање одломка из радио драме <i>Капетан Џон Пилфокс</i> Душана Радовића. Вежбе у изговарању речи подељених на слогове.
Главни део часа (до 28 минута)	<p>Ученици уз помоћ наставника дефинишу слог. Наставник на примерима објашњава врсте слога, носиоце слога и границу слога. Ученици раде вежбе (Граматика, стр. 44). Појам вишесложних речи и алвеоларни сонанти Р, Л и Н као носиоци слога; посебно: слоготворно Р.</p> <p>Ученици вежбају изговарање дугих акцената; уочавају место акцента у речи и дужину, као и узлазну и силазну интонацију. Улога акцента у значењу речи и промена акцента при промени речи.</p> <p>Ученици самостално раде вежбе (Граматика, стр. 47 и Радна свеска, стр. 45–46)).</p>
Завршни део часа (око 10 минута)	Ученици замењују свеске и уз помоћ наставника прегледају задатке. Важно је да у већини успешно савладају: место акцента у речима, кратак и дуг акценат, али и узлазну и силазну интонацију. Наставник се може послужити и другим примерима и графичким представљањем (вежбањем на примерима из акценатске читанке, нпр. <i>Звончићи звоне</i> , чији је аутор др Асим Пеџо).
За наредни час	Ученици треба да понесу Граматике.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 26

Наставна тема	<i>Итра за живошћ</i>
Наставна област	Језик
Наставна јединица	Правилан изговор гласова
Тип часа	Обрада и вежбање
Циљ часа	Проверавање и увежбавање правилног изговарања гласова; ортоопска вежбања.
Образовни задаци	Уочавање значаја правилног изговарања гласова ради јаснијег, потпунијег и квалитетнијег споразумевања међу говорницима једног језика.
Функционални задаци	Оспособљавање ученика за успешно служење књижевним језиком. Развијање смысла и способности за правилно усмено изражавање. Ортоопске вежбе организоване ради увежбавања и утврђивања правилног изговарања гласова.
Васпитни задаци	Развијање љубави према матерњем језику и потребе да се он негује и унапређује, како писмено тако и усмено. Схваташање важности унапређивања говорне културе.
Образовни стандарди	CJ.1.3.2. уочава разлику између књижевне и некњижевне акцентуације*
Облици рада	Фронтални, индивидуални, у паровима
Наставне методе	Дијалошка, монолошка
Наставна средства	Граматике (стр. 48), свеске, диктафон
Корелација	Језик
Иновације	
Литература за наставнике	Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i> , Едука, Београд, 2011.

Ток часа

Уводни део часа (око 10 минута)	Наставник најављује тему часа и пише неколико реченица на табли, у којима су парови речи са фонемама ч и ћ, ў и ѡ (дистинктивна функција; тврдоћа – мекоћа: <i>веће – веће; јак – јак</i> , нпр.) Ученици изговарају те реченице, настоје да правилно артикулишу сваки глас.
Главни део часа (око 25 минута)	Ученици добијају задатак да сmisле и у својим свескама запишу по једну реченицу у којој ће се налазити сугласници ч и ћ, ў и ѡ (<i>Ћинђува – ћиван; шћућурићи се – чучали</i>). (око 3 минута) Потом ће разменити свеску са паром из клупе и реченице прочитати најпре у себи. (Ово је добра прилика и за исправљање грешака у писању.) Ученици затим читају добијене реченице трудећи се да правилно изговарају гласове, а наставник снима. (укупно око 15 минута) Следи преслушавање снимка и анализа. (око 10 минута)
Завршни део часа (до 10 минута)	Ученици обнављају поделу гласова и поделу речи на слогове, усмено, трудећи се да правилно изговарају гласове. Наставник исправља, коригује.
За наредни час	Наставник најављује проверу знања о подели гласова и подели речи на слогове – контролну вежбу. Ученици треба да понесу само свеске за следећи час.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 27

Наставна тема	<i>Итра за живошћ</i>
Наставна област	Језик
Наставна јединица	Да поновимо: подела гласова; подела речи на слогове
Тип часа	Провера
Циљ часа	Проверавање степена усвојености обрађеног градива; утврђивање градива; увиђање најчешћих грешака и пропуста; самовредновање.
Образовни задаци	Утврђивање и провера степена усвојености знања о подели гласова и подели речи на слогове.
Функционални задаци	Постепено и систематично упознавање граматике српског језика. Провера нивоа усвојености знања из фонетике; утврђивање знања о подели гласова и подели речи на слогове. Оспособљавање ученика за примену стеченог знања на конкретним задацима Овладавање нормативном граматиком.
Васпитни задаци	Јачање чулног, литерарног и језичког сензибилитета ученика. Развијање код ученика потребе за редовним учењем, обнављањем и систематизовањем наставног градива.
Образовни стандарди	CJ.1.3.1. зна особине и врсте гласова; дели реч на слогове у једноставнијим примерима; примењује књижевнојезичку норму у вези са гласовним променама CJ.3.3.1. дели реч на сложенијим случајевима
Облици рада	Фронтални, индивидуални, у паровима
Наставне методе	Метода самосталних ученичких радова, дијалошка
Наставна средства	Умножени тестови, свеске
Корелација	Језик
Иновације	
Литература за наставнике	Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, Драгана Џуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2013. 3. Јелена Журић, <i>Вачки језички приручник</i> , Едука, Београд, 2014.

Ток часа

Уводни део часа (око 5 минута)	Наставник најављује контролну вежбу: упућује ученике у то да постоје две групе (А и Б), са по десет задатака; чита им текст за сваки задатак како би ученици прецизно знали шта их очекује. Такође, обавештава ученике да ће тест радити 20 минута и да потом следи самооценењивање.
Главни део часа (око 35 минута)	Ученици раде тест 20 минута. Потом разменjuју тест са паром из клупе. Следи прегледање тестова тако што ученици редом говоре своја решења за сваки задатак, а наставник тачне одговоре бележи на табли и поред сваког задатка уписује број поена. На крају на табли бележи бодовну листу. (укупно око 35 минута: 20 минута израда теста и 15 минута прегледање и анализа)
Завршни део часа (око 5 минута)	Ученици сабирају поене и уписују оцене на контролни тест, који предају наставнику. Наставник на основу резултата процењује степен усвојености градива и просечну оцену одељења.
За наредни час	Ученици треба да понесу Граматике. Ученици који нису у задовољавајућој мери савладали претходно градиво из фонетике добијају помоћне задатке за вежбање, које ће им наставник прегледати и објаснити.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 28

Наставна тема	<i>Итра за живој</i>
Наставна област	<i>Језик</i>
Наставна јединица	Растављање речи на крају реда; коришћење школског правописа
Тип часа	Обрада и вежбање
Циљ часа	Усвајање правила о растављању речи на крају реда и вежбање; развијање навике коришћења школског правописа (и сличних приручника).
Образовни задаци	Повезивање градива: уочавање, закључивање и усвајање правила о растављању речи на крају реда; усвајање умења коришћења школског издања <i>Правојиса српској језика</i> . Усвајање знања о растављању речи на крају реда и примена у конкретним примерима.
Функционални задаци	Постепено и систематично упознавање граматике и правописа српског књижевног језика; овладавањем начина коришћења правописног приручника. Овладавање нормативном граматиком. Осposобљавање ученика за успешно служење српским књижевним језиком.
Васпитни задаци	Развијање смисла и способности за правилно писмено изражавање. Јачање чулног, литерарног и језичког сензибилитета ученика. Истицање важности познавања правописних правила.
Образовни стандарди	CJ.1.2.7. зна да се служи Правописом (школским издањем)* CJ.1.2.8. примењује правописну норму (из сваке правописне области) у једноставним примерима CJ.2.2.5. зна правописну норму и примењује је у већини случајева CJ.3.2.5. зна и доследно примењује правописну норму
Облици рада	Фронтални, индивидуални, у паровима
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Граматике (стр. 50–52), свеске, Правопис (школско издање)
Корелација	Језик, језичка култура
Иновације	
Литература за наставнике	1. <i>Правојис српској језика</i> , Матица српска, Нови Сад, 2010. 2. Милија Николић, <i>Методика наставе српској језику</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.

Литература за ученике	<p>1. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i>, Едука, Београд, 2011.</p> <p>2. <i>Правојис српскога језика</i>, Матица српска, Нови Сад, 2010. (школско издање)</p> <p>3. Јелена Журић, <i>Бачки језички приручник</i>, Едука, Београд, 2014.</p>
------------------------------	--

Ток часа

Уводни део часа (до 10 минута)	Наставник најављује тему часа и упућује ученике да упореде како су подељене речи приказане у табели на 51. страни Граматике. Ученици уочавају грешке у подели речи на крају реда, износе своја запажања и закључке.
Главни део часа (око 30 минута)	<p>Наставник на табли бележи правила (и примере) за растављање речи на крају реда, уз учешће ученика. Потом ученици решавају задатке на 52. страни у Граматици. Следи провера решења, те их ученици износе и образлажу, уз навођење правила. (око 15 минута)</p> <p>Наставник упућује ученике да у школском издању <i>Правојиса</i> погледају правило Подела речи на крају реда. Уколико има недоумица, наставник објашњава. Такође, са ученицима прелистава <i>Правојис</i> и упућује их у коришћење Правописних правила и објашњења, као и Правописног речника. (око 15 минута)</p>
Завршни део часа (око 5 минута)	Уколико остане времена, наставник може упутити ученике и на коришћење других језичких приручника (<i>Речник језичких недоумица</i> Ивана Клајна, <i>Правојисној речнику српскога језика</i> са правописно-граматичким саветником Милана Шипке, <i>Занимљива граматика</i> Милана Шипке...)
За наредни час	Ученици треба да понесу Читанке; такође, треба да се подсете књига Бранка Ђорђића које су читали и текстова који су се налазили у њиховим читанкама до шестог разреда.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 29

Наставна тема	<i>Ића за живот</i>
Наставна област	<i>Књижевност</i>
Наставна јединица	<i>Чудесна сирава, Бранко Ђорђић</i>
Тип часа	Обрада
Циљ часа	Проширивање знања о делу Бранка Ђорђића; проширивање знања о приповеци као књижевној врсти и њеној композицији; анализа приповетке и Ђорђићевог књижевног поступка.
Образовни задаци	Читање, доживљавање, разумевање и тумачење приповетке. Повезивање света уметничког дела са животним чињеницама и истукством ученика. Примењивање усвојених књижевнотеоријских појмова. Подсећање на основне податке о животу и делу писца; упоређивање пишчевог приповедачког поступка у овој приповеци са осталим његовим делима која су позната ученицима (са приповетком <i>Поход на Мјесец</i> , обраћеном у петом разреду, и другим).
Функционални задаци	Оспособљавање ученика за читање, разумевање, доживљавање и тумачење књижевних дела. Активно учествовање у тумачењу приповетке; подстицање ученика на изношење сопствених ставова и аргументација при анализи текста. Усвајање и примена функционалних и књижевнотеоријских појмова.
Васпитни задаци	Неговање љубави према књижевности. Оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко процењивање. Јачање чулног, литерарног и језичког сензибилитета ученика. Развијање свести о значају пријатељства, љубави и брижности према ближњима.
Образовни стандарди	CJ.1.4.5. препознаје различите облике казивања у књижевноуметничком тексту: нарација, дескрипција, дијалог и монолог CJ.2.4.6. одређује мотиве, идеје, композицију, форму, карактеристике лика (психолошке, социолошке, етичке) и њихову међусобну повезаност CJ.2.4.8. уочава разлику између препричавања и анализе дела CJ.3.4.7. изражава свој став о конкретном делу и аргументовано га образлаже
Облици рада	Фронтални, индивидуални, групни
Наставне методе	Дијалошка, метода рада на тексту

Наставна средства	Читанке (стр. 45–48); свеске, књига
Корелација	Књижевност, језик
Иновације	
Литература за наставнике	<p>1. Милија Николић, <i>Методика наставе српској језику</i>, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.</p> <p>2. Јован Деретић, <i>Историја српске књижевности</i></p>
Литература за ученике	<p>1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ћи кажем</i> – читанка за шести разред основне школе, Едука, Београд, 2011.</p> <p>2. Др Оливера Радуловић, <i>Књижевни јојловник</i>, Едука, Београд, 2013; у договору с наставником:</p> <p>sr.wikipedia.org/sr/Бранко_Ћопић silvy1102.wordpress.com/tag/бранко-ћопић/</p>

Ток часа

Уводни део часа (до 8 минута)	Наставник најављује тему часа и у дијалогу са ученицима исписује на табли наслове најпознатијих дела Бранка Ђопића. Ученици, на основу свог читалачког искуства, наводе основне (препознатљиве) одлике Ђопићевих књига писаних за младе читаоце. Присећају се лица дједа Рада, његових особина и лица самарџије Петрака из приповетке <i>Поход на Мјесец</i> (из Читанке за пети разред).
Главни део часа (око 32 минута)	<p>Наставник изражајно чита приповетку <i>Чудесна сірава</i>. На основу питања из налога <i>Разговор о делу</i>, наставник утврђује како су ученици доживели и разумели приповетку. Издавају део текста који је на њих оставио најјачи утисак и образлажу свој избор. (до 10 минута)</p> <p>Наставник дели ученике на 4 групе које истражују по задацима из налога <i>Истражи и проучи</i>. Ученици истражују у тексту приповетке 10 минута, а за излагање свака група има по три минута. (укупно 22 минута)</p>
Завршни део часа (око 5 минута)	Наставник са ученицима изводи резиме анализе ове Ђопићеве приповетке.
За наредни час	Ученици треба да понесу Читанке.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 30

Наставна тема	<i>Ири за живот</i>
Наставна област	<i>Књижевност</i>
Наставна јединица	<i>Очеви и оци, Слободан Селенић – обрада одломка из романа</i>
Тип часа	Обрада
Циљ часа	Упознавање са приповедачким умећем Слободана Селенића; усвајање појмова <i>мотивација, социјализација</i> ; уочавање језичке карактеризације наратора; анализа одломка.
Образовни задаци	Оспособљавање ученика за читање, разумевање, доживљавање и тумачење књижевног дела. Уочавање важних питања везаних за појединца и друштво, које покреће књижевно дело. Навикавање на аргументовано излагање сопствених судова и закључака.
Функционални задаци	Доживљавање, разумевање и тумачење прочитаног дела. Активно учествовање у разговору о делу и његовој анализи. Тумачење различитих елемената књижевног дела позивањем на само дело.
Васпитни задаци	Развијање потребе за читањем и разговором о прочитаном делу. Повезивање догађаја из животне стварности са поступцима приказаним у књижевном делу (изазови одрастања и васпитања: уочавање исправности или погрешки у дечјем понашању и односа родитеља према томе).
Образовни стандарди	CJ.1.4.7. уочава битне елементе књижевноуметничког текста: мотив, тему, фабулу, време и место радње, лик... CJ.2.4.6. одређује мотиве, идеје, композицију, форму, карактеристике лика (психолошке, социолошке, етичке) и њихову међусобну повезаност CJ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело CJ.3.4.7. изражава свој став о конкретном делу и аргументовано га образлаже
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Дијалошка, метода рада на тексту
Наставна средства	Читанке (стр. 49–53), свеске, књиге
Корелација	Књижевност, језик
Иновације	
Литература за наставнике	Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ћи кажем – читанка за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Др Оливера Радуловић, <i>Књижевни појмовник</i> , Едука, Београд, 2013; у договору с наставником: sr.wikipedia.org/sr/Слободан Селенић

Ток часа

Уводни део часа (до 5 минута)	Наставник најављује тему и локализује одломак из романа <i>Очеви и оци</i> Слободана Селенића, уз давање основних података о писцу.
Главни део часа (око 35 минута)	<p>Наставник чита одломак из романа, а потом, помоћу питања из налога <i>Разговор о делу</i> (Читанка, стр. 52) утврђује како су ученици доживели и разумели текст. Могуће је да ће нека питања изазвати расправу међу ученицима, која се може и проширити – а у вези је са подвигом дечака Михајла на Дунаву, са понашањем осталих дечака према њему и са мајчиним односом према томе и њеном тврдњом да <i>деште не треба држати пос стапљеним звоном и међу одраслима, јер је важно да се оно социјализује</i> (да ли и по цену тога да се оно изложи опасности?).</p> <p>Пошто се развије дискусија, треба је подржавати и усмеравати – до анализе и саме поенте: да дечак ипак није срећан након подвига... (до 20 минута, с тим што се неке од тема могу пренети и проширити на часове ЧОС/ЧОЗ, грађанског васпитања – социјализација, прилагођавање, на пример, уз сарадњу са школским психологом).</p> <p>Ученици затим истражују у оквиру питања из налога <i>Истражи и проучи</i> (фабула; етапе у развоју радње; драматичност; лик наратора – субјективност и емоционалност...) (око 15 минута)</p>
Завршни део часа (око 5 минута)	Састављање резимеа; истицање одломка из романа (Читанка, стр. 53) и синтеза.
За наредни час	Наставник упућује ученике на налог <i>Изабери задатак</i> (Читанка, стр. 53), и на задатак да се за следећи час припреме да причу испричају из угla дечака Михајла (уз напомену да ће се и остали задаци радити на наредним часовима).
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 31

Наставна тема	<i>Ићи за живо/ићи</i>
Наставна област	<i>Језичка култура</i>
Наставна јединица	Говорна вежба: Михајлова прича (промена тачке гледишта)
Тип часа	Обрада и вежбање
Циљ часа	Говорна вежба: развијање способности за усмено изражавање; приповедање са променом тачке гледишта, поштовање узрочно-последичне повезаности догађаја; разликовање субјективног и доживљајног од објективног приповедања о догађајима. Неговање усмене и писане језичке културе ученика.
Образовни задаци	Размишљање о задатој теми и писање плана за усмено излагање. Оспособљавање ученика за усмено излагање. Оспособљавање ученика за аргументовано коментарисање говорне вежбе другова из одељења. Увежбавање правилног, јасног, уверљивог и економичног усменог излагања о задатој теми. Уочавање и коришћење важних елемената композиционе форме у усменом излагању.
Функционални задаци	Развијање смисла за правилно, течно, јасно и уверљиво усмено и писано изражавање. Оспособљавање ученика за успешно служење српским књижевним језиком у говору и писању. Увежбавање причања са елементима композиционе форме.
Васпитни задаци	Развијање способности за емпатију; развијање способности за критичко мишљење и реално процењивање поступака и ситуација. Јачање чулног, језичког и литерарног сензибилитета ученика. Оспособљавање ученика за успешно служење књижевним језиком. Неговање стваралачког духа код ученика и развијање њиховог сопственог језичког израза.
Образовни стандарди	(зна да исприча о стварном или измишљеном догађају, у првом или трећем лицу, поштујући изворну хронологију или ретроспективно)
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Дијалошка, монолошка
Наставна средства	Читанке, свеске, књига
Корелација	Књижевност, језик, језичка култура, грађанско васпитање
Иновације	
Литература за наставнике	Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	Јелена Журић, <i>Чезнем да иши кажем – читанка за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2011.

Ток часа

Уводни део часа (око 5 минута)	Наставник најављује тему часа и ток и садржај часа. Ученици се јављају са спремљеним говорним вежбама. Наставник прави распоред излагања и најављује да ће остали ученици учествовати у анализи, бодовању и рангирању.
Главни део часа (до 30 минута)	Ученици по договореном редоследу усмено излажу <i>Михајлову причу</i> . Остатак одељења пажљиво слуша, бележи у својим школским свескама запажања и оцене од један до десет.
Завршни део часа (до 10 минута)	Ученици оцењују успелост говорне вежбе за сваког говорника, уз коментар и запажања. Заједно са наставником формирају ранг листу – уз истицање најуспелијих елемената. Домаћи задатак: писање састава са темом <i>Један мој подвиг</i> (за 33. час) Ученици треба да хронолошки или ретроспективно, коришћењем облика приповедања у првом лицу, опишу један свој подвиг (сизуацију у којој су показали хуманост, племенитост, доброту, разборитост...), водећи рачуна о узрочно-последичном повезивању догађаја.
За наредни час	Наставник најављује контролни задатак за следећи час: подела гласова; подела речи на слогове; растављање речи на крају реда.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 32

Наставна тема	<i>Ића за живот</i>
Наставна област	Језик
Наставна јединица	Контролни задатак – подела гласова; подела речи на слогове; расстављање речи на крају реда
Тип часа	Провера
Циљ часа	Утврђивање градива: подела гласова; подела речи на слогове; расстављање речи на крају реда. Проверавање степена усвојености обрађеног градива; увиђање најчешћих грешака и пропуста; самовредновање.
Образовни задаци	Утврђивање и провера степена усвојености знања о подели гласова, подели речи на слогове и расстављању речи на крају реда.
Функционални задаци	Постепено и систематично упознавање граматике српског језика. Провера нивоа усвојености знања из фонетике; утврђивање знања о подели гласова, подели речи на слогове и расстављању речи на крају реда. Оспособљавање ученика за примену стеченог знања на конкретним задацима Овладавање нормативном граматиком.
Васпитни задаци	Јачање чулног, литерарног и језичког сензибилитета ученика. Развијање код ученика потребе за редовним учењем, обнављањем и систематизовањем наставног градива.
Образовни стандарди	CJ.1.3.1. зна особине и врсте гласова; дели реч на слогове у једноставнијим примерима; примењује књижевнојезичку норму у вези са гласовним променама CJ.3.3.1. дели реч на слогове у сложенијим случајевима CJ.1.2.8. примењује правописну норму (из сваке правописне области) у једноставним примерима CJ.2.2.5. зна правописну норму и примењује је у већини случајева CJ.3.2.5. зна и доследно примењује правописну норму
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Метода самосталних радова ученика
Наставна средства	Умножени тестови
Корелација	Језик, језичка култура
Иновације	

Литература за наставнике	Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура</i> са вежбањима, Едука, Београд, 2011. 2. Јелена Журић, <i>Ђачки језички приручник</i> , Едука, Београд, 2014.

Ток часа

Уводни део часа (око 5 минута)	Наставник дели ученицима тестове (А и Б групу), чита задатке и, уколико треба, даје основне инструкције за израду теста.
Главни део часа (око 35 минута)	Ученици самостално раде тест.
Завршни део часа (до 5 минута)	Ученици престају са радом и предају своје тестове.
За наредни час	Наставник подсећа ученике да за следећи час донесу своје писмене саставе о теми <i>Мој подвиг</i> .
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 33

Наставна тема	<i>Ића за живот</i>
Наставна област	<i>Језичка култура</i>
Наставна јединица	Анализа домаћег задатка: писмени састав
Тип часа	Утврђивање
Циљ часа	Неговање културе писменог изражавање; развијање креативности и унапређивања стилско-језичког израза; вежба и припрема за израду писменог задатка. Анализирање домаћег задатка.
Образовни задаци	Писање домаћег задатка о одређеној теми. Повезивање самостално написаног задатка са анализираним књижевним садржајима. Уобличавање композиционих целина. Поштовање ортографских и ортепских захтева при писању задатка и читању.
Функционални задаци	Изражайно читање написаног састава. Слушање, усвајање и размена мишљења наставника и одељења. Прихватање сугестија и аргументованих примедби. Активно и аргументовано учествовање у разговору о радовима осталих ученика.
Васпитни задаци	Развијање смисла за правилно, течно, економично и уверљиво писмено изражавање. Подстицање самосталног књижевног стваралаштва ученика. Јачање чулног, литерарног и језичког сензибилитета ученика. Васпитавање ученика у духу хуманизма, културних односа и сарадње међу људима.
Образовни стандарди	CJ.1.2.1. зна и користи оба писма (ћирилицу и латиницу) CJ.1.2.2. саставља разумљиву, граматички исправну реченицу CJ.1.2.3. саставља једноставан експозиторни, наративни и дескриптивни текст и уме да га организује у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста) CJ.2.2.1. саставља експозиторни, наративни и дескриптивни текст, који је јединствен, кохерентан и унутар себе повезан CJ.2.2.5. зна правописну норму и примењује је у већини случајева CJ.3.2.5. зна и доследно примењује правописну норму
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Дијалошка, метода радова ученика
Наставна средства	свеске
Корелација	Језик, језичка култура
Иновације	

Литература за наставнике	Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i> , Едука, Београд, 2011.

Ток часа

Уводни део часа (око 5 минута)	Наставник најављује тему и садржај часа. Ученици се јављају којим ће редом читати своје саставе. Прави се распоред и најављује, као и увек на оваквим часовима, оцењивање и рангирање најуспелијих радова.
Главни део часа (око 30 минута)	Ученици изражајно (гласно, разговетно, водећи рачуна о правилној акцентуацији и интонацији) читају своје радове. После сваког читања, остали ученици аргументовано износе своја запажања и сугестије, примедбе које су бележили током читања радова.
Завршни део часа (до 10 минута)	Ученици саопштавају своје оцене, наставник допуњује или коригује и формира ранг листу; најуспелије радове оцењује, оцену образлаже и уписује у дневник. Осталим ученицима саветује да напишу побољшану верзију текста, коју ће он касније прочитати и оценити.
За наредни час	Наставник најављује нову тему из језичке културе и подсећа ученике да понесу Граматику.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 34

Наставна тема	<i>Ића за живот</i>
Наставна област	<i>Језичка култура</i>
Наставна јединица	Стилске вежбе; богаћење речника – припрема за први писмени задатак
Тип часа	Обрада и вежбање
Циљ часа	Упознавање ученика са могућностима и начинима богаћења речника; стилска вежба за неговање културе писменог изражавање; вежбање и припрема за израду писменог задатка.
Образовни задаци	Упознавање начина коришћења више различитих начина и извора за богаћење речника. Развијање креативности и унапређивања стилско-језичког израза ученика.
Функционални задаци	Оспособљавање ученика за коришћење више различитих начина и извора за богаћење сопственог речника. Уочавање потребе за јасним, прецизним и целисходним изражавањем.
Васпитни задаци	Јачање чулног, литерарног и језичког сензибилитета ученика. Развијање потребе за неговањем језичке културе.
Образовни стандарди	CJ.1.3.13. препознаје различита значења вишезначних речи које се употребљавају у контексту свакодневне комуникације (у кући, школи и сл.) CJ.1.3.14. зна значења речи и фразеологизама који се употребљавају у контексту свакодневне комуникације (у кући, школи и сл.), као и оних који се често јављају у школским текстовима (у уџбеницима, текстовима из лектире и сл.)
Облици рада	Фронтални, индивидуални, групни
Наставне методе	Дијалошка, текстуална
Наставна средства	Граматике (стр. 167–170), свеске
Корелација	Језик, језичка култура
Иновације	
Литература за наставнике	Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i> , Едука, Београд, 2011.

Ток часа

Уводни део часа (до 10 минута)	У уводном делу часа наставник чита текст „Тингоизам” из Граматике и са ученицима разговара о необичним речима и њиховим значењима, као и о томе колико је прецизно изражавање важно за комуникацију.
Главни део часа (до 20 минута)	Наставник разговара са ученицима о томе који су, по њиховом мишљењу, најефикаснији начини за богаћење речника. Предлаже им неколико метода (читање, учење нових речи из речника, проналажење синонима и друге игре речима) и наглашава да је за богаћење речника пресудан континуитет и истрајност. Наставник обраћа пажњу ученицима на речи које слично звуче, а различито значе – а онда ученици настоје да одгонетну која је разлика између речи <i>чистоћа</i> и <i>чистоћа</i> , <i>богатство</i> и <i>богатство</i> , <i>интерес</i> и <i>интересовање</i> , <i>црвенићи</i> и <i>црвенићи</i> ...
Завршни део часа (око 15 минута)	Наставник задаје ученицима вежбу: Поделите се у три групе. Свака група има задатак да сmisли што више придева који ће, на различите начине, описати једну од ове три речи: <i>ауто</i> , <i>пријатељ</i> , <i>лас</i> . Кад завршите, запишите придеве на табли, па покушајте да замените појмове на које се односе. <i>Задатак:</i> Наставник предлаже ученицима да примене начине за богаћење речника и са својима укућанима играју игре речима.
За наредни час	Наставник подсећа ученике да за следећи час донесу вежбанке ради писања Првог писменог задатка.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 35

Наставна тема	<i>Ића за живот</i>
Наставна област	Језик
Наставна јединица	Први школски писмени задатак
Тип часа	Час израде писменог задатка
Циљ часа	Неговање културе писменог изражавање; развијање креативности и унапређивања језичког и стилског израза. Израда Првог школског писменог задатка.
Образовни задаци	Израда Првог школског писменог задатка: размишљање о понуђеним темама и опредељивање за једну од њих; конципирање и писање састава; критичко читање задатка након завршеног рада и исправљање учених грешака пре предавања рада.
Функционални задаци	Оспособљавање ученика за јасно, правилно и уверљиво писмено изражавање. Оспособљавање ученика за ваљано служење књижевним језиком.
Васпитни задаци	Јачање чулног, литерарног и језичког сензибилитета. Неговање самосталног литерарног стваралаштва ученика. Поштовање и примена књижевнојезичке норме српског језика.
Образовни стандарди	CJ.1.2.1. зна и користи оба писма (ћирилицу и латиницу) CJ.1.2.2. саставља разумљиву, граматички исправну реченицу CJ.1.2.3. саставља једноставан експозиторни, наративни и дескриптивни текст и уме да га организује у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста) CJ.2.2.1. саставља експозиторни, наративни и дескриптивни текст, који је јединствен, кохерентан и унутар себе повезан CJ.3.2.1. организује текст у логичне и правилно распоређене пасусе; одређује прикладан наслов тексту и поднаслове деловима текста CJ.3.2.5. зна и доследно примењује правописну норму
Облици рада	Индивидуални
Наставне методе	Метода самосталних ученичких радова
Наставна средства	Вежбанке
Корелација	Језик и језичка култура
Иновације	
Литература за наставнике	Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.

Литература за ученике	1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ћи кажем</i> – читанка за шести разред основне школе, Едука, Београд, 2011. 2. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i> , Едука, Београд, 2011.
------------------------------	--

Ток часа

Уводни део часа (до 5 минута)	<p>Наставник најављује Први писмени задатака. На табли записује три теме и укратко даје смернице за њихову обраду. Подсећа ученике да имају на располагању <i>Правоћис</i>, <i>Речник језичких недоумица</i>, <i>Речник синонима</i> – које могу користити током израде писменог задатка, као и помоћ наставника (нарочито у погледу избора теме).</p> <p>(Предлог тема: <i>Чезнем да ћи кажем</i></p> <p style="text-align: center;"><i>Моја прва љубав</i></p> <p style="text-align: center;"><i>Пожелео сам/Пожелела сам</i></p> <p style="text-align: center;"><i>Усамљена деца</i> /као слободна тема или на основу приповедака <i>Буре</i>, <i>Бођојављенска ноћ</i>, <i>Вањка...</i>/</p> <p style="text-align: center;"><i>Заштито постоје ружни надимци и увереде</i></p>
Главни део часа (до 38 минута)	Ученици раде први писмени задатак.
Завршни део часа (до 2 минута)	Последња два минута часа резервисана су за предавање радова.
За наредни час	Наставник најављује нову тему из језика за следећи час, подсећа ученике да понесу Граматику.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 36

Наставна тема	<i>Ића за живот</i>
Наставна област	Језик
Наставна јединица	Гласовне промене; једначење сугласника по звучности
Тип часа	Обрада и вежбање
Циљ часа	Обрада појма гласовна промена, обрада гласовне промене једначење сугласника по звучности и вежбање.
Образовни задаци	Упознавање ученика са природом гласовних промена; обрада гласовне промене и вежбања; усвајање фонетске норме књижевног језика. Уочавање основних одлика гласовних промена. Повезивање градива о подели гласова са новим наставним садржајима Усвајање знања о једначењу сугласника звучности: када се врше дата промена, зашто се врше, одступања од ове гласовне промене.
Функционални задаци	Постепено и систематично упознавање граматике српског језика. Усвајање знања о гласовним променама (о једначењу сугласника по звучност). Упознавање језичких појава и појмова. Овладавање нормативном граматиком. Континуирано увежбавање градива из граматике.
Васпитни задаци	Подстицање ученика на самосталан рад у откривању језичких законитости. Неговање љубави код ученика према матерњем језику. Јачање језичког сензибилитета код ученика.
Образовни стандарди	CJ.1.3.1. зна особине и врсте гласова; дели реч на слогове у једноставнијим примерима; примењује књижевнојезичку норму у вези са гласовним променама CJ.2.3.2. препознаје гласовне промене
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Дијалошка, текстуална
Наставна средства	Граматике (стр. 54–59), Радне свеске (стр. 47), свеске
Корелација	Језик, језичка култура
Иновације	
Литература за наставнике	Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.

Литература за ученике	<p>1. Јелена Журић, mr Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i>, Едука, Београд, 2011.</p> <p>2. Јелена Журић, mr Јелена Ангеловски, Драгана Цуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шести разред основне школе</i>, Едука, Београд, 2013.</p> <p>3. Јелена Журић, <i>Бачки језички приручник</i>, Едука, Београд, 2014.</p>
------------------------------	--

Ток часа

Уводни део часа (до 15 минута)	<p>Наставник најављује нову област из граматике – гласовне промене; замоли једног ученика да прочита текст са почетка лекције (стр. 54), а остале ученике да издвоје речи које су необично написане и да поред њих, у својим свескама, напишу правилне облике. Потом треба да путем упоређивања уоче шта се у гласовном саставу тих речи променило и због чега; такође, важно је да уоче како до гласовних промена долази приликом промене облика речи (у деклинацији, компарацији и конјугацији) и у творби (грађењу) речи. Следе вежбе на 56. страни, које ће то и показати.</p>
Главни део часа (до 20 минута)	<p>Наставник на табли пише реченицу са 56. стране, у којој су речи написане етимолошки а не фонетски. Ученици уочавају да се те речи пишу онако како се и изговарају, односно да су гласови замењени по критеријуму звучности, а ради лакшег изговора. Следе примери на стр. 57, после чега ученици закључују и изводе дефиницију за једначење сугласника по звучности. Наставник подсећа да је неопходно (за усвајање правила ове промене) знати поделу шумних сугласника на звучне и беззвучне.</p> <p>Потом наставник скреће пажњу на одступања од једначења сугласника по звучности, на правила и примере (стр. 58–59).</p>
Завршни део часа (око 10 минута)	Ученици раде вежбе на 59. страни, са наставником анализирају решења и дају резиме за ову гласовну промену.
За наредни час	Ученици треба да понесу свеске јер ће се радити анализа писмених задатака.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 37

Наставна тема	<i>Ића за живот</i>
Наставна област	<i>Језичка култура</i>
Наставна јединица	Анализа првог писменог задатка
Тип часа	Утврђивање
Циљ часа	Неговање критичког мишљења и способности изношења ставова и аргументације. Указивање на добро схваћење и обраћене теме у писменим задацима. Усмено указивање на добре и на лоше стране урађених писмених задатака.
Образовни задаци	Развијање креативног језичког стваралаштва, провера писмености. Изношење сопствених вредносних судова о прочитаним радовима уз аргументацију. Уочавање граматичких, правописних и стилских грешака начињених у задацима.
Функционални задаци	Уочавање грешака (граматичких, правописних, стилских) у радовима ученика и указивање на потребу и начине њиховог отклањања. Оспособљавање ученика за правилно, течно, економично и јасно писмено изражавање. Оспособљавање ученика за ваљано служење српским књижевним језиком.
Васпитни задаци	Јачање чулног, литерарног и језичког сензибилитета код ученика. Подстицање ученика на самостално књижевно стваралаштво. Неговање љубави према књижевности и матерњем језику. Подстицање стваралачког и критичарског духа код ученика.
Образовни стандарди	CJ.1.2.1. зна и користи оба писма (ћирилицу и латиницу) CJ.1.2.2. саставља разумљиву, граматички исправну реченицу CJ.1.2.3. саставља једноставан експозиторни, наративни и дескриптивни текст и уме да га организује у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста) CJ.1.2.8. примењује правописну норму (из сваке правописне области) у једноставним примерима CJ.2.2.1. саставља експозиторни, наративни и дескриптивни текст, који је јединствен, кохерентан и унутар себе повезан CJ.2.2.5. зна правописну норму и примењује је у већини случајева CJ.3.2.1. организује текст у логичне и правилно распоређене пасусе; одређује прикладан наслов тексту и поднаслове деловима текста CJ.3.2.5. зна и доследно примењује правописну норму
Облици рада	Фронтални, индивидуални

Наставне методе	Дијалошка, текстуална, монолошка
Наставна средства	Вежбанке, свеске
Корелација	Језик, језичка култура
Иновације	
Литература за наставнике	Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	Јелена Журић, mr Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i> , Едука, Београд, 2011.

Ток часа

Уводни део часа (око 5 минута)	Наставник најављује тему часа: читање и анализовање ученичких радова – издавање најуспелијих обрада тема, најзанимљивијих идеја, најбоље остварене композиције, фабуле; најупечатљивији ликови и стилска средства... Ученици се сами јављају да читају своје радове (али неке и сам наставник предлаже); сви ученици учествују у анализи – дају своје коментаре, аргументације и сугестије.
Главни део часа (око 30 минута)	Ученици редом читају и коментаришу радове; вреднују их оценама од 1 до 10. Наставник усмерава, коментарише, коригује.
Завршни део часа (до 10 минута)	Завршни део часа предвиђен је за скретање пажње на грешке у писменим задацима – материјалне, стилске, језичке, правописне... Уз учешће ученика, наставник их бележи на табли, а ученици у својим свескама.
За наредни час	Наставник најављује Исправак писмених задатака.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 38

Наставна тема	<i>Ића за живот</i>
Наставна област	Језик
Наставна јединица	Исправак првог писменог задатка
Тип часа	Час провере и оцењивања
Циљ часа	Писање побољшане верзије писменог задатка. Развијање способности за критички однос према сопственом тексту, за рад на тексту; усвајање језичких и правописних норми; развијање и неговање креативности.
Образовни задаци	Уочавање и исправљање грешака према написаним коментарима. Писање побољшане верзије састава. Уочавање сопствених грешака и слабости у писменом саставу.
Функционални задаци	Уочавање грешака (граматичких, правописних, стилских) у саставима и њихово исправљање. Увежбавање писања побољшане верзије текста. Оспособљавање ученика за правилно, течно, економично и јасно писмено изражавање.
Васпитни задаци	Јачање чулног, литерарног и језичког сензибилитета код ученика. Подстицање ученика на самостално литерарно стваралаштво. Неговање љубави према матерњем језику и развијање свести о потреби поштовања књижевнојезичке норме. Подстицање стваралачког духа код ученика при формирању сопственог језичког израза. Схватање важности сопственог језичког израза, усменог и писаног, у свакодневним приликама
Образовни стандарди	CJ.1.2.1. зна и користи оба писма (ћирилицу и латиницу) CJ.1.2.2. саставља разумљиву, граматички исправну реченицу CJ.1.2.3. саставља једноставан експозиторни, нарративни и дескриптивни текст и уме да га организује у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста) CJ.1.2.8. примењује правописну норму (из сваке правописне области) у једноставним примерима CJ.2.2.1. саставља експозиторни, нарративни и дескриптивни текст, који је јединствен, кохерентан и унутар себе повезан CJ.2.2.5. зна правописну норму и примењује је у већини случајева CJ.3.2.1. организује текст у логичне и правилно распоређене пасусе; одређује прикладан наслов тексту и поднаслове деловима текста CJ.3.2.5. зна и доследно примењује правописну норму
Облици рада	Индивидуални
Наставне методе	Метода графичких радова ученика, рад на тексту

Наставна средства	Вежбанке, свеске, <i>Правојис</i> , <i>Речник језичких недоумица</i> и <i>Речник синонима</i>
Корелација	Језик, језичка култура
Иновације	
Литература за наставнике	Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.

Литература за ученике	1. <i>Правојис српског језика</i> , МС, Нови Сад, 2010. 2. <i>Речник синонима</i> , (Павле Ђосић и сарадници), Корнет, Београд, 2008. 3. Иван Клајн, <i>Речник језичких недоумица</i> , Српска школска књига, 2004. (или: www.tvoracgrada.com/knjige/.../recnikjezickihnedoumica.htm)
------------------------------	---

Ток часа

Уводни део часа (око 5 минута)	Наставник најављује тему часа и предаје ученицима вежбанке са оцењеним писменим задацима и писаним коментарима. Упућује ученике на то да се потруде како би написали побољшану верзију састава. Они ученици који буду написали знатно бољу верзију састава могу да буду и додатно оцењени – добили би још једну оцену за исправку писменог задатка. Док пишу, могу се користити речницима и школским издањем <i>Правојиса српскога језика</i> .
Главни део часа (око 35 минута)	Ученици пишу исправак писменог задатка.
Завршни део часа (око 5 минута)	Наставник до краја часа већ има увид у то колико су ученици брижљиво радили исправак, сакупља вежбанке и, пошто је у питању Први писмени задатак, било би добро да прегледа све текстове – како би стекао потпунију слику о томе колико су ученици заиста успели да напишу побољшане верзије својих писмених састава.
За наредни час	
Напомене	Било би пожељно да ученици приликом исправљања писменог задатка користе наведене језичке приручнике јер ће им то развити и потребу и навику да се користе правописом и речницима, као и свест о потреби развијања културе правилног писменог изражавања.
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 39

Наставна тема	<i>Ића за живошт</i>
Наставна област	<i>Књижевност</i>
Наставна јединица	<i>Лето леђој белца, Вилијам Саројан</i>
Тип часа	Обрада
Циљ часа	Анализа текста (нарација и наратор; књижевни портрет; тачка гледишта и приповедање у првом лицу; одлике хумора у књижевном делу; исказивање и аргументовање ставова о поштењу, правичности и хуманости). Упознавање са животом и делом Вилијама Саројана.
Образовни задаци	Оспособљавање ученика за читање, доживљавање, разумевање и тумачење књижевног дела. Упознавање са животом и делом Вилијема Саројана. Увежбавање и усавршавање гласног и читања у себи (истраживачког, изражајног, читања с оловком у руци).
Функционални задаци	Читање, доживљавање и разумевање текста; рад на истраживачким и проблемским задацима. Активно учествовање у интерпретацији дела. Примењивање раније научених књижевнотеоријских појмова.
Васпитни задаци	Поступно и систематично оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко процењивање прочитаног текста. Развијање љубави према књижевности, читању и језику. Јачање чулног и литерарног сензибилитета ученика. Формирање ставова о поштењу, правичности и хуманости.
Образовни стандарди	CJ.1.4.7. уочава битне елементе књижевноуметничког текста: мотив, тему, фабулу, време и место радње, лик... CJ.2.4.6. одређује мотиве, идеје, композицију, форму, карактеристике лика (психолошке, социолошке, етичке) и њихову међусобну повезаност CJ.3.4.3. разликује аутора дела од лирског субјекта и приповедача у делу CJ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело CJ.3.4.7. изражава свој став о конкретном делу и аргументовано га образлаже
Облици рада	Фронтални, индивидуални, группни
Наставне методе	Текстуална, дијалошка, монолошка
Наставна средства	Читанке (стр. 54–60), свеске, књига, задаци за группни рад
Корелација	Књижевност, језичка култура; грађанско васпитање
Иновације	

Литература за наставнике	Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ти кажем – читанка за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Др Оливера Радуловић, <i>Књижевни тојмовник</i> , Едука, Београд, 2013; у договору с наставником: sr.wikipedia.org/sr/Вилијам_Саројан silvy1102.wordpress.com/tag/вилијам-саројан/

Ток часа

Уводни део часа (око 7 минута)	Наставник најављује тему и даје неопходне податке о писцу. Подсећа на његове књиге <i>Мама, ја те волим</i> и <i>Татица, ти си луг</i> , које су ученицима познате. Изражajно чита текст.
Главни део часа (око 35 минута)	Наставник помоћу питања из налога <i>Разговор о делу</i> (стр.59) проверава како су ученици разумели и доживели текст. Скреће пажњу ученицима на облик казивања и на позицију наратора. У дијалогу са ученицима дефинише појам тачке гледишта јунака – наратора, и појам непоузданог приповедача. Ученици откривају особине чланова породице Гарогланијан, мотив дечака да узму коња и одлике лика Цона Бајроа, његову хуманост и наклоност према овој породици (<i>Истражи и проучи</i> , стр. 59). (око 15 минута) Поступак дечака треба поставити проблемски: да ли су они украдли коња или не; да ли њихов поступак заслужује осуду и казну, или не. Ученици ће се поделити у групе у односу на своје ставове према тим питањима, кратко се припремити за расправу и на крају образложити закључке. (око 20 минута)
Завршни део часа (до 3 минута)	Следи резиме до краја часа.
За наредни час	Ученици треба да понесу Читанке.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 40

Наставна тема	<i>Ића за живоић</i>
Наставна област	<i>Књижевност</i>
Наставна јединица	<i>Јаблан, Петар Коцић</i>
Тип часа	Обрада
Циљ часа	Анализа приповетке (употреба алегорије у приповедању; сагледавање дубљег значења у односу на историјски контекст у ком дело настаје; препознавање истакнутих моралних вредности у склопу конкретних друштвено-историјских околности; упознавање са одликама језика и стила писца).
Образовни задаци	Читање, разумевање, доживљавање и прочитане приповетке. Активно учествовање у тумачењу текста. Усвајање књижевних појмова и њихово примењивање: облик казивања, нарација и дескрипција, дијалог, монолог, портрет
Функционални задаци	Оспособљавање ученика за читање, доживљавање, разумевање и тумачење књижевног дела. Оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко процењивање књижевног текста. Усвајање и примена књижевнотеоријских појмова. Увежбавање и усавршавање гласног читања и читања у себи.
Васпитни задаци	Развијање љубави према књижевности и читању. Јачање чулног, литерарног и језичког сензибилитета ученика. Развијање и неговање моралних вредности.
Образовни стандарди	CJ.1.4.5. препознаје различите облике казивања у књижевноуметничком тексту: нарација, дескрипција, дијалог и монолог CJ.1.4.6. препознаје постојање стилских фигура у књижевноуметничком тексту (епитет, поређење, ономатопеја) CJ.1.4.7. уочава битне елементе књижевноуметничког текста: мотив, тему, фабулу, време и место радње, лик... CJ.1.4.8. има изграђену потребу за читањем књижевноуметничких текстова и поштује национално, књижевно и уметничко наслеђе* CJ.2.4.6. одређује мотиве, идеје, композицију, форму, карактеристике лика (психолошке, социолошке, етичке) и њихову међусобну повезаност CJ.3.4.4. проналази и именује стилске фигуре; одређује функцију стилских фигура у тексту CJ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело
Облици рада	Фронтални, групни
Наставне методе	Текстуална, дијалошка, монолошка
Наставна средства	Читанке (стр. 61–65), свеске, књига, задаци за групни рад
Корелација	Књижевност, језик, језичка култура; историја, грађанско васпитање
Иновације	

Литература за наставнике	1. Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008. 2. Петар Кочић — Biografско-bibliografski podaci http://rznica srpska.net/knjizevnost/index.php?topic=427.0 Петар Кочић — Prikazi, zabeleške, članci http://rznica srpska.net/knjizevnost/index.php?board=48.0
Литература за ученике	1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ти кажем</i> – читанка за шести разред основне школе, Едука, Београд, 2011. 2. Др Оливера Радуловић, <i>Књижевни појмовник</i> , Едука, Београд, 2013; у договору са наставником: на сајту Антологија српске књижевности: Петар Кочић, <i>Изабрана дела</i> и silvy1102.wordpress.com/2012/05/08/јаблан-пејар-кочић/

Ток часа

Уводни део часа (око 7 минута)	Наставник најављује тему, локализује приповетку – даје неопходне чињенице у вези са радом Петра Кочића и са друштвено-историјским приликама у којима је живео. Израђајно чита приповетку.
Главни део часа (око 35 минута)	<p>Према налогу <i>Разговор о делу</i>, наставник дијалошки проверава колико су ученици разумели приповетку и како су је доживели. (око 8 минута)</p> <p>Према питањима из налога <i>Истражи и проучи</i>, ученици се деле на четири групе, које ће проучавати: а) лик дечака Лује (психолошки портрет); б) композицију приповетке; в) улогу дескрипције и стилска језичка средства и г) сликовитост Кочићевог језика (употреба придева, глагола, речи ономатопејског порекла...) (15 минута за истраживање и 12 минута за излагање)</p>
Завршни део часа (до 3 минута)	Кратак резиме до краја часа.
За наредни час	Наставник за следећи час најављује нову тему из језика, подсећа ученике да понесу Граматику.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 41

Наставна тема	<i>Ирица за живот</i>
Наставна област	Језик
Наставна јединица	Једначење сугласника по месту изговора; губљење сугласника
Тип часа	Обрада и вежбање
Циљ часа	Обрада двеју гласовних промена; усвајање норме књижевног језика; развијање језичког мишљења и креативности у језику.
Образовни задаци	Уочавање основних одлика ових гласовних промена. Повезивање градива о подели гласова са новим наставним садржајима. Усвајање знања о једначењу сугласника по месту изговора и о губљењу сугласника: када се врше дате промене, зашто се врше, одступања од ових гласовних промена.
Функционални задаци	Постепено и систематично упознавање граматике српског језика. Усвајање знања о гласовним променама. Овладавање нормативном граматиком. Континуирано вежбање градива из граматике. Осposобљавање ученика за врло служење српским књижевним језиком.
Васпитни задаци	Подстицање ученика на самосталан рад у откривању језичких законитости. Неговање љубави према матерњем језику и развијање свести о потреби усвајања књижевнојезичке норме. Јачање језичког сензибилитета ученика.
Образовни стандарди	CJ.1.3.1. зна особине и врсте гласова; дели реч на слогове у једноставнијим примерима; примењује књижевнојезичку норму у вези са гласовним променама CJ.2.3.2. препознаје гласовне промене
Облици рада	Фронтални, рад у паровима
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Граматике (стр. 60–64), Радне свеске, свеске
Корелација	Језик, језичка култура
Иновације	
Литература за наставнике	1. Милан Шипка, <i>Занимљива граматика</i> , Прометеј, Нови Сад, 2007. 2. Живојин С. Станојчић, <i>Граматика српског књижевног језика</i> , Креативни центар, Београд, 2010. 3. Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.

Литература за ученике	<p>1. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i>, Едука, Београд, 2011.</p> <p>2. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, Драгана Џуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шести разред основне школе</i>, Едука, Београд, 2013.</p> <p>3. Јелена Журић, <i>Ђачки језички приручник</i>, Едука, Београд, 2014.</p>
------------------------------	--

Ток часа

Уводни део часа (око 3 минута)	Наставник најпре са ученицима, кроз пример, укратко обнавља правила о гласовној промени једначење сугласника по звучности и најављује тему часа.
Главни део часа (око 30 минута)	<p>Наставник упућује ученике на то да гласовне промене једначења сугласника условљава неједнакост сугласника (по звучности или по месту творбе) у речима – приликом њихове промене или у творби речи. Примере за једначење сугласника по месту изговора записује на табли, а ученици упоређују, закључују и изводе дефиницију. Наставник скреће пажњу на изузетке и образлаже сваки пример и записује на табли. (око 15 минута)</p> <p>Следи друга гласовна промена – губљење сугласника. Наставник на табли исписује примере, ученици уочавају који се сугласници најчешће губе приликом градње речи и у творби речи; упоређују, закључују и изводе дефиницију. Потом се прелази на примере одступања од ове гласовне промене и скреће пажња на најчешће грешке у говору и писању, а у вези са гласовном променом.(око 15 минута)</p>
Завршни део часа (око 12 минута)	Наставник упућује ученике на Вежбе у Граматици, на 61. и 64. страни. Ученици треба да на часу ураде 1. вежбу на 61. страни и прве две вежбе на 64. страни, те да са наставником провере решења на часу. Остале задатке из Граматике и Радне свеске (стр. 48–49) ученици треба да ураде код куће до 45. часа, када ће се поново радити гласовне промене.
За наредни час	Ученици треба да понесу Читанке.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 42

Наставна тема	<i>Ића за животи</i>
Наставна област	Језик
Наставна јединица	Аска и вук, Иво Андрић
Тип часа	Обрада
Циљ часа	Проширивање знања о приповедачком умећу Иве Андрића; неговање читалачког укуса и развијање способности за потпунији доживљај дела и проналажење пренесених и дубљих значења. Подсећање на основне податке из живота и дела писца.
Образовни задаци	Читање, доживљавање, разумевање и тумачење приповетке. Изражавање сопственог доживљаја и разумевања прочитаног дела. Упознавање са основним библиографским подацима писца.
Функционални задаци	Оспособљавање ученика за читање, доживљавање, разумевање и тумачење књижевног дела. Активно учествовање у тумачењу приповетке. Усвајање основних функционалних и књижевнотеоријских појмова. Увежбавање и усавршавање читања у себи (доживљајног, истраживачког, логичког читања).
Васпитни задаци	Развијање потребе за читањем и љубави према књижевности. Подстицање истраживачког духа и радозналости ученика према књижевним делима. Повезивање основних идеја књижевног дела са непосредним животним искуством.
Образовни стандарди	CJ.1.4.3. разликује основне књижевне родове: лирику, епiku и драму CJ.1.4.5. препознаје различите облике казивања у књижевноуметничком тексту: нарација, дескрипција, дијалог и монолог CJ.1.4.6. препознаје постојање стилских фигура у књижевноуметничком тексту (епитет, поређење, ономатопеја) CJ.1.4.7. уочава битне елементе књижевноуметничког текста: мотив, тему, фабулу, време и место радње, лик... CJ.1.4.8. има изграђену потребу за читањем књижевноуметничких текстова и поштује национално, књижевно и уметничко наслеђе* CJ.2.4.6. одређује мотиве, идеје, композицију, форму, карактеристике лика (психолошке, социолошке, етичке) и њихову међусобну повезаност CJ.3.4.4. проналази и именује стилске фигуре; одређује функцију стилских фигура у тексту CJ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело CJ.3.4.7. изражава свој став о конкретном делу и аргументовано га образлаже CJ.3.4.8. повезује књижевноуметничке текстове с другим текстовима који се обрађују у настави*
Облици рада	Фронтални, индивидуални, групни
Наставне методе	Текстуална, дијалошка, метода усменог излагања
Наставна средства	Читанке (стр. 66–72), књига, задаци за групни рад

Корелација	Књижевност, језичка култура; ликовна култура
Иновације	
Литература за наставнике	1. Јован Деретић, <i>Историја српске књижевности</i> , Нолит, Београд, 1983. 2. sr.scribd.com/.../Јован-Деретић-Историја-српске-књижевнос . 3. www.rastko.rs/knjizevnost/jderetic_knjiz 4. Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ти кажем</i> – читанка за шести разред основне школе, Едука, Београд, 2011. 2. Др Оливера Радуловић, <i>Књижевни појмовник</i> , Едука, Београд, 2013. 3. У договору с наставником: sr.wikipedia.org/sr/Иво_Андрин

Ток часа

Уводни део часа (око 5 минута)	Наставник најављује тему часа, локализује приповетку уз неопходна подсећања на дело овог писца и чињенице из његове књижевне биографије.
Главни део часа (око 30 минута)	Наставник изражайно чита приповетку уз инструкцију ученицима да, током читања, оловком означе оне делове текста који им се чине најзначајнијим, најдраматичнијим, најлепшим. Ученици који воле да цртају могу да, док слушају причу, цртају сцене које су замислили. Потом, кроз <i>Разговор о делу</i> (стр. 72), наставник у дијалогу са ученицима сазнаје како су они разумели и доживели приповетку.
Завршни део часа (до 10 минута)	Наставник дели ученике на шест група и представник сваке групе извлачи по један листић, где је исписан истраживачки задатак. (<i>Истражи и проучи</i> , стр.72) Истраживачки задаци: 1. Прати линију приповедања Иве Андрића у овој приповеци. Уочи и обележи етапе у развоју радње : увод, заплет, кулминацију, перипетију, расплет и епилог. 2. Истражи елементе епског, лирског и драмског у делу. 3. Испитај како писац користи нарацију и дескрипцију; образложи одсуство дијалога. Пронађи монолог (говор једног лица) у тексту и обележи га. Образложи каква се то драма одвија – без дијалога. 4. Проучи како писац портретише Аску, а како вука. Представи њихове спољне и унутарње особине. 5. Наведи по којим својим особинама ова приповетка подсећа на бајку , а по чему је слична басни . 6. Образложи њено дубље (пренесено) значење. Пронађи у тексту мудре мисли, издвој их и објасни њихово значење и вредност. Наставник даје неопходне инструкције у вези са сваком темом, одговара на питања ученика и договара се са ученицима да ће они своје задатке урадити до наредног часа. Ученици могу да бирају начин излагања и средства.
За наредни час	Ученици треба да понесу Читанке.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 43

Наставна тема	<i>Ића за живот</i>
Наставна област	<i>Књижевност</i>
Наставна јединица	<i>Аска и вук, Иво Андрић</i>
Тип часа	Утврђивање
Циљ часа	Анализа текста (етапе у развоју епске радње; елементи епског, лирског и драмског у приповедном тексту; облици казивања у приповеци; елементи бајке и басне у приповеци; особености Андрићевог приповедања); развијање и неговање љубави према уметности; поштовање и интересовање за уметност и уметнике.
Образовни задаци	Читање, разумевање и тумачење приповетке. Уочавање језичкостилских поступака у приповеци. Усвајање књижевнотеоријских појмова.
Функционални задаци	Активно учествовање у тумачењу приповетке. Оспособљавање ученика за потпуније читање, разумевање, доживљавање и тумачење књижевног дела. Усвајање и примена основних функционалних и књижевнотеоријских појмова. Увежбавање и усавршавање читања у себи (доживљајног, истраживачког, логичког читања).
Васпитни задаци	Развијање потребе за књигом и неговање љубави према књижевности и уметности уопште. Подстицање истраживачког духа и радозналости ученика према књижевним и осталим уметничким делима. Развијање осећања за аутентичне естетске вредности у књижевности и уметности. Истицање важности уметности у животу сваког човека и друштва.
Образовни стандарди	CJ.1.4.3. разликује основне књижевне родове: лирику, епiku и драму CJ.1.4.5. препознаје различите облике казивања у књижевноуметничком тексту: нарација, дескрипција, дијалог и монолог CJ.1.4.6. препознаје постојање стилских фигура у књижевноуметничком тексту (епитет, поређење, ономатопеја) CJ.1.4.7. уочава битне елементе књижевноуметничког текста: мотив, тему, фабулу, време и место радње, лик... CJ.1.4.8. има изграђену потребу за читањем књижевноуметничких текстова и поштује национално, књижевно и уметничко наслеђе* CJ.2.4.6. одређује мотиве, идеје, композицију, форму, карактеристике лика (психолошке, социолошке, етичке) и њихову међусобну повезаност CJ.3.4.4. проналази и именује стилске фигуре; одређује функцију стилских фигура у тексту CJ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело CJ.3.4.7. изражава свој став о конкретном делу и аргументовано га образлаже CJ.3.4.8. повезује књижевноуметничке текстове с другим текстовима који се обрађују у настави*

Облици рада	Фронтални, групни
Наставне методе	Метода самосталних радова ученика, дијалошка, монолошка
Наставна средства	Читанке (стр. 66–72), свеске
Корелација	Књижевност, језик, језичка култура; ликовна култура
Иновације	
Литература за наставнике	1. Јован Деретић, <i>Историја српске књижевности</i> , Нолит, Београд, 1983. 2. sr.scribd.com/.../Јован-Деретић-Историја-српске-књижевнос . www.rastko.rs/knjizevnost/jderetic_knjiz 3. Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ти кажем – читанка за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Др Оливера Радуловић, <i>Књижевни јојловник</i> , Едука, Београд, 2013. 3. У договору с наставником: sr.wikipedia.org/sr/Иво Андрић

Ток часа

Уводни део часа (до 4 минута)	Наставник најављује тему часа и упућује ученике да се припреме за излагање по истраживачким задацима и групама. Уколико су ученици направили паное и/или урадили ПП презентацију, у ученици се распоред клупа прилагођава начину презентације – најбоље је да су клупе у полуокругу, а испред њих се налази платно, панои, постери... Ако су ученици илустровали приповетку, треба истаћи и те радове.
Главни део часа (до 36 минута)	Свака група има 6 минута за излагање. Добро је ученике раније упутити на то да сваки члан групе добије своје задужење и да се време за излагање равномерно распореди на све. (Није добро да само један представник групе излаже, а други остају пасивни.)
Завршни део часа (око 5 минута)	Синтеза и резиме. Наставник може да охрабри ученике да према овој приповеци напишу сценарио за стрип, који ће нацртати неко од ученика (један ученик или више њих).
За наредни час	Ученици треба да понесу Граматике.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 44

Наставна тема	<i>Ића за животом</i>
Наставна област	<i>Језичка култура</i>
Наставна јединица	Сажимање текста
Тип часа	Обрада и вежбање
Циљ часа	Упознавање ученика са начинима сажимања текста; вежбање писања сажетка; развијање способности одвајања важног од мање важног. Писање сценарија за стрип и корелација са ликовном културом.
Образовни задаци	Одвајање важног од мање важног у тексту. Упознавање са начинима сажимања текста. Писање сажетка.
Функционални задаци	Усвајања и примена технике сажимања текста. Оспособљавање ученика за концизно, економично и сврсисходно изражавање и излагање.
Васпитни задаци	Развијање способности одвајања важног од мање важног. Јачање језичког сензибилитета ученика. Развијање стваралачких способности ученика.
Образовни стандарди	CJ.1.2.4. уме да преприча текст CJ.2.2.3. пише резиме краћег и/или једноставнијег текста CJ.3.2.4. пише резиме дужег и/или сложенијег текста
Облици рада	Фронтални, индивидуални, рад у паровима
Наставне методе	Текстуална, дијалошка, монолошка
Наставна средства	Граматике (стр.173–176), припремљени задаци, свеске
Корелација	Књижевност, језик, језичка култура; ликовна култура
Иновације	
Литература за наставнике	Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, Драгана Џуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2013.

Ток часа

Уводни део часа (до 15 минута)	У уводном делу часа ученици читају припремљене радове. Разговарају о томе на који су начин препричали причу, шта су одредили као битно, а шта су изоставили.
Главни део часа (око 25 минута)	Наставник разговара са ученицима о томе чему служи сажимање текста. Када су разумели да сажимањем боље разумевамо и лакше савладавамо (учимо) текст, од ученика се тражи да закључе зашто им је вештина сажимања текста свакодневно потребна и важна. Наставник упознаје ученике са начином прављења плана текста, којим се избегава гомилање сувишних, или пропуштање битних информација. Ученици раде задатке у Радној свесци (стр. 110) и образлажу своја решења.
Завршни део часа (око 5 минута)	Наставник задаје ученицима да у Граматици прочитају приповетку „У цара Тројана козје уши” и да обележе делове текста који им се чине најважнијим. Домаћи задатак: Наставник задаје ученицима да напишу сажетак приповетке „У цара Тројана козје уши” на основу битних делова текста. На основу сажетка ученици могу да, по слободном избору, нацртају стрип.
За наредни час	Ученици треба да се подсете поделе гласова по месту изговора и да понесу Граматику, Радне свеске и свеске.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 45

Наставна тема	<i>Иђа за живој</i>
Наставна област	<i>Језик</i>
Наставна јединица	Палатализација; сибиларизација
Тип часа	Обрада и вежбање
Циљ часа	Обрада гласовних промена палатализација и сибиларизација и вежбање усвајање норме књижевног језика; неговање језичког мишљења и креативности у језику. Уочавање основних законитости везаних за палатализацију и сибиларизацију.
Образовни задаци	Стицање знања о гласовним променама. Уочавање гласова који учествују у палатализацији и сибиларизацији. Уочавање резултата наведених гласовних промена. Уочавање појаве одступања од гласовне промене. Активно учествовање у дефинисању нових појмова.
Функционални задаци	Постепено и систематично упознавање граматике српског језика. Усвајање знања о гласовним променама (палатализације и сибиларизације). Овладавање нормативном граматиком. Континуирано увежбавање градива из граматике. Оспособљавање ученика за ваљано служење књижевним језиком.
Васпитни задаци	Неговање љубави према материјем језику. Подстицање истраживачког духа код ученика при тумачењу језичких законитости.
Образовни стандарди	CJ.1.3.1. зна особине и врсте гласова; дели реч на слогове у једноставнијим примерима; примењује књижевнојезичку норму у вези са гласовним променама CJ.2.3.2. препознаје гласовне промене
Облици рада	Фронтални, рад у паровима
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Граматике (стр. 65–68), Радне свеске, свеске
Корелација	Језик, језичка култура
Иновације	
Литература за наставнике	1. Милан Шипка, <i>Занимљива граматика</i> , Прометеј, Нови Сад, 2007. 2. Живојин С. Станојчић, <i>Граматика српског књижевног језика</i> , Креативни центар, Београд, 2010. 3. Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.

Литература за ученике	<p>1. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i>, Едука, Београд, 2011.</p> <p>2. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, Драгана Цуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шести разред основне школе</i>, Едука, Београд, 2013.</p> <p>3. Јелена Журић, <i>Бачки језички приручник</i>, Едука, Београд, 2014.</p>
------------------------------	--

Ток часа

Уводни део часа (око 10 минута)	<p>Наставник проверава како су ученици урадили вежбе из познавања гласовних промена (са 41. часа). Потом најављује тему часа – фонетске алтернације везане за задњонепчане сугласнике <i>к</i>, <i>ћ</i> и <i>х</i> – њихову замену палаталима и сибилантима.</p>
Главни део часа (око 30 минута)	<p>Путем одабраних примера из Граматике, ученици упоређују, закључују и изводе дефиницију за палатализацију и одступање од ове гласовне промене; потом, у паровима, раде вежбе (стр. 66).</p> <p>На исти начин обрађује се сибиларизација, одступања од ове гласовне промене и вежбе (стр. 68).</p> <p>Вежбе везане за обе гласовне промене ученици раде у својим Радним свескама (стр. 50–53), у паровима, и на крају образлажу решења.</p>
Завршни део часа (око 5 минута)	<p>Наставник уз учешће ученика излаже резиме (на табли или у ПП презентацији).</p>
За наредни час	<p>Ученици треба да понесу дневник читања, књигу <i>Орлови рано леїшe</i>, Читанку и свеске.</p>
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 46

Наставна тема	<i>Ића за живој</i>
Наставна област	<i>Књижевност</i>
Наставна јединица	<i>Орлови рано леђе, Бранко Ђорђић (анализа одломка)</i>
Тип часа	Обрада
Циљ часа	Анализа одломка из романа (проверавање колико су ученици разумели роман и како су га доживели; припрема за анализу романа у целини). Подсећање на основне био-библиографске податке о писцу.
Образовни задаци	Уочавање битних елемената књижевноуметничког текста. Уочавање различитих облика казивања у књижевноуметничком тексту. Уочавање стилских одлика књижевноуметничког текста. Вођење дневника читања.
Функционални задаци	Оспособљавање ученика за читање, разумевање, доживљавање и тумачење књижевног дела. Усвајање књижевнотеоријских поjmova. Повезивање садржаја и основних идеја дела са непосредним животним истукством. Оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко процењивање књижевног текста.
Васпитни задаци	Развијање љубави према књижевности и потребе за читањем. Формирање естетског укуса. Јачање литерарног и језичког сензибилитета ученика. Подстицање ученика на читање других дела Бранка Ђорђића. Стицање навике за вођење дневника читања.
Образовни стандарди	CJ.1.4.5. препознаје различите облике казивања у књижевноуметничком тексту: нарација, дескрипција, дијалог и монолог CJ.1.4.7. уочава битне елементе књижевноуметничког текста: мотив, тему, фабулу, време и место радње, лик... CJ.1.4.8. има изграђену потребу за читањем књижевноуметничких текстова и поштује национално, књижевно и уметничко наслеђе* CJ.2.4.5. препознаје и разликује одређене (тражене) стилске фигуре у књижевноуметничком тексту (персонификација, хипербола, градација, метафора, контраст) CJ.2.4.6. одређује мотиве, идеје, композицију, форму, карактеристике лица (психолошке, социолошке, етичке) и њихову међусобну повезаност CJ.2.4.7. разликује облике казивања у књижевноуметничком тексту: приповедање, описивање, монолог/унутрашњи монолог, дијалог CJ.2.4.8. уочава разлику између препричавања и анализе дела CJ.2.4.9. уме да води дневник о прочитаним књигама* CJ.3.4.4. проналази и именује стилске фигуре; одређује функцију стилских фигура у тексту CJ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело

	CJ.3.4.7. изражава свој став о конкретном делу и аргументовано га образлаже CJ.3.4.8. повезује књижевноуметничке текстове с другим текстовима који се обраћају у настави*
Облици рада	Фронтални, групни
Наставне методе	Дијалошка, метода усменог излагања
Наставна средства	Читанке (стр. 74–76), свеске, књиге, задаци за групни рад
Корелација	Језик, историја, грађанско васпитање
Иновације	
Литература за наставнике	<p>1. Јован Деретић, <i>Историја српске књижевности</i>, Нолит, Београд, 1983. sr.scribd.com/.../Јован-Деретић-Историја-српске-књижевнос. www.rastko.rs/knjizevnost/deretic_knjiz</p> <p>2. Kritika o delu Branka Čopića, knjiga XIV, Sabrana dela Branka Čopića, Prosveta, Beograd 1975.</p> <p>3. Borislav Mihajlović: <i>Branko Čopić u „Bašti sljezove boje”</i>, knj. XIV, Sabrana dela Branka Čopića, Prosveta, Beograd 1975.</p> <p>4. Milovan Danojlić: <i>Najbolji Čopić</i>, knj. XIV, Sabrana dela Branka Čopića, Prosveta, Beograd 1975.</p> <p>5. М. Николић, <i>Методика наставе српског језика</i>, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.</p>
Литература за ученике	<p>1. Јелена Јурић, <i>Чезнем да ти кажем</i> – читанка за шести разред основне школе, Едука, Београд, 2011.</p> <p>2. Др Оливера Радуловић, <i>Књижевни појмовник</i>, Едука, Београд, 2013.</p> <p>3. У договору с наставником: sr.wikipedia.org/sr/Бранко_Ђорђић_Бранко_Čopić:_Moj_život_i_književni_rad</p>

Ток часа

Уводни део часа (око 5 минута)	Наставник најављује тему часа. Изражайно чита одломак из романа.
Главни део часа (око 35 минута)	<p>Ученици локализују одломак и излажу укратко о свом доживљају и разумевању романа.</p> <p>Издавају теме које ће послужити за анализу романа на следећем часу: 1. време и место радње романа; фабула романа 2. особености ликова у роману; 3. мотиви, теме и идеје у роману; жанровско одређење романа; 4. стил и језик писца.</p> <p>Ученици се деле у групе, бирају теме и, у сарадњи са наставником, издавају битне елементе којима ће се бавити у оквиру сваке теме.</p>
Завршни део часа (до 5 минута)	Читање аутобиографске белешке Бранка Ђопића (Читанка, стр. 76) и подсећање на остала дела овог писца, посвећена младим читаоцима.
За наредни час	Анализа романа <i>Орлови рано леђе</i> Бранка Ђопића.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 47

Наставна тема	<i>Ирица за животом</i>
Наставна област	<i>Књижевност</i>
Наставна јединица	<i>Орлови рано лете, Бранко Ђорђић – ученичка излагања</i>
Тип часа	Обрада, утврђивање
Циљ часа	Анализа романа према истраживачким задацима (утврђивање до које су мере ученици достигли очекиване стандарде из књижевности на основном, средњем и напредном нивоу).
Образовни задаци	Сажето представљање фабуле романа. Активно учествовање у тумачењу романа и анализи ликове. Разумевање и доживљавање романа. Уочавање теме, мотива и стилских и језичких одлика романа. Одређивање врсте романа и основних идеја у роману.
Функционални задаци	Оспособљавање ученика за читање, разумевање, доживљавање и тумачење књижевног дела. Усвајање књижевнотеоријских појмова. Повезивање садржаја и идеја дела са непосредним животним искуством. Оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко процењивање књижевног текста. Оспособљавање ученика за јасно и аргументовано усмено (и писмено) излагање.
Васпитни задаци	Развијање љубави према књижевности и потребе за читањем. Формирање естетског укуса. Јачање литерарног и језичког сензибилитета ученика. Подстицање ученика на читање других дела Бранка Ђорђића. Стицање навике за вођење дневника читања.
Образовни стандарди	CJ.1.4.5. препознаје различите облике казивања у књижевноуметничком тексту: нарација, дескрипција, дијалог и монолог CJ.1.4.7. уочава битне елементе књижевноуметничког текста: мотив, тему, фабулу, време и место радње, лик... CJ.1.4.8. има изграђену потребу за читањем књижевноуметничких текстова и поштује национално, књижевно и уметничко наслеђе* CJ.2.4.5. препознаје и разликује одређене (тражене) стилске фигуре у књижевноуметничком тексту (персонификација, хипербола, градација, метафора, контраст) CJ.2.4.6. одређује мотиве, идеје, композицију, форму, карактеристике лика (психолошке, социолошке, етичке) и њихову међусобну повезаност CJ.2.4.7. разликује облике казивања у књижевноуметничком тексту: приповедање, описивање, монолог/унутрашњи монолог, дијалог CJ.2.4.8. уочава разлику између препричавања и анализе дела CJ.2.4.9. уме да води дневник о прочитаним књигама* CJ.3.4.4. проналази и именује стилске фигуре; одређује функцију стилских фигура у тексту

	CJ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничкого дела позивајући се на само дело CJ.3.4.7. изражава свој став о конкретном делу и аргументовано га образлаже CJ.3.4.8. повезује књижевноуметничке текстове с другим текстовима који се обрађују у настави*
Облици рада	Фронтални, индивидуални, групни
Наставне методе	Дијалошка, метода усменог/писменог излагања
Наставна средства	Свеске, задаци за групни рад, панои
Корелација	Језик, језичка култура
Иновације	
Литература за наставнике	1. Јован Деретић, <i>Историја српске књижевности</i> , Нолит, Београд, 1983. sr.scribd.com/.../Јован-Деретић-Историја-српске-књижевнос . www.rastko.rs/knjizevnost/jderetic_knjiz 2. <i>Kritika o delu Branka Ćopića</i> , knjiga XIV, Sabrana dela Branka Ćopića, Prosveta, Beograd 1975. 3. Borislav Mihajlović: <i>Branko Ćopić u „Bašti sljezove boje”</i> , knj. XIV, Sabrana dela Branka Ćopića, Prosveta, Beograd 1975. 4. Milovan Danoljić: <i>Najbolji Ćopić</i> , knj. XIV, Sabrana dela Branka Ćopića, Prosveta, Beograd 1975. 5. М. Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ши кажем – читанка за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Др Оливера Радуловић, <i>Књижевни појмовник</i> , Едука, Београд, 2013. 3. У договору с наставником: sr.wikipedia.org/sr/Бранко_Ђорић_Мој_живот_i_књижевни_rad

Ток часа

Уводни део часа (око 7 минута)	Наставник најављује тему часа. Обавља неопходне консултације са сваком групом ученика, пре њиховог излагања. Ученици су унапред припремили тезе/текстове, паное, постере.
Главни део часа (око 32 минута)	Свака група, редом, излаже о задатим темама, тако што сваки ученик из групе има свој део излагања: 1. време и место радње романа; фабула романа 2. особености ликова у роману; 3. мотиви, теме и идеје у роману; жанровско одређење романа; 4. стил и језик писца. (свака група има по 8 минута; укупно 32 минута)
Завршни део часа (око 6 минута)	Остатак часа резервисан је за резиме, у коме учествује сваки ученик из група које су излагале. Како би се све стигло до краја часа, најбоље је да сваки ученик изговори по једну кључну реченицу или реч.
За наредни час	Ученици треба да понесу Граматике и Радне свеске.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 48

Наставна тема	<i>Ирица за живот</i>
Наставна област	<i>Језичка култура</i>
Наставна јединица	Нарација и дескрипција
Тип часа	Обрада и вежбање
Циљ часа	Савладавање појмова нарације и дескрипције, њихово препознавање у тексту и примена.
Образовни задаци	Препознавање нарације и дескрипције у тексту, уочавање основних одлика ова два облика казивања и њихове функције у тексту. Састављање (јединственог, кохерентног и унутар себе повезаног) наративног и дескриптивног текста.
Функционални задаци	Оспособљавање ученика за уочавање основних одлика ова два облика казивања и њихове функције у тексту. Оспособљавање ученика за састављање (јединственог, кохерентног и унутар себе повезаног) наративног и дескриптивног текста.
Васпитни задаци	Јачање литерарног и језичког сензибилитета ученика. Развијање вештине читања, усменог излагања и писања.
Образовни стандарди	CJ.1.2.3. саставља једноставан експозиторни, наративни и дескриптивни текст и уме да га организује у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста) CJ.2.2.1. саставља експозиторни, наративни и дескриптивни текст, који је јединствен, кохерентан и унутар себе повезан
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Дијалошка, метода самосталних радова ученика
Наставна средства	Граматике (стр. 176–178), Радне свеске (стр. 111–112), свеске
Корелација	Књижевност, језик, језичка култура
Иновације	
Литература за наставнике	Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.

Литература за ученике	<p>1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ћи кажем</i> – читанка за шести разред основне школе, Едука, Београд, 2011.</p> <p>2. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик</i> – српски језик и језичка култура са вежбањима, Едука, Београд, 2011.</p> <p>3. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, Драгана Џуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шести разред основне школе</i>, Едука, Београд, 2013.</p> <p>4. Др Оливера Радуловић, <i>Књижевни појмовник</i>, Едука, Београд, 2013.</p>
------------------------------	--

Ток часа

Уводни део часа (до 10 минута)	<p>Наставник подсећа ученике на роман „Орлови рано лете” и радове које су о њему писали. Заједно проналазе примере у којима је преовладавао опис, као и оне делове текста који су били претежно наративни. Разговарају о томе шта им, као читаоцима, више привлачи пажњу и због чега.</p>
Главни део часа (око 20 минута)	<p>Заједно са ученицима, наставник на табли издаваја особине дескриптивног текста с једне стране, а с друге особине наративног текста (ако је могуће, користити креде или маркере у две боје). Када је исписао две групе особина, наставник их означава као нарацију, односно, дескрипцију.</p> <p>Потом ученици у паровима раде задатке из Радне свеске (стр. 111–112) и образлажу своја решења.</p>
Завршни део часа (око 15 минута)	<p>Наставник задаје ученицима да у Граматици прочитају одломке из „Африке” Раствка Петровића и да плавом бојом означе дескрипцију, а црвеном нарацију. Затим, разговара са ученицима о томе које врсте речи доминирају у једном, а које у другом облику казивања.</p> <p>Задаци: Ученици треба да за следећи час напишу задатак у којем би издвојили заједничке одлике текстова које су у претходном периоду читали (које припадају епском роду у ауторској књижевности).</p>
За наредни час	Ученици треба да понесу Читанке, свеске и радове.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 49

Наставна тема	<i>Ића за животи</i>
Наставна област	<i>Књижевност</i>
Наставна јединица	Да не заборавимо: Одлике епског књижевног рода у ауторској књижевности
Тип часа	Систематизација и утврђивање
Циљ часа	Обнављање и систематизовање знања из књижевности и познавања и разумевања књижевнотеријских појмова; припрема за контролни задатак.
Образовни задаци	Усвајање и утврђивање знања о различитим облицима казивања у епском књижевноуметничком тексту. Препознавање битних елемената епског књижевноуметничког дела на конкретним примерима.
Функционални задаци	Оспособљавање ученика за препознавање и разликовање различитих облика казивања у епском књижевноуметничком тексту. Оспособљавање ученика за препознавање битних елемената епског књижевноуметничког дела на конкретним примерима.
Васпитни задаци	Развијање љубави према књижевности и неговање потребе за читањем, промишљањем и тумачењем прочитаног дела. Јачање литерарног и језичког сензибилитета ученика. Развијање вештине читања, усменог излагања и писања.
Образовни стандарди	CJ.1.4.5. препознаје различите облике казивања у књижевноуметничком тексту: нарација, дескрипција, дијалог и монолог CJ.1.4.7. уочава битне елементе књижевноуметничког текста: мотив, тему, фабулу, време и место радње, лик... CJ.2.4.7. разликује облике казивања у књижевноуметничком тексту: приповедање, описивање, монолог/унутрашњи монолог, дијалог CJ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело
Облици рада	Фронтални и индивидуални/групни
Наставне методе	Дијалошка, метода усменог/писменог излагања
Наставна средства	Читанке (стр. 77–78), свеске, Радне свеске (стр. 134–138)
Корелација	Књижевност, језик, језичка култура
Иновације	
Литература за наставнике	Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.

Литература за ученике	<p>1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ћи кажем – читанка за шести разред основне школе</i>, Едука, Београд, 2011.</p> <p>2. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, Драгана Џуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шести разред основне школе</i>, Едука, Београд, 2013.</p> <p>3. Др Оливера Радуловић, <i>Књижевни појмовник</i>, Едука, Београд, 2013.</p>
------------------------------	--

Ток часа

Уводни део часа (око 5 минута)	Наставник најављује тему часа. Према афинитету наставника, овај час се може организовати и као квиз час: ученици се деле на четири групе; наставник има припремљене листиће на којима су питања са одређеном врстом захтева у циклусима од по четири задатка. Уколико не, ученици се подсећају систематизације из Читанке и раде одабрана вежбања из Радне свеске (134–138).
Главни део часа (око 30 минута)	Квиз час: наставник чита питања, бележи на табли поене за сваку групу. Или: раде задатке из Радне свеске и образлажу своја решења.
Завршни део часа (до 10 минута)	Сабирају се поени и проглашава победник квиза. Остатак часа резервисан је за резиме и евалуацију.
За наредни час	Наставник најављује контролни тест из књижевности.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 50

Наставна тема	<i>Ири за живот</i>
Наставна област	<i>Књижевносӣ</i>
Наставна јединица	Контролни тест из књижевности
Тип часа	Провера – час израде контролног теста
Циљ часа	Израда контролног задатка.
Образовни задаци	Обнављање и систематизовање знања из књижевности и познавања и разумевања књижевнотеријских појмова.
Функционални задаци	Оспособљавање ученика да ваљано обнове и систематизују своје знање о савладаним књижевнотеријским појмовима и покажу то на конкретним примерима.
Васпитни задаци	Развијање љубави према књижевности и неговање потребе за читањем, промишљањем и тумачењем прочитаног дела. Јачање литерарног и језичког сензибилитета ученика.
Образовни стандарди	CJ.1.4.5. препознаје различите облике казивања у књижевноуметничком тексту: нарација, дескрипција, дијалог и монолог CJ.1.4.7. уочава битне елементе књижевноуметничког текста: мотив, тему, фабулу, време и место радње, лик... CJ.2.4.7. разликује облике казивања у књижевноуметничком тексту: приповедање, описивање, монолог/унутрашњи монолог, дијалог CJ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело
Облици рада	Индивидуални
Наставне методе	Метода писменог излагања
Наставна средства	Припремљени задаци
Корелација	Књижевност, језичка култура
Иновације	
Литература за наставнике	Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ћи кажем</i> – читанка за шести разред основне школе, Едука, Београд, 2011. 2. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, Драгана Џуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2013. 3. Др Оливера Радуловић, <i>Књижевни појмовник</i> , Едука, Београд, 2013.

Ток часа

Уводни део часа (око 3 минута)	Наставник најављује тему часа. Дели ученицима примерке контролног теста (А и Б групу) и даје основне напомене и сугестије.
Главни део часа (40 минута)	Ученици раде тест.
Завршни део часа (око 2 минута)	Ученици предају своје тестове до краја часа.
За наредни час	Наставник најављује час анализе контролног теста.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 51

Наставна тема	<i>Ири за живот</i>
Наставна област	<i>Књижевносӣ</i>
Наставна јединица	Анализа теста из књижевности
Тип часа	Утврђивање
Циљ часа	Анализирање контролног задатка и утврђивање.
Образовни задаци	Обнављање и систематизовање знања из књижевности и познавања и разумевања књижевнотеријских појмова.
Функционални задаци	Оспособљавање ученика да ваљано обнове и систематизују своје знање о савладаним књижевнотеријским појмовима и покажу то на конкретним примерима.
Васпитни задаци	Развијање љубави према књижевности и неговање потребе за читањем, промишљањем и тумачењем прочитаног дела. Јачање литерарног и језичког сензибилитета ученика.
Образовни стандарди	CJ.1.4.5. препознаје различите облике казивања у књижевноуметничком тексту: нарација, дескрипција, дијалог и монолог CJ.1.4.7. уочава битне елементе књижевноуметничког текста: мотив, тему, фабулу, време и место радње, лик... CJ.2.4.7. разликује облике казивања у књижевноуметничком тексту: приповедање, описивање, монолог/унутрашњи монолог, дијалог CJ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело
Облици рада	Фронтални и индивидуални
Наставне методе	Дијалошка, метода усменог излагања
Наставна средства	Читанке, свеске, контролни тест
Корелација	Књижевност, језичка култура
Иновације	
Литература за наставнике	Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ћи кажем – читанка за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, Драгана Џуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2013. 3. Др Оливера Радуловић, <i>Књижевни појмовник</i> , Едука, Београд, 2013.

Ток часа

Уводни део часа (до 10 минута)	Наставник најављује тему часа. На табли бележи број поена уз сваки задатак и бодовну листу. Саопштава резултате контролног теста и дели ученицима тестове.
Главни део часа (око 25 минута)	Следи анализа теста: ученици се редом јављају, дају одговоре на постављена питања из теста и аргументују их, уз наставниково учешће (нарочито ако треба образложити бодовање, или дати још неке примере и објашњења).
Завршни део часа (око 10 минута)	Ученици самостално проверавају збир поена; наставник уписује оцене у дневник, као и просечну оцену одељења. Коментарише колико су и како ученици савладали градиво.
За наредни час	Ученици треба да понесу Читанке и да се припреме на нову тему из књижевности: да се присете основних одлика народних епских песама и историјских чињеница у вези са Косовским бојем.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 52

Наставна тема	<i>Рони сузе низ јуначко лице</i>
Наставна област	<i>Књижевносӣ</i>
Наставна јединица	Упознавање с темом и задацима; епске народне песме о Косовском боју; Цар Лазар и царица Милица
Тип часа	Обрада
Циљ часа	Књижевнотеоријско тумачење народних епских песама о Косовском боју.
Образовни задаци	Читање, доживљавање и разумевање прочитаних песама. Уобличавање и изражавање утисака и запажања. Излагање решења истраживачких задатака. Активно учествовање у разговору о историјским чињеницама везаним за Косовски бој, о разлици између историјских личности и књижевних ликова.
Функционални задаци	Оспособљавање ученика за читање, доживљавање, разумевање и тумачење дела народне књижевности. Увежбавање и усавршавање читања у себи, аналитичког читања, читања „с оловком у руци”.
Васпитни задаци	Упознавање, развијање, чување и поштовање властитог националног и културног идентитета на делима српске народне књижевности. Оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко процењивање текста. Развијање патриотизма и васпитавање ученика у духу мира, културних односа и сарадње међу људима. Развијање љубави према народној књижевности.
Образовни стандарди	CJ.1.4.2. разликује типове књижевног стваралаштва (усмена и ауторска књижевност) CJ.1.4.7. уочава битне елементе књижевноуметничког текста: мотив, тему, фабулу, време и место радње, лик... CJ.1.4.8. има изграђену потребу за читањем књижевноуметничких текстова и поштује национално, књижевно и уметничко наслеђе* CJ.2.4.6. одређује мотиве, идеје, композицију, форму, карактеристике лика (психолошке, социолошке, етичке) и њихову међусобну повезаност CJ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело
Облици рада	Фронтални, рад у паровима
Наставне методе	Монолошка, дијалошка, текстуална (ПП презентација)
Наставна средства	Читанке (стр. 80–84), свеске, књига, (видео-бим)
Корелација	Књижевност, историја, језичка култура, језик
Иновације	

Литература за наставнике	1. Јован Деретић, <i>Историја српске књижевности</i> , Нолит, Београд, 1983. <i>(sr.scribd.com/.../Јован-Деретић-Историја-српске-књижевнос.../www.rastko.rs/knjizevnost/jderetic_knjiz)</i> 2. Косовски циклус на Пројекту Растко 3. riznicasrpska.net/knjizevnost/index.php?topic=632.0 4. www.digitalnaskola.rs/konkurs/.../razred_6/.../420.html 5. Народни гуслари: www.youtube.com/watch?v... 6. Милица Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ти кажем – читанка за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Др Оливера Радуловић, <i>Књижевни појмовник</i> , Едука, Београд, 2013. 3. Пројекат Растко: <i>Српске народне пјесме (Скупио их и на свијет издао Вук Симеф. Каракић)</i> 4. У договору с наставником: silvy1102.wordpress.com/.../ејске-народне-пјесме-о-косовск...

Ток часа

Уводни део часа (око 10 минута)	<p>Наставник најављује нову тему из књижевности. Упућује ученике на то да ће епске песме о Косовском боју и Марку Краљевићу бити тема школског квиза – <i>Косовски бој и Марко Краљевић у епци и историји</i>, који ће се одржати у мају месецу, када ће свако одељење шестог разреда имати своја четири представника.</p> <p>Наставник исписује тему часа на табли. По претходном договору, два ученика кратко излажу историјске чињенице о Косовском боју, кнезу Лазару и кнегињи Милици; један ученик говори о Југовићима, као о искључиво епским јунацима.</p>
Главни део часа (око 30 минута)	<p>Наставник изражајно чита епску песму <i>Цар Лазар и царица Милица</i>. Ученици се, у паровима, припремају да одговоре на питања из налога <i>Разговор о делу</i> (стр. 84). (око 10 минута) Потом излажу одговоре на питања, аргументују их и илуструју примерима из текста песме. (око 20 минута)</p>
Завршни део часа (до 5 минута)	<p>Наставник са ученицима даје резиме, исписујући на табли или у облику ПП презентације. Подсећа их да прочитају и остале песме из косовског тематског круга.</p>
За наредни час	Ученици треба да понесу Граматике.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 53

Наставна тема	<i>Рони сузе низ јуначко лице</i>
Наставна област	Језик
Наставна јединица	Јотовање; промена л у о
Тип часа	Обрада и вежбање
Циљ часа	Обрада двеју гласовних промена и вежбање.
Образовни задаци	Усвајање знања о гласовним променама јотовање и промена л у о ; препознавање примера у којима се огледа одступање од ових гласовних промена. Усвајање норме књижевног језика.
Функционални задаци	Постепено и систематично упознавање граматике српског језика. Усвајање знања о гласовним променама (о јотовању и промени л у о). Упознавање језичких појава и појмова. Овладавање нормативном граматиком. Континуирано увежбавање градива из граматике.
Васпитни задаци	Развијање језичког мишљења и креативности у језику. Подстицање ученика на самосталан рад у откривању језичких законитости. Неговање љубави према матерњем језику и развијање свести о потреби усвајања књижевнојезичке норме. Јачање језичког сензибилитета ученика.
Образовни стандарди	CJ.1.3.1. зна особине и врсте гласова; дели реч на слогове у једноставнијим примерима; примењује књижевнојезичку норму у вези са гласовним променама CJ.2.3.2. препознаје гласовне промене
Облици рада	Фронтални и индивидуални
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Граматике (стр. 69–74), Радне свеске (стр. 52–54), свеске
Корелација	Језик, језичка култура
Иновације	
Литература за наставнике	1. Милан Шипка, <i>Занимљива граматика</i> , Прометеј, Нови Сад, 2007. 2. Живојин С. Станојчић, <i>Граматика српског књижевног језика</i> , Креативни центар, Београд, 2010. 3. Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.

Литература за ученике	<p>1. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i>, Едука, Београд, 2011.</p> <p>2. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, Драгана Цуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шести разред основне школе</i>, Едука, Београд, 2013.</p> <p>3. Јелена Журић, <i>Бачки језички приручник</i>, Едука, Београд, 2014.</p>
------------------------------	--

Ток часа

Уводни део часа (до 5 минута)	Наставник најављује тему часа. Помоћу примера које исписује на табли подстиче ученике да размишљају о овим гласовним променама (јотовање : цвет + -је > цветје > цвеће; промена л у о: гледалац>гледалца>гледаоца)
Главни део часа (око 35 минута)	<p>Кроз примере из уџбеника наставник подстиче ученике да упоређују, закључују и изводе дефиницију за гласовну промену јотовање. Потом ученици уочавају примере за одступање од ове гласовне промене и раде вежбе (стр. 71)</p> <p>Следи упознавање са гласовном променом – промена л у о; упоређивање, закључивање, извођење дефиниције; одступања и вежбе (стр. 74)</p>
Завршни део часа (до 5 минута)	Резиме; скретање пажње на најчешће грешке у говору и писању.
За наредни час	Ученици треба да понесу Граматике и Радне свеске, где ће урадити задатке (стр. 52–54).
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 54

Наставна тема	<i>Рони сузе низ јуначко лице</i>
Наставна област	Језик
Наставна јединица	Непостојано <i>a</i>; асимилација и сажимање самогласника
Тип часа	Обрада и вежбање
Циљ часа	Обрада двеју гласовних промена и вежбање.
Образовни задаци	Усвајање знања о гласовним променама непостојано <i>a</i> и асимилација и сажимање самогласника ; препознавање примера у којима се огледа одступање од ових гласовних промена. Усвајање норме књижевног језика.
Функционални задаци	Постепено и систематично упознавање граматике српског језика. Усвајање знања о гласовним променама (о непостојаном <i>a</i> и асимилацији и сажимању самогласника). Упознавање језичких појава и појмова. Овладавање нормативном граматиком. Континуирано увежбавање градива из граматике.
Васпитни задаци	Развијање језичког мишљења и креативности у језику. Подстицање ученика на самосталан рад у откривању језичких законитости. Неговање љубави према матерњем језику и развијање свести о потреби усвајања књижевнојезичке норме. Јачање језичког сензибилитета ученика.
Образовни стандарди	CJ.1.3.1. зна особине и врсте гласова; дели реч на слогове у једноставнијим примерима; примењује књижевнојезичку норму у вези са гласовним променама CJ.2.3.2. препознаје гласовне промене
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Вербално-текстуална, дијалошка
Наставна средства	Граматике (стр. 75–78), Радне свеске (стр. 54–56), свеске
Корелација	Језик, језичка култура
Иновације	
Литература за наставнике	1. Милан Шипка, <i>Занимљива граматика</i> , Прометеј, Нови Сад, 2007. 2. Живојин С. Станојчић, <i>Граматика српског књижевног језика</i> , Креативни центар, Београд, 2010. 3. Милица Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.

Литература за ученике	<p>1. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i>, Едука, Београд, 2011.</p> <p>2. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, Драгана Џуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шести разред основне школе</i>, Едука, Београд, 2013.</p> <p>3. Јелена Журић, <i>Бачки језички приручник</i>, Едука, Београд, 2014.</p>
------------------------------	--

Ток часа

Уводни део часа (око 10 минута)	<p>Наставник проверава како су ученици урадили вежбања у Радној свесци, коригује и објашњава по потреби.</p> <p>Наставник најављује тему часа и подстиче ученике на размишљање наводећи по један пример за сваку наведену гласовну промену (<u>непостојано а:</u> пас>пса; <u>асимилација и сажимање самогласника:</u> мојега>моега>моога>мога)</p>
Главни део часа (око 30 минута)	<p>Путем примера у уџбенику, ученици, уз асистенцију наставника, уочавају, упоређују, закључују и изводе дефиницију; проучавају примере одступања и раде вежбе – најпре за једну, а онда и за другу гласовну промену (стр.76. и 78)</p>
Завршни део часа (до 5 минута)	<p>Резиме; скретање пажње на најчешће грешке у говору и писању.</p>
За наредни час	<p>Ученици треба да понесу Граматике и Радне свеске, где ће урадити задатке (стр. 54–56).</p>
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 55

Наставна тема	<i>Рони сузе низ јуначко лице</i>
Наставна област	Језик
Наставна јединица	Гласовне промене и правопис
Тип часа	Обрада, вежбање
Циљ часа	Обнављање гласовних промена и одступања од гласовних промена; правописна решења гласовних промена; усвајање норме књижевног језика и поштовања правописне норме.
Образовни задаци	Усвајање знања о гласовним променама; препознавање примера у којима се огледа одступање од ових гласовних промена; усвајање знања о правописним решењима гласовних промена. Усвајање норме књижевног језика.
Функционални задаци	Постепено и систематично упознавање граматике српског језика. Оспособљавање ученика за примену усвојеног знања о гласовним променама и правописним решењима гласовних промена.. Упознавање језичких појава и појмова. Овладавање нормативном граматиком. Континуирано увежбавање градива из граматике.
Васпитни задаци	Развијање језичког мишљења и креативности у језику. Подстицање ученика на самосталан рад у откривању језичких законитости. Неговање љубави према матерњем језику и развијање свести о потреби усвајања књижевнојезичке норме (фонетске, ортографске). Јачање језичког сензибилитета ученика.
Образовни стандарди	CJ.1.3.1. зна особине и врсте гласова; дели реч на слогове у једноставнијим примерима; примењује књижевнојезичку норму у вези са гласовним променама CJ.2.3.2. препознаје гласовне промене CJ.1.2.7. зна да се служи Правописом (школским издањем)* CJ.1.2.8. примењује правописну норму (из сваке правописне области) у једноставним примерима
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Вербално-текстуална, дијалошка
Наставна средства	Граматике (стр.78–79), Радне свеске (стр. 95), свеске, школско издање <i>Правојиса</i>
Корелација	Језик, језичка култура
Иновације	

Литература за наставнике	1. Милан Шипка, <i>Занимљива граматика</i> , Прометеј, Нови Сад, 2007. 2. Живојин С. Стanoјчић, <i>Граматика српског књижевног језика</i> , Креативни центар, Београд, 2010. 3. Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура</i> са вежбањима, Едука, Београд, 2011. 2. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, Драгана Џуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2013. 3. Јелена Журић, <i>Бачки језички приручник</i> , Едука, Београд, 2014.

Ток часа

Уводни део часа (око 10 минута)	Наставник проверава како су ученици урадили задатке у Радној свесци (стр. 54–56). Наставник најављује тему часа и објашњава њену важност. Користећи, као подсетник, табелу на 80. страни у уџбенику, ученици укратко обнављају гласовне промене.
Главни део часа (око 25 минута)	Ученици раде вежбе на 79. и 82. страни у уџбенику и на 95. страни у Радној свесци.
Завршни део часа (до 10 минута)	Наставник проверава колико су задатака ученици урадили, и са каквим успехом. Ученици излажу како су одговорили и образлажу своје одговоре.
За наредни час	Ученици треба да понесу Граматике и Радне свеске. Ученици који нису успели да достигну основни ниво у савладавању ове области из граматике добијају допунске задатке и упућују се на часове допунске наставе, а ученици на напредном нивоу спремају се, у оквиру додатне наставе, за такмичење.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 56

Наставна тема	<i>Рони сузе низ јуначко лице</i>
Наставна област	Језик
Наставна јединица	Да поновимо: подела гласова и гласовне промене
Тип часа	Обнављање, систематизација (квиз час)
Циљ часа	Обнављање градива, припрема за контролни тест из фонетике. Утврђивање градива о гласовима, гласовним променама, одступањима од гласовних промена и правописним решењима.
Образовни задаци	Обнављање знања из фонетике (подела гласова и гласовне промене) Активно учествовање у осмишљеним активностима Утврђивање градива из фонетике: подела гласова на самогласнике и сугласнике, подела по звучности, подела сугласника по месту изговора, гласовне промене, одступања од гласовних промена.
Функционални задаци	Постепено и систематично упознавање граматике српског језика. Утврђивање знања из фонетике. Припрема за контролни задатак. Упознавање језичких појава и појмова из нормативне граматике. Остваривање континуитета у граматичким вежбањима. Оспособљавање ученика за ваљано служење српским књижевним језиком.
Васпитни задаци	Развијање љубави према матерњем језику. Оспособљавање ученика за логичко схватање и промишљање. Развијање истраживачког духа према језичким законитостима. Уочавање значаја континуираног увежбавања наученог градива.
Образовни стандарди	CJ.1.3.1. зна особине и врсте гласова; дели реч на слогове у једноставнијим примерима; примењује књижевнојезичку норму у вези са гласовним променама CJ.2.3.2. препознаје гласовне промене CJ.1.2.7. зна да се служи Правописом (школским издањем)* CJ.1.2.8. примењује правописну норму (из сваке правописне области) у једноставним примерима
Облици рада	Фронтални, индивидуални, групни
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Граматике, свеске, Радне свеске (стр. 56–61). (По могућности ПП презентација)
Корелација	Језик, језичка култура
Иновације	

Литература за наставнике	1. Милан Шипка, <i>Занимљива граматика</i> , Прометеј, Нови Сад, 2007. 2. Живојин С. Стanoјчић, <i>Граматика српског књижевног језика</i> , Креативни центар, Београд, 2010. 3. М. Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура</i> са вежбањима, Едука, Београд, 2011. 2. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, Драгана Цуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2013. 3. Јелена Журић, <i>Бачки језички приручник</i> , Едука, Београд, 2014.

Ток часа

Уводни део часа (до 7 минута)	Наставник најављује тему часа и подсећа ученике да ће овај час систематизације градива из фонетике бити организован као квиз. Извлачењем цедуљица са именима ученика који желе да се такмиче, формирају се четири групе са по четири члана и наставник саопштава пропозиције квиза.
Главни део часа (око 30 минута)	Наставник за припрему часа може да користи примере из Граматике и Радне свеске; такође, уместо листића и писања на табли, квиз може да припреми на компјутеру и пројектује помоћу видео-бима – тако је прегледније и ефектније. Поене записује на табли. Квиз траје 30 минута.
Завршни део часа (до 8 минута)	Сабирају се поени, проглашава победник и изводи резиме. Ученицима се саопштава да ће питања на тесту провере знања о подели гласова и гласовним променама бити слична питањима из квиза.
За наредни час	Ученици треба да понесу Читанке. Такође, треба да прочитају епску народну песму <i>Косовка Девојка</i> .
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 57

Наставна тема	<i>Рони сузе низ јуначко лице</i>
Наставна област	<i>Књижевност</i>
Наставна јединица	<i>Народна епска песма Косовка Девојка</i>
Тип часа	Обрада
Циљ часа	Књижевнотеоријско тумачење народне епске песме.
Образовни задаци	Читање, доживљавање и разумевање прочитане песме. Уобличавање и изражавање утисака и запажања. Излагање решења истраживачких задатака. Активно учествовање у разговору о историјским чињеницама везаним за Косовски бој, о разлици између историјских личности и књижевних ликова.
Функционални задаци	Оспособљавање ученика за читање, доживљавање, разумевање и тумачење дела народне књижевности. Увежбавање и усавршавање читања у себи, аналитичког читања, читања „с оловком у руци”. Увежбавање концизног и аргументованог усменог излагања.
Васпитни задаци	Упознавање, развијање, чување и поштовање властитог националног и културног идентитета на делима српске народне књижевности. Оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко процењивање текста. Развијање патриотизма и васпитавање ученика у духу мира, културних односа и сарадње међу људима. Развијање љубави према народној књижевности.
Образовни стандарди	CJ.1.4.2. разликује типове књижевног стваралаштва (усмена и ауторска књижевност) CJ.1.4.7. уочава битне елементе књижевноуметничког текста: мотив, тему, фабулу, време и место радње, лик... CJ.1.4.8. има изграђену потребу за читањем књижевноуметничких текстова и поштује национално, књижевно и уметничко наслеђе* CJ.2.4.6. одређује мотиве, идеје, композицију, форму, карактеристике лика (психолошке, социолошке, етичке) и њихову међусобну повезаност CJ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело
Облици рада	Фронтални, индивидуални, рад у паровима
Наставне методе	Монолошка, дијалошка, текстуална
Наставна средства	Читанке (стр. 85–87), свеске, књиге
Корелација	Историја, књижевност, ликовна култура, језичка култура
Иновације	

Литература за наставнике	<ol style="list-style-type: none"> 1. Јован Деретић, <i>Историја српске књижевности</i>, Нолит, Београд, 1983. (sr.scribd.com/.../Јован-Деретић-Историја-српске-књижевнос...) 2. Косовски циклус на Пројекту Растко 3. riznicasrpska.net/knjizevnost/index.php?topic=632.0 4. www.digitalnaskola.rs/konkurs/.../razred_6/.../420.html 5. Народни гуслари: www.youtube.com/watch?v... 6. М. Николић, <i>Методика наставе српског језика</i>, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	<ol style="list-style-type: none"> 1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ћи кажем – читанка за шести разред основне школе</i>, Едука, Београд, 2011. 2. Др Оливера Радуловић, <i>Књижевни појмовник</i>, Едука, Београд, 2013. 3. Пројекат Растко: <u>Српске народне пјесме</u> (<i>Скупши их и на свијет издао Вук Симеф. Каракић</i>) 4. У договору с наставником: silvy1102.wordpress.com/.../српске-народне-пјесме-о-косовск...

Ток часа

Уводни део часа (до 15 минута)	<p>Наставник најављује тему часа. Приказује (пројектује) репродукцију чувене слике Уроша Предића, <i>Косовка девојка</i>. Ученици излажу своје утиске о призору на слици, као и о сликарском умећу Уроша Предића. Наставник подстиче ученике да усмено оживе слику додајући елементе сопственог виђења Косова поља после боја.</p> <p>Потом наставник изражајно прочита песму.</p>
Главни део часа (око 25 минута)	<p>Ученици укратко излажу о свом доживљају песме; издвајају своја запажања и размишљања о песми.</p> <p>Наставник упућује ученике на налог <i>Исприражи и проучи</i> (Читанка, стр. 87) и на питања на која ће одговорити у паровима (Проучи како је песма компонована. Обележи стихове у којима је описано: а) Косовка Девојка у јутро после боја на пољу Косову; б) сусрет девојке и кнегевог барјактара Павла Орловића; в) дијалог између девојке и рањеног јунака).</p> <p>На основу стихова опиши: а) лепоту и снагу косовских јунака, б) страхоту косовске погибије. Истражи и проучи сликовитост и вредност стилских средстава употребљених у овој песми.</p> <p>Посебно обрати пажњу на заступљеност хиперболе, образложи њену уметничку оправданост и вредност...</p> <p>Ученици имају 10 минута за припрему и 15 минута за усмено излагање.</p>
Завршни део часа (до 5 минута)	Резиме до краја часа.
За наредни час	Ученици треба да понесу Читанке.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 58

Наставна тема	<i>Рони сузе низ јуначко лице</i>
Наставна област	<i>Књижевност</i>
Наставна јединица	Народна епска песма Смрић Мајке Јуловића
Тип часа	Обрада
Циљ часа	Књижевнотеоријско тумачење народне епске песме. Утврђивање градива о народним епским песмама Косовског боја.
Образовни задаци	Читање, доживљавање и разумевање прочитане песме. Активно учествовање у интерпретацији. Уочавање етичких и естетских вредности песме. Примењивање књижевнотеоријских појмова у анализи песме.
Функционални задаци	Оспособљавање ученика за читање, доживљавање, разумевање и тумачење књижевног текста. Увежбавање и усавршавање гласног читања, читања у себи, аналитичког читања. Усвајање и примена књижевнотеоријских појмова.
Васпитни задаци	Развијање љубави према народној књижевности. Упознавање, развијање, чување и поштовање властитог националног и културног идентитета на делима српске књижевности. Оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко процењивање књижевног текста. Развијање патриотизма и васпитавање ученика у духу хуманизма, културних односа и сарадње међу људима.
Образовни стандарди	CJ.1.4.2. разликује типове књижевног стваралаштва (усмена и ауторска књижевност) CJ.1.4.7. уочава битне елементе књижевноуметничког текста: мотив, тему, фабулу, време и место радње, лик... CJ.1.4.8. има изграђену потребу за читањем књижевноуметничких текстова и поштује национално, књижевно и уметничко наслеђе* CJ.2.4.6. одређује мотиве, идеје, композицију, форму, карактеристике лика (психолошке, социолошке, етичке) и њихову међусобну повезаност CJ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Монолошка, дијалошка, текстуална
Наставна средства	Читанке (стр. 88–90), свеске, књиге
Корелација	Књижевност, историја, језичка култура
Иновације	

Литература за наставнике	<ol style="list-style-type: none"> 1. Јован Деретић, <i>Историја српске књижевности</i>, Нолит, Београд, 1983. (sr.scribd.com/.../Јован-Деретић-Историја-српске-књижевнос...) www.rastko.rs/knjizevnost/jderetic_knjiz) 2. Косовски циклус на Пројекту Растко 3. riznicasrpska.net/knjizevnost/index.php?topic=632.0 4. www.digitalnaskola.rs/konkurs/.../razred_6/.../420.html 5. Народни гуслари: www.youtube.com/watch?v... 6. Милица Николић, <i>Методика наставе српског језика</i>, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	<ol style="list-style-type: none"> 1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ћи кажем – читанка за шести разред основне школе</i>, Едука, Београд, 2011. 2. Др Оливера Радуловић, <i>Књижевни појмовник</i>, Едука, Београд, 2013. 3. Пројекат Растко: <u>Српске народне пјесме</u> (<i>Скупши их и на свијет издао Вук Симеф. Каракић</i>) 4. У договору с наставником: silvy1102.wordpress.com/.../ејске-народне-пјесме-о-косовск...

Ток часа

Уводни део часа (око 10 минута)	Наставник најављује тему часа и са ученицима обнавља претходно знање о Југовићима као косовским јунацима; о њиховом држању ујутро уочи Косовског боја из песме <i>Цар лазар и царица Милица</i> . („По народним песмама и традицији најславнији косовски јунаци – ратници за „крст часни и слободу златну”. Ниједан, иако има одobreње цара Лазара, не жели да изостане од боја. Синови старог Југ Богдана у песми се зову: Бошко (у епским песмама уметнички најуспелији лик поноситог ратника, барјактара, коњаника, „на алату вас у чисту злату”), Дамјан, Митар, Момир, Ненад, Никола, Петар, Војин, Стјепан.” Радмила Пешић) Потом наставник изражајно прочита песму.
Главни део часа (око 25 минута)	Следи дијалог са ученицима о томе како су доживели и разумели песму, по питањима из налога <i>Разговор о делу</i> (стр. 89) Наставник затим упућује ученике да се поново врате песми и да самостално решавају задатке из налога <i>Истражи и проучи</i> . Веома је важно да изложе и аргументују своје схватање „тврда срца” Мајке Југовића, које на крају „препуче од жалости” – као и поступност сликања мајчине патње, стилску вредност понављања, градације и хиперболе .
Завршни део часа (до 10 минута)	Ученици тумаче слику косовске трагедије из ове песме и заокружују своја запажања о косовском тематском кругу. Наставник бележи на табли резиме. Неко од ученика још једном прочита песму. Наставник упућује ученике на налог <i>Изабери задатак</i> : да замисле и напишу монолог Мајке Југовића, да науче песму напамет, анализирају песму по избору или изаберу једну од понуђених тема (<i>Улоја женских ликова у јесмама о Косовском боју, Јунашићко косовских јунака, Вредност и значај јесама о Косовском боју</i>).
За наредни час	Ученици треба да се припреме за контролни тест из фонетике и правописа.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 59

Наставна тема	<i>Рони сузе низ јуначко лице</i>
Наставна област	Језик
Наставна јединица	Контролни тест – подела гласова и гласовне промене; правопис
Тип часа	Утврђивање – час израде контролног теста
Циљ часа	Израда контролног задатка из фонетике.
Образовни задаци	Проверавање степена усвојености знања из области фонетике: подела гласова, гласовне промене, правописна правила која се тичу гласовних промена и одступања од њих.
Функционални задаци	Проверавање нивоа усвојености знања из фонетике. Постепено и систематично упознавање граматике и правописа српског књижевног језика. Оспособљавање ученика за примену стеченог знања на конкретним задацима. Овладавање нормативном граматиком. Оспособљавање ученика за ваљано служење српским књижевним језиком.
Васпитни задаци	Развијање љубави према матерњем језику. Оспособљавање ученика за логичко схватање и приступање тестирању свог знања и умења. Уочавање значаја континуираног увежбавања наученог градива и повремене провере знања.
Образовни стандарди	CJ.1.3.1. зна особине и врсте гласова; дели реч на слогове у једноставнијим примерима; примењује књижевнојезичку норму у вези са гласовним променама CJ.2.3.2. препознаје гласовне промене CJ.1.2.7. зна да се служи Правописом (школским издањем)* CJ.1.2.8. примењује правописну норму (из сваке правописне области) у једноставним примерима
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Текстуална, метода самосталних радова ученика
Наставна средства	Припремљени контролни задаци
Корелација	Језик, језичка култура
Иновације	
Литература за наставнике	1. Милан Шипка, <i>Занимљива граматика</i> , Прометеј, Нови Сад, 2007. 2. Живојин С. Станојчић, <i>Граматика српског књижевног језика</i> , Креативни центар, Београд, 2010. 3. Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.

Литература за ученике	<p>1. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i>, Едука, Београд, 2011.</p> <p>2. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, Драгана Џуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шести разред основне школе</i>, Едука, Београд, 2013.</p> <p>3. Јелена Журић, <i>Бачки језички приручник</i>, Едука, Београд, 2014.</p>
------------------------------	--

Ток часа

Уводни део часа (до 5 минута)	Наставник најављује тему часа и дели ученицима умножене примерке теста из фонетике и правописа, А и Б групу. Скреће пажњу ученицима на захтеве теста, и уколико је потребно, начине решавања.
Главни део часа (око 35 минута)	Ученици самостално раде тест.
Завршни део часа (до 5 минута)	Ученици приводе крају израду теста и предају радове наставнику.
За наредни час	Ученици треба да понесу Граматике.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 60

Наставна тема	<i>Рони сузе низ јуначко лице</i>
Наставна област	Језик
Наставна јединица	Анализа текста из граматике
Тип часа	Утврђивање
Циљ часа	Анализовање контролног текста из фонетике, утврђивање градива и оцењивање.
Образовни задаци	Анализа степена усвојености знања из области фонетике: подела гласова, гласовне промене, правописна правила која се тичу гласовних промена и одступања од њих.
Функционални задаци	Сазнавање резултата и оцена успешности провере нивоа усвојености знања из фонетике. Оспособљавање ученика за процену успешности примене стеченог знања на конкретним задацима. Овладавање нормативном граматиком. Оспособљавање ученика за ваљано служење српским књижевним језиком.
Васпитни задаци	Развијање љубави према матерњем језику. Оспособљавање ученика за логичко схватање и вредновање сопствених постигнућа и резултата. Уочавање значаја континуираног увежбавања наученог градива и повремене провере знања.
Образовни стандарди	CJ.1.3.1. зна особине и врсте гласова; дели реч на слогове у једноставнијим примерима; примењује књижевнојезичку норму у вези са гласовним променама CJ.2.3.2. препознаје гласовне промене CJ.1.2.7. зна да се служи Правописом (школским издањем)* CJ.1.2.8. примењује правописну норму (из сваке правописне области) у једноставним примерима
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Текстуална, дијалошка, демонстративна
Наставна средства	Граматике, свеске
Корелација	Језик, језичка култура
Иновације	
Литература за наставнике	1. Милан Шипка, <i>Занимљива граматика</i> , Прометеј, Нови Сад, 2007. 2. Живојин С. Станојчић, <i>Граматика српског књижевног језика</i> , Креативни центар, Београд, 2010. 3. Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.

Литература за ученике	1. Јелена Журић, mr Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Јелена Журић, mr Јелена Ангеловски, Драгана Џуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2013. 3. Јелена Журић, <i>Бачки језички приручник</i> , Едука, Београд, 2014.
------------------------------	--

Ток часа

Уводни део часа (око 5 минута)	Наставник најављује тему часа; на табли бележи број поена за сваки задатак, бодовну листу и своју процену успешности изrade контролног теста.
Главни део часа (око 30 минута)	Редом, по питањима из теста, ученици се јављају са одговорима и објашњењима; то је прилика да ученици који нису у довољној мери савладали градиво науче и утврде градиво из фонетике и правописа. Анализирају се задаци за обе групе.
Завршни део часа (до 10 минута)	Уколико постоје неке нејасноће у вези са задацима и решењима, наставник објашњава. Ученици проверавају бодовање и збир поена; дају евалуацију теста; наставник уписује оцене у дневник и изводи средњу оцену одељења.
За наредни час	Ученици треба да понесу Граматике и Радне свеске.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 61

Наставна тема	<i>Рони сузе низ јуначко лице</i>
Наставна област	<i>Језик</i>
Наставна јединица	Придевске заменице: присвојне и показне заменице
Тип часа	Обрада
Циљ часа	Обнављање градива о именичким заменицима. Упознавање са основним одликама придевских заменица. Упознавање са одликама присвојних и показних придевских заменица.
Образовни задаци	Уочавање основних карактеристика придевских заменица Повезивање раније стеченог знања са новим наставним садржајима. Разликовање придевских од именичких заменица. Усвајање нових знања о придевским заменицима, посебно о присвојним и показним заменицима.
Функционални задаци	Стицање знања о придевским заменицима, посебно о присвојним и показним заменицима. Упознавање језичких појава и појмова. Овладавање нормативном граматиком. Остваривање континуитета у граматичким вежбањима. Осposobљавање ученика за ваљано служење српским књижевним језиком.
Васпитни задаци	Развијање љубави према материјем језику. Јачање чулног, литерарног и језичког сензибилитета ученика. Подстицање истраживачког духа и радозналости код ученика према језичким законитостима.
Образовни стандарди	CJ.1.3.4. препознаје врсте речи; зна основне граматичке категорије променљивих речи; примењује књижевнојезичку норму у вези с облицима речи CJ.2.3.3. познаје врсте речи; препознаје подврсте речи; уме да одреди облик променљиве речи CJ.3.3.4. познаје подврсте речи; користи терминологију у вези са врстама и подврстама речи и њиховим граматичким категоријама
Облици рада	Индивидуални и фронтални
Наставне методе	текстуална, дијалошка
Наставна средства	Граматике (стр. 84–90), Радне свеске (стр. 62–65), свеске
Корелација	Језик, језичка култура
Иновације	

Литература за наставнике	1. Милан Шипка, <i>Занимљива граматика</i> , Прометеј, Нови Сад, 2007. 2. Живојин С. Станојчић, <i>Граматика српског књижевног језика</i> , Креативни центар, Београд, 2010. 3. Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, Драгана Џуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2013. 3. Јелена Журић, <i>Ђачки језички приручник</i> , Едука, Београд, 2014.

Ток часа

Уводни део часа (око 10 минута)	Наставник најављује тему часа и са ученицима дијалошки обнавља њихово претходно знање о заменицима и именичким заменицима. У одломку из путописа <i>Писма из Норвешке</i> Исидоре Секулић (Граматика, стр. 84) ученици најпре уочавају именичке заменице. Потом наставник подсећа ученике на то да су именице самосталне речи, а придеви несамосталне, те ученици закључују да су и именичке заменице самосталне речи, а придевске несамосталне (замењују придеве и одређују именице).
Главни део часа (око 30 минута)	Следећи примере из Граматике, наставник обрађује најпре присвојне заменице: (и присвојну заменицу за свако лице, <i>свој</i>). Ученици проналазе у тексту присвојне заменице, проучавају табеле, упоређују, закључују и изводе дефиницију. Потом раде вежбе на стр. 88. Даље се обрађују показне заменице на исти начин. Следе вежбе на 90. страни.
Завршни део часа (око 5 минута)	Следи, уколико постоји разлог, додатно објашњење ученицима којима нису јасне ове заменице и резиме.
За наредни час	Ученици треба да ураде задатке у Радној свесци (стр. 62–65) и да на следећи час донесу Граматику и Радне свеске.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 62

Наставна тема	<i>Рони сузе низ јуначко лице</i>
Наставна област	<i>Језик</i>
Наставна јединица	Упитно-односне, неодређене, одричне и опште придевске заменице
Тип часа	Обрада и вежбање
Циљ часа	Обнављање досадашњег знања о придевским заменицима; упознавања са упитно-односним, неодређеним, одричним и општим заменицима; вежбање.
Образовни задаци	Обнављање градива о именичким и наученим придевским заменицима. Усвајање знања о придевским заменицима и њиховој подели на упитно-односне, неодређене, одричне и опште заменице. Уочавање основних карактеристика ових придевских заменица. Повезивање раније стеченог знања са новим наставним садржајима.
Функционални задаци	Стицање знања о придевским заменицима, посебно о упитно-односним, неодређеним, одричним и општим заменицима. Упознавање језичких појава и појмова. Овладавање нормативном граматиком. Остваривање континуитета у граматичким вежбањима. Ос способљавање ученика за ваљано служење српским књижевним језиком.
Васпитни задаци	Развијање љубави према матерњем језику. Јачање чулног, литерарног и језичког сензибилитета ученика. Подстицање истраживачког духа и радозналости код ученика према језичким законитостима.
Образовни стандарди	CJ.1.3.4. препознаје врсте речи; зна основне граматичке категорије променљивих речи; примењује књижевнојезичку норму у вези с облицима речи CJ.2.3.3. познаје врсте речи; препознаје подврсте речи; уме да одреди облик променљиве речи CJ.3.3.4. познаје подврсте речи; користи терминологију у вези с врстама и подврстама речи и њиховим граматичким категоријама
Облици рада	Фронтални, индивидуални, у паровима
Наставне методе	Вербално-текстуална, дијалошка
Наставна средства	Граматике (стр. 91–93), Радне свеске (стр. 65–66), свеске
Корелација	Језик, језичка култура
Иновације	

Литература за наставнике	1. Милан Шипка, <i>Занимљива граматика</i> , Прометеј, Нови Сад, 2007. 2. Живојин С. Станојчић, <i>Граматика српској књижевног језика</i> , Креативни центар, Београд, 2010. 3. Милија Николић, <i>Методика наставе српској језику</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, Драгана Цуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2013. 3. Јелена Журић, <i>Бачки језички приручник</i> , Едука, Београд, 2014.

Ток часа

Уводни део часа (око 10 минута)	Наставник на почетку часа обнавља са ученицима присвојне и показне заменице проверавајући како су ученици разумели и урадили задатке из Радне свеске. Најављује тему часа. Са ученицма обнавља упитно-односне, неодређене, одричне и опште именичке заменице.
Главни део часа (око 20 минута)	Наставник у табели, на табли, пише упитно-односне, неодређене, одричне и опште (и остале) придевске заменице заменице. Ученици проучавају табелу (имају је и на страни 92), уочавају, упоређују, закључују.
Завршни део часа (око 15 минута)	Ученици раде вежбе на стр. 93 у Граматици и на стр. 65–66 у Радној свесци, и то у паровима. До краја часа, са наставником проверавају да ли су тачно одговорили. Наставник објашњава и образлаже. Изводи резиме.
За наредни час	Ученици треба да понесу Граматику и Радне свеске.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 63

Наставна тема	<i>Рони сузе низ јуначко лице</i>
Наставна област	<i>Језик, језичка култура</i>
Наставна јединица	Писање одричних придевских заменица са предлозима; Писање заменица у обраћању – Ви, Ваш; Службено писмо
Тип часа	Обрада
Циљ часа	Уочавање и примењивање правила писања придевских одричних заменица са предлозима. Уочавање одлика писања заменица ВИ и ВАШ великим словом. Упознавање са основним одликама службеног писма. Примењивање наученог при писању ове врсте писма.
Образовни задаци	Повезивање знања из граматике, правописа и језичке културе. Утврђивање правописних правила о писању одричних заменица уз предлоге. Уочавање и примена правописних правила о писању заменица ВИ и ВАШ. Препознавање ситуација у којима заменице ВИ, ВАШ треба писати великим словом. Усвајање знања о најважнијим елементима службеног писма и технички писања ове врсте писма. Уочавање разлике између приватног и службеног писма. Препознавање врсте писма у одговарајућим примерима.
Функционални задаци	Упознавање са правилима писања заменица ВИ и ВАШ. Повезивање наставних садржаја из граматике, правописа и језичке културе. Усвајање знања о одликама службеног писма. Оспособљавање ученика за успешно служење књижевним језиком у свим његовим видовима. Примењивање усвојеног знања на одговарајућим задацима.
Васпитни задаци	Развијање љубави према матерњем језику. Стицање знања које се може применити у животним ситуацијама. Истицање важности постојања развијене језичке културе Неговање сопственог израза ученика у формалној писаној комуникацији.
Образовни стандарди	CJ.1.2.7. зна да се служи Правописом (школским издањем)* CJ.1.2.8. примењује правописну норму (из сваке правописне области) у једноставним примерима
Облици рада	Фронтални, индивидуални, у паровима
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Граматике (стр. 94–95, 201–203), Радне свеске (стр. 96–97), свеске
Корелација	Језик, језичка култура
Иновације	

Литература за наставнике	1. Милан Шипка, <i>Занимљива граматика</i> , Прометеј, Нови Сад, 2007. 2. Живојин С. Стanoјчић, <i>Граматика српског књижевног језика</i> , Креативни центар, Београд, 2010. 3. Милица Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, Драгана Џуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2013. 3. Јелена Журић, <i>Бачки језички приручник</i> , Едука, Београд, 2014.

Ток часа

Уводни део часа (око 2 минута)	Наставник најављује теме часа и распоред по ком ће се обраћивати.
Главни део часа (око 25 минута)	<p>На основу примера које упоређују, ученици закључују и изводе правило о писању одричних придевски заменица са предлогима. Потом раде вежбе (стр. 94).</p> <p>Следи писање заменица у обраћању – <i>Ви, Ваш</i>, где ученици такође упоређују примере и закључују. Следи вежба на стр. 95 у Граматици и на стр. 96–97 у Радној свесци.</p> <p>На примерима приватног и службеног писма ученици упоређују садржај, тон и начин обраћања; уочавају, закључују и изводе дефиницију.</p>
Завршни део часа (око 18 минута)	Ученици имају задатак да, следећи инструкције на стр. 203, напишу по једно кратко службено писмо, поштујући правила о писању заменица. Потом ученици у паровима размењују текстове, читају их, указују на правила о писању службеног писма (али и на грешке, уколико их има). Анализа и резиме до краја часа.
За наредни час	Ученици треба да понесу Граматику.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 64

Наставна тема	<i>Рони сузе низ јуначко лице</i>
Наставна област	Језик
Наставна јединица	Да поновимо – придевске заменице
Тип часа	Обнављање и утврђивање (Квиз час)
Циљ часа	Обнављање и увежбавање градива.
Образовни задаци	Обнављање и увежбавање досадашњег знања о придевским заменицама као и о именичким; обнављање правила о писању заменица.
Функционални задаци	Овладавање нормативном граматиком. Остваривање континуитета у граматичким вежбањима. Оспособљавање ученика за ваљано служење српским књижевним језиком.
Васпитни задаци	Развијање љубави према матерњем језику. Развијање свести о потреби овладавања књижевнојезичком нормом. Стицање свести о неопходности редовног учења, обнављања и систематизације градива.
Образовни стандарди	CJ.1.3.4. препознаје врсте речи; зна основне граматичке категорије променљивих речи; примењује књижевнојезичку норму у вези с облицима речи CJ.2.3.3. познаје врсте речи; препознаје подврсте речи; уме да одреди облик променљиве речи CJ.3.3.4. познаје подврсте речи; користи терминологију у вези са врстама и подврстама речи и њиховим граматичким категоријама CJ.1.2.7. зна да се служи Правописом (школским издањем)* CJ.1.2.8. примењује правописну норму (из сваке правописне области) у једноставним примерима
Облици рада	Фронтални, индивидуални, групни
Наставне методе	Дијалошка, монолошка
Наставна средства	Граматике, Радне свеске, свеске
Корелација	Језик, језичка култура
Иновације	
Литература за наставнике	1. Милан Шипка, <i>Занимљива граматика</i> , Прометеј, Нови Сад, 2007. 2. Живојин С. Станојчић, <i>Граматика српског књижевног језика</i> , Креативни центар, Београд, 2010. 3. Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.

Литература за ученике	<p>1. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i>, Едука, Београд, 2011.</p> <p>2. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, Драгана Џуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шесети разред основне школе</i>, Едука, Београд, 2013.</p> <p>3. Јелена Журић, <i>Бачки језички приручник</i>, Едука, Београд, 2014.</p>
------------------------------	---

Ток часа

Уводни део часа (до 7 минута)	Наставник најављује тему часа и подсећа ученике да ће овај час обнављања (систематизације) градива бити организован као квиз. Извлачењем цедуљица са именима ученика који желе да се такмиче, формирају се четири групе са по четири члана и наставник саопштава пропозиције квиза.
Главни део часа (30 минута)	Наставник за припрему часа може да користи Граматику и Радну свеску; такође, уместо листића и писања на табли, квиз може да припреми на компјутеру и пројектује помоћу видеобима – тако је прегледније и ефектније. Поене записује на табли. Квиз траје 30 минута.
Завршни део часа (до 8 минута)	Сабирају се поени, проглашава победник и изводи резиме. Наставник честита свим учесницима, онима који су се највише истакли својим знањем уписује оцену у дневник.
За наредни час	Ученици треба да се припреме за писање Другог писменог задатка.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 65

Наставна тема	<i>Рони сузе низ јуначко лице</i>
Наставна област	<i>Језичка култура</i>
Наставна јединица	Други школски писмени задатак
Тип часа	Час израде писмених задатака
Циљ часа	Израда Другог школског писменог задатка.
Образовни задаци	Уочавање главних одредница предложених тема и опредељење за једну од њих. Размишљање о композицији састава и израда плана. Представљање књижевног портрета одабраног јунака. Израда Другог школског писменог задатка.
Функционални задаци	Израда Другог школског писменог задатка по утврђеној теми, са израдом плана. Повезивање књижевних садржаја са темом за писмени задатак. Портретисање књижевног лица. Неговање културе писменог изражавање, развијање креативности и унапређивања језичког и стилског израза.
Васпитни задаци	Развијање код ученика смисла и способности за правилно, течно, јасно и економично писмено изражавање. Подстицање креативности, оригиналности и маштовитости код ученика. Неговање самосталног књижевногстварадаштва ученика.
Образовни стандарди	CJ.1.2.1. зна и користи оба писма (ћирилицу и латиницу) CJ.1.2.2. саставља разумљиву, граматички исправну реченицу CJ.1.2.3. саставља једноставан експозиторни, наративни и дескриптивни текст и уме да га организује у смишоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста) CJ.2.2.1. саставља експозиторни, наративни и дескриптивни текст, који је јединствен, кохерентан и унутар себе повезан CJ.3.2.1. организује текст у логичне и правилно распоређене пасусе; одређује прикладан наслов тексту и поднаслове деловима текста CJ.3.2.5. зна и доследно примењује правописну норму
Облици рада	Индивидуални
Наставне методе	Метода писменог излагања
Наставна средства	Вежбанке
Корелација	Језик, језичка култура
Иновације	
Литература за наставнике	1. Милија Николић, <i>Стилске вежбе</i> , Просветни преглед, Београд, 2000. 2. Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.

Литература за ученике	1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ћи кажем</i> – читанка за шести разред основне школе, Едука, Београд, 2011. 2. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура</i> са вежбањима, Едука, Београд, 2011.
------------------------------	---

Ток часа

Уводни део часа (око 3 минута)	<p>Наставник најављује Други писмени задатака. На табли записује три теме и укратко даје смернице за њихову обраду. Подсећа ученике да имају на располагању <i>Правојис</i>, <i>Речник језичких недоумица</i>, <i>Речник синонима</i> – које могу користити током израде писменог задатка, као и помоћ наставника (нарочито у погледу избора теме).</p> <p>(Предлог тема: <i>Игра за живоји*</i></p> <p style="text-align: center;"><i>Рони сузе низ јуначко лице*</i></p> <p style="text-align: center;"><i>Заштито су орлови рано полетели*</i></p> <p style="text-align: center;">Анализа једне епске песме – по избору ученика</p> <p style="text-align: center;">Портрет књижевног јунака/јунакиње – по избору ученика</p> <p style="text-align: center;"><i>Пишаам се – заштито ...)</i></p> <p>*Предложене теме означене звездicom ученици могу да обраде везујући их за градиво, али и слободно – као саставе, кратке приче или песме.</p>
Главни део часа (око 40 минута)	Ученици раде Други писмени задатак.
Завршни део часа (до 2 минута)	Ученици приводе крају израду писменог задатка и предају радове.
За наредни час	Ученици треба да понесу свеске, очекује их анализа писменог задатка.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 66

Наставна тема	<i>Рони сузе низ јуначко лице</i>
Наставна област	<i>Књижевност</i>
Наставна јединица	Анализа писменог задатка
Тип часа	Утврђивање
Циљ часа	Усмена анализа Другог школског писменог задатка; развијање креативног језичког стваралаштва, провера писмености; неговање критичког мишљења и способности изношења ставова и аргументације.
Образовни задаци	Пажљиво, усредсређено слушање радова и припремање за дискусију. Дискутуовање о прочитаним радовима, изношење вредносних судова, сугестија, примедби и аргументација. Указивање на грешке издвојене из радова ученика и отклањање тих грешака.
Функционални задаци	Оспособљавање ученика за ваљано служење српским књижевним језиком у писменом изражавању. Описмењавање ученика на темељима ортографских и ортоопских стандарда.
Васпитни задаци	Јачање чулног, језичког и литерарног сензибилитета ученика. Подстицање самосталног књижевног стваралаштва ученика. Подстицање ученика на усредсређено слушање, промишљање, критичко вредновање и аргументовано излагање сопствених судова и закључака.
Образовни стандарди	CJ.1.2.1. зна и користи оба писма (ћирилицу и латиницу) CJ.1.2.2. саставља разумљиву, граматички исправну реченицу CJ.1.2.3. саставља једноставан експозиторни, наративни и дескриптивни текст и уме да га организује у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста) CJ.1.2.8. примењује правописну норму (из сваке правописне области) у једноставним примерима CJ.2.2.1. саставља експозиторни, наративни и дескриптивни текст, који је јединствен, кохерентан и унутар себе повезан CJ.2.2.5. зна правописну норму и примењује је у већини случајева CJ.3.2.1. организује текст у логичне и правилно распоређене пасусе; одређује прикладан наслов тексту и поднаслове деловима текста CJ.3.2.5. зна и доследно примењује правописну норму
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Дијалошка, текстуална, монолошка
Наставна средства	Вежбанке, свеске
Корелација	Језик, језичка култура

Иновације	
Литература за наставнике	1. Милија Николић, <i>Стилске вежбе</i> , Просветни преглед, Београд, 2000. 2. Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ти кажем – читанка за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i> , Едука, Београд, 2011.

Ток часа

Уводни део часа (око 5 минута)	Наставник најављује тему часа и ученици се јављају да прочитају своје радове; наставник их подстиче и предлаже да се чује што више радова, или макар поједињих фрагмената. Прави се распоред читања, а ученици се спремају да у школским свескама бележе запажања током читања, коментаре и сугестије.
Главни део часа (око 35 минута)	Ученици редом читају своје писмене задатке. Радови се концизно, конкретно и аргументовано коментаришу. Сваки ученик вреднује прочитане радове, оценом од 1 до 10, али се оцене читају тек на крају часа. Наставник на табли бележи запажене језичке и правописне грешке и исправља их.
Завршни део часа (до 5 минута)	Ученици саопштавају како су оценили радове, прави се ранг листа. Наставник даје укупну оцену о успелости ученичких радова; даје конкретне сугестије за писање побољшане верзије писменог задатка.
За наредни час	Ученици треба да понесу свеске.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 67

Наставна тема	<i>Рони сузе низ јуначко лице</i>
Наставна област	<i>Језичка култура</i>
Наставна јединица	Исправак писменог задатка
Тип часа	Час провере и оцењивања
Циљ часа	Писање исправљене верзије писменог задатка (увежбавање писања побољшане верзије текста; развијање способности за критички однос према сопственом тексту, за рад на тексту; усвајање језичких и правописних норми; развијање и неговање креативности).
Образовни задаци	Усвајање исказаних примедби, уочавање истакнутих грешака и рад на њиховом отклањању. Индивидуално исправљање уочених и истакнутих грешака из писмених задатака.
Функционални задаци	Постепено и систематично оспособљавање ученика за правилно, течно, јасно и уверљиво писмено изражавање.
Васпитни задаци	Јачање чулног, литерарног и језичког сензibilitета код ученика. Развијање ученичке креативности, маштовитости и оригиналности. Подстицање ученика на самостално књижевно стваралаштво.
Образовни стандарди	CJ.1.2.1. зна и користи оба писма (ћирилицу и латиницу) CJ.1.2.2. саставља разумљиву, граматички исправну реченицу CJ.1.2.3. саставља једноставан експозиторни, наративни и дескриптивни текст и уме да га организује у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста) CJ.1.2.8. примењује правописну норму (из сваке правописне области) у једноставним примерима CJ.2.2.1. саставља експозиторни, наративни и дескриптивни текст, који је јединствен, кохерентан и унутар себе повезан CJ.2.2.5. зна правописну норму и примењује је у већини случајева CJ.3.2.1. организује текст у логичне и правилно распоређене пасусе; одређује прикладан наслов тексту и поднаслове деловима текста CJ.3.2.5. зна и доследно примењује правописну норму
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Метода писменог излагања, рад на тексту
Наставна средства	Вежбанке, <i>Правојис</i> , <i>Речник језичких недоумица</i> , <i>Речник синонима</i>
Корелација	Језик, језичка култура
Иновације	

Литература за наставнике	1. М. Николић, <i>Стилске вежбе</i> , Просветни преглед, Београд, 2000. 2. М. Николић, <i>Методика настававе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ти кажем</i> – читанка за шести разред основне школе, Едука, Београд, 2011. 2. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i> , Едука, Београд, 2011.

Ток часа

Уводни део часа (око 5 минута)	Наставник најављује тему часа и предаје ученицима вежбанке са оцењеним писменим задацима и писаним коментарима. Упућује ученике на то да се потруде како би написали побољшану верзију састава. Они ученици који буду написали знатно бољу верзију састава могу да буду и додатно оцењени – добили би још једну оцену за исправку писменог задатка. Док пишу, могу се користити речницима и <i>Правојисом</i> .
Главни део часа (око 35 минута)	Ученици раде Исправак писменог задатка. Наставник је на овим часовима консултант за све ученичке идејне, језичке, стилске и правописне недоумице.
Завршни део часа (до 5 минута)	Ученици приводе крају писање побољшане верзије текста и предају вежбанке, које ће наставник прегледати у међувремену.
За наредни час	Ученици треба да се припреме за систематизацију градива из језика и књижевности.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 68

Наставна тема	<i>Рони сузе низ јуначко лице</i>
Наставна област	<i>Језик, књижевност</i>
Наставна јединица	Систематизација и утврђивање градива из језика и књижевности
Тип часа	Час провере и оцењивања
Циљ часа	Проверавање степена усвојености градива из језика и књижевности.
Образовни задаци	Обнављање и систематизовање градива из језика и књижевности кроз интеракцију ученика. Развијање способности раздвајања битног од мање битног и подстицање ученика на постављање одговарајућих и сврхисходних питања у вези са наученим градивом.
Функционални задаци	Оспособљавање ученика за критичко процењивање степена савладаности градива и за самопроцењивање.
Васпитни задаци	Неговање језичког и литерарног сензибиитета ученика. Развијање љубави према српском језику и књижевности. Неговање код ученика способност за континуирано, систематско учење, обнављање градива, и вештине за процењивање постигнутих резултата.
Образовни стандарди	CJ.1.3.4. препознаје врсте речи; зна основне граматичке категорије променљивих речи; примењује књижевнојезичку норму у вези с облицима речи CJ.2.3.3. познаје врсте речи; препознаје подврсте речи; уме да одреди облик променљиве речи CJ.3.3.4. познаје подврсте речи; користи терминологију у вези са врстама и подврстама речи и њиховим граматичким категоријама CJ.1.2.8. примењује правописну норму (из сваке правописне области) у једноставним примерима CJ.2.4.5. препознаје и разликује одређене (тражене) стилске фигуре у књижевноуметничком тексту (персонификација, хипербола, градација, метафора, контраст) CJ.2.4.6. одређује мотиве, идеје, композицију, форму, карактеристике лика (психолошке, социолошке, етичке) и њихову међусобну повезаност CJ.2.4.7. разликује облике казивања у књижевноуметничком тексту: приповедање, описивање, монолог/унутрашњи монолог, дијалог
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Дијалошка, текстуална, монолошка
Наставна средства	Припремљени задаци
Корелација	Језик, језичка култура
Иновације	

Литература за наставнике	М. Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ти кажем – читанка за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i> , Едука, Београд, 2011. 3. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, Драгана Џуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2013. 4. Јелена Журић, <i>Бачки језички приручник</i> , Едука, Београд, 2014.

Ток часа

Уводни део часа (до 5 минута)	Наставник најављује тему часа и саопштава ученицима да ће, у првом делу часа, они сами бити испитивачи. Јављају се ученици који ће имати улогу наставника (највише 3), а потом бирају редослед и област коју ће испитивати. У другом делу часа, ти ученици ће извлачati цедуљице са питањима (припремљене наставне листиће) и на њих одговарати усмено.
Главни део часа (око 35 минута)	Овакав час је изузетно динамичан; ученици постављају питања, остали из одељења дижу руке, одговарају. Уколико неко да погрешан или непотпуn одговор, уступа простор другом ученику. Први ученик, на пример, поставља питања из језика; други – из књижевности; трећи – из правописа и језичке културе. Ова врста часа у највећој мери ангажује све ученике. (око 20 минута) Три ученика – испитивача ће извлачiti цедуљице са питањима (по три на сваком, из сваке области). Уколико ученик не зна одговор на постављено питање, препушта га другом ученику из групе. (око 15 минута)
Завршни део часа (до 5 минута)	Наставник излаже своја запажања о степену усвојености и разумевања градива. Предлаже оцене, образлаже их и уписује у дневник.
За наредни час	Ученици треба да се припреме за обраду епских песама о Марку Краљевићу на часу. Осим овог тематског круга, који су проучавали у међувремену, треба да се подсете и песама из преткосовског тематског круга – <i>Женидба Вукашинова</i> и <i>Урош и Mrњавчевићи</i> .
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 69

Наставна тема	<i>Рони сузе низ јуначко лице</i>
Наставна област	<i>Књижевност</i>
Наставна јединица	Епске народне песме о Марку Краљевићу; Вук Стефановић Каракић, Живот и обичаји народа српскога
Тип часа	Обрада
Циљ часа	Проширивање знања о српској народној епци и о лицу Марка Краљевића; упоређивање историјских и епских елемената везаних за овај лик; усвајање појма предање; синтеза претходних сазнања о лицу Марка Краљевића.
Образовни задаци	Тумачење лица Марка Краљевића; компаративно излагање о историјском и епском лицу овог јунака. Тумачење народног предања. Оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко процењивање књижевног дела.
Функционални задаци	Читање, доживљавање и разумевање народних епских песама о Марку Краљевићу. Читање и разумевање предања. Уочавање карактерних особина ликова (лика Марка Краљевића и споредних ликова). Процењивање поступака јунака са моралног становишта у друштвено-историјском контексту о ком песме говоре. Сарадња унутар групе при тумачењу песме. Излагање пред одељењем; развијање способности за изношење ставова, аргументовање и за концизно изражавање.
Васпитни задаци	Развијање љубави према народној поезији. Јачање чулног, литерарног и језичког сензибилитета ученика. Развијање осећаја за аутентичне естетске вредности у књижевном делу.
Образовни стандарди	CJ.1.4.2. разликује типове књижевног стваралаштва (усмена и ауторска књижевност) CJ.1.4.7. уочава битне елементе књижевноуметничког текста: мотив, тему, фабулу, време и место радње, лик... CJ.2.4.5. препознаје и разликује одређене (тражене) стилске фигуре у књижевноуметничком тексту (персонификација, хипербола, градација, метафора, контраст) CJ.2.4.6. одређује мотиве, идеје, композицију, форму, карактеристике лица (психолошке, социолошке, етичке) и њихову међусобну повезаност CJ.3.4.7. изражава свој став о конкретном делу и аргументовано га образлаже CJ.3.4.8. повезује књижевноуметничке текстове с другим текстовима који се обрађују у настави*
Облици рада	Фронтални, индивидуални, рад у паровима
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Читанке (стр. 91–93), свеске, књиге

Корелација	Историја, књижевност
Иновације	
Литература за наставнике	1. Јован Деретић, <i>Задонешка Марка Краљевића</i> , СКЗ, Београд, 1995. 2. Војислав Ђурић, <i>Антиологија народних јуначаких песама</i> , СКЗ, 1998. 3. www.istorijskabiblioteka.com/art2:legendarna-bio .
Литература за ученике	1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ти кажем – читанка за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Др Оливера Радуловић, <i>Књижевни појмовник</i> , Едука, Београд, 2013. 3. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, Драгана Цуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2013. 4. У договору с наставником: sr.wikipedia.org/sr/Марко_Краљевић ; sr.wikipedia.org/.../Циклус песама о Марку Кр.

Ток часа

Уводни део часа (око 7 минута)	Наставник најављује тему часа и упућује ученике на подтеме: историјски и епски лик Марка Краљевића; значење клетве и благослова из песме <i>Урош и Mrњавчевићи</i> у том контексту; портрет – спољне карактеристике и карактерне црте Марка Краљевића... Потом, наставник изражајно чита Вуков запис из књиге <i>Живој и обичаји народа српскога</i> о Марку Краљевићу (предање из дела <i>Јунаци и коњи њихови</i>).
Главни део часа (око 30 минута)	Ученици излажу како су доживели и разумели предање о Марку Краљевићу; издвајају појединости које им до сада нису биле познате. Ученици се подсећају на то које су карактеристике мита и легенде, а наставник их подстиче да закључе које су особине предања. У паровима, ученици се кратко припремају (око 15 минута), а потом излажу по темама: а) историјске чињенице о краљу Марку; б) епска биографија Марка Краљевића; в) порекло етичности и јунаштва Марка Краљевића по мајчиној линији (у песми <i>Женидба Вукашинова</i>); г) значење клетве и благослова у песми <i>Урош и Mrњавчевићи</i> у контексту историјске и епске судбине овог јунака; д) портрет Марка Краљевића...
Завршни део часа (око 8 минута)	Резиме. Ученици потом издвајају епске песме о Марку Краљевићу које су на њих оставиле најснажнији утисак и једном реченицом образлажу свој избор.
За наредни час	Ученици треба да понесу Читанке и збирку са епским песмама о Марку Краљевићу.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 70

Наставна тема	<i>Рони сузе низ јуначко лице</i>
Наставна област	<i>Књижевносӣ</i>
Наставна јединица	<i>Марко Краљевић укида свадбарину</i>
Тип часа	Обрада
Циљ часа	Анализа епске песме и тумачење доминантних црта лика Марка Краљевића.
Образовни задаци	Читање, доживљавање и разумевање народне епске песме. Уобличавање и изражавање утисака, аргументовано излагање. Уочавање кључних уметничких вредности у песми. Тумачење лика Марка Краљевића, проширивање знања о овом епском јунаку - примењивање усвојених књижевнотеоријских поjmова. Сагледавање карактерних црта књижевног јунака у контексту друштвено-историјских околности.
Функционални задаци	Уочавање основних књижевнотеоријских одредница прочитане песме. Оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко процењивање књижевног дела. Активно учествовање у тумачењу песме уз помоћ истраживачких задатака. Развијање способности за аргументовано тумачење и изношење властитих ставова;
Васпитни задаци	Развијање љубави према народној поезији. Развијање и неговање интересовања према усменом књижевном наслеђу. Јачање чулног, литерарног и језичког сензибилитета ученика. Развијање осећаја за аутентичне естетске вредности у књижевном делу.
Образовни стандарди	CJ.1.4.2. разликује типове књижевног стваралаштва (усмена и ауторска књижевност) CJ.1.4.7. уочава битне елементе књижевноуметничког текста: мотив, тему, фабулу, време и место радње, лик... CJ.1.4.8. има изграђену потребу за читањем књижевноуметничких текстова и поштује национално, књижевно и уметничко наслеђе* CJ.2.4.6. одређује мотиве, идеје, композицију, форму, карактеристике лика (психолошке, социолошке, етичке) и њихову међусобну повезаност CJ.2.4.7. разликује облике казивања у књижевноуметничком тексту: приповедање, описивање, монолог/унутрашњи монолог, дијалог CJ.2.4.8. уочава разлику између препричавања и анализе дела CJ.3.4.7. изражава свој став о конкретном делу и аргументовано га образлаже
Облици рада	Фронтални, индивидуални, рад у паровима
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Читанке (стр. 94–98), свеске, књиге
Корелација	Историја, књижевност, ликовна култура

Иновације	
Литература за наставнике	1. Милица Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008. 2. Јован Деретић, <i>Задонетка Марка Краљевића</i> , СКЗ, Београд, 1995. 3. Војислав Ђурић, <i>Антологија народних јуначаких песама</i> , СКЗ, 1998. 4. www.istorijskabiblioteka.com/art2:legendarna-bio .
Литература за ученике	1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ши кажем – читанка за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Др Оливера Радуловић, <i>Књижевни појмовник</i> , Едука, Београд, 2013. 3. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, Драгана Џуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2013. 4. У договору с наставником: sr.wikipedia.org/sr/Mарко_Краљевић ; sr.wikipedia.org/.../Циклус_песама_о_Марку_Кр .

Ток часа

Уводни део часа (до 10 минута)	Наставник најављује тему и, дијалошки, у сарадњи са ученичким познавањем друштвено-историјских прилика (корелација са наставом историје) о којима песма говори, објашњава значење појма <i>свадбарица</i> . Потом изражajно чита песму. Ученици (нарочито они који су вешти у цртању) могу да за то време скицирају лик Марка Краљевића.
Главни део часа (око 30 минута)	Користећи се питањима из налога <i>Разговор о делу</i> (стр. 97), наставник проверава како су ученици разумели и доживели песму. Уколико су неки ученици илустровали песму, њихови се цртежи могу изложити на табли. Следи анализа песме, по питањима из налога <i>Истражи и проучи</i> (стр. 98). Ученици се враћају тексту песме и размишљају о постављеним питањима (око 10 минута), а потом на њих и усмено одговарају. Ученици издвајају духовни и морални лик Марка Краљевића („срдит Марко језди низ Косово,/рони сузе низ јуначко лице“), као и улогу хиперболе и хумора у песми. Објашњавају завршне стихове песме: народно славље и поруку.
Завршни део часа (до 5 минута)	Резиме – доминантне црте лика Марка Краљевића и уметничка вредност епских песама о њему. („Надмоћност Маркова над Турцима, и над другим непријатељима, – а то је надмоћност ка којој је тежио сам народ у вековима ропства – (...) то је надмоћност правде, поштења, морала, за које се бори Марко. Најчешће, Марково јунаштво извире из дубоке љубави према човеку који је у невољи. Најчешће, за херојски подухват Марко је надахнут тугом због утамниченог друга, унесрећене девојке, ојађене сиротиње, незаслужене патње, и надахнут је гневом због насиља и свакојагог нечовештва.“) Војислав Ђурић Домаћи задатак: Ученици ће по групама, користећи се Читанком, урадити анализу епских песама <i>Марко Краљевић и вила</i> , <i>Марко Краљевић и Муса Кесеџија</i> , као и других песама о Марку Краљевићу, по сопственом избору. (за 72. час)
За наредни час	Ученици треба да понесу Граматику.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 71

Наставна тема	<i>Рони сузе низ јуначко лице</i>
Наставна област	<i>Језик</i>
Наставна јединица	Глаголски облици (обнављање); аорист
Тип часа	Обрада и вежбање
Циљ часа	Упознавање са основним одликама аориста; уочавање начина грађења овог простог личног глаголског облика (обнављање знања о глаголским облицима који су обраћивани у претходном разреду и проширивање знања о глаголима и глаголским облицима; обрада глаголског времена аориста и вежбе).
Образовни задачи	Уочавање, повезивање, запажање и закључивање о аористу. Усвајање појма аориста. Примењивање знања на одговарајућим задацима. Препознавање аориста у реченици. Уочавање глагола од којих се најчешће гради аорист. Грађење аориста од задатих глагола. Уочавање стилских особености аориста.
Функционални задачи	Поступно и систематично упознавање граматике. Овладавање нормативном граматиком и стилским могућностима српског језика. Стицање основних знања о грађењу и значењима глаголских облика. Повезивање наставе књижевности и наставе граматике; развијање способности језичког мишљења и креативности у употреби језика.
Васпитни задачи	Развијање љубави према матерњем језику и потребе да се он негује и развија. Подстицање радозналости код ученика према језичким законитостима.
Образовни стандарди	CJ.1.3.4. препознаје врсте речи; зна основне граматичке категорије променљивих речи; примењује књижевнојезичку норму у вези с облицима речи CJ.1.3.10. правилно употребљава глаголске облике (осим имперфекта) CJ.2.3.3. познаје врсте речи; препознаје подврсте речи; уме да одреди облик променљиве речи CJ.2.3.8. препознаје главна значења и функције глаголских облика
Облици рада	Фронтални, групни
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Граматике (стр. 100–103), Радне свеске (стр. 67–68), свеске
Корелација	Језик, језичка култура, књижевност
Иновације	

Литература за наставнике	1. Милан Шипка, <i>Занимљива граматика</i> , Прометеј, Нови Сад, 2007. 2. Живојин С. Стanoјчић, <i>Граматика српског књижевног језика</i> , Креативни центар, Београд, 2010. 3. Милица Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура</i> са вежбањима, Едука, Београд, 2011. 2. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, Драгана Цуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2013. 3. Јелена Журић, <i>Бачки језички приручник</i> , Едука, Београд, 2014.

Ток часа

Уводни део часа (до 10 минута)	Наставник најављује нову тему из језика и тему часа. Укратко, на примеру реченица које пише на табли, са ученицима обновља глаголске облике – инфинитив, презент, перфекат, радни глаголски придев и футур први. На пример: Прошле године <u>смо научили</u> пет глаголских облика: <u>читати</u> (ученици допуњавају празна места у загради: <i>инфинитив</i>), <u>читам</u> (), <u>читао сам</u> (), <u>читао</u> () и <u>читаћу/ћу читати</u> (). Данас <u>ћемо учити</u> о аористу. Следи пример кратког дијалога из уџбеника (стр. 100) и закључак ученика о томе о каквом је глаголском времену реч.
Главни део часа (око 30 минута)	Потом ученици упоређују примере дате у уџбенику, закључују и изводе, уз помоћ наставника, дефиницију. Следи указивање на стилску вредност употребе аориста – у свакодневним ситуацијама и у књижевном делу (у одломку из поеме <i>Бачки расстанак</i> Бранка Радичевића, на стр. 101). Ученици уочавају и подвлаче облике аориста у тексту и закључују о његовом значењу и стилској вредности. Наставник подсећа ученике на правило о добијању граматичке основе глагола, које је обрађивано у петом разреду. На табли записује начин градње и облике аориста за глаголе <i>прочишћати</i> и <i>сесићи</i> , као и облике аориста помоћних глагола <i>бити</i> и <i>хтиjetи</i> (стр. 102-103). Ученици исто то пишу у својим свескама, а онда им наставник предлаже да на исти начин покушају да промене неки глагол по властитом избору.
Завршни део часа (5 минута)	Ученици раде прву вежбу (уочавање аориста), а за домаћи задатак преостале две и задатке из Радне свеске (стр. 67–68).
За наредни час	Ученици треба да понесу Читанке, дневнике читања и свеске/паное.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 72

Наставна тема	<i>Рони сузе низ јуначко лице</i>
Наставна област	<i>Књижевност</i>
Наставна јединица	<i>Ейске народне јесме (одломак) – Војислав Ђурић; анализа домаћег задатка</i>
Тип часа	Утврђивање
Циљ часа	Систематизовање знања о одликама епског песништва и одликама тематског круга песама о Марку Краљевићу.
Образовни задаци	Анализа текста Војислава Ђурића (<i>Ейске народне јесме</i>); разликовање елемената лирског, епског и драмског у епској песми; функција контраста и епског понављања. Анализа епских песама.
Функционални задаци	Оспособљавање ученика за читање, доживљавање, разумевање и тумачење дела народне књижевности. Увежбавање и усавршавање гласног читања и читања у себи. Разликовање препричавања од аналитичког приступа; развијање способности за аргументовано усмено и писмено излагање.
Васпитни задаци	Упознавање, развијање, чување и поштовање властитог националног и културног идентитета на делима српске народне књижевности. Оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко процењивање текста. Развијање патриотизма и васпитавање ученика у духу мира, културних односа и сарадње међу људима. Развијање љубави према народној књижевности и интересовања за њене уметничке вредности.
Образовни стандарди	CJ.2.4.5. препознаје и разликује одређене (тражене) стилске фигуре у књижевноуметничком тексту (персонификација, хипербола, градација, метафора, контраст) CJ.2.4.6. одређује мотиве, идеје, композицију, форму, карактеристике лика (психолошке, социолошке, етичке) и њихову међусобну повезаност CJ.2.4.7. разликује облике казивања у књижевноуметничком тексту: приповедање, описивање, монолог/унутрашњи монолог, дијалог CJ.2.4.8. уочава разлику између препричавања и анализе дела CJ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело CJ.3.4.7. изражава свој став о конкретном делу и аргументовано га образлаже
Облици рада	Фронтални, индивидуални, групни
Наставне методе	Метода графичких радова ученика, дијалошка
Наставна средства	Читанке (стр. 99–107, 116), свеске
Корелација	Књижевност, језик, језичка култура, ликовна култура, историја
Иновације	

Литература за наставнике	1. Војислав Ђурић, <i>Антиологија народних јуначаких песама</i> , СКЗ, Београд, 1998. 2. Милија Николић, <i>Методика наставе српској језику</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ши кажем – читанка за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Др Оливера Радуловић, <i>Књижевни јојловник</i> , Едука, Београд, 2013.

Ток часа

Уводни део часа (око 10 минута)	Наставник најављује тему часа и упућује ученике на текст Војислава Ђурића о одликама епских народних песама. Ученици подвлаче у тексту оно што је најважније, издвајају та места и образлажу их: Вукова подела народних епских песама; разлика између лирике и епике и присуство лирских и драмских елемената у епским песмама; контраст као једно од најчешћих стилских средстава; значај епског понављања .
Главни део часа (око 30 минута)	По претходној подели на групе, ученици излажу (усмено/писмено) о унапред задатим темама: <i>Анализа једне епске песме о Марку Краљевићу</i> (по избору) <i>Историјска и епска судбина Марка Краљевића,</i> <i>Јунацијство Марка Краљевића,</i> <i>Пријатељи и непријатељи Марка Краљевића,</i> <i>Марко Краљевић и хумор,</i> <i>Улога хиперболе у песмама о Марку Краљевићу,</i> <i>Марко Краљевић и јунаци из ћркве митологије.</i> Уколико је било више цртежа и илустрација везаних за лик Марка Краљевића, може се направити мала изложба у учионици; такође, могу се нацртати и стрипови (по одређеној епској песми, или по ученичком сценарију) и изложити (учионици, школском ходнику, холу).
Завршни део часа (око 5 минута)	Резиме.
За наредни час	Ученици треба да понесу Читанке.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 73

Наставна тема	<i>Рони сузе низ јуначко лице</i>
Наставна област	<i>Књижевност</i>
Наставна јединица	<i>Улица Филића Вишњића, Светлана Велмар Јанковић</i>
Тип часа	Обрада
Циљ часа	Упознавање са приповедачким умећем Светлане Велмар Јанковић; анализа приповетке.
Образовни задаци	Оспособљавање ученика за читање, доживљавање, разумевање и свестрано тумачење књижевног дела Увежбавање и усавршавање гласног читања и читања у себи, аналитичког читања. Сагледавање вредности и значаја надахнутог епског певања у тешким историјским околностима; уочавање књижевног поступка оживљавања лика епског певача Филипа Вишњића и приближавање савременом читаоцу.
Функционални задаци	Читање, доживљавање и разумевање прочитаног одломка. Повезивање знања из историје са књижевним текстом. Активно учествовање у тумачењу приповетке. Уобличавање и аргументовано изражавање утисака, запажања и закључака поводом прочитаног текста.
Васпитни задаци	Развијање љубави према књижевности Јачање чулног, литературног и језичког сензибилитета ученика Упознавање, развијање, чување и поштовање властитог културног и националног идентитета на делима српске књижевности. Неговање и развијање интересовања за нашу народну епiku и епске певаче.
Образовни стандарди	CJ.1.4.8. има изграђену потребу за читањем књижевноуметничких текстова и поштује национално, књижевно и уметничко наслеђе* CJ.2.4.1. повезује дело из обавезне лектире са временом у којем је настало и са временом које се узима за оквир приповедања
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Читанке (стр. 108–110), свеске, књиге
Корелација	Књижевност, историја, ликовна култура
Иновације	
Литература за наставнике	1. Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008. 2. Светлана Велмар Јанковић, <i>Дорђол</i> 3. sr.wikipedia.org/sr/Светлана_Велмар-Јанковић

Литература за ученике	1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ти кажем – читанка за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Др Оливера Радуловић, <i>Књижевни појмовник</i> , Едука, Београд, 2013.
------------------------------	--

Ток часа

Уводни део часа (до 10 минута)	Наставник најављује тему часа и локализује одломак. Приказује ученицима лик Филипа Вишњића у ликовној и вајарској уметности и даје неопходне информације о овом епском певачу. Уколико има услова, показује где се улица са његовим именом налази на Дорђолу, у Београду. (Може указати и на улицу Филипа Вишњића у месту у коме се налази школа – уколико је име.) Потом предлаже ученицима да замисле устаничко доба у Србији, битку код Лознице и слепог народног певача међу устаницима, и изражайно чита одломак. (Наставник, такође, може да представи ученицима тонски запис неког гусларског извођења, и/или да уприличи сусрет ученика са гусларом.)
Главни део часа (око 25 минута)	Следи провера како су ученици доживели и разумели текст, а онда и анализа помоћу питања из налога <i>Истражи и проучи</i> (стр.109). Ученици треба да уоче шта је савремену списатељицу привукло у лицу слепог епског певача, о којим његовим особинама она говори, због чега је важно његово певање; како разумеју реченицу <i>Што је битка била неизвеснија, то је његов љас бивао сијурнији</i> . Такође, треба да се подсете <i>Песме о ћесми</i> Јована Јовановића Змаја, те да упореде однос и став списатељице и песника према улози поезије у људском животу.
Завршни део часа (око 10 минута)	Наставник упућује ученике да прочитају текст Војислава Ђурића о улози епских певача, о епским певачима ствараоцима, о њиховом (индивидуалном и колективном) бићу као одразу духовне средине свога народа.
За наредни час	Ученици треба да понесу Читанке.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 74

Наставна тема	<i>Рони сузе низ јуначко лице</i>
Наставна област	<i>Књижевност</i>
Наставна јединица	<i>Свети Сава, Војислав Илић</i>
Тип часа	Обрада
Циљ часа	Подсећање на биобиблиографске податке о Војиславу Илићу. Понављање знања о значају Светог Саве за српску културу. Књижевнотеоријско анализирање песме.
Образовни задаци	Постепено и систематично оспособљавање ученика за читање, доживљавање, разумевање и свестрано тумачење књижевног дела. Усвајање и примена књижевнотеоријских појмова. Увежбавање и усавршавање гласног читања, читања у себи, аналитичког читања.
Функционални задаци	Читање, доживљавање и разумевање песме. Изражавање утисака и запажања о песми. Усвајање и примењивање књижевнотеоријских појмова. Активно учествовање у тумачењу песме. Повезивање садржаја датог уметничког дела са знањима усвојеним на часовима историје и верске наставе.
Васпитни задаци	Развијање љубави према поезији. Јачање чулног, језичког и литерарног сензибилитета ученика. Развијање естетског сензибилитета. Упознавање, развијање, чување и поштовање властитог националног и културног идентитета. Васпитавање ученика за живот и рад у духу хуманизма, истинолубивости, солидарности и других моралних вредности.
Образовни стандарди	CJ.1.4.3. разликује основне књижевне родове: лирику, епiku и драму CJ.1.4.4. препознаје врсте стиха (римовани и неримовани; осмерац и десетерац) CJ.1.4.6. препознаје постојање стилских фигура у књижевноуметничком тексту (епитет, поређење, ономатопеја) CJ.1.4.8. има изграђену потребу за читањем књижевноуметничких текстова и поштује национално, књижевно и уметничко наслеђе* CJ.3.4.3. разликује аутора дела од лирског субјекта и приповедача у делу CJ.3.4.4. проналази и именује стилске фигуре; одређује функцију стилских фигура у тексту CJ.3.4.5. одређује и именује врсту стиха и строфе
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Читанке (стр. 148–151), свеске, књиге
Корелација	Историја, књижевност, верска настава

Иновације	
Литература за наставнике	<p>1. Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i>, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.</p> <p>2. rznica.srpska.net/knjizevnost/index.php?topic...0</p>
Литература за ученике	<p>1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ти кажем – читанка за шести разред основне школе</i>, Едука, Београд, 2011.</p> <p>2. Др Оливера Радуловић, <i>Књижевни појмовник</i>, Едука, Београд, 2013.</p> <p>3. У договору с наставником: sr.wikipedia.org/sr/Војислав_Илић и silvy1102.wordpress.com/.../свешти-сава-војислав-</p>

Ток часа

Уводни део часа (око 15 минута)	Наставник најављује тему часа и, уз учешће ученика, укратко обнавља њихово познавање живота Светог Саве и његовог значаја за српску историју и културу. Нарочито се задржава на биографској чињеници да је млади принц Раствко Немањић побегао из родитељског дома како би се замонашио на Светој гори. Позива ученике да замисле и опишу његов долазак у манастир, његов изглед, понашање и осећања. Након тога, наставник изражajно прочита песму.
Главни део часа (око 25 минута)	Ученици излажу свој доживљај и разумевање песме по питањима из налога Разговор о делу (стр. 150). Потом поново читaju песму у себи и одговарају на питања по упутствима из налога <i>Истражи и проучи</i> . Ученици треба да уоче и образложе улогу реторичких питања на почетку песме, нарративност и дескрипцију (атмосферу, елементе светlostи и tame), монолошко обраћање младог принца и одговор калуђера; композицију песме и улогу епилога; сликовитост стилских средстава, врсту стиха и риме.
Завршни део часа (до 5 минута)	<p>Резиме: одлике Илићеве поезије (из налога <i>Књижевни појмовник</i> и <i>Реч пријатеља</i>, између остalog).</p> <p>Домаћи задатак: – написати кратку причу по песми Војислава Илића</p> <p>– научити песму напамет.</p>
За наредни час	Ученици треба да понесу Граматике.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 75

Наставна тема	<i>Рони сузе низ јуначко лице</i>
Наставна област	Језик
Наставна јединица	Имперфекат и плусквамперфекат
Тип часа	Обрада
Циљ часа	Проширивање знања о глаголским облицима; обрада два глаголска времена.
Образовни задаци	Уочавање, повезивање, запажање и закључивање о имперфекту и плусквамперфекту. Усвајање појма имперфекта и плусквамперфекта. Примењивање знања на одговарајућим задацима. Препознавање имперфекта и плусквамперфекта у реченици. Уочавање глагола од којих се гради имперфекат. Грађење имперфекта и плусквамперфекта од задатих глагола. Уочавање стилских особености имперфекта.
Функционални задаци	Поступно и систематично упознавање граматике. Овладавање нормативном граматиком и стилским могућностима српског језика. Стицање основних знања о грађењу и значењима глаголских облика. Повезивање наставе књижевности и наставе граматике; развијање способности језичког мишљења и креативности у употреби језика.
Васпитни задаци	Развијање љубави према матерњем језику и потребе да се он негује и развија. Подстицање радозналости код ученика према језичким законитостима.
Образовни стандарди	CJ.1.3.4. препознаје врсте речи; зна основне граматичке категорије променљивих речи; примењује књижевнојезичку норму у вези с облицима речи CJ.1.3.10. правилно употребљава глаголске облике (осим имперфекта) CJ.2.3.3. познаје врсте речи; препознаје подврсте речи; уме да одреди облик променљиве речи CJ.2.3.8. препознаје главна значења и функције глаголских облика
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Граматике (стр. 104–108), Радне свеске (стр. 69–71), свеске
Корелација	Језик, језичка култура
Иновације	

Литература за наставнике	1. Милан Шипка, <i>Занимљива граматика</i> , Прометеј, Нови Сад, 2007. 2. Живојин С. Стanoчић, <i>Граматика српског књижевног језика</i> , Креативни центар, Београд, 2010. 3. Милица Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура</i> са вежбањима, Едука, Београд, 2011. 2. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, Драгана Цуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2013. 3. Јелена Журић, <i>Бачки језички приручник</i> , Едука, Београд, 2014.

Ток часа

Уводни део часа (око 5 минута)	Наставник најављује тему часа и упознаје ученике са начинима на које се у српском језику могу исказати прошле радње, стања и збивања. На скали времена показује где се, у односу на презент, налазе аорист, перфекат, имперфекат и плусквамперфекат.
Главни део часа (око 35 минута)	<p>Уз помоћ примера из наших народних бајки наставник упознаје ученике са облицима и значењем имперфекта. Ученици уочавају значење овог глаголског времена, упоређују, закључују и учествују у његовом дефинисању. Након тога, ученици уочавају имперфекат и његову стилску функцију у одломку из романа <i>Сеобе</i> Милоша Црњанског и <i>Описа цркве Светог Спаса</i> Горана Петровића. Потом наставник објашњава (и записује на табли/ приказује помоћу ПП презентације) како се гради имперфекат глагола <i>чиштати</i>, <i>живети</i> и <i>ћећи</i>, као и помоћних глагола <i>бити</i> и <i>хтети</i>. Ученици после тога раде прву вежбу (стр. 106), а остале 3 остају за домаћи задатак.</p> <p>У изабраним примерима из књижевних дела (Кочић, Црњански, Андрић) ученици уочавају глаголско време плусквамперфекат и његово значење. Потом, кроз вођени дијалог, наставник их подстиче да упоређују, закључују и дефинишу. Наставник објашњава како се гради плусквамперфекат (пише на табли/пројектује). Ученици раде прву вежбу, а друга остаје за домаћи задатак.</p>
Завршни део часа (5 минута)	Ученици имају задатак да напишу по једну реченицу у којој ће употребити имперфекат и плусквамперфекат, и прочитати их на часу. Урадиће и вежбе из Радне свеске (стр. 69–71).
За наредни час	Ученици треба да понесу Граматику.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 76

Наставна тема	<i>Рони сузе низ јуначко лице</i>
Наставна област	<i>Језичка култура</i>
Наставна јединица	Разумевање текста и уочавање значајних појединости
Тип часа	Обрада
Циљ часа	Савладавање способности уочавање важних појединости и правилног разумевања текста.
Образовни задаци	Читање у себи, читање с разумевањем. Уочавање значајних појединости, издавање важног од мање важног, уочавање главних и споредних чињеница.
Функционални задаци	Оспособљавање ученика за читање и разумевање прочитаног.
Васпитни задаци	Развијање радозналости код ученика према читању и разумевању различитих текстова. Развијање свести ученика о потреби стицања и развијања вештине читања и разумевања прочитаног.
Образовни стандарди	CJ.1.1.5. проналази и издава основне информације из текста према датим критеријумима CJ.1.1.6. разликује у тексту битно од небитног, главно од споредног
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Граматике (стр. 171–172), Радне свеске (107–109), свеске
Корелација	Језик, језичка култура
Иновације	
Литература за наставнике	Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, Драгана Џуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2013.

Ток часа

Уводни део часа (око 10 минута)	Наставник чита текст „Златни додир” из Граматике. Затим поставља питања ученицима и на тај начин проверава да ли су разумели основне делове овог текста и да ли су у стању да се у тексту сналазе, тј. да проналазе важне податке.
Главни део часа (око 25 минута)	Наставник пита ученике шта би, по њиховом мишљењу, било најважније за правилно разумевање текста. Поставља им питања о томе шта раде када нађу на непознату реч у тексту или када не могу сасвим да повежу догађаје који су описани. Затим им даје неколико савета (добро би било записати их на табли, а ученици у свескама, као неку врсту подсетника): <ol style="list-style-type: none">значења непознатих речи покушај да нађеш у речнику, или да их разумеш из контекста;размисли о основној теми текста;издвој најзначајније податке;покушај да повежеш догађаје.
Завршни део часа (до 10 минута)	Наставник задаје ученицима вежбу из Граматике помоћу које ће увежбати разумевање текста и проналажење основних података. <i>Задатак:</i> Наставник предлаже ученицима да код куће пронађу неки новински чланак и да у њему обележе најбитније појединости, што ће представити на почетку наредног часа. Такође, треба да ураде задатке из Радне свеске (стр. 107–109).
За наредни час	Ученици треба да понесу Граматике.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 77

Наставна тема	<i>Рони сузе низ јуначко лице</i>
Наставна област	<i>Језик</i>
Наставна јединица	Глаголски начини: императив, потенцијал и футур други
Тип часа	Обрада
Циљ часа	Упознавање са основним одликама императива, потенцијала и футура другог, са грађењем и употребом глаголских начина.
Образовни задаци	Уочавање, повезивање, запажање и закључивање о глаголским начинима. Усвајање појма глаголских начина. Примењивање знања на одговарајућим задацима Препознавање глаголских начина у одговарајућим примерима. Грађење глаголских начина од задатих глагола. Уочавање особина, значења и начина употребе глаголских начина.
Функционални задаци	Поступно и систематично упознавање граматике. Овладавање нормативном граматиком и стилским могућностима српског језика. Стицање основних знања о грађењу и значењима глаголских начина. Повезивање наставе књижевности и наставе граматике.
Васпитни задаци	Развијање љубави према матерњем језику и потребе да се он негује и развија. Подстицање радозналости код ученика према језичким законитостима.
Образовни стандарди	CJ.1.3.4. препознаје врсте речи; зна основне граматичке категорије променљивих речи; примењује књижевнојезичку норму у вези с облицима речи CJ.1.3.10. правилно употребљава глаголске облике (осим имперфекта) CJ.2.3.8. препознаје главна значења и функције глаголских облика
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Граматике (стр. 108–114), Радне свеске (стр. 71–74), свеске
Корелација	Језик, језичка култура
Иновације	

Литература за наставнике	1. Милан Шипка, <i>Занимљива граматика</i> , Прометеј, Нови Сад, 2007. 2. Живојин С. Стanoјчић, <i>Граматика српског књижевног језика</i> , Креативни центар, Београд, 2010. 3. Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, Драгана Џуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2013. 3. Јелена Журић, <i>Ђачки језички приручник</i> , Едука, Београд, 2014.

Ток часа

Уводни део часа (око 7 минута)	Наставник најављује тему часа и објашњава значење појма <i>глаголски начин</i> (модус) и функцију глаголских начина у језику. Најбоље је да то уради користећи се примером из свакодневне комуникације, попут: <i>Ја бих волела да ми кажеш: станан! сваки штав кад приметиш да пређерујем. Ако што будеш радио, ја ћу ти бити захвална. Или: Волио бих да те не волим. / Станан или крени. / Ако суђира будеш плакала...</i>
Главни део часа (око 30 минута)	Следе примери, ученичка запажања, закључивања и формулисање дефиниције, као и представљање начина градње за сва три глаголска начина (наставник пише промену на табли или пројектује). Ученици раде прву вежбу после сваког глаголског облика на часу, а преостале код куће.
Завршни део часа (до 8 минута)	Ученици пишу реченице у којима ће употребити глаголске начине и читају их наглас на часу. За домаћи задатак треба да ураде задатке из Радне свеске (стр. 71–73).
За наредни час	Ученици треба да понесу Граматику и Радне свеске.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 78

Наставна тема	<i>Рони сузе низ јуначко лице</i>
Наставна област	Језик
Наставна јединица	Лични глаголски облици
Тип часа	Обнављање градива, вежбање
Циљ часа	Обнављање и увежбавање личних глаголских облика; усвајање норме књижевног језика; неговање језичког мишљења и језичког израза.
Образовни задаци	Уочавање, повезивање, запажање и закључивање о личним глаголским облицима. Примењивање знања о личним глаголским облицима на одговарајућим задацима. Препознавање личних глаголских облика у одговарајућим примерима. Грађење личних глаголских облика од задатих глагола. Уочавање особина, значења и начина употребе личних глаголских облика.
Функционални задаци	Поступно и систематично упознавање граматике. Овладавање нормативном граматиком и стилским могућностима српског језика. Стицање основних знања о грађењу и значењима глаголских начина. Повезивање наставе књижевности и наставе граматике.
Васпитни задаци	Развијање љубави према матерњем језику и потребе да се он негује и развија. Подстицање радозналости код ученика према језичким законитостима.
Образовни стандарди	СJ.1.3.4. препознаје врсте речи; зна основне граматичке категорије променљивих речи; примењује књижевнојезичку норму у вези с облицима речи СJ.1.3.10. правилно употребљава глаголске облике (осим имперфекта) СJ.2.3.8. препознаје главна значења и функције глаголских облика
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Граматике (стр. 122), текст као предложак за вежбање и вежбе
Корелација	Језик, језичка култура
Иновације	
Литература за наставнике	1. Милан Шипка, <i>Занимљива граматика</i> , Прометеј, Нови Сад, 2007. 2. Живојин С. Стanoјчић, <i>Граматика српског књижевног језика</i> , Креативни центар, Београд, 2010. 3. Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, mr Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура</i> са вежбањима, Едука, Београд, 2011. 2. Јелена Журић, mr Јелена Ангеловски, Драгана Џуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2013. 3. Јелена Журић, <i>Ђачки језички приручник</i> , Едука, Београд, 2014.

Ток часа

Уводни део часа (10 минута)	Наставник најављује тему часа и путем дијалога и записивања на табли (или пројектовања) са ученицима обнавља личне глаголске облике.				
Главни део часа (око 25 минута)	<p>Ученици добијају умножени материјал: текст као предложак за вежбање и вежбе. Време за рад – 15 минута и провера и објашњења – 10 минута.</p> <p>ЗАДАТАК гласи: У следећем одломку из Нушићеве „Аутобиографије” подвучи личне глаголске облике и одреди им лице, број и род:</p> <p>Други и трећи доказ о окружини Земљиној такође су нам били врло јасни. Кад путујеш лађом морем, ти на догледу копна прво сагледаш врхове планина и обратно: кад стојиш на обали па запазиш лађу на мору, ти ћеш прво сагледати њену катарку, а тек ће се доцније јавити и њен труп.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Јесте ли видели, децо, море? – отпочео би професор објашњење тих доказа. – Нисмо! – одговарамо ми једногласно. – Е, врло добро! Замислите, дакле, море и замислите на великој даљини лађу која се још не види. Јесте ли замислили море? – Јесмо! – одговарамо, а бог ће свети знати како смо га замислили. – А јесте ли замислили лађу која се не види? – Јесмо! – одговарамо ми, иако нам никако није ишло у главу да замислим лађу која се не види. – Е сад, реци ми ти, Милане, шта ћеш прво сагледати од те лађе? – Дим, господине! – одговара Милан поуздано. – Дим, добро... рецимо, видећеш дим, – наставља професор помало збуњен. – Видећеш, рецимо, дим кад се лађа дими, али шта ћеш да видиш ако се лађа не дими? 'Ајде реци ти мени, кад се тако из даљине лађа приближава а не дими се, чиме ће се прво јавити? – Звијдањем! – одговара Милан још увек поуздано. 				
Завршни део часа (до 10 минута)	<p>Резиме:</p> <p>ПОДЕЛА ГЛАГОЛСКИХ ОБЛИКА</p> <p>Сви глаголски облици у српском језику деле се на личне (који се мењају по лицима) и неличине (који се не мењају по лицима). Лични глаголски облици деле се на глаголска времена (имају временска значења) и глаголске начине (означавају став говорног лица према неоствареној радњи).</p> <p>ЛИЧНИ ГЛАГОЛСКИ ОБЛИЦИ</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>ГЛАГОЛСКА ВРЕМЕНА</th> <th>ГЛАГОЛСКИ НАЧИНИ</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td> презент (садашње време) - <i>ћевам</i> аорист (пређашње свршено време) – <i>(ои)ћевах</i> имперфекат (пређашње несвршено време) – <i>ћевах</i> перфекат (прошло време) – <i>ћевао сам</i> плусквамперфекат (давнопрошло време) – <i>био сам ћевао, бе(ja)x ћевао</i> футур I (будуће време) – <i>(ja) ћу ћевати,</i> <i>ћевати</i> </td> <td> императив (заповедни начин) - <i>ћевай</i> потенцијал (могућни начин) – <i>(ja) бих ћевao</i> футур II (предбудуће време – футур егзактни) – <i>(ja) будем ћевao</i> </td> </tr> </tbody> </table>	ГЛАГОЛСКА ВРЕМЕНА	ГЛАГОЛСКИ НАЧИНИ	презент (садашње време) - <i>ћевам</i> аорист (пређашње свршено време) – <i>(ои)ћевах</i> имперфекат (пређашње несвршено време) – <i>ћевах</i> перфекат (прошло време) – <i>ћевао сам</i> плусквамперфекат (давнопрошло време) – <i>био сам ћевао, бе(ja)x ћевао</i> футур I (будуће време) – <i>(ja) ћу ћевати,</i> <i>ћевати</i>	императив (заповедни начин) - <i>ћевай</i> потенцијал (могућни начин) – <i>(ja) бих ћевao</i> футур II (предбудуће време – футур егзактни) – <i>(ja) будем ћевao</i>
ГЛАГОЛСКА ВРЕМЕНА	ГЛАГОЛСКИ НАЧИНИ				
презент (садашње време) - <i>ћевам</i> аорист (пређашње свршено време) – <i>(ои)ћевах</i> имперфекат (пређашње несвршено време) – <i>ћевах</i> перфекат (прошло време) – <i>ћевао сам</i> плусквамперфекат (давнопрошло време) – <i>био сам ћевао, бе(ja)x ћевао</i> футур I (будуће време) – <i>(ja) ћу ћевати,</i> <i>ћевати</i>	императив (заповедни начин) - <i>ћевай</i> потенцијал (могућни начин) – <i>(ja) бих ћевao</i> футур II (предбудуће време – футур егзактни) – <i>(ja) будем ћевao</i>				
За наредни час	Ученици треба да понесу Граматику.				
Напомене					
Коментар наставника					

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 79

Наставна тема	<i>Рони сузе низ јуначко лице</i>
Наставна област	Језик
Наставна јединица	Нелични глаголски облици: трпни глаголски придев, глаголски прилози (садашњи и прошли)
Тип часа	Обрада
Циљ часа	Упознавање преосталих (после инфинитива и радног глаголског придева) немаркисаних глаголских облика; усвајање норме књижевног језика; развијање и неговање способности језичког мишљења и креативности.
Образовни задаци	Обнављање раније наученог градива и усвајање нових знања. Уочавање начина грађења трпног глаголског придева и глаголских прилога (садашњег и прошлог). Разликовање трпног глаголског придева од радног глаголског придева; разликовање глаголских прилога (садашњег и прошлог). Уочавање чињенице да немаркисани глаголски облици не могу обављати функцију предиката у реченици.
Функционални задаци	Постепено и систематично упознавање граматике српског језика. Усвајање знања о грађењу и функцији немаркисаних глаголских облика. Континуирано увежбавање граматичких садржаја о глаголским облицима. Примењивање наученог знања на припремљеним задацима.
Васпитни задаци	Неговање љубави према матерњем језику. Подстицање истраживачког духа и радозналости ученика према језичким законитостима. Богаћење језичког израза ученика.
Образовни стандарди	CJ.1.3.4. препознаје врсте речи; зна основне граматичке категорије променљивих речи; примењује књижевнојезичку норму у вези с облицима речи CJ.1.3.10. правилно употребљава глаголске облике (осим имперфекта) CJ.2.3.8. препознаје главна значења и функције глаголских облика
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Граматике (стр. 114–121), Радне свеске (стр. 75–78), свеске
Корелација	Језик, језичка култура
Иновације	

Литература за наставнике	1. Милан Шипка, <i>Занимљива граматика</i> , Прометеј, Нови Сад, 2007. 2. Живојин С. Стanoјчић, <i>Граматика српског књижевног језика</i> , Креативни центар, Београд, 2010. 3. Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, Драгана Џуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2013. 3. Јелена Журић, <i>Ђачки језички приручник</i> , Едука, Београд, 2014.

Ток часа

Уводни део часа (око 7 минута)	Наставник најављује тему часа и објашњава појам неличних глаголских облика. Са ученицима укратко обнавља инфинитив и радни глаголски придев – помоћу примера; ученици уочавају и дефинишу појам неличности код глагола.
Главни део часа (око 30 минута)	Наставник, користећи се примерима, подстиче ученике да уочавају одређени нелични глаголски облик (трпни глаголски придев, глаголски прилог садашњи и глаголски прилог прошли) у различитим текстовима; да упоређују, закључују, дефинишу; уоче како се граде ови глаголски облици и њихову функцију у реченици. Ученици на часу раде само прву вежбу после сваког од ових глаголских облика, а остале ће урадити код куће.
Завршни део часа (до 8 минута)	Ученици имају задатак да на часу напишу реченице у којима ће употребити ове неличне глаголске облике. Затим их ученици читају наглас и коментаришу. За домаћи задатак треба да ураде вежбе из Радне свеске (стр. 75–78).
За наредни час	Ученици треба да понесу Граматике и Радне свеске.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 80

Наставна тема	<i>Рони сузе низ јуначко лице</i>
Наставна област	<i>Језик</i>
Наставна јединица	Нелични глаголски облици
Тип часа	Обнављање, вежбе
Циљ часа	Увежбавање немарних глаголских облика; значење и функција; усвајање норме књижевног језика; развијање и неговање језичког мишљења и креативности.
Образовни задаци	Утврђивање знања о грађењу глаголских придева и глаголских прилога. Увежбавање разликовања глаголских придева и глаголских прилога. Уочавање одлике немарних глаголских облика (не могу обављати функцију предиката у реченици).
Функционални задаци	Усвајање нових знања. Усвајање знања о систему глаголских облика. Повезивање наставе граматике и књижевности. Примењивање знања на одговарајућим задацима. Постепено и систематично упознавање граматике српског језика.
Васпитни задаци	Подстицање истраживачког духа и радозналости ученика према језичким законитостим. Стицање применљивог знања.
Образовни стандарди	CJ.1.3.4. препознаје врсте речи; зна основне граматичке категорије променљивих речи; примењује књижевнојезичку норму у вези с облицима речи CJ.1.3.10. правилно употребљава глаголске облике (осим имперфекта) CJ.2.3.8. препознаје главна значења и функције глаголских облика
Облици рада	Индивидуални и у паровима
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Граматике (стр. 116, 119, 121), Радне свеске (стр. 75–78), свеске
Корелација	Језик, језичка култура
Иновације	
Литература за наставнике	1. Милан Шипка, <i>Занимљива граматика</i> , Прометеј, Нови Сад, 2007. 2. Живојин С. Станојчић, <i>Граматика српској књижевној језику</i> , Креативни центар, Београд, 2010. 3. Милија Николић, <i>Методика наставе српској језику</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, mr Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Јелена Журић, mr Јелена Ангеловски, Драгана Џуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2013. 3. Јелена Журић, <i>Бачки језички приручник</i> , Едука, Београд, 2014.

Ток часа

Уводни део часа (око 15 минута)	Наставник најављује тему часа и проверава како су ученици разумели значење и функцију неличних глаголских облика. Проверава како су урадили преостале задатке из уџбеника (стр. 116, 119, 121) и из Радне свеске (стр. 75–78). Ученици који су написали реченице у којима су употребили неличне глаголске облике, а нису стигли да их прочитају на прошлом часу, могу то да ураде на овом.
Главни део часа (око 20 минута)	<p>Ученици раде вежбе које је наставник припремио и умножио према броју ученика у одељењу. Ученици раде самостално:</p> <p>1. У следећем низу подвуци само неличне глаголске облике: отворићу, рекао би, доћи, помисливши, мислио, радим, нашао је, прокуван, изградити, започе, био је задремао.</p> <p>3. Од глагола ЗАПИСАТИ напиши:</p> <p>а) глаголски прилог прошли:;</p> <p>б) радни глаголски придев (мушки род једнине);</p> <p>в) трпни глаголски придев (женски род множине).</p> <p>Од глагола ЗАПИСИВАТИ напиши глаголски прилог садашњи: Објасни зашто се од глагола <i>записати</i> не може градити глаголски прилог садашњи:</p> <p>2. Уочи и подвуци неличне глаголске облике у следећем одломку из Нушићеве <i>Аутиобиографије</i>:</p> <p>Знојиш се, знојиш и знојиш док не скрхаш језик и научиш извесно правило, те сав срећан станеш пред професора, па све лижући прсте од задовољства говориш што си научио очекујући да ће ти сад професор рећи: „Добро, врло добро, иди на место!” А он тек, место тога, рече ти: „Е сад, реци ти мени, има ли ово правило својих изузетака и који су то?” А то му дође као кад са највећом слашћу посрчеш компот од бресака, а онај који те служи каже ти: „Е ајде сад да прогуташ и ову зелену оскорушу!”</p>
Завршни део часа (до 10 минута)	Ученици замењују рад са паром из клупе. Следи провера и оцењивање. Наставник процењује успешност у савладавању неличних глаголских облика.
За наредни час	Ученици треба да понове глаголске облике и понесу Граматику и Радне свеске.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 81

Наставна тема	<i>Рони сузе низ јуначко лице</i>
Наставна област	Језик
Наставна јединица	Подела глаголских облика; писање глаголских облика
Тип часа	Обрада
Циљ часа	Обнављање поделе глаголских облика и правописних правила у вези са писањем глаголских облика; разликовање глаголских времена и глаголских начина, простих и сложених глаголских облика; усвајање норме књижевног језика.
Образовни задаци	Повезивање знања из језика и правописа. Уочавање правила при писању глаголских облика. Обнављање и увежбавање знања о глаголским облицима. Запажање типичних грешака које се јављају при писању одређених глаголских облика (радни глаголски придев, аорист, потенцијал, императив, футур први, глаголских придева и прилога; писање рече <i>не</i> уз глаголе). Исправљање уочених грешака у одговарајућим примерима. Увежбавање препознавања и грађења обрађених глаголских облика.
Функционални задаци	Поступно и систематично упознавање са граматиком и правописом српског језика. Остваривање континуитета у правописним и граматичким вежбама. Уочавање правописних законитости при писању глаголских облика. Увежбавање грађења глаголских облика. Увежбавање писања глаголских облика.
Васпитни задаци	Неговање примењеног знања и умења. Оснапомоћавање ученика за успешно служење књижевним језиком. Подстицање истраживачког духа и радозналости ученика према правописним законитостима. Богаћење језичког израза ученика.
Образовни стандарди	CJ.1.3.4. препознаје врсте речи; зна основне граматичке категорије променљивих речи; примењује књижевнојезичку норму у вези с облицима речи CJ.1.3.10. правилно употребљава глаголске облике (осим имперфекта) CJ.2.3.8. препознаје главна значења и функције глаголских облика CJ.1.2.8. примењује правописну норму (из сваке правописне области) у једноставним примерима
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Граматике (стр. 122–126), Радне свеске (стр. 78–82), свеске

Корелација	Језик, језичка култура
Иновације	
Литература за наставнике	1. Милан Шипка, <i>Занимљива граматика</i> , Прометеј, Нови Сад, 2007. 2. Живојин С. Стanoјчић, <i>Граматика српског књижевног језика</i> , Креативни центар, Београд, 2010. 3. Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, Драгана Цуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2013. 3. Јелена Журић, <i>Бачки језички приручник</i> , Едука, Београд, 2014.

Ток часа

Уводни део часа (око 10 минута)	Наставник најављује тему часа и, најпре, са ученицима усмено обнавља: шта значи термин глаголско време а шта глаголски начин ; у чему је разлика између личних и неличних глаголских облика ; који је глаголски облик прост а који сложен . Служећи се Граматиком (стр. 122) и/или ПП презентацијом, ученици обнављају поделу глаголских облика.
Главни део часа (око 20 минута)	Ученици обнављају писање глаголских облика тако што се најпре из уџбеника подсете правила, а потом раде вежбе и саопштавају резултате, које образлажу: – писање речце <i>не</i> уз глаголе (стр. 123); – писање футура I (стр. 124); – писање глаголских придева и глаголских прилога (стр. 124); – писање императива (стр. 125); – писање аориста и потенцијала (стр. 125). (око 20 минута)
Завршни део часа (до 15 минута)	Ученици пажљиво читају текст Владимира Ђоровића о Боју на Косову, на 126. страни Граматике, а потом издвајају и именују личне и неличне глаголске облике.
За наредни час	Ученици треба да понесу Граматике и припреме се за квиз о глаголским облицима. Треба да ураде и задатке из Радне свеске (стр. 78–82).
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 82

Наставна тема	<i>Рони сузе низ јуначко лице</i>
Наставна област	Језик
Наставна јединица	Квиз час: да поновимо – глаголски облици
Тип часа	Обнављање, вежбе
Циљ часа	Обнављање глаголских облика; припрема за контролни задатак. Утврђивање знања о глаголским облицима и усвајање књижевне норме.
Образовни задаци	Повезивање и обнављање знања о глаголским облицима. Активно учешће у осмишљеним активностима. Повезивање знања из граматике и књижевности.
Функционални задаци	Поступно и систематично упознавање граматике српског књижевног језика. Обнављање и утврђивање градива о грађењу и значењима глаголских облика. Повезивање наставе граматике и наставе књижевности.
Васпитни задаци	Подстицање свесне активности и мисаоног осамосталљивања ученика. Развијање логичког размишљања код ученика. Подстицање радозналости и истраживачког духа ученика.
Образовни стандарди	CJ.1.3.4. препознаје врсте речи; зна основне граматичке категорије променљивих речи; примењује књижевнојезичку норму у вези с облицима речи CJ.1.3.10. правилно употребљава глаголске облике (осим имперфекта) CJ.2.3.8. препознаје главна значења и функције глаголских облика CJ.1.2.8. примењује правописну норму (из сваке правописне области) у једноставним примерима
Облици рада	Обнављање и утврђивање
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Граматике (стр. 127–128), свеске, наставни листићи
Корелација	Језик, језичка култура
Иновације	
Литература за наставнике	1. Милан Шипка, <i>Занимљива граматика</i> , Прометеј, Нови Сад, 2007. 2. Живојин С. Станојчић, <i>Граматика српског књижевног језика</i> , Креативни центар, Београд, 2010. 3. Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.

Литература за ученике	<p>1. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i>, Едука, Београд, 2011.</p> <p>2. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, Драгана Џуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шести разред основне школе</i>, Едука, Београд, 2013.</p> <p>3. Јелена Журић, <i>Бачки језички приручник</i>, Едука, Београд, 2014.</p>
------------------------------	--

Ток часа

Уводни део часа (око 5 минута)	Ученици се деле на четири или шест група, у зависности од броја ученика у одељењу. Наставник објашњава пропозиције квиза – колико има игара, који је максимум поена, колико је времена одређено за размишљање, којим се редом одговара на питања...
Главни део часа (око 30 минута)	Квиз час – глаголски облици.
Завршни део часа (до 10 минута)	Сабирање резултата и проглашење победничке екипе. Наставник обавезно треба да похвали знање ученика, њихов такмичарски дух и пристојно понашање. Уколико је у могућности, треба да награди све чланове победничког тима. То може да учини или оцењивањем петицом за активност или већ на неки други начин који сматра педагошким. Тако ће промовисати и знање и позитивно понашање, али и жељу ученика да се боље припреме за контролни задатак.
За наредни час	Ученици треба да се припреме за контролни задатак.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 83

Наставна тема	<i>Рони сузе низ јуначко лице</i>
Наставна област	<i>Језик</i>
Наставна јединица	Контролни тест – глаголски облици
Тип часа	Провера
Циљ часа	Утврђивање градива о глаголским облицима. Проверавање и оцењивање степена усвојености градива о глаголским облицима.
Образовни задаци	Размишљање о датим задацима и израда задатака. Обнављање знања о глаголским облицима у српском језику. Примењивање стеченог знања на задацима.
Функционални задаци	Постепено и систематично упознавање граматике српског језика. Остваривање континуитета у изради граматичких вежби. Провера нивоа усвојености градива о глаголским облицима.
Васпитни задаци	Неговање примењеног знања и умења. Развијање љубави према матерњем језику код ученика. Истицање важности систематичности, континуираног учења и обнављања градива.
Образовни стандарди	CJ.1.3.4. препознаје врсте речи; зна основне граматичке категорије променљивих речи; примењује књижевнојезичку норму у вези с облицима речи CJ.1.3.10. правилно употребљава глаголске облике (осим имперфекта) CJ.2.3.8. препознаје главна значења и функције глаголских облика CJ.1.2.8. примењује правописну норму (из сваке правописне области) у једноставним примерима
Облици рада	Индивидуални
Наставне методе	Метода самосталних ученичких радова
Наставна средства	Припремљени контролни задаци
Корелација	Језик, језичка култура
Иновације	
Литература за наставнике	1. Милан Шипка, <i>Занимљива граматика</i> , Прометеј, Нови Сад, 2007. 2. Живојин С. Станојчић, <i>Граматика српског књижевног језика</i> , Креативни центар, Београд, 2010. 3. Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.

Литература за ученике	<p>1. Јелена Журић, mr Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i>, Едука, Београд, 2011.</p> <p>2. Јелена Журић, mr Јелена Ангеловски, Драгана Џуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шести разред основне школе</i>, Едука, Београд, 2013.</p> <p>3. Јелена Журић, <i>Бачки језички приручник</i>, Едука, Београд, 2014.</p>
------------------------------	--

Ток часа

Уводни део часа (око 3 минута)	Наставник упознаје ученике са бројем и природом задатака на контролном тесту, дели ученицима, наизменично, примерке А и Б групе; скреће пажњу ученицима на то који се задаци лакши а који тежи и даје им неопходна упутства о начину решавања теста.
Главни део часа (око 40 минута)	Ученици раде тест око 40 минута.
Завршни део часа (до 2 минута)	Наставник прикупља радове ученика.
За наредни час	Ученици треба да понесу Граматике.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 84

Наставна тема	<i>Рони сузе низ јуначко лице</i>
Наставна област	Језик
Наставна јединица	Анализа контролног теста
Тип часа	Утврђивање
Циљ часа	Обнављање, утврђивање и увежбавање градива о глаголима и глаголским облицима.
Образовни задаци	Обнављање знања о грађењу и значењима глаголских облика: презент, перфекат, футур први, радни глаголски придев, инфинитив, плусквамперфекат, имперфекат, аорист, футур други, потенцијал, императив, глаголски прилози, глаголски придев трпни.
Функционални задаци	Постепено и систематично упознавање граматике српског језика. Повезивање наставе граматике са наставом књижевности.
Васпитни задаци	Неговање примењеног знања и умења. Развијање љубави према материјем језику код ученика. Подстицање истраживачког духа и радозналости ученика према језичким законитостима. Истицање важности систематичности, континуираног учења и обнављања градива.
Образовни стандарди	CJ.1.3.4. препознаје врсте речи; зна основне граматичке категорије променљивих речи; примењује књижевнојезичку норму у вези с облицима речи CJ.1.3.10. правилно употребљава глаголске облике (осим имперфекта) CJ.2.3.8. препознаје главна значења и функције глаголских облика CJ.1.2.8. примењује правописну норму (из сваке правописне области) у једноставним примерима
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Граматике, свеске, прегледани контролни задаци
Корелација	Језик, језичка култура
Иновације	

Литература за наставнике	1. Милан Шипка, <i>Занимљива граматика</i> , Прометеј, Нови Сад, 2007. 2. Живојин С. Станојчић, <i>Граматика српској књижевнотојезика</i> , Креативни центар, Београд, 2010. 3. Милија Николић, <i>Методика наставе српској језику</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, Драгана Цуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2013. 3. Јелена Журић, <i>Ђачки језички приручник</i> , Едука, Београд, 2014.

Ток часа

Уводни део часа (око 5 минута)	Наставник најављује тему часа; на табли бележи број поена за сваки задатак, бодовну листу и своју процену успешности израде контролног теста.
Главни део часа (око 30 минута)	Редом, по питањима из теста, ученици се јављају са одговорима и објашњењима; то је прилика да ученици који нису у довольној мери савладали градиво науче и утврде градиво о грађењу и значењима глаголских облика, као и о правописним правилима. Анализирају се задаци за обе групе.
Завршни део часа (до 10 минута)	Уколико постоје неке нејасноће у вези са ученичким решењима задатака, наставник образлаже и објашњава. Ученици проверавају бодовање и збир поена; дају евалуацију теста; наставник уписује оцене у дневник и изводи средњу оцену одељења.
За наредни час	Ученици треба да понесу Читанке.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 85

Наставна тема	<i>Рони сузе низ јуначко лице</i>
Наставна област	<i>Књижевност</i>
Наставна јединица	<i>Хајдук Станко, Јанко Веселиновић</i>
Тип часа	Обрада
Циљ часа	Књижевнотеоријско тумачење историјског романа. Упознавање са делом Јанка Веселиновића.
Образовни задаци	Развијање способности код ученика за читање, разумевање, доживљавање и тумачење књижевног дела. Увежбавање и оспособљавање ученика за гласно читање и читање у себи (аналитичко читање, читање „с оловком у руци“) Усвајање и примена појмова у вези са романом (историјским) као књижевном врстом. Упознавање са ауторовим основним биобиблиографским подацима.
Функционални задаци	Читање, доживљавање, разумевање и тумачење прочитаног одломка романа. Усвајање нових књижевнотеоријских појмова: историјски роман. Увежбавање аналитичког читања; повезивање различитих књижевноуметничких текстова и упоређивање.
Васпитни задаци	Развијање љубави код ученика према књижевности и читању. Мотивисање ученика на читање дела у целини. Повезивање књижевних садржаја и основних идеја дела са епохом у којој дело настаје и савременим тренутком. Подстицање љубави према позоришној уметности код ученика
Образовни стандарди	CJ.1.4.5. препознаје различите облике казивања у књижевноуметничком тексту: нарација, дескрипција, дијалог и монолог CJ.1.4.7. уочава битне елементе књижевноуметничког текста: мотив, тему, фабулу, време и место радње, лик... CJ.1.4.8. има изграђену потребу за читањем књижевноуметничких текстова и поштује национално, књижевно и уметничко наслеђе* CJ.2.4.8. уочава разлику између препричавања и анализе дела CJ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело CJ.3.4.7. изражава свој став о конкретном делу и аргументовано га образлаже CJ.3.4.8. повезује књижевноуметничке текстове с другим текстовима који се обрађују у настави*
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Читанке (стр. 111–115), свеске, књиге
Корелација	Језик, језичка култура
Иновације	Историја, књижевност

Литература за наставнике	1. Јован Деретић, <i>Српски роман 1800 – 1950</i> , Београд (1981) 2. Јован Деретић, <i>Историја српске књижевности</i> , Београд (1983) 3. Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008. 4. www.rastko.rs/knjizevnost/jderetic_knjiz 5. sr.scribd.com/.../Јован-Деретић-Историја-српске-књижевнос...
Литература за ученике	1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ши кажем – читанка за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Др Оливера Радуловић, <i>Књижевни појмовник</i> , Едука, Београд, 2013. 3. У договору с наставником: sr.wikipedia.org/sr/Јанко_Веселиновић_silvy1102.wordpress.com/.../хајдук-станко-јанко-веселинови

Ток часа

Уводни део часа (око 10 минута)	Наставник најављује тему часа, у дијалогу са ученицима обнавља и проширује њихово знање са часова историје о хајдуцима и локализује одломак из романа. Изражајно чита одломак из романа „Хајдук Станко“ Јанка Веселиновића (Читанка, стр.111–113).
Главни део часа (око 25 минута)	Према налозима у Читанци, наставник са ученицима води разговор о делу. Ученици треба да издвоје тему и кратак садржај одломка, да уоче узроке избијања устанка, као и однос устаника према народу; такође, треба да издвоје историјску основицу дела. У даљој анализи, ученици уочавају и истражују места у тексту где писац наводи стихове из народне епске песме и име народног певача Филипа Вишњића (овде треба да упореде и са ликом Филипа Вишњића у тексту Светлане Велмар Јанковић). Осим тога, ученици треба да запазе како је писац приказао преобрађај мирних ратара у хајдуке; да издвоје стилска средства којима се постиже сликовитост приповедања; да испитају елементе епског и лирског казивања у роману односно у овом одломку.
Завршни део часа (до 10 минута)	Резиме часа; наставник на табли исписује основне одлике историјског романа и упућује ученике на читање романа са историјском тематиком (В. Скота, Х. Сјенкјевича, В. Игоа, Р. Гревса... или на књигу Светлане Велмар Јанковић <i>Књића за Марка</i>)
За наредни час	Ученици треба да понесу Граматику.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 86

Наставна тема	<i>Подигнимо завесу</i>
Наставна област	<i>Језичка култура</i>
Наставна јединица	Упознавање с темом и задацима; дијалог и монолог
Тип часа	Говорна вежба, обрада новог градива
Циљ часа	Упознавање са задацима у вези са одломком из „Хајдук Станка“. Савладавање појмова дијалог и монолог , њихово препознавање и примена.
Образовни задаци	Обнављање облика казивања у књижевном делу. Уочавање основних одлика дијалога и монолога као облика казивања у књижевноуметничком делу. Уочавање употребе и функције дијалога и монолога у књижевном делу.
Функционални задаци	Оспособљавање ученика за уочавање и примену различитих облика казивања.
Васпитни задаци	Развијање љубави према књижевности и читању. Неговање способности запажања и логичког закључивања.
Образовни стандарди	СЈ.1.4.5. препознаје различите облике казивања у књижевноуметничком тексту: нарација, дескрипција, дијалог и монолог
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Граматике (стр. 179–181), Радне свеске (стр. 112–114), свеске, књиге
Корелација	Језик, језичка култура, књижевност
Иновације	
Литература за наставнике	1. Милан Шипка, <i>Занимљива граматика</i> , Прометеј, Нови Сад, 2007. 2. Живојин С. Стanoјчић, <i>Граматика српског књижевног језика</i> , Креативни центар, Београд, 2010. 3. М. Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбама</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, Драгана Цуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2013.

Ток часа

Уводни део часа (око 5 минута)	Наставник дели ученицима задатке и теме у вези са одломком прочитаним на претходном часу.
Главни део часа (око 30 минута)	Ученици самостално читају одломке из „Госпође министарке“ у Граматици. Затим, наставник разговара с њима о томе по чему се разликују облици казивања у једном и другом одломку. Дефинишу шта је дијалог , а шта монолог . Ученици записују дефиниције у свеске. Наставник подстиче ученике да размисле о томе у којим се књижевним врстама (осим драмских) могу наћи дијалози и монолози, и да се присете наслова књижевних дела којима ће поткрепити своје тврдње.
Завршни део часа (до 10 минута)	Наставник подстиче ученике да размисле о томе шта се постиже применом дијалога у тексту, а на којим местима је потребно применити монолог. <i>Zадатак:</i> Ученици код куће треба да ураде 1. задатак у Граматици, на крају обраде наставне јединице „Дијалог и монолог“ и да ураде задатке из Радне свеске (стр. 112–114).
За наредни час	Потребно је да у библиотеци потраже књигу у којој се налази драма „Избирачица“ Косте Трифковића. Уз књигу, на час треба да понесу Читанку и свеску.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 87

Наставна тема	<i>Подигнимо завесу</i>
Наставна област	<i>Књижевносӣ</i>
Наставна јединица	<i>Избирачица Косте Трифковића</i>
Тип часа	Обрада
Циљ часа	Књижевнотеоријско тумачење прочитаног одломка из драмског дела. Упознавање са основним биобиблиографским подацима о аутору.
Образовни задаци	Развијање способности код ученика за читање, разумевање, доживљавање и тумачење књижевног дела. Увежбавање и оспособљавање ученика за гласно читање и читање у себи. Усвајање и примена појмова који се тичу драме као књижевног рода. Упознавање са ауторовим основним биобиблиографским подацима.
Функционални задаци	Читање, доживљавање, разумевање и тумачење прочитаног одломка. Усвајање и утврђивање знања о књижевнотеоријским појмовима: комедија, дидаскалије, реплика, фразеологизми, композициони елементи драмског текста. Увежбавање изражајног читања.
Васпитни задаци	Развијање љубави према читању и приказивању драмских дела. Мотивисање ученика на читање дела у целини. Повезивање књижевних садржаја и основних идеја са животним ситуацијама и непосредним искуством. Подстицање љубави према позоришној уметности.
Образовни стандарди	CJ.1.4.3. разликује основне књижевне родове: лирику, епiku и драму CJ.1.4.5. препознаје различите облике казивања у књижевноуметничком тексту: нарација, дескрипција, дијалог и монолог CJ.2.4.6. одређује мотиве, идеје, композицију, форму, карактеристике лика (психолошке, социолошке, етичке) и њихову међусобну повезаност CJ.3.4.7. изражава свој став о конкретном делу и аргументовано га образлаже
Облици рада	Фронтални, групни рад
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Читанке (стр. 118–123), свеске, књиге
Корелација	Језик, језичка култура, књижевност

Иновације	
Литература за наставнике	1. Јован Деретић, <i>Историја српске књижевности</i> (или: www.tvorac-grada.com/knjige/.../istorijasrpskeknjizevnosti.htm ...) 2. Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Др Оливера Радуловић, <i>Књижевни појмовник</i> , Едука, Београд, 2013. 2. У договору с наставником: sr.wikipedia.org/sr/Избирачица_silvy1102.wordpress.com/.../избирачица-косиста-тарифковић

Ток часа

Уводни део часа (око 10 минута)	Наставник најављује тему и локализује одломак. Ученици деле улоге и читају одломке из комедије.
Главни део часа (око 25 минута)	Следи <i>Разговор о делу</i> (према питањима у Читанци, стр. 122.) Важно је да ученици што потпуније схвате и опишу лик Малчике, као и односе који владају у њеној породици; треба да анализују њене поступке и дефинишу значење речи <i>избирачица</i> . Осим тога, ученици треба да издвоје комичке елементе, да их објасне и поткрепе примерима из текста; такође, треба да запазе и издвоје озбиљне појаве (мане, проблеме) о којима ово дело говори на хуморан начин.
Завршни део часа (до 10 минута)	Ученици ће се подсетити основних појмова везаних за драмски текст и позориште. Наставник их упућује на избор тема за домаћи задатак, као и на могућност да увежбају читање/извођење датог одломка.
За наредни час	Ученици треба да понесу Граматике.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 88

Наставна тема	<i>Подићнимо завесу</i>
Наставна област	Језик
Наставна јединица	Творба речи (грађење речи)
Тип часа	Обрада, вежбе
Циљ часа	Упознавање са речима према настанку или творби (грађењу) на просте, изведене и сложене речи.
Образовни задаци	Запажање, закључивање, повезивање са раније наученим градивом. Усвајање нових појмова. Примењивање наученог на одговарајућим примерима. Усвајање поделе речи по настанку (просте, изведене и сложене). Разликовање суфикса од граматичких наставака. Усвајање појма творбене основе. Разликовање корена речи, уочавање постојања породице речи.
Функционални задаци	Постепено и систематично упознавање граматике српског језика. Увођење ученика у грађење речи. Усвајање поделе речи по настанку (просте, изведене и сложене). Овладавање нормативном граматиком.
Васпитни задаци	Оспособљавање ученика за успешно служење књижевним језиком. Остваривање континуитета у граматичким вежбама. Развијање љубави према материјелу језику. Неговање истраживачког духа код ученика и радозналости према језичким законистостима.
Образовни стандарди	CJ.1.3.5. разликује просте речи од твореница; препознаје корен речи; гради реч према задатом значењу на основу постојећих творбених модела CJ.2.3.4. познаје основне начине грађења речи (извођење, слагање, комбинована творба, претварање)
Облици рада	Фронтални, индивидуални, групни
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	<i>Граматика</i> (стр. 130–131), свеске, књига
Корелација	Језик, језичка култура, књижевност
Иновације	
Литература за наставнике	1. Милан Шипка, <i>Занимљива граматика</i> , Прометеј, Нови Сад, 2007. 2. Живојин С. Станојчић, <i>Граматика српског књижевног језика</i> , Креативни центар, Београд, 2010. 3. Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.

Литература за ученике	1. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура</i> са вежбањима, Едука, Београд, 2011. 2. Јелена Журић, <i>Ђачки језички приручник</i> , Едука, Београд, 2014. 3. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, Драгана Цуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2013.
------------------------------	---

Ток часа

Уводни део часа (око 10 минута)	Наставник најављује нову област из граматике. Чита одломак из <i>Кронике Јаланачкој тробља</i> Исидоре Секулић о Кости Земљотресу (<i>Граматика</i> , стр. 130); следи кратак разговор о наведеном одломку. Ученици у краткој језичкој игри наводе своје примере речи које су настале спајањем двеју речи.
Главни део часа (око 25 минута)	Уз помоћ примера датих у уџбенику, наставник објашњава појмове: проста, изведена и сложена реч; породица речи, корен речи. Ученици упоређују, закључују, изводе дефиниције.
Завршни део часа (до 10 минута)	Ученици се деле у групе и смишљају што више речи које чине породицу речи; подвлаче корен речи и реферишу о својим резултатима. Овде треба подстицати ученичку креативност у језику.
За наредни час	Ученици треба да понесу <i>Граматике</i> .
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 89

Наставна тема	<i>Подићнимо завесу</i>
Наставна област	Језик
Наставна јединица	Извођење
Тип часа	Обрада, вежбе
Циљ часа	Обрада једног од два основна принципа творбе речи – деривације (извођења). Увежбавање наученог градива о творби (грађењу) речи на одговарајућим примерима изведених именица, придева и глагола.
Образовни задаци	Понављање појмова усвојених на прошлом часу. Препознавање изведених именица, придева и глагола. Увежбавање извођења оваквих речи. Активно учешће у осмишљеним активностима. Увежбавање градива о простим и изведеним речима, суфиксима, творбеној основи у речи и корену речи.
Функционални задаци	Постепено и систематично упознавање граматике српског књижевног језика. Увођење ученика у грађење речи. Вежбање на примерима изведених придева, именица и глагола. Овладавање нормативном граматиком.
Васпитни задаци	Осспособљавање ученика за успешно служење књижевним језиком. Остваривање континуитета у граматичким вежбама. Развијање љубави према материјелу језику. Неговање истраживачког духа код ученика и радозналости према језичким законитостима.
Образовни стандарди	CJ.1.3.5. разликује просте речи од твореница; препознаје корен речи; гради реч према задатом значењу на основу постојећих творбених модела CJ.2.3.4. познаје основне начине грађења речи (извођење, слагање, комбинована творба, претварање)
Облици рада	Фронтални, индивидуални, групни
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Граматике (стр. 132–138), свеске, књиге
Корелација	Језик, језичка култура, књижевност
Иновације	

Литература за наставнике	1. Милан Шипка, <i>Занимљива граматика</i> , Прометеј, Нови Сад, 2007. 2. Живојин С. Станојчић, <i>Граматика српској књижевног језика</i> , Креативни центар, Београд, 2010. 3. Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Јелена Журић, <i>Бачки језички приручник</i> , Едука, Београд, 2014.

Ток часа

Уводни део часа (око 5 минута)	Наставник најављује тему часа и на табли записује реч ПУТ, од које ће ученици, додавањем наставака, сачинити што више речи. (до 5 минута)
Главни део часа (око 35 минута)	Ученици закључују и изводе дефиницију за принцип творбе извођење ; Уочавају шта је творбена основа а шта суфикс , као и каква је разлика у односу на граматичку основу и наставак за облик . Раде вежбе на стр. 133. Следи дијалошко увођење ученика у начине извођења именица, придева и глагола (не укључујући вежбе).
Завршни део часа (до 10 минута)	Наставник упућује ученике на вежбе које се налазе у уџбенику, уз лекције о извођењу именица, придева и глагола, које ће ученици урадити код куће, као домаћи задатак, на стр. 135, 136. и 138.
За наредни час	Ученици треба да понесу Читанке.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 90

Наставна тема	<i>Подигнimo завесу</i>
Наставна област	<i>Књижевност</i>
Наставна јединица	<i>Аналфабета, Бранислав Нушић</i> (одломак)
Тип часа	Обрада
Циљ часа	Књижевнотеоријско тумачење одломка из Нушићеве једночинке Подсећање на библиографске податке аутора.
Образовни задаци	Оспособљавање ученика за читање, доживљавање, разумевање и тумачење књижевног дела. Усвајање основних функционалних појмова и појмова из драмске књижевности и позоришне уметности. Увежбавање и усавршавање гласног читања и читања у себи (доживљајног, изражајног, читања с разумевањем).
Функционални задаци	Читање улога из одломка. Усвајање и утврђивање књижевнотеоријских појмова (једночинка; комедија, комично; сатира, сатирично; хумор, хумористично, хумориста). Активно учествовање у интерпретацији текста. Разумевање, доживљавање и тумачење одломка.
Васпитни задаци	Оспособљавање ученика за успешно служење књижевним језиком у свим његовим видовима усмене и писане употребе. Неговање љубави и интересовања за позоришну уметност.
Образовни стандарди	CJ.1.4.3. разликује основне књижевне родове: лирику, епiku и драму. CJ.1.4.5. препознаје различите облике казивања у књижевноуметничком тексту: нарација, дескрипција, дијалог и монолог CJ.2.4.6. одређује мотиве, идеје, композицију, форму, карактеристике лица (психолошке, социолошке, етичке) и њихову међусобну повезаност CJ.3.4.7. изражава свој став о конкретном делу и аргументовано га образлаже
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Читанке (стр. 124–129), свеске, књиге
Корелација	Језик, језичка култура, књижевност
Иновације	
Литература за наставнике	1. Јован Деретић, <i>Историја српске књижевности</i> (или: www.tvorac-grada.com/knjige/.../istorijasrpskeknjizevnosti.htm ...) 2. Бранислав Нушић, <i>Власић; Аналфабета; Кирија</i> , СКЗ, Београд, 2011. 3. Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.

Литература за ученике	<p>1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ти кажем</i> – читанка за шести разред основне школе, Едука, Београд, 2011.</p> <p>2. Др Оливера Радуловић, <i>Књижевни појмовник</i>, Едука, Београд, 2013.</p> <p>3. У договору с наставником: sr.wikipedia.org/sr/Бранислав_Нушић silvy1102.wordpress.com/2012/03/.../аналфабета-бранислав-нушић... www.scribd.com/doc/93912441/АНАЛФАБЕТА</p>
------------------------------	--

Ток часа

Уводни део часа (око 10 минута)	<p>Наставник најављује тему часа и са ученицима разговара о појави употребљавања непознатих и мање познатих речи без разумевања њиховог значења. Локализује одломак и подстиче ученике да одгонетају значење речи „аналфабета“. Ученици се деле по улогама и читају одломак (одломке).</p>
Главни део часа (око 30 минута)	<p>Следи разговор о делу (стр. 128). Ученици уочавају мане појединца и друштва које је Нушић овде приказао, исмејао и критиковао; откривају особине приказаних карактера, ситуације у којима су дате и игре речи којима се писац служи. Усвајају појмове: једночинка, комедија, комично, сатира. Уочавају шта је комично, а шта сатирично у комедији. Упознају се даље са биографском белешком о Нушићу, његовом односу према позоришту, глумцима, као и о томе да ли је он себе видео искључиво као хумористу, или и сатиричара.</p>
Завршни део часа (до 5 минута)	<p>Наставник упућује ученике да изаберу задатак:</p> <p>Играј се речима – смишљај духовита објашњења за стране речи (али обавезно у речнику провери и научи њихово значење).</p> <p>Састави кратку једночинку из ћачког живота.</p> <p>Такође, ученици се упућују на то да увежбају читање текста по улогама за наредни час.</p> <p>Наставник предлаже ученицима да се поделе у неколико група, како би касније могли да упореде неколико изведби. Осим тога, наставник најављује да ће све то снимати.</p>
За наредни час	Ученици треба да понесу Читанке.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 91

Наставна тема	<i>Подигнимо завесу</i>
Наставна област	<i>Књижевност</i>
Наставна јединица	Читање по улогама одломака из <i>Аналфабетне</i>
Тип часа	Обрада
Циљ часа	Снимање ученичкима читања по улогама и анализа читања / снимка.
Образовни задаци	Оспособљавање ученика за читање, доживљавање, разумевање и тумачење књижевног дела. Усвајање основних функционалних појмова и појмова из драмске књижевности и позоришне уметности. Увежбавање и усавршавање изражajног читања и читања с разумевањем.
Функционални задаци	Читање улога из одломка. Активно учествовање у интерпретацији текста. Разумевање, доживљавање и тумачење одломка.
Васпитни задаци	Оспособљавање ученика за успешно служење књижевним језиком. Неговање љубави и интересовања за позоришну уметност.
Образовни стандарди	CJ.2.3.10. зна значења речи и фразеологизама који се јављају у школским текстовима (у уџбеницима, текстовима из лектире и сл.), као и литерарним и медијским текстовима намењеним младима, и правилно их употребљава CJ.2.3.11. одређује значења непознатих речи и израза на основу њиховог састава и/или контекста у коме су употребљени (сложенији примери)
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Читанке (стр. 124–129), свеске, књиге, диктафон
Корелација	Језик, језичка култура, књижевност
Иновације	
Литература за наставнике	1. Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008. 2. Mr Марија Ђельлац, <i>Школска сцена</i> , Едука, Београд, 2013.
Литература за ученике	Јелена Журић, <i>Чезнем да ти кажем – читанка за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2011.

Ток часа

Уводни део часа (око 15 минута)	Наставник најављује тему часа и позива ученике да, претходно, прочитају своје текстове (игре речи или једночинку). Ученици се јављају, читају радове и коментаришу.
Главни део часа (око 25 минута)	Ученици који су се поделили по групама бирају редослед извођења (читања по улогама). Свака група седа испред остатка одељења и труди се да што изражајније прочита текст (наставник им је претходно објаснио шта је „читаћа проба” у позоришту и снима свако извођење ученика). Када све групе заврше са читањем, коментарише се читање. Наставник, као илустрацију, повремено укључује диктафон.
Завршни део часа (до 5 минута)	Наставник упућује ученике да прочитају текст Бранислава Нушића „Десет заповести преписаних са таблице искуства” (Читанка, стр. 130) о драми односно о писању драмског текста.
За наредни час	Ученици треба да понесу Читанке.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 92

Наставна тема	<i>Подигнимо завесу</i>
Наставна област	<i>Књижевност</i>
Наставна јединица	<i>Десет заповестићи претисаних са таблице искуства, Бранислав Нушић (одломци) – стилске вежбе: писање дијалошког текста</i>
Тип часа	Обрада, вежбање
Циљ часа	Упознавање ученика са аутопоетичким текстом Бранислава Нушића, одломака о писању драмског текста (плану писања и композицији); увежбавање писања дијалошког текста.
Образовни задаци	Писање текста по унапред утврђеним правилима. Усвајање основних функционалних појмова и појмова из драмске књижевности и позоришне уметности. Увежбавање писања дијалошког текста.
Функционални задаци	Читање у себи и разумевање прочитаног; раздвајање битног од небитног, главног од споредног у тексту. Разумевање и тумачење одломка о писању драмског текста. Активно учествовање у интерпретацији текста. Оспособљавање ученика за писање текста по унапред утврђеним правилима. Оспособљавање ученика за успешно служење књижевним језиком у писању дијалошког текста.
Васпитни задаци	Развијање код ученика потребе за ваљаним служењем књижевним језиком. Повезивање књижевних садржаја и основних идеја дела са животним ситуацијама и непосредним истукством. Неговање љубави и интересовања за позоришну уметност.
Образовни стандарди	CJ.1.1.1. разуме текст (ћирилични и латинични) који чита наглас и у себи CJ.1.1.5. проналази и издваја основне информације из текста према датим критеријумима CJ.1.1.6. разликује у тексту битно од небитног, главно од споредног CJ.1.2.1. зна и користи оба писма (ћирилицу и латиницу) CJ.1.2.2. саставља разумљиву, граматички исправну реченицу CJ.1.2.4. уме да преприча текст
Облици рада	Фронтални, индивидуални и рад у паровима
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Читанке (стр. 130), свеске
Корелација	Језик, језичка култура, књижевност

Иновације	
Литература за наставнике	М. Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	Јелена Журић, <i>Чезнем да ти кажем – читанка за шести разред основне школе</i> , Едукса, Београд, 2011.

Ток часа

Уводни део часа (око 10 минута)	Наставник најављује тему часа и позива ученике да, претходно, поново прочитају у себи текст Бранислава Нушића „Десет заповести преписаних са таблице искуства” (Читанка, стр. 130) о драми односно о писању драмског текста и да у њему подвуку савете које сматрају најважнијим. Ученици наглас читају упутства која сматрају незаобилазним у писању драмског текста.
Главни део часа (око 20 минута)	Наставник на табли записује тему: <i>Сцена из ћачкој живота</i> и саветује ученицима да дијалошки (по улогама) представе једну од ситуација из своје ћачке свакодневице која има драмски карактер (индивидуално или у паровима). Текст не мора бити дужи од једне стране школске свеске.
Завршни део часа (до 15 минута)	Ученици читају своје радове и коментаришу их.
За наредни час	Ученици треба да понесу Граматику.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 93

Наставна тема	<i>Подићнимо завесу</i>
Наставна област	Језик
Наставна јединица	Слагање
Тип часа	Обрада, вежбање
Циљ часа	Упознавање ученика са основним карактеристикама сложеница.
Образовни задаци	Повезивање и проширивање знања о грађењу речи. Усвајање знања из грађења речи. Уочавање карактеристика сложеница и њиховог грађења. Упознавање са полусложеницима.
Функционални задаци	Постепено и систематично упознавање граматике српског језика. Упознавање језичких појава и појмова. Овладавање нормативном граматиком. Остваривање континуитета у граматичким вежбама. Ос способљавање ученика за успешно служење српским књижевним језиком.
Васпитни задаци	Јачање чулног, језичког и литерарног сензибилитета ученика. Ос способљавање ученика за ваљано служење књижевним језиком. Неговање љубави према материјем језику.
Образовни стандарди	CJ.1.3.5. разликује просте речи од твореница; препознаје корен речи; гради реч према задатом значењу на основу постојећих творбених модела CJ.2.3.4. познаје основне начине грађења речи (извођење, слагање, комбинована творба, претварање)
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Граматике (стр. 139–141), свеске
Корелација	Језик, језичка култура, књижевност
Иновације	
Литература за наставнике	1. Милан Шипка, <i>Занимљива граматика</i> , Прометеј, Нови Сад, 2007. 2. Живојин С. Станојчић, <i>Граматика српског књижевног језика</i> , Креативни центар, Београд, 2010. 3. М. Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.

Литература за ученике	1. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Јелена Журић, <i>Бачки језички приручник</i> , Едука, Београд, 2014.
------------------------------	--

Ток часа

Уводни део часа (око 15 минута)	Наставник најављује тему часа и изражајно чита одломке из Андрићевог <i>Вечитог календара мајерњег језика</i> (Граматика, стр. 139). Следи разговор о тексту, о пишчевом доживљају наведених речи и начину на који он о њима говори; такође, треба да се у ученицима подстакне и пробуди интересовање за сопствени доживљај речи, њихова значења и употребу.
Главни део часа (око 15 минута)	Наставник објашњава композицију (слагање) као други од два основна принципа творбе речи у српском језику, даје примере сложеница и начине творбе и све то записује на табли.
Завршни део часа (до 15 минута)	Ученици раде вежбе из уџбеника (стр. 141), самостално и до краја часа образлажу своје одговоре. Наставник додатно објашњава и коригује ученичке одговоре тамо где је то потребно.
За наредни час	Ученици треба да понесу Граматике и да обнове знање о грађењу речи (просте, изведене и сложене речи). У Радној свесци урадити задатке од 83. до 85. стране.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 94

Наставна тема	<i>Подићнимо завесу</i>
Наставна област	Језик
Наставна јединица	Да поновимо: творба речи
Тип часа	Обнављање, вежбе (квиз час)
Циљ часа	Понављање знања о грађењу (творби) речи и увежбавање.
Образовни задаци	Понављање и утврђивање знања о грађењу речи. Увежбавање знања о грађењу речи.
Функционални задаци	Постепено и систематично упознавање граматике српског језика. Упознавање језичких појава и појмова. Овладавање нормативном граматиком. Остваривање континуитета у граматичким вежбама. Оснаправљавање ученика за успешно служење српским књижевним језиком. Активно учешће у вежбањима на часу.
Васпитни задаци	Јачање чулног, језичког и литерарног сензибилитета ученика. Оснаправљавање ученика за ваљано служење књижевним језиком. Неговање љубави према матерњем језику.
Образовни стандарди	CJ.1.3.5. разликује просте речи од твореница; препознаје корен речи; гради реч према задатом значењу на основу постојећих творбених модела CJ.2.3.4. познаје основне начине грађења речи (извођење, слагање, комбинована творба, претварање)
Облици рада	Фронтални, рад у паровима
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Граматике (стр. 146), Радне свеске (стр. 83–85), свеске
Корелација	Језик, језичка култура
Иновације	
Литература за наставнике	1. Милан Шипка, <i>Занимљива граматика</i> , Прометеј, Нови Сад, 2007. 2. Живојин С. Станојчић, <i>Граматика српског књижевног језика</i> , Креативни центар, Београд, 2010. 3. М. Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура</i> са вежбањима, Едука, Београд, 2011. 2. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, Драгана Џуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2013. 3. Јелена Журић, <i>Бачки језички приручник</i> , Едука, Београд, 2014.

Ток часа

Уводни део часа (око 10 минута)	Наставник најављује тему часа и упућује ученике на табелу у Граматици где је дата систематизација за два основна принципа творбе речи у српском језику (стр. 146). Ученици обнављају правила и припремају се за језичке игре у којима ће применити своје знање. Проверавају се и коментаришу решења задатака из Радне свеске.
Главни део часа (око 30 минута)	Наставник на табли записује једну просту реч (нпр.: БРОД или МОРЕ или ГРАД или већ неку реч по сопственом избору) а ученици, радећи у паровима, треба да смисле најмање три изведене и три сложене речи за које је мотивна реч дата проста реч. Ученици се јављају са својим решењима, које наставник записује на табли. (Ове игре потпуно ангажују све ученике и мотивишу их на усвајање и примену знања.)
Завршни део часа (до 5 минута)	Наставник подстиче ученике и похваљује/коригује њихова решења, и на крају вреднује, оцењује најбоље одговоре.
За наредни час	Ученици треба да понесу Граматику.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 95

Наставна тема	<i>Подигнимо завесу</i>
Наставна област	<i>Књижевност</i>
Наставна јединица	<i>Јазавац ћега судом, Петар Кочић</i>
Тип часа	Обрада
Циљ часа	Књижевнотеоријско тумачење одломка из књижевног дела. Упознавање са биобиблиографским подацима о аутору.
Образовни задаци	Оспособљавање ученика за читање, доживљавање, разумевање и свестрано тумачење драмског текста. Усвајање и примена књижевнотеоријских поjmova (сатира, сатирично, хумористично, иронично) Уочавање облика езоповског језика и сатиричног односа према бирократском језику.
Функционални задаци	Читање, доживљавање и разумевање одломка из драмског текста. Уочавање разлике између препричавања и анализе дела. Усвајање и примењивање књижевнотеоријских поjmova: драма, хумор, иронија, сатира. Активно учествовање у тумачењу одломка.
Васпитни задаци	Оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко процењивање драмског текста. Јачање чулног, литерарног и језичког сензибилитета ученика. Неговање патриотских осећања и поштовање и разумевање прошлости свога народа. Развијање љубави према књижевности и читању. Неговање културе говора и бриге о језику, насупрот бирократизацији језика.
Образовни стандарди	CJ.1.4.8. има изграђену потребу за читањем књижевноуметничких текстова и поштује национално, књижевно и уметничко наслеђе* CJ.2.4.8. уочава разлику између препричавања и анализе дела CJ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело CJ.2.4.8. уочава разлику између препричавања и анализе дела
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Текстуална, дијалошка, монолошка
Наставна средства	Читанке (стр. 131–135), свеске, књиге
Корелација	Књижевност, језик, језичка култура
Иновације	

Литература за наставнике	1. Јован Деретић, <i>Историја српске књижевности</i> (или: www.tvorac-grada.com/knjige/scribd/istorijasrpskeknjizevnosti.html) 2. www.rastko.rs/rastko-bl/kocic/pkocic-jazavac_1.html 3. М. Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ћи кажем – читанка за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Др Оливера Радуловић, <i>Књижевни појмовник</i> , Едука, Београд, 2013. 3. У договору с наставником: sr.wikipedia.org/sr/Пејтар_Кочић_silvy1102.wordpress.com/2011/.../јазавац-пред-судом-пејтар-кочић/www.youtube.com/watch?v=6sMaNtGOGao

Ток часа

Уводни део часа (око 10 минута)	Наставник најављује тему часа, са ученицима обнавља основне био-библиографске чињенице у вези са Петром Кочићем; локализује одломак и изражајно га прочита.
Главни део часа (око 30 минута)	Следи Разговор о делу (Читанка, стр. 134) како би наставник утврдио колико су ученици разумели текст, како су доживели лик Давида Штрпца као и остале ликове (суца и писарчића). Наставник затим упућује ученике да поново прочитају текст, с оловком у руци, да истраже и проуче: истине о аустријској окупацији које Давид Штрабац говори езоповским језиком, оптужбе које изриче служећи се иронијом; презир, подсмећ изражен према бирократском језику. Ученици треба да истраже комично и трагично у појави и наступу Давида Штрпца – привидну наивност и дубоку животну мудрост, глумљену покорност и истински бунт; такође, важно је да у делу уоче одлике сатире.
Завршни део часа (до 5 минута)	Наставник упућује ученике да за следећи час прочитају одломак из текста Петра Кочића „Језик у законским текстовима” (Читанка, стр. 136) и да обнове одлике драмске књижевности, које ће се утврђивати.
За наредни час	Ученици треба да понесу Читанке.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 96

Наставна тема	<i>Подигнимо завесу</i>
Наставна област	<i>Књижевносӣ</i>
Наставна јединица	<i>Језик у законским текстовима Петра Коћића; Да не заборавимо: драмска књижевност</i>
Тип часа	Обрада, обнављање
Циљ часа	Анализа говора Петра Коћића одржаног на Сабору и упоређивање тог текста са његовим драмским делом; обнављање градива из области драмског стваралаштва.
Образовни задаци	Упоређивање ставова писца о језику са језичком карактеризацијом коју он примењује у свом делу. Упућивање на вредности и значај књижевног језика и на штетност бирократизације језика. Обнављање и утврђивање знања о драмској књижевности.
Функционални задаци	Уочавање вредности књижевног језика наспрам бирократског језика. Оспособљавање ученика за читање, доживљавање, разумевање и свестрано тумачење одлика драмске уметности.. Усвајање и примена књижевнотеоријских појмова везаних за драмски текст и позоришну уметност.
Васпитни задаци	Оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко процењивање текста. Јачање чулног, литерарног и језичког сензибилитета ученика. Неговање патриотских осећања и поштовање и разумевање прошлости свога народа. Неговање културе говора и бриге о језику, наспрот бирократизацији језика. Развијање љубави према књижевности, читању, драмским текстовима и позоришној уметности.
Образовни стандарди	CJ.1.4.3. разликује основне књижевне родове: лирику, епiku и драму CJ.3.4.8. повезује књижевноуметничке текстове с другим текстовима који се обрађују у настави* CJ.1.3.14. зна значења речи и фразеологизама који се употребљавају у контексту свакодневне комуникације (у кући, школи и сл.), као и оних који се често јављају у школским текстовима (у уџбеницима, текстовима из лектире и сл.) CJ.1.3.16. служи се речницима, приручницима и енциклопедијама CJ.3.3.7. уме да одреди значења непознатих речи и израза на основу њиховог састава, контекста у коме су употребљени, или на основу њиховог порекла
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Читанке (стр. 136–138), Радне свеске (стр. 142–144), свеске, књиге

Корелација	Књижевност, језик, језичка култура, грађанско васпитање
Иновације	
Литература за наставнике	Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ти кажем</i> – читанка за шести разред основне школе, Едука, Београд, 2011. 2. Др Оливера Радуловић, <i>Књижевни појмовник</i> , Едука, Београд, 2013.

Ток часа

Уводни део часа (око 5 минута)	Наставник најављује тему часа, локализује одломак и изражајно га прочита.
Главни део часа (око 20 минута)	Следи разговор о тексту (Читанка, стр. 137) како би наставник утврдио колико су ученици разумели текст: шта писац хвали а шта критикује; какав је његов однос према језику, с којом намером цитира речи Ивана Тургенјева; шта је духовито у Кочићевом говору; осим тога, ученици треба да уоче везу између овог текста и сатире <i>Јазавац преј судом</i> , као и да искажу сопствене ставове и закључке о вредности и значају језика. Такође, наставник упознаје ученике са елементима ове врсте усменог излагања.
Завршни део часа (до 20 минута)	Остатак часа резервисан је за обнављање и утврђивање знања о драмској књижевности, оносно за систематизацију (Читанка, стр. 136, Радна свеска, стр. 142–144). Домаћи задатак: За домаћи задатак ученици треба да за следећи час напишу монолог односно говор о одређеној теми по слободном избору и да се спреме да га усмено изложу (наставник може да предложи: о савременом говорном језику; о некој савременој негативној појави у друштву, непосредном окружењу, школи...)
За наредни час	Ученици треба да понесу Читанке.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 97

Наставна тема	<i>Подијнимо завесу</i>
Наставна област	<i>Језичка култура</i>
Наставна јединица	Говорна вежба: монолог, говор
Тип часа	Утврђивање
Циљ часа	Анализа домаћег задатка; неговање културе говора.
Образовни задаци	Упућивање ученика у писање говора (обраћања теме, план, композиција, стил и језик). Упућивање ученика у одлике добrog јавног излагања и представљања.
Функционални задаци	Оспособљавање ученика за ваљано састављање говора, за јавно обраћање и наступање. Оспособљавање ученика за активан приступ активностима на часу: усмено излагање, пажљиво слушање, бележење, концизно и аргументовано изношење ставова.
Васпитни задаци	Јачање чулног, литерарног и језичког сензибилитета ученика. Развијање љубави према језику. Неговање културе говора и бриге о језику.
Образовни стандарди	CJ.1.2.2. саставља разумљиву, граматички исправну реченицу CJ.1.2.3. саставља једноставан експозиторни, наративни и дескриптивни текст и уме да га организује у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста) CJ.2.2.1. саставља експозиторни, наративни и дескриптивни текст, који је јединствен, кохерентан и унутар себе повезан CJ.3.2.1. организује текст у логичне и правилно распоређене пасусе; одређује прикладан наслов тексту и поднаслове деловима текста
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	свеске
Корелација	Језик, језичка култура
Иновације	
Литература за наставнике	1. М. Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008. 2. Mr Марија Ђељац, <i>Школска сцена</i> , Едука, Београд, 2013.
Литература за ученике	Јелена Журић, mr Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i> , Едука, Београд, 2011.

Ток часа

Уводни део часа (око 7 минута)	Наставник најављује тему часа и летимично прегледа домаће задатке. Ученици се јављају да усмено излажу, успоставља се распоред излагања.
Главни део часа (око 33 минута)	Ученици по утврђеном редоследу излажу о својим темама. После сваког излагања ученици заједно са наставником кратко коментаришу.
Завршни део часа (до 5 минута)	Остатак часа резервисан је за резиме и оцењивање најбољих излагања.
За наредни час	Ученици треба да понесу Граматике.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 98

Наставна тема	<i>Подићнимо завесу</i>
Наставна област	<i>Језик</i>
Наставна јединица	Састављено и растављено писање речи
Тип часа	Обнављање, вежбе
Циљ часа	Обнављање и увежбавања правописних правила о састављеном и растављеном писању речи; упућивање ученика на коришћење Правописа и правописних приручника.
Образовни задаци	Упознавање ученика са правописним правилима о састављеном и растављеном писању речи. Упућивање ученика на коришћење Правописа и правописних приручника.
Функционални задаци	Оспособљавање ученика за коришћење Правописа и правописних приручника.
Васпитни задаци	Развијање љубави код ученика према језику, као и потребе за неговањем писмености и језичке културе.
Образовни стандарди	CJ.1.2.7. зна да се служи Правописом (школским издањем)* CJ.1.2.8. примењује правописну норму (из сваке правописне области) у једноставним примерима
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Граматике (стр. 142–143), Радне свеске (стр. 100), свеске
Корелација	Језик, језичка култура
Иновације	
Литература за наставнике	1. Милан Шипка, <i>Занимљива граматика</i> , Прометеј, Нови Сад, 2007. 2. <i>Правопис српског језика</i> , МС, Нови Сад, 2010. 3. Милица Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.

Литература за ученике	<p>1. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i>, Едука, Београд, 2011.</p> <p>2. <i>Правојис српској језику</i>, МС, Нови Сад, 2010. (школско издање)</p> <p>3. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, Драгана Цуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шести разред основне школе</i>, Едука, Београд, 2013.</p> <p>4. Јелена Журић, <i>Ђачки језички приручник</i>, Едука, Београд, 2014.</p>
------------------------------	---

Ток часа

Уводни део часа (око 5 минута)	Наставник најављује тему часа; на табли записује речи: <i>на излег</i> и <i>наизлег</i> и пита да ли оне, тако написане, имају исто значење. Ученици дају примере, износе своје мишљење и образлажу га.
Главни део часа (око 25 минута)	Следи наставниково упућивање ученика на примере у Граматици (стр. 142. и 143), где могу да упоређују примере састављеног и растављеног писања и промене значења. Потом ученици раде задатке из Радне свеске (стр. 100).
Завршни део часа (до 15 минута)	Остатак часа резервисан је за вежбање у састављеном и растављеном писању речи уз коришћење школског издања <i>Правојиса</i> и припрему за Трећи школски писмени задатак.
За наредни час	Ученици треба да се припреме за писање писменог задатка.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 99

Наставна тема	<i>Подијнимо завесу</i>
Наставна област	<i>Језичка култура</i>
Наставна јединица	Трећи школски писмени задатак
Тип часа	Час израде писмених задатака
Циљ часа	Израда Трећег школског писменог задатка (неговање културе писменог изражавање; развијање креативности и унапређивања језичког и стилског израза).
Образовни задаци	Размишљање о задатим темама. Опредељивање за једну од понуђених тема. Писање плана састава, осмишљавање композиције. Писање састава. Уочавање и исправљање правописних, граматичких и стилских грешака. Израда Трећег школског писменог задатка.
Функционални задаци	Оспособљавање ученика за правилно, јасно и уверљиво писмено изражавање. Повезивање наставе језика и књижевности.
Васпитни задаци	Подстицање самосталног књижевног стваралаштва ученика. Развијање креативности. Јачање литерарног и језичког сензибилитета ученика.
Образовни стандарди	CJ.1.2.2. саставља разумљиву, граматички исправну реченицу CJ.1.2.3. саставља једноставан експозиторни, наративни и дескриптивни текст и уме да га организује у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста) CJ.2.2.1. саставља експозиторни, наративни и дескриптивни текст, који је јединствен, кохерентан и унутар себе повезан CJ.3.2.1. организује текст у логичне и правилно распоређене пасусе; одређује прикладан наслов тексту и поднаслове деловима текста
Облици рада	Индивидуални
Наставне методе	Метода самосталних радова ученика, стваралачка
Наставна средства	Вежбанке
Корелација	Језик, језичка култура
Иновације	
Литература за наставнике	М. Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за учнике	Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i> , Едука, Београд, 2011.

Ток часа

Уводни део часа (до 5 минута)	Наставник најављује Трећи писмени задатака. На табли записује три теме (од којих ће сваки ученик изабрати једну) и укратко даје смернице за њихову обраду. Подсећа ученике да имају на располагању <i>Правојис</i> , <i>Речник језичких недоумица</i> , <i>Речник синонима</i> – које могу користити током изrade писменог задатка, као и помоћ наставника (нарочито у погледу избора теме). (Предлог тема: <i>Једна нећасивна појава</i> <i>Одговорно јаврдим да...</i> <i>Слатко смо се смејали</i> <i>Како подносим криптику</i> <i>Мане размажене деџе... и сл.</i>)
Главни део часа (око 38 минута)	Ученици раде писмени задатак.
Завршни део часа (до 2 минута)	Последња два минута часа резервисана су за предавање радова.
За наредни час	Ученици треба да понесу Читанке.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 100

Наставна тема	<i>Подићнимо завесу</i>
Наставна област	Језик
Наставна јединица	Писање назива васионских тела (једночланих и вишечланих)
Тип часа	Обрада, вежбе
Циљ часа	Упознавање ученика са правилним писањем једночланих и вишечланих назива васионских тела; усвајање ортографске норме.
Образовни задаци	Описмењавање ученика на темељима ортографских стандарда српског језика Увежбавање писања имена васионских тела.
Функционални задаци	Повезивање старог знања са новим. Увежбавање и примењивање знања на одговарајућим задацима.
Васпитни задаци	Оспособљавање ученика за ваљано служење књижевним језиком. Уочање значаја познавања правописних правила.
Образовни стандарди	CJ.1.2.7. зна да се служи Правописом (школским издањем)* CJ.1.2.8. примењује правописну норму (из сваке правописне области) у једноставним примерима
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Граматике (стр. 143–145), Радне свеске (стр. 101), свеске
Корелација	Језик, језичка култура
Иновације	
Литература за наставнике	1. Милан Шипка, <i>Занимљива граматика</i> , Прометеј, Нови Сад, 2007. 2. Живојин С. Станојчић, <i>Граматика српског књижевног језика</i> , Креативни центар, Београд, 2010. 3. М. Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура</i> са вежбањима, Едука, Београд, 2011. 2. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, Драгана Џуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2013. 3. Јелена Журић, <i>Ђачки језички приручник</i> , Едука, Београд, 2014.

Ток часа

Уводни део часа (око 15 минута)	У уводном делу часа наставник чита одломак из Нушићеве <i>Аутобиографије</i> (Граматика, стр. 143–144). Након краћег разговора о тексту, наставник позива ученике да на самолепивим папирчићима („стикерима”) напишу име било ког васионаског тела.
Главни део часа (око 20 минута)	Наставник лепи папирчиће на хамер (може да послужи и школска табла). Издава неправилно написане називе и позива ученике да заједно формулишу правило. Ученици записују правило у свеску, а наставник наглашава како се пишу једночлани, а како вишечлани називи. Важно је и да наставник напомене у којим се случајевима назив небеског тела пише малим словом (<i>Како га је у земљу прођао. Иде ми сунце у очи</i>).
Завршни део часа (до 10 минута)	Ученици раде и коментаришу задатке из Радне свеске (стр. 101). Наставник задаје ученицима вежбу. Треба да напишу краћи састав о теми „Моје путовање у свемир”. Довољно је да у неколико реченица опишу то путовање, водећи рачуна о томе како пишу називе небеских тела.
За наредни час	Подсећа их да ће на 103. часу анализирати овај домаћи задатак (који су претходно урадили) а за следећи час је предвиђена анализа писменог задатка.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 101

Наставна тема	<i>Подијнимо завесу</i>
Наставна област	Језик
Наставна јединица	Анализа писменог задатка
Тип часа	Утврђивање
Циљ часа	Усмена анализа писмених састава; развијање креативног потенцијала, неговање језичког стваралаштва, провера писмености; неговање критичког мишљења, способности изношења ставова и аргументације.
Образовни задаци	Оспособљавање ученика за успешно служење српским књижевним језиком. Развијање смисла за правилно, течно, економично и уверљиво писмено изражавање. Развијање културе слушања, дискутовања, изношење ставова уз аргументацију. Овладавање правописном нормом.
Функционални задаци	Уочавање грешака у задатку. Активно учествовање у активностима на часу.
Васпитни задаци	Развијање љубави према писању, читању и представљању књижевних радова. Уочавање значаја познавања правописне норме Развијање логичког размишљања. Развијање љубави према матерњем језику.
Образовни стандарди	CJ.1.2.1. зна и користи оба писма (ћирилицу и латиницу) CJ.1.2.2. саставља разумљиву, граматички исправну реченицу CJ.1.2.3. саставља једноставан експозиторни, наративни и дескриптивни текст и уме да га организује у смишоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста) CJ.2.2.1. саставља експозиторни, наративни и дескриптивни текст, који је јединствен, кохерентан и унутар себе повезан CJ.2.2.5. зна правописну норму и примењује је у већини случајева CJ.3.2.1. организује текст у логичне и правилно распоређене пасусе; одређује прикладан наслов тексту и поднаслове деловима текста CJ.3.2.5. зна и доследно примењује правописну норму
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Текстуална, дијалошка, стваралачка
Наставна средства	Вежбанке, свеске
Корелација	Језик, језичка култура

Иновације	
Литература за наставнике	М. Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	Јелена Журић, mr Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i> , Едука, Београд, 2011.

Ток часа

Уводни део часа (око 5 минута)	Наставник најављује тему часа: читање и анализовање ученичких радова – издвајање најуспелијих обрада тема, најзанимљивијих идеја, најбоље остварене композиције, фабуле; најупечатљивији ликови и стилска средства... Ученици се сами јављају да читају своје радове (али неке и сам наставник предлаже); сви ученици учествују у анализи – дају своје коментаре, аргументације и сугестије.
Главни део часа (око 30 минута)	Ученици редом читају и коментаришу радове; вреднују их оценама од 1 до 10. Наставник усмерава, коментарише, коригује.
Завршни део часа (до 10 минута)	Овај део часа резервисан је за скретање пажње на грешке у писменим задацима – материјалне, стилске, језичке, правописне... Уз учешће ученика, наставник их бележи на табли, а ученици у својим свескама.
За наредни час	Наставник најављује Исправак писменог задатка.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 102

Наставна тема	<i>Подићнимо завесу</i>
Наставна област	<i>Језичка култура</i>
Наставна јединица	Исправак Трећег писменог задатка
Тип часа	Час провере и утврђивања
Циљ часа	Писање побољшане верзије текста; развијање способности за критички однос према сопственом тексту, за рад на тексту; усвајање језичких и правописних норми; развијање и неговање креативности.
Образовни задаци	Уочавање грешака у тексту и исправљање. Уважавање примедби и сугестија. Усвајање правописних правила. Поправљање квалитета састава (садржински, правописно, језички, стилски)
Функционални задаци	Развијање смисла за правилно, течно, економично и уверљиво писмено изражавање. Уочавање грешака начињених у писменом задатку и њихово исправљање. Овладавање правописном нормом.
Васпитни задаци	Уочавање значаја познавања правописне норме. Развијање логичког размишљања. Развијање љубави према матерњем језику. Неговање литерарних способности.
Образовни стандарди	CJ.1.2.1. зна и користи оба писма (ћирилицу и латиницу) CJ.1.2.2. саставља разумљиву, граматички исправну реченицу CJ.1.2.3. саставља једноставан експозиторни, наративни и дескриптивни текст и уме да га организује у смишоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста) CJ.2.2.1. саставља експозиторни, наративни и дескриптивни текст, који је јединствен, кохерентан и унутар себе повезан CJ.2.2.5. зна правописну норму и примењује је у већини случајева CJ.3.2.1. организује текст у логичне и правилно распоређене пасусе; одређује прикладан наслов тексту и поднаслове деловима текста CJ.3.2.5. зна и доследно примењује правописну норму
Облици рада	Индивидуални
Наставне методе	Метода самосталних радова ученика, рад на тексту, стваралачка
Наставна средства	Вежбанке, свеске, <i>Правојис</i> , <i>Речник језичких недоумица</i> и <i>Речник синонима</i>
Корелација	Језик, језичка култура

Иновације	
Литература за наставнике	1. М. Николоћ, <i>Стилске вежбе</i> , Просветни преглед, Београд, 2000. 2. М. Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i> , Едука, Београд, 2011.

Ток часа

Уводни део часа (око 5 минута)	Наставник најављује тему часа и предаје ученицима вежбанке са оцењеним писменим задацима и писаним коментарима. Упућује ученике на то да се потруде како би написали побољшану верзију састава. Они ученици који буду написали знатно бољу верзију састава могу да буду и додатно оцењени – добили би још једну оцену за исправку писменог задатка. Док пишу, могу се користити речницима и Правописом.
Главни део часа (око 35 минута)	Ученици пишу исправак писменог задатка.
Завршни део часа (до 5 минута)	Наставник до краја часа већ има увид у то колико су ученици брижљиво радили исправак, сакупља вежбанке; било би добро да прегледа све текстове – како би стекао потпунију слику о томе колико су ученици заиста успели да напишу побољшане верзије својих писмених састава.
За наредни час	Ученици треба да понесу Граматике.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 103

Наставна тема	<i>Подигнимо завесу</i>
Наставна област	Језик
Наставна јединица	Да поновимо: творба речи и правопис
Тип часа	Обнављање, вежбе
Циљ часа	Обнављање правила о творби речи у српском језику и о састављеном и растављеном писању речи; припрема за контролни задатак.
Образовни задаци	Обнављање и утврђивање знања о грађењу речи. Повезивање знања о грађењу речи и познавања правописних правила. Одређивање корена речи, творбене основе и наставака. Познавање градива о породици речи, префиксима, суфиксима и спојном вокалу. Познавање поступака грађења сложених речи префиксацијом и комбиновањем.
Функционални задаци	Постепено и систематично упознавање граматике српског језика. Утврђивање знања о грађењу речи. Упознавање језичких појава и појмова. Овладавање нормативном граматиком. Континуирана вежбања из граматике. Осposobљавање ученика за успешно служење књижевним језиком.
Васпитни задаци	Неговање љубави према матерњем језику. Осposobљавање ученика за познавање језичких законитости. Јачање чулног, литерарног и језичког сензибилитета ученика.
Образовни стандарди	CJ.1.3.5. разликује просте речи од твореница; препознаје корен речи; гради реч према задатом значењу на основу постојећих творбених модела CJ.2.3.4. познаје основне начине грађења речи (извођење, слагање, комбинована творба, претварање) CJ.3.2.5. зна и доследно примењује правописну норму
Облици рада	Фронтални и групни, квиз час
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Граматике (стр. 146), свеске
Корелација	Језик, језичка култура
Иновације	

Литература за наставнике	1. Милан Шипка, <i>Занимљива јрамајика</i> , Прометеј, Нови Сад, 2007. 2. <i>Правојис српској језика</i> , МС, Нови Сад, 2010. 3. М. Николић, <i>Методика наставе српској језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура</i> са вежбањима, Едука, Београд, 2011. 2. <i>Правојис српској језика</i> , МС, Нови Сад, 2010. (школско издање) 3. Јелена Журић, <i>Бачки језички приручник</i> , Едука, Београд, 2014.

Ток часа

Уводни део часа (око 7 минута)	Наставник најављује тему часа и облик рада. Ученици се деле у групе и усвајају правила за квиз час.
Главни део часа (око 30 минута)	Наставник свакој групи дели задатке (редом, по играма: 1. игра – у низу речи уочи просту реч; 2. игра – из низа речи разврстај речи на просте и сложене; 3. игра – заокружи префикс у датим речима; 4. игра – заокружи суфикс у датим речима; 5. игра – од датих речи састави што више изведенih речи; 6. игра – у датом тексту подвуци сложене речи и објасни како су настале; 7. игра – у наведеним реченицама уочи правилно написане речи (састављено и растављено писање речи).
Завршни део часа (до 8 минута)	Сабирање поена, проглашавање победника (оценјивање најуспешнијег тима/групе).
За наредни час	Наставник за следећи час најављује контролни тест.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 104

Наставна тема	<i>Подићнимо завесу</i>
Наставна област	<i>Језик</i>
Наставна јединица	Контролни тест: творба речи и правопис
Тип часа	Провера
Циљ часа	Провера знања о творби речи и састављеном и растављеном писању речи.
Образовни задаци	Утврђивање знања о грађењу речи. Повезивање знања о грађењу речи и познавања правописних правила. Одређивање корена речи, творбене основе и наставака. Познавање градива о породици речи, префиксима, суфиксима и спојном вокалу. Познавање поступака грађења сложених речи префиксацијом и комбиновањем.
Функционални задаци	Постепено и систематично упознавање граматике српског језика. Утврђивање знања о грађењу речи. Упознавање језичких појава и појмова. Овладавање нормативном граматиком. Континуирана вежбања из граматике. Осспособљавање ученика за успешно служење књижевним језиком.
Васпитни задаци	Неговање љубави према матерњем језику. Осспособљавање ученика за познавање језичких законитости. Јачање чулног, литерарног и језичког сензибилитета ученика.
Образовни стандарди	CJ.1.3.5. разликује просте речи од твореница; препознаје корен речи; гради реч према задатом значењу на основу постојећих творбених модела CJ.2.3.4. познаје основне начине грађења речи (извођење, слагање, комбинована творба, претварање) CJ.3.2.5. зна и доследно примењује правописну норму
Облици рада	Индивидуални и у паровима
Наставне методе	Метода самосталних радова ученика
Наставна средства	Умножени тестови
Корелација	Језик, језичка култура
Иновације	

Литература за наставнике	1. Милан Шипка, <i>Занимљива ћраматика</i> , Прометеј, Нови Сад, 2007. 2. <i>Правојис српској језика</i> , МС, Нови Сад, 2010. 3. М. Николић, <i>Методика наставе српској језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i> , Едука, Београд, 2011. 2. <i>Правојис српској језика</i> , МС, Нови Сад, 2010. (школско издање) 3. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, Драгана Џуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2013. 4. Јелена Журић, <i>Ђачки језички приручник</i> , Едука, Београд, 2014.

Ток часа

Уводни део часа (око 3 минута)	Наставник најављује час провере градива: упућује ученика у карактер теста, скреће пажњу на начин и поступке у решавању задатака. Дели тестове по принципу А и Б групе.
Главни део часа (око 40 минута)	Ученици раде тест око 40 минута.
Завршни део часа (до 2 минута)	Ученици приводе крају свој рад на тесту, те наставник прикупља радове.
За наредни час	Наставник подсећа ученике да ће следећег часа анализирати контролне задатке.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 105

Наставна тема	<i>Подићнимо завесу</i>
Наставна област	<i>Језик</i>
Наставна јединица	Анализа контролног задатка
Тип часа	Утврђивање
Циљ часа	Утврђивање и провера знања о творби речи и састављеном и расстављеном писању речи.
Образовни задаци	Утврђивање знања о грађењу речи. Повезивање знања о грађењу речи и познавања правописних правила. Одређивање корена речи, творбене основе и наставака. Познавање градива о породици речи, префиксма, суфиксма и спојном вокалу. Познавање поступака грађења сложених речи префиксацијом и комбиновањем.
Функционални задаци	Постепено и систематично упознавање граматике српског језика. Утврђивање знања о грађењу речи. Упознавање језичких појава и појмова. Овладавање нормативном граматиком. Континуирана вежбања из граматике. Осспособљавање ученика за анализу сопствених постигнућа.
Васпитни задаци	Неговање љубави према матерњем језику. Осспособљавање ученика за познавање језичких законитости. Јачање чулног, литерарног и језичког сензибилитета ученика. Развијање свести о потреби континуираног вежбања, учења, понављања.
Образовни стандарди	CJ.1.3.5. разликује просте речи од твореница; препознаје корен речи; гради реч према задатом значењу на основу постојећих творбених модела CJ.2.3.4. познаје основне начине грађења речи (извођење, слагање, комбинована творба, претварање) CJ.3.2.5. зна и доследно примењује правописну норму
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Прегледани тестови, свеске
Корелација	Језик, језичка култура
Иновације	

Литература за наставнике	1. Милан Шипка, <i>Занимљива траматика</i> , Прометеј, Нови Сад, 2007. 2. <i>Правоћис српској језика</i> , МС, Нови Сад, 2010. 3. М. Николић, <i>Методика наставе српској језику</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i> , Едука, Београд, 2011. 2. <i>Правоћис српској језику</i> , МС, Нови Сад, 2010. (школско издање) 3. Јелена Журић, <i>Ђачки језички приручник</i> , Едука, Београд, 2014.

Ток часа

Уводни део часа (око 10 минута)	Наставник најављује садржај часа и упознаје ученике са резултатима контролног теста. На табли бележи бодовну листу и листу бодова за сваки задатак.
Главни део часа (око 25 минута)	Следи анализа сваког задатка (групе А и Б, наизменично) – тако што учествује што више ученика.
Завршни део часа (до 10 минута)	Резиме. Ученици треба да изведу закључке о најчешћим грешкама, о својим постигнућима у степену савладавања градива и да оцене сопствено залагање и постигнуте резултате.
За наредни час	Ученици треба да понесу Читанке и дневнике читања.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 106

Наставна тема	<i>Тамо је мени оштацина моја</i>
Наставна област	<i>Књижевност</i>
Наставна јединица	Упознавање с темом и задацима; породичне народне лирске песме (избор); <i>Највећа је жалосија за браћом</i>
Тип часа	Обрада
Циљ часа	Књижевнотеоријско тумачење прочитане народне лирске породичне песме; утврђивање градива о народној књижевности.
Образовни задаци	Оспособљавање ученика за разумевање, доживљавање и тумачење књижевног дела. Књижевнотеоријска анализа народне лирске породичне песме. Усвајање и употреба књижевнотеоријских појмова. Упознавање ученика са породичним народним лирским песмама, темама, мотивима, одликама стиха и стилским средствима, упућивање у поступке анализе.
Функционални задаци	Разумевање, доживљавање и тумачење прочитане песме. Усвајање и примењивање књижевнотеоријских појмова. Активно учествовање у тумачењу песме.
Васпитни задаци	Развијање поштовања и љубави према народној књижевности и културној баштини. Развијање свести о вредности породичних односа и љубави о којима ове песме певају.
Образовни стандарди	CJ.1.4.2. разликује типове књижевног стваралаштва (усмена и ауторска књижевност) CJ.1.4.4. препознаје врсте стиха (римовани и неримовани; осмерац и десетерац) CJ.1.4.6. препознаје постојање стилских фигура у књижевноуметничком тексту (епитет, поређење, ономатопеја)
Облици рада	Фронтални, рад у паровима
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Читанке (стр. 139–143), књиге, свеске
Корелација	Књижевност, језик, језичка култура
Иновације	
Литература за наставнике	1. Radmila Pešić, Nada Milošević Đorđević, <i>Narodna književnost, „Vuk Karadžić“</i> , Beograd, 1984. 2. www.scribd.com/doc/62657425/16/ПОРОДИЧНЕ-ПЕСМЕ 3. М. Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Јурић, <i>Чезнем да ћи кажем – читанка за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Др Оливера Радуловић, <i>Књижевни појмовник</i> , Едука, Београд, 2013.

Ток часа

Уводни део часа (око 15 минута)	Наставник представља нову тему у Читанци – изражайно чита стихове Десанке Максимовић, који тему најављују, као и циљеве и задатке које ова тема подразумева. Пошто су ученици већ претходно прочитали (код куће) више породичних народних лирских песама, пошто наставник летимично прегледа дневнике читања, – они излажу о свом доживљају ове врсте народних лирских песама.
Главни део часа (око 20 минута)	Наставник изражайно чита песму <i>Највећа је жалоси за браћом</i> . Следи разговор о делу (стр. 143), где је акценат на доживљају и разумевању основног осећања приказаног у песми. Потом, у поновном читању (које ученици самостално обављају, у себи), уз помоћ наставника, у анализи, ученици уочавају средства којима је песма испевана – контраст, градацију, епитете, симболичке везе међу мотивима.
Завршни део часа (до 10 минута)	<p>Према могућностима, ученици могу да послушају песму <i>Највећа је жалоси за браћом</i> (<i>Сунце зађе за невен, за љору</i>) из Звучне антологије народне књижевности, у интерпретацији драмске уметнице Горице Поповић.</p> <p>Наставник упућује ученике да читањем и рецитовањем, дочарају поетску атмосферу песме – основно расположење и осећајни тон, као и градацију и контраст у песничком изражавању.</p> <p>Такође, ученици треба да се подсете дела у којима је описана дубока туга и упореде их са овом песмом, али и да закључе у чему је вредност оваквих дела.</p>
За наредни час	Наставник подсећа ученике да се припреме да на наредном часу анализирају породичне народне лирске песме по свом избору (по једну песму могу и да науче како би је рецитовали) и најављује да ће о томе излагати тимски (у групи).
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 107

Наставна тема	<i>Тамо је мени оштацина моја</i>
Наставна област	<i>Књижевност</i>
Наставна јединица	Породичне народне лирске песме (избор)
Тип часа	Обрада, утврђивање
Циљ часа	Уочавање основних одлика народних лирских породичних песама на конкретним примерима (тема, мотива, одлика стиха и стилских средстава); неговање љубави према народној књижевности.
Образовни задаци	Оспособљавање ученика за самостално читање и тумачење књижевног дела. Уочавање основних одлика породичних народних лирских песама. Усвајање и примењивање књижевнотеоријских појмова; упућивање ученика у поступке анализе, тумачења.
Функционални задаци	Читање, доживљавање и разумевање прочитаних песама. Активно учествовање у дефинисању нових појмова. Уочавање етичких вредности у песмама. Усвајање и примењивање нових књижевнотеоријских појмова. Увежбавање изражajног читања народних лирских песама.
Васпитни задаци	Упознавање, развијање, чување и поштовање властитог националног и културног идентитета на делима српске народне књижевности. Развијање љубави према народној књижевности. Развијање свести о вредности породичних односа и љубави о којима ове песме певају.
Образовни стандарди	CJ.2.4.5. препознаје и разликује одређене (тражене) стилске фигуре у књижевноуметничком тексту (персонификација, хипербола, градација, метафора, контраст) CJ.3.4.4. проналази и именује стилске фигуре; одређује функцију стилских фигура у тексту CJ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело CJ.1.4.8. има изграђену потребу за читањем књижевноуметничких текстова и поштује национално, књижевно и уметничко наслеђе*
Облици рада	Фронтални, групни
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Читанке (стр. 139–143), књиге, свеске
Корелација	Књижевност, језик, језичка култура

Иновације	
Литература за наставнике	1. Radmila Pešić, Nada Milošević Đorđević, <i>Narodna književnost, „Vuk Karadžić”</i> , Beograd, 1984. 2. www.scribd.com/doc/62657425/16/ПОРОДИЧНЕ-ПЕСМЕ 3. М. Николић, <i>Методика настававе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ти кажем – читанка за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Др Оливера Радуловић, <i>Књижевни појмовник</i> , Едука, Београд, 2013.

Ток часа

Уводни део часа (око 15 минута)	Наставник најављује садржај часа. Ученици се деле у групе, договарају се о којим ће песмама излагати и по тезама пишу план излагања; могу да се служе хамером и фломастерима како би приказали основне теме, мотиве и стилска средства.
Главни део часа (око 20 минута)	Редом, једна по једна група излаже (нпр.: 4 групе по 5 минута).
Завршни део часа (до 10 минута)	Резиме, евалуација, оцењивање.
За наредни час	Ученици треба да понесу Читанке.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 108

Наставна тема	<i>Тамо је мени оштацина моја</i>
Наставна област	<i>Књижевност</i>
Наставна јединица	Успаванке (избор)
Тип часа	Обрада
Циљ часа	Уочавање основних одлика народних успаванки на конкретним примерима (мотива, одлика стиха, ритма, темпа, мелодије и стилских средстава); неговање љубави према народној књижевности.
Образовни задаци	Оспособљавање ученика за самостално читање и тумачење књижевног дела. Уочавање основних одлика народних успаванки. Усвајање и примењивање књижевнотеоријских појмова; упућивање ученика у поступке анализе, тумачења.
Функционални задаци	Читање, доживљавање и разумевање прочитаних песама. Активно учествовање у дефинисању нових појмова. Уочавање садржајних, идејних и естетских вредности у песмама. Усвајање и примењивање нових књижевнотеоријских појмова. Увежбавање изражајног читања народних лирских песама.
Васпитни задаци	Упознавање, развијање, чување и поштовање властитог националног и културног идентитета на делима српске народне књижевности. Развијање љубави према народној књижевности. Развијање свести о вредности мајчинске и породичне љубави о којој ове песме певају.
Образовни стандарди	CJ.2.4.5. препознаје и разликује одређене (тражене) стилске фигуре у књижевноуметничком тексту (персонификација, хипербола, градација, метафора, контраст) CJ.3.4.4. проналази и именује стилске фигуре; одређује функцију стилских фигура у тексту CJ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело CJ.1.4.8. има изграђену потребу за читањем књижевноуметничких текстова и поштује национално, књижевно и уметничко наслеђе
Облици рада	Фронтални, групни
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Читанке (стр. 144–147), свеске, књиге
Корелација	Књижевност, језик, језичка култура
Иновације	

Литература за наставнике	1. Radmila Pešić, Nada Milošević Đorđević, <i>Narodna književnost, „Vuk Karadžić”</i> , Beograd, 1984. 2. www.scribd.com/doc/62657425/17/УСПАВАНКЕ 3. Веселин Чајкановић, <i>Спрудије из српске религије и фолклора</i> 4. Павле Софрић Нишевљанин, <i>Главније биље у народном веровању и певању код нас Срба</i> 5. М. Николић, <i>Методика настававе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ти кажем – читанка за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Др Оливера Радуловић, <i>Књижевни јојмовник</i> , Едука, Београд, 2013.

Ток часа

Уводни део часа (око 15 минута)	Наставник најављује тему часа и, по претходном договору са ученицима, распоређује ученике за групни облик рада и редослед излагања.
Главни део часа (око 20 минута)	Прва група излаже о општим одликама успаванки као посебне врсте усмених лирских песама. Друга и трећа група говоре о присуству најчешћих мотива из бильног односно животињског света (и натприродних сила) и њиховом значењу - служећи се подацима из <i>Читанке</i> (стр. 146–147), (по могућности и шире, на основу извора: <i>Спрудије из српске религије и фолклора</i> Веселина Чајкановића и <i>Главније биље у народном веровању и певању код нас Срба</i> Павла Софрића Нишевљанина). Четврта група тумачи песме које се налазе у <i>Читанци</i> и једну ван ње, по свом избору.
Завршни део часа (до 10 минута)	Пета група сценски интерпретира песме по свом избору (рецитовање, глума, певање) односно ликовно-графички.
За наредни час	Ученици треба да понесу Граматике.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 109

Наставна тема	<i>Тамо је мени оштацина моја</i>
Наставна област	Језик
Наставна јединица	Реченица; комуникативна и предикатска реченица
Тип часа	Обрада, вежбање
Циљ часа	Уочавање и усвајање основних одлика комуникативних реченица. Упоређивање комуникативних реченица са предикатским реченицима.
Образовни задаци	Усвајање појма комуникативне реченице. Уочавање основних одлика комуникативних реченица. Разликовање предикатске и комуникативне реченице.
Функционални задаци	Одређивање броја предикатских реченица у оквиру комуникативне реченице. Увежбавање и примена усвојених појмова. Повезивање наставе граматике и књижевности.
Васпитни задаци	Развијање љубави према матерњем језику и потребе да се научено градиво из граматике, применљиво у свакодневним приликама, негује и унапређује. Истицање важности познавања законитости матерњег језика.
Образовни стандарди	CJ.1.3.6. препознаје синтаксичке јединице (реч, синтагму, предикатску реченицу и комуникативну реченицу)
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Граматике (стр. 148–150), Радне свеске (стр. 86–87), свеске
Корелација	Језик, језичка култура, књижевност
Иновације	
Литература за наставнике	1. Милан Шипка, <i>Занимљива граматика</i> , Прометеј, Нови Сад, 2007. 2. Живојин С. Станојчић, <i>Граматика српског књижевног језика</i> , Креативни центар, Београд, 2010. 3. М. Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, mr Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Јелена Журић, mr Јелена Ангеловски, Драгана Цуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2013. 3. Јелена Журић, <i>Ђачки језички приручник</i> , Едука, Београд, 2014.

Ток часа

Уводни део часа (око 10 минута)	Наставник најављује тему и садржај часа. Израђајно чита одломак из Андрићеве приповетке <i>Аска и вук</i> ; следи кратак разговор о тексту и подстицање ученика да, на основу свог претходног знања о реченици, преbroје реченице у датом одломку и дају сопствену дефиницију реченице .
Главни део часа (око 20 минута)	Даље, ученици се подсећају на појмове проста и сложена реченица, као и на појам непотпуна реченица, и на конкретним примерима уочавају састав реченице. Потом следи наставниково упућивање ученика у то шта значе појмови комуникативна и предикатска реченица односно – уочавају, упоређују, закључују и изводе дефиницију о томе. Ученици самостално (или у паровима) раде вежбе из уџбеника (стр. 150) и извештавају о својим решењима уз образложение, а наставник коригује и употпуњује њихове одговоре по потреби.
Завршни део часа (до 15 минута)	Ученици раде задатке из Радне свеске (стр. 86–87), аргументују своја решења; наставник коригује, даје додатна објашњења и примере по потреби.
За наредни час	Ученици треба да понесу Читанке.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 110

Наставна тема	<i>Тамо је мени оштацина моја</i>
Наставна област	<i>Књижевност</i>
Наставна јединица	<i>Вече, Ђура Јакшић</i>
Тип часа	Обрада
Циљ часа	Књижевнотеоријско тумачење прочитане песме. Упознавање са биобиблиографским подацима о аутору.
Образовни задаци	Читање, разумевање и доживљавање песме. Повезивање знања о народним епским песмама о Косовском боју са песмом „Вече”. Усвајање и примењивање књижевнотеоријских појмова: тема, главни мотив, дистих, конкретни мотиви, апстрактни мотиви, емоције и рефлексије. Активно учествовање у интерпретацији песме: мотиви, песничке слике, језичкостилска анализа. Упознавање са основним биобиблиографским подацима о песнику.
Функционални задаци	Оспособљавање ученика за читање, доживљавање, разумевање и тумачење књижевног дела. Усвајање и примена књижевнотеоријских појмова. Поступно и систематично оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко процењивање књижевног текста. Увежбавање и усавршавање гласног читања и читања у себи.
Васпитни задаци	Развијање љубави према књижевности и читању поезије. Неговање патриотизма и васпитавање ученика у духу мира, културних односа и сарадње међу људима.
Образовни стандарди	CJ.1.4.3. разликује основне књижевне родове: лирику, епiku и драму CJ.1.4.4. препознаје врсте стиха (римовани и неримовани; осмерац и десетерац) CJ.1.4.6. препознаје постојање стилских фигура у књижевноуметничком тексту (епитет, поређење, ономатопеја) CJ.2.4.5. препознаје и разликује одређене (тражене) стилске фигуре у књижевноуметничком тексту (персонификација, хипербола, градација, метафора, контраст) CJ.3.4.4. проналази и именује стилске фигуре; одређује функцију стилских фигура у тексту CJ.3.4.5. одређује и именује врсту стиха и строфе CJ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Читанке (стр. 152–154), свеске, књиге
Корелација	Књижевност, језик, језичка култура, ликовна култура

Иновације	
Литература за наставнике	1. Јован Деретић, <i>Историја српске књижевности</i> 2. riznicarspska.net/knjizevnost/index.php?topic=63.0 3. М. Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ћи кажем – читанка за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Др Оливера Радуловић, <i>Књижевни појмовник</i> , Едука, Београд, 2013. 3. У договору с наставником: sr.wikipedia.org/sr/Ђура_Јакшић

Ток часа

Уводни део часа (око 10 минута)	Наставник започиње час предлогом да ученици најпре замисле себе у пољу како посматрају залазак сунца, а онда и да у својим свескама напишу по пет кључних речи које би се односиле на доминантне боје, звукове и расположење (осећања). Ученици читају речи које су записали, а наставник на табли бележи најфрејментније речи. Потом наставник најављује тему часа и изражајно чита песму <i>Вече</i> .
Главни део часа (око 25 минута)	Следи разговор о делу према питањима у уџбенику (стр. 152). Ученици треба да уоче основно расположење и осећање у песми, стихове којима је дочарано субјективно виђење вечери као и везу између описа заласка сунца (природе) и погибије <i>најбољег вишеза</i> . Уз налог <i>Истражи и проучи</i> (стр. 153) ученици истражују и уочавају којим се мотивима и стилским средствима развија тема и како се уобличава композиција песме. Ученици одређују врсту песме, као и одлике стиха, строфе и риме. Наставник упућује ученике на Јакшићева сликарска дела и њихове одлике. (По могућности, може да припреми презентацију која би обухватила Јакшићева сликарска дела и да у оквиру редовне или додатне наставе заинтересовани ученици анализирају сликарско дело по избору или напишу причу/песму на основу Јакшићевог ликовног дела).
Завршни део часа (до 10 минута)	Ученици изражајно читају песму.
За наредни час	Ученици треба да понесу Граматику.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 111

Наставна тема	<i>Тамо је мени оштацина моја</i>
Наставна област	<i>Језичка култура</i>
Наставна јединица	Пејзаж – описивање статичких и динамичких појава у природи
Тип часа	Обрада, вежбе
Циљ часа	Упознавање ученика са особеностима употребе и функције дескрипције природе (пејзажа) као облика казивања.
Образовни задаци	Уочавање разлике у опису статичких и динамичких појава у природи. Упоређивање улоге пејзажа у прозном и поетском тексту.
Функционални задаци	Осопособљавање ученика за уочавање и тумачење одлика и функције дескрипције (описа природе) у књижевном делу (поетском и прозном).
Васпитни задаци	Развијање љубави према језику и књижевности. Неговање потребе за развијањем сопственог израза и језичке културе.
Образовни стандарди	CJ.1.2.3. саставља једноставан експозиторни, наративни и дескриптивни текст и уме да га организује у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста) CJ.2.2.1. саставља експозиторни, наративни и дескриптивни текст, који је јединствен, кохерентан и унутар себе повезан
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Граматике (стр. 152–154), Радне свеске (стр. 119–121), свеске
Корелација	Књижевност, језичка култура, ликовна култура
Иновације	
Литература за наставнике	1. Милија Николић, <i>Стапилске вежбе</i> , Просветни преглед, Београд, 2000. 2. Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, Драгана Џуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2013.

Ток часа

Уводни део часа (око 10 минута)	У уводном делу часа наставник пише реч „пејзаж“ на табли и позива ученике да опишу и одреде њено значење. Очекује се да ће се неки ученици сетити шта представља пејзаж у ликовној култури. Уколико је могуће, било би добро да наставник припреми књигу са репродукцијама пејзажа и да са ученицима кратко поразговара о томе како која слика утиче на њих у зависности од тога какав је пејзаж представљен.
Главни део часа (око 25 минута)	Наставник чита ученицима одломак из романа <i>Људи говоре</i> Раствка Петровића. Ученици затим заокружују мотиве који формирају слику природе у тексту. Наставник их подстиче да уоче разлику између мотива на самом крају у односу на оне са почетка текста. Заједно дефинишу шта су то статичке, а шта динамичке појаве у природи и на који начин њихово описивање утиче на утисак који одређени текст оставља.
Завршни део часа (до 10 минута)	Наставник подсећа ученике на песму <i>Вече Ђуре Јакшића</i> , коју су радили на претходном часу. Разговарају о томе на који начин мотиви и слике природе обликују свет ове песме. Упоређују присутност мотива природе (пејзажа) у поетском и прозном делу. <i>Zadatak:</i> Наставник задаје ученицима да ураде вежбе које се у Граматици (стр. 192) налазе иза обраде наставне јединице „Пејзаж – описивање статичких и динамичких појава у природи“ и вежбе из Радне свеске (стр. 119–121).
За наредни час	Наставник подсећа ученике да за наредни час понесу Читанке и свеске. Они који желе, могу да у библиотеци или на интернету пронађу податке о томе ко је био Алекса Шантић. Такође, могуће је на „јутјубу“ пронаћи неколико епизода и одломака из серије „Алекса Шантић“.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 112

Наставна тема	<i>Тамо је мени оштацина моја</i>
Наставна област	Језик
Наставна јединица	Моја оштацина, Алекса Шантић
Тип часа	Обрада
Циљ часа	Књижевнотеоријско тумачење прочитане песме. Упознавање са библиографским подацима о аутору.
Образовни задаци	Читање, разумевање и доживљавање песме. Повезивање знања о претходно прочитаним родољубивим песмама и ове песме. Усвајање и примењивање књижевнотеоријских појмова. Активно учествовање у интерпретацији песме: мотиви, песничке слике, језичкостилска анализа. Упознавање са основним библиографским подацима о песнику.
Функционални задаци	Оспособљавање ученика за читање, доживљавање, разумевање и тумачење књижевног дела. Усвајање и примена књижевнотеоријских појмова. Поступно и систематично оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко процењивање књижевног текста. Увежбавање и усавршавање гласног читања и читања у себи.
Васпитни задаци	Развијање и неговање љубави према књижевности и читању поезије. Јачање чулног, језичког и литерарног сензибилитета ученика. Неговање патриотизма и васпитавање ученика у духу мира, културних односа и сарадње међу људима.
Образовни стандарди	CJ.2.4.5. препознаје и разликује одређене (тражене) стилске фигуре у књижевноуметничком тексту (персонификација, хипербола, градација, метафора, контраст) CJ.3.4.5. одређује и именује врсту стиха и строфе CJ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело CJ.3.4.7. изражава свој став о конкретном делу и аргументовано га образлаже
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Читанке (стр. 155–157), свеске, књиге
Корелација	Књижевност, језик, језичка култура
Иновације	

Литература за наставнике	1. Јован Деретић, <i>Историја српске књижевности</i> 2. М. Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ти кажем – читанка за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Др Оливера Радуловић, <i>Књижевни појмовник</i> , Едука, Београд, 2013. 3. У договору с наставником: sr.wikipedia.org/sr/Алекса_Шантић silvy1102.wordpress.com/2011/02/.../моја-оштацина-алекса-шантић...

Ток часа

Уводни део часа (око 10 минута)	Наставник мотивише ученике да што конкретније објасне шта за њих значи отаџбина – каква осећања и мисли везују за своју отаџбину. Кључне речи записује на табли, а потом најављује тему часа и изражайно чита песму <i>Moja oштацина Алексе Шантића</i> .
Главни део часа (око 20 минута)	Следи разговор о песми према питањима на 156. страни, где је акценат на томе да ученици одреде тон, основно расположење, тему и мотиве у песми. Помоћу налога Истражи и проучи, наставник упућује ученике да истраже у ком је лицу песма испевана, каква су главна осећања лирског субјекта, којој врсти песама припада ова Шантићева песма, која врста речи преовлађује, каква је улога присвојене заменице <i>moj</i> , у којим је стиховима истакнута основна идеја песме. Ученици упоређују родољубиво осећање и идеје у овој песми са другим родољубивим песмама које су читали.
Завршни део часа (до 15 минута)	Уз помоћ табеле на 156. страни, ученици одређују број строфа, врсту стиха и риму у песми <i>Moja oштацина</i> . Наставник објашњава сонет као утврђени облик песме, говори о одликама сонета и најзначајнијим песничкима из светске и српске књижевности познатим по писању ове песничке форме.
За наредни час	Ученици треба да понесу Граматику.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 113

Наставна тема	<i>Тамо је мени оштацина моја</i>
Наставна област	Језик
Наставна јединица	Независне и зависне предикатске реченице
Тип часа	Обрада, вежбе
Циљ часа	Уочавање и усвајање основних одлика независних и зависних реченица. Упоређивање независних и зависних реченица.
Образовни задаци	Усвајање појма независних и зависних предикатских реченица. Уочавање основних одлика независних и зависних предикатских реченица. Разликовање независних и зависних предикатских реченица.
Функционални задаци	Увежбавање и примена усвојених појмова. Повезивање наставе граматике и књижевности.
Васпитни задаци	Развијање љубави према матерњем језику и потребе да се научено градиво из граматике, применљиво у свакодневним приликама, негује и унапређује. Истицање важности познавања законитости матерњег језика.
Образовни стандарди	CJ.1.3.6. препознаје синтаксичке јединице (реч, синтагму, предикатску реченицу и комуникативну реченицу) CJ.2.3.6. одређује реченичне и синтагматске чланове у сложенијим примерима
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Граматике (стр. 150–153), Радне свеске (стр. 88–89), свеске
Корелација	Језик, језичка култура, књижевност
Иновације	
Литература за наставнике	1. Милан Шипка, <i>Занимљива ћраматика</i> , Прометеј, Нови Сад, 2007. 2. Живојин С. Станојчић, <i>Граматика српског књижевног језика</i> , Креативни центар, Београд, 2010. 3. М. Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, mr Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура</i> са вежбањима, Едука, Београд, 2011. 2. Јелена Журић, mr Јелена Ангеловски, Драгана Цуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2013. 3. Јелена Журић, <i>Ђачки језички приручник</i> , Едука, Београд, 2014.

Ток часа

Уводни део часа (око 10 минута)	На примерима (прилагођених) реченица из приповетке <i>Аска и вук</i> Иве Андрића наставник најпре са ученицима обнавља моделе простих и сложених реченица. Помоћу даљих примера ученици увиђају разлику између независносложенih и зависносложенih реченица.																						
Главни део часа (око 20 минута)	<p>Ученици на основу датих примера упоређују независне и зависне реченице те закљујују и долазе до дефиниције (Зависна предикатска реченица не може да стоји самостално јер не преноси целовиту, завршену поруку. Она зависи од реченице уз коју стоји и подређена јој је).</p> <p>Однос независних и зависних реченица ученици увиђају и упоређују на примеру који показује функцију зависних реченица (стр.152):</p> <p>><УПОРЕДИ</p> <table> <thead> <tr> <th>Независна предикатска реченица</th> <th>Зависне предикатске реченице</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>КАДА?</td> <td><i>чим набавимо карте.</i></td> </tr> <tr> <td><i>Идемо у Јозоришиће</i></td> <td>ЗБОГ ЧЕГА?</td> <td><i>јер смо ши обећали.</i></td> </tr> <tr> <td></td> <td>РАДИ ЧЕГА?</td> <td><i>да гледамо премијеру.</i></td> </tr> <tr> <td></td> <td>ПОД КОЛИМ УСЛОВОМ?</td> <td><i>ако набавимо карте.</i></td> </tr> <tr> <td></td> <td>КАКО?</td> <td><i>као што смо се договорили.</i></td> </tr> <tr> <td></td> <td>И ПОРЕД ЧЕГА? УПРКОС ЧЕМУ?</td> <td><i>иако што нисмо планирали.</i></td> </tr> <tr> <td></td> <td>КОЈЕ?</td> <td><i>које су скоро обновили.</i></td> </tr> </tbody> </table>	Независна предикатска реченица	Зависне предикатске реченице	КАДА?	<i>чим набавимо карте.</i>	<i>Идемо у Јозоришиће</i>	ЗБОГ ЧЕГА?	<i>јер смо ши обећали.</i>		РАДИ ЧЕГА?	<i>да гледамо премијеру.</i>		ПОД КОЛИМ УСЛОВОМ?	<i>ако набавимо карте.</i>		КАКО?	<i>као што смо се договорили.</i>		И ПОРЕД ЧЕГА? УПРКОС ЧЕМУ?	<i>иако што нисмо планирали.</i>		КОЈЕ?	<i>које су скоро обновили.</i>
Независна предикатска реченица	Зависне предикатске реченице																						
КАДА?	<i>чим набавимо карте.</i>																						
<i>Идемо у Јозоришиће</i>	ЗБОГ ЧЕГА?	<i>јер смо ши обећали.</i>																					
	РАДИ ЧЕГА?	<i>да гледамо премијеру.</i>																					
	ПОД КОЛИМ УСЛОВОМ?	<i>ако набавимо карте.</i>																					
	КАКО?	<i>као што смо се договорили.</i>																					
	И ПОРЕД ЧЕГА? УПРКОС ЧЕМУ?	<i>иако што нисмо планирали.</i>																					
	КОЈЕ?	<i>које су скоро обновили.</i>																					
Завршни део часа (до 15 минута)	Ученици раде вежбе (стр. 153), наставник проверава решења, која ученици образлажу, коригује и додатно објашњава ученицима који нису дошли до тачних одговора. За домаћи задатак ученици раде задатке из Радне свеске (стр. 88–89).																						
За наредни час	Ученици треба да понесу Граматику.																						
Напомене																							
Коментар наставника																							

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 114

Наставна тема	<i>Тамо је мени оштацина моја</i>
Наставна област	Језик
Наставна јединица	Исказивање реченичних чланова речју, скупом речи и зависном реченицом
Тип часа	Обрада, вежбе
Циљ часа	Утврђивање градива о реченичним члановима. Увежбавање исказивања реченичних чланова речју, синтагмом и зависном реченицом.
Образовни задаци	Постепено и систематско упознавање граматичких појмова. Увежбавање градива о исказивању реченичних чланова речју, синтагмом и зависном реченицом на одговарајућим примерима. Обнављање градива о реченичним члановима. Подсећање на поделу реченичних чланова на главне и зависне. Уочавање реченичних чланова исказаних речју, групом речи или синтагмом и зависном реченицом.
Функционални задаци	Повезивање раније стечених знања са новим. Подсећање на раније научено градиво. Уочавање, закључивање и активан рад на одговарајућим задацима. Осposobljavanje ученика за правилно коришћење српског књижевног језика. Примена стеченог знања на одговарајућим задацима.
Васпитни задаци	Неговање љубави према материјем језику. Подстицање радозналости и истраживачког духа код ученика према језичким законитостима. Богаћење речника ученика. Уочавање значаја коришћења речи, синтагме или зависне реченице у свакодневним ситуацијама.
Образовни стандарди	CJ.1.3.8. одређује реченичне и синтагматске чланове у типичним (школским) примерима CJ.2.3.6. одређује реченичне и синтагматске чланове у сложенијим примерима
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Граматике (стр. 153–155), свеске
Корелација	Језик, језичка култура, књижевност
Иновације	

Литература за наставнике	1. Милан Шипка, <i>Занимљива граматика</i> , Прометеј, Нови Сад, 2007. 2. Живојин С. Станојчић, <i>Граматика српског књижевног језика</i> , Креативни центар, Београд, 2010. 3. М. Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура</i> са вежбањима, Едука, Београд, 2011. 2. Душка Кликовац, <i>Граматика српског језика</i> за основну школу, Креативни центар, Београд, 2010. 3. Јелена Журић, <i>Бачки језички приручник</i> , Едука, Београд, 2014.

Ток часа

Уводни део часа (око 10 минута)	<p>Наставник најављује тему и са ученицима обнавља појмове: реч, скуп речи (синтагма) и реченица, као и појам служба (функција) у реченици.</p> <p>>Откриј коју службу у реченици има подвучени реченични члан: <u>Плашећи се вука</u>, Аска је непрекидно играла.</p> <p>Подвучени реченични члан има службу , а исказан је:</p> <p style="text-align: center;">а) речју б) скупом речи в) реченицом</p> <p>(Веома је важно да се ученици подсете да глаголски прилози могу да формирају синтагму али никако и реченицу, како у овом и сличним примерима не би погрешно одредили број предикатских реченица.)</p>									
Главни део часа (око 20 минута)	<p>Помоћу даљих примера у Граматици (стр. 154) ученици упоређују, закључују и долазе до дефиниције о служби реченичних чланова (речи, скупа речи и зависне реченице) у реченици.</p> <p>Нпр.: Упореди следеће примере:</p> <table style="width: 100%; text-align: center;"> <tr> <td><i>Видећемо се</i></td> <td><i>КАДА?</i></td> <td><i>вечерас.</i> (реч)</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td><i>после вечере</i> (скуп речи)</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td><i>чим вечерамо.</i> (зависна реченица)</td> </tr> </table> <p>>Коју службу у реченици имају реч, скуп речи и зависна реченица у наведеним примерима?</p> <p>.....</p>	<i>Видећемо се</i>	<i>КАДА?</i>	<i>вечерас.</i> (реч)			<i>после вечере</i> (скуп речи)			<i>чим вечерамо.</i> (зависна реченица)
<i>Видећемо се</i>	<i>КАДА?</i>	<i>вечерас.</i> (реч)								
		<i>после вечере</i> (скуп речи)								
		<i>чим вечерамо.</i> (зависна реченица)								
Завршни део часа (до 15 минута)	Ученици раде вежбе на 155. страни у Граматици, образлажу решења, уз наставникove корекције уколико је потребно.									
За наредни час	Ученици треба да понесу Читанке.									
Напомене										
Коментар наставника										

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 115

Наставна тема	<i>Тамо је мени оштацина моја</i>
Наставна област	<i>Књижевносити</i>
Наставна јединица	<i>Наслеђе, Милан Ракић</i>
Тип часа	Обрада
Циљ часа	Књижевнотеоријско тумачење прочитане песме. Упознавање са био-библиографским подацима о аутору.
Образовни задаци	Читање, разумевање и доживљавање песме. Усвајање и примењивање књижевнотеоријских појмова. Активно учествовање у интерпретацији песме: мотиви, песничке слике, језичкостилска анализа. Упознавање са основним биобиблиографским подацима о песнику.
Функционални задаци	Оспособљавање ученика за читање, доживљавање, разумевање и тумачење књижевног дела. Поступно и систематично оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко процењивање књижевног текста. Увежбавање и усавршавање гласног читања и читања у себи.
Васпитни задаци	Развијање љубави према књижевности и потребе за читањем. Развијање патриотизма и васпитавање у духу мира, културних односа и сарадње међу људима.
Образовни стандарди	CJ.2.4.5. препознаје и разликује одређене (тражене) стилске фигуре у књижевноуметничком тексту (персонификација, хипербола, градација, метафора, контраст) CJ.3.4.5. одређује и именује врсту стиха и строфе CJ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело CJ.3.4.7. изражава свој став о конкретном делу и аргументовано га образлаже
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Читанке (стр. 158–160), свеске
Корелација	Књижевност, језик, језичка култура
Иновације	
Литература за наставнике	1. Јован Деретић, <i>Историја српске књижевности</i> 2. riznicarspska.net/knjizevnost/index.php?topic=98.0 3. М. Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ћи кажем – читанка за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Др Оливера Радуловић, <i>Књижевни појмовник</i> , Едука, Београд, 2013.

Ток часа

Уводни део часа (око 10 минута)	Наставник најављује тему часа и подстиче ученике да објасне значење речи <i>наслеђе</i> , а потом и речи <i>наследство</i> ; да уоче и објасне разлику у значењу. Објашњења речи пише на табли, а потом израјно чита песму.
Главни део часа (око 30 минута)	<p>Следи разговор о песми (према питањима из Читанке), где је акценат на томе да ученици схвате о каквом је наслеђу реч – каква је веза између лирског субјекта и његових предака (<i>мученика стварих</i>) и доживе снагу ове Ракићеве родољубиве песме. Наставник упућује на биографски и друштвено-историјски контекст у ком песма настаје (Зоран Гавриловић: „Кад је излазио из круга личних мотива, он би одмах заронио у силе и законе историјског јединства; осећао претке, готово мистично знао за таложење генерација и њихову унутрашњу повезаност која не иде само биолошким већ и духовним путевима, па значи упориште и свест да се ствари и подухвати, у име тих прошлих генерација, морају продужавати“.)</p> <p>Ученици поново читају песму у себи, с оловком у руци, и према налозима (<i>Истражи и проучи</i>) у Читанци испитују учесталост понављања и функцију личне заменице <i>ја</i> у песми, употребе презента (<i>осећам, разумем, презирим, плачам, заборављам...</i>), истицање прилога <i>данас</i>. Даље ученици уочавају врсту риме, облик строфе, и тон којим треба говорити Ракићеве стихове. Усвајају појам дванаестерац (александринац):</p> <p>Све иш-че-зне та-да. /За-бо-рав-љам бо-љу, 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12</p>
Завршни део часа (до 5 минута)	У договору са наставником ученици бирају задатак који ће радити у оквиру редовне или додатне наставе :>Напиши текст који би говорио о твом односу према прецима, и наслеђу.> Истражи живот једног свог претка (деде, прадеде, чукундеде, нпр.), пронађи у њему врлине за које мислиш да их и ти поседујеш и напиши причу или песму о томе. >Научи да израјно говориш и рецитујеш песму.
За наредни час	Ученици треба да понесу Граматике.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 116

Наставна тема	<i>Тамо је мени оштацина моја</i>
Наставна област	Језик
Наставна јединица	Писање узвика у реченици и ван ње; интонација у изговарању узвика
Тип часа	Обрада, вежбе
Циљ часа	Обрада правила о писању узвика у реченици и ван ње и интонације у изговарању узвика.
Образовни задаци	Обрада правила везаних за ортографску и ортоепску норму српског књижевног језика.
Функционални задаци	Оспособљавање ученика за правилно писање узвика у реченици и ван ње; уочавање и утврђивање интонације у изговарању узвика.
Васпитни задаци	Неговање љубави према српском језику, правилном изражавању и писању.
Образовни стандарди	CJ.1.2.8. примењује правописну норму (из сваке правописне области) у једноставним примерима
Облици рада	Фронтални, индивидуални, рад у пару
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Граматике (стр. 156–157), Радне свеске (стр. 102), свеске
Корелација	Језик, језичка култура
Иновације	
Литература за наставнике	1. Милан Шипка, <i>Занимљива граматика</i> , Прометеј, Нови Сад, 2007. 2. Живојин С. Станојчић, <i>Граматика српског књижевног језика</i> , Креативни центар, Београд, 2010. 3. М. Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, Драгана Цуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2013. 3. Јелена Журић, <i>Бачки језички приручник</i> , Едука, Београд, 2014.

Ток часа

Уводни део часа (око 10 минута)	Наставник на почетку часа са ученицима обнавља значења и врсте узвика; ученици дају примере реченица у којима су употребили узвике, пишу их у својим свескама а наставник на табли.																					
Главни део часа (око 20 минута)	Заједно са ученицима наставник формулише правила о писању узвика. Потом ученици изражајно, водећи рачуна о интонацији, наглас читају дате примере дајући опис одговарајућег осећања или расположења. Ученици у пару читају текст из Граматике (стр. 156) а затим уочавају и образлажу правила дата у табели на истој страни. Следи даље читање по улогама (у пару) два кратка текста који садрже исте узвике али описују различита расположења (стр. 157), упоређују их и закључују.																					
Завршни део часа (до 15 минута)	<p>Ученици самостално раде вежбу на крају лекције, изражајно (водећи рачуна о одређеној интонацији) читају своје примере, описују основно расположење/осећање и образлажу правописно решење које су употребили.</p> <table> <thead> <tr> <th>Реченица</th> <th>Узвик/увици</th> <th>Расположење/осећање</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>...што ме уплаши!</td> <td>.....</td> <td>.....</td> </tr> <tr> <td>...што је овде лепо!</td> <td>.....</td> <td>.....</td> </tr> <tr> <td>...па то сте ви!</td> <td>.....</td> <td>.....</td> </tr> <tr> <td>...ала сте порасли!</td> <td>.....</td> <td>.....</td> </tr> <tr> <td>...тome сe нисмо надали!</td> <td>.....</td> <td>.....</td> </tr> <tr> <td>... какав леп дан!</td> <td>.....</td> <td>.....</td> </tr> </tbody> </table>	Реченица	Узвик/увици	Расположење/осећање	...што ме уплаши!што је овде лепо!па то сте ви!ала сте порасли!тome сe нисмо надали! какав леп дан!
Реченица	Узвик/увици	Расположење/осећање																				
...што ме уплаши!																				
...што је овде лепо!																				
...па то сте ви!																				
...ала сте порасли!																				
...тome сe нисмо надали!																				
... какав леп дан!																				
За наредни час	Ученици треба да понесу Граматике и да ураде задатке из Радне свеске (стр. 102).																					
Напомене																						
Коментар наставника																						

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 117

Наставна тема	<i>Тамо је мени оштацина моја</i>
Наставна област	Језик
Наставна јединица	Интонација реченице – реченични акценат
Тип часа	Вежбање и утврђивање
Циљ часа	Увежбавање и утврђивање знања о интонацији реченице, реченичном акценту.
Образовни задаци	Уочавање зависности реченичне интонације од природе и намене говорне поруке. Усвајање нових појмова: интонација реченице, реченични акценат, реченична мелодија, реченична пауза.
Функционални задаци	Оспособљавање ученика да уочавају различите интонације реченице, у зависности од захтева говорне ситуације (поруке), реченични акценат и да стечено знање употребљавају у својој говорној пракси.
Васпитни задаци	Неговање љубави према српском језику, правилном изражавању и писању.
Образовни стандарди	/
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Граматике (стр. 158–159), свеске
Корелација	Језик, језичка култура
Иновације	
Литература за наставнике	1. Милан Шипка, <i>Занимљива граматика</i> , Прометеј, Нови Сад, 2007. 2. Живојин С. Станојчић, <i>Граматика српског књижевног језика</i> , Креативни центар, Београд, 2010. 3. М. Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура</i> са вежбањима, Едука, Београд, 2011. 2. Душка Кликовац, <i>Граматика српског језика</i> за основну школу, Креативни центар, Београд, 2010.

Ток часа

Уводни део часа (око 10 минута)	Наставник најављује тему часа, а потом на табли пише реченицу <i>Милица и Петар данас иду у биоскоп</i> . Кредама у боји подвлачи одређену реч, коју ће ученици нарочито нагласити приликом читања, уз образложение о томе како наглашавање појединих речи утиче на значење реченице. Уочавају како истичемо шта је у нашој говорној поруци најважније.
Главни део часа (око 20 минута)	На основу примера датих у Граматици ученици увиђају да смисао реченице зависи од: 1) реченичног акцента (нагласка) – када нарочито истичемо једну реч; 2) реченичне мелодије – када подижемо или спуштамо глас; 3) реченичне паузе – када дуже или краће застајемо при изговарању реченице, односно после одређених речи или скупова речи. Ученици даље, на понуђеном примеру, подвлаче речи које ће посебно нагласити како би реченица имала одређени смисао. Такође, уочавају како смисао реченице зависи од употребе одређених интерпункцијских знакова (тачке, знака узвика, знака питања или запете).
Завршни део часа (до 15 минута)	Ученици имају задатак да напишу по једну реченицу чију ће говорну поруку истаћи реченичним акцентом, као и употребом одређених интерпункцијских знакова. До краја часа ученици изражajno читају своје реченице и кратко образлажу говорне поруке.
За наредни час	Ученици треба да понесу Читанке и да се подсете основних историјских чињеница у вези са царом Душаном.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 118

Наставна тема	<i>Тамо је мени оштацина моја</i>
Наставна област	<i>Књижевносӣ</i>
Наставна јединица	<i>О њореклу, Десанка Максимовић</i>
Тип часа	Обрада
Циљ часа	Књижевнотеоријска анализа прочитане песме. Подсећање на живот и дело Десанке Максимовић.
Образовни задаци	Читање, доживљавање и разумевање песме. Повезивање знања из историје са садржајем песме. Уочавање мотива и песничких слика. Тумачење језичкостилских изражаяних средстава. Упоређивање са песмама <i>Наслеђе</i> и <i>Моја оштацина</i> . Упознавање са ауторкиним основним биобиблиографским подацима.
Функционални задаци	Оспособљавање ученика за читање, доживљавање, разумевање и тумачење књижевног дела. Повезивање наставних садржаја из различитих наставних предмета (српски језик и историја).
Васпитни задаци	Оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко процењивање текста. Развијање патриотизма и васпитавање у духу мира, културних односа и сарадње међу људима. Упознавање, развијање, чување и поштовање властитог националног и културног идентитета на делима српске књижевности. Развијање љубави према поезији.
Образовни стандарди	CJ.2.4.5. препознаје и разликује одређене (тражене) стилске фигуре у књижевноуметничком тексту (персонификација, хипербола, градација, метафора, контраст) CJ.3.4.4. проналази и именује стилске фигуре; одређује функцију стилских фигура у тексту CJ.3.4.5. одређује и именује врсту стиха и строфе CJ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Читанке (стр. 161–163), свеске, књиге
Корелација	Књижевност, језик, језичка култура, историја
Иновације	

Литература за наставнике	1. Јован Деретић, <i>Историја српске књижевности</i> 2. www.scribd.com/doc/8048918/Desanka-Maksimovic-Izbor-Iz-Poezije 3. М. Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ћти кажем – читанка за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Др Оливера Радуловић, <i>Књижевни појмовник</i> , Едука, Београд, 2013. 3. У договору с наставником: sr.wikipedia.org/sr/Desanka_Maksimović www.scribd.com/doc/8048918/Desanka-Maksimovic-Izbor-Iz-Poezije

Ток часа

Уводни део часа (око 10 минута)	Наставник најављује тему часа и укратко представља књигу <i>Тражим помиловање</i> Десанке Максимовић. Упућује их на то да је лирски субјекат у песми <i>O пореклу</i> цар Душан Силни, а ученици, по претходном договору, дају основне информације о овој историјској личности. Наставник изражајно чита песму.
Главни део часа (око 25 минута)	Ученици поново читају песму у себи. Следи разговор о песми према питањима из Читанке (стр. 162), где је акценат, најпре, на разумевању значења стихова (биографске и друштвено-историјске чињенице везане за цара Душана и српску државу), а онда и на доживљају овако приказаног његовог лика, значају свести о пореклу, те на закључивању о главној идеји песме. Ученици даље истражују мотиве, композицију песме, улогу првог стиха у свакој строфи, функцију понављања и врсту стиха и риме.
Завршни део часа (до 10 минута)	Ученици упоређују песму <i>O пореклу</i> са песмама <i>Moja oштацина</i> и <i>Наслеђе</i> , и са наставником се договорају о темама које ће обрадити у оквиру редовне и додатне наставе. (На пример: >Напиши, уз помоћ свог знања са часова историје и сопственог истраживања, краћи текст о немањићким задужбинама, о томе ко их је, када и где саградио. Уколико ти је нека од задужбина посебно занимљива и позната, опиши је.>Опиши један лик са фреске или иконе. Можеш и да га „оживиш” пишући причу о њему. Употреби приповедање у трећем, или у првом лицу – као у песми <i>O пореклу</i> .>Упореди песму <i>O пореклу</i> са песмама <i>Moja оштацина</i> и <i>Наслеђе</i> .>Научи песму напамет.)
За наредни час	Ученици треба да понесу Читанке.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 119

Наставна тема	<i>Тамо је мени оштацина моја</i>
Наставна област	<i>Књижевнос</i>
Наставна јединица	<i>Чудесни свишац, Добрица Ерић</i>
Тип часа	Обрада
Циљ часа	Књижевнотеоријско тумачење ауторске лирске песме. Подсећање на основне податке о аутору и његовом делу.
Образовни задаци	Оспособљавање ученика за читање, разумевање, доживљавање и тумачење књижевног дела. Усвајање и примена функционалних појмова и појмова из књижевне теорије. Развијање способности за уочавање и тумачење мотива и песничких слика у лирском тексту. Увежбавање и усавршавање гласног читања и читања у себи.
Функционални задаци	Читање, разумевање и доживљавање лирске песме. Уобличавање и изражавање утисака и осећања. Усвајање нових појмова. Активно учествовање у тумачењу песме и интерпретацији стихова.
Васпитни задаци	Развијање љубави према читању поезије и рецитовању. Неговање примењеног знања и умења. Неговање логичког и критичког мишљења код ученика. Јачање чулног, литерарног и језичког сензибилитета ученика.
Образовни стандарди	CJ.2.4.5. препознаје и разликује одређене (тражене) стилске фигуре у књижевноуметничком тексту (персонификација, хипербола, градација, метафора, контраст) CJ.3.4.5. одређује и именује врсту стиха и строфе CJ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело CJ.3.4.7. изражава свој став о конкретном делу и аргументовано га обrazlаже CJ.3.4.8. повезује књижевноуметничке текстове с другим текстовима који се обрађују у настави*
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Читанке (стр. 164–165), Радне свеске (стр. 139–141), свеске, књиге
Корелација	Књижевност, језик, језичка култура
Иновације	

Литература за наставнике	1. Јован Деретић, <i>Историја српске књижевности</i> 2. rznica.rs/index.php?topic=245.0 3. М. Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ћти кажем – читанка за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Др Оливера Радуловић, <i>Књижевни појмовник</i> , Едука, Београд, 2013. 3. У договору с наставником: sr.wikipedia.org/sr/Добрица_Ерић rznica.rs/index.php?topic=245.0 silly1102.wordpress.com/2012/08/.../чудесни-свићац-добрица-ери...

Ток часа

Уводни део часа (око 10 минута)	Наставник најављује тему часа, подстиче ученике на то да опишу како изгледа свитац, свој доживљај (уколико су некада видели свице), као и значење речи <i>чудесан</i> . Потом наставник изражайно чита песму.
Главни део часа (око 25 минута)	Према питањима из Читанке (<i>Разговор о делу</i> , стр. 165) наставник проверава како су ученици разумели и доживели песму: по чему се у овој песми види да је свитац чудесан, у чему се огледа његова изузетност, коме он припада и како, у каквој је вези са завичајем. Даље ученици истражују мотиве природе и њихову улогу у односу на тему песме, осећања која се доводе у везу са чудесним свицем и стилске фигуре (епитет, поређење, хипербола), улогу и вредност форме обраћања употребљене у песми, риму и мелодију песме.
Завршни део часа (до 10 минута)	Ученици упоређују песму <i>Чудесни свићац</i> са песмом <i>Плава звезда</i> Мирослава Антића, уочавају сличности и разлике.
За наредни час	Ученици треба да понесу Читанке. Пошто се следећи час обнављања знања о лирским песмама може организовати и као квиз час, ученици треба да обнове врсте стихова, строфа, риме, стилске фигуре и да се подсете песама из Читанке које су досад обрађиване. Ученици треба да ураде задатке из Радне свеске (стр. 139–141).
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 120

Наставна тема	<i>Тамо је мени оштацина моја</i>
Наставна област	<i>Књижевносити</i>
Наставна јединица	Да не заборавимо – лирика, врсте стиха и риме
Тип часа	Обнављање и утврђивање
Циљ часа	Обнављање и утврђивање знања о лирском књижевном роду.
Образовни задаци	Обнављање и утврђивање знања о лирском књижевном роду. Обнављање и усвајање књижевнотеоријских појмова.
Функционални задаци	Оспособљавање ученика за примену књижевнотеоријских појмова у тумачењу и анализи лирских текстова.
Васпитни задаци	Развијање и неговање љубави према књижевности, посебно према лирици. Јачање чулног, језичког и литерарног сензибилитета ученика.
Образовни стандарди	CJ.1.4.1. повезује наслове прочитаних књижевних дела (предвиђених програмима од Vдо VIII разреда) са именима аутора тих дела CJ.1.4.2. разликује типове књижевног стваралаштва (усмена и ауторска књижевност) CJ.1.4.3. разликује основне књижевне родове: лирику, епiku и драму CJ.1.4.4. препознаје врсте стиха (римовани и неримовани; осмерац и десетерац) CJ.1.4.6. препознаје постојање стилских фигура у књижевноуметничком тексту (епитет, поређење, ономатопеја) CJ.2.4.5. препознаје и разликује одређене (тражене) стилске фигуре у књижевноуметничком тексту (персонификација, хипербола, градација, метафора, контраст) CJ.3.4.4. проналази и именује стилске фигуре; одређује функцију стилских фигура у тексту CJ.3.4.5. одређује и именује врсту стиха и строфе
Облици рада	Фронтални, групни (квиз час)
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Читанке (стр. 170–172), Радне свеске (стр. 139–141), свеске
Корелација	Књижевност, језичка култура
Иновације	
Литература за наставнике	1. Драгиша Живковић, <i>Теорија књижевносити</i> , Завод за уџбенике, Београд, 1981. 2. М. Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.

Литература за ученике	<p>1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ћи кажем</i> – читанка за шести разред основне школе, Едука, Београд, 2011.</p> <p>2. Др Оливера Радуловић, <i>Књижевни појмовник</i>, Едука, Београд, 2013.</p> <p>3. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, Драгана Џуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шести разред основне школе</i>, Едука, Београд, 2013.</p>
------------------------------	--

Ток часа

Уводни део часа (око 10 минута)	Пошто је овај час најављен као квиз час, ученици се одмах деле у групе, а наставник, по претходно спремљеном материјалу (ПП презентацији, по могућности), уз коришћење примера датих у Читанци (стр. 170–172) и у Радној свесци (стр. 139–141), саопштава правила игре и начин бодовања.
Главни део часа (око 30 минута)	Прва игра састоји се у препознавању врста риме (према квалитету, према распореду и према броју римованих слогова); у другој игри ученици треба да на основу примера одреде врсту стиха и врсту риме; трећа игра представља могућност увежбавања знања о стилским фигурама на примерима одређених стихова а у четвртој ученици треба да на основу наведених стихова препознају из које су песме узети и да наведу наслов песме и име и презиме песника.
Завршни део часа (до 5 минута)	Наставник сабира поене, проглашава се победничка екипа, свима честита на учешћу и труду, (ради даљег подстицаја, за показано знање уписује оцене).
За наредни час	Наставник подсећа ученике да је наредни час – час рецитовања, снимања ученичких интерпретација и анализа.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 121

Наставна тема	<i>Тамо је мени оштацина моја</i>
Наставна област	<i>Језичка култура</i>
Наставна јединица	Час рецитовања; снимање ученичких интерпретација и анализа
Тип часа	Вежбање и утврђивање
Циљ часа	Изражайно говорење научених стихова, снимање и анализа ученичких интерпретација.
Образовни задаци	Образовање ученика за изражайно говорење и рецитовање стихова. Усвајање књижевнојезичке норме (ортографске).
Функционални задаци	Оспособљавање ученика за правилно говорење и усмено изражавање. Оспособљавање ученика за пажљиво слушање, процену и аргументовано вредновање успешности интерпретација.
Васпитни задаци	Развијање и неговање љубави према поезији, учењу и изражайном говорењу стихова.
Образовни стандарди	/
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Метода усменог изражавања
Наставна средства	Читанке, свеске, диктафон
Корелација	Књижевност, језик, језичка култура
Иновације	
Литература за наставнике	1. Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008. 2. Mr Марија Ђељац, <i>Школска сцена</i> , Едука, Београд, 2013.
Литература за ученике	Јелена Журић, <i>Чезнем да ти кажем – читанка за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2011.

Ток часа

Уводни део часа (до 5 минута)	По претходном договору, ученици су избрали песме које ће рецитовати, знају да ће наставник снимати и да ће се интерпретације снимати и анализирати. Уколико већ није такав, распоред клупа у учионици треба да представља мали амфитеатар, са простором за рецитатора као и за жири који ће бележити своја запажања. Ученици треба да осете посебност чина рецитовања, вредност уложеног труда својих другара да интерпретирају изабране песме, лепоту поезије, чар рецитовања и слушања поезије.
Главни део часа (око 25 минута)	Ученици по утврђеном распореду интерпретирају изабране стихове, наставник снима, жири бележи своје утиске и запажања.
Завршни део часа (до 15 минута)	Ученици износе своје утиске и запажања, вреднују квалитет интерпретација, издвајају оне које сматрају нарочито успешим. Наставник се прикључује својом анализом, скреће пажњу на најчешће пропусте, емитује са диктафона интерпретацију која се нарочито издвојила својим квалитетом.
За наредни час	Ученици треба да понесу Граматике и да се подсете онога што су научили о реченици у овој школској години.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 122

Наставна тема	<i>Тамо је мени оштацбина моја</i>
Наставна област	<i>Језик</i>
Наставна јединица	Да поновимо: реченица, вежбе
Тип часа	Обнављање, утврђивање
Циљ часа	Обнављање и утврђивање знања о реченици.
Образовни задаци	Уочавање службе речи у адекватним примерима. Истицање главних и зависних реченичних чланова. Повезивање знања о врстама речи са њиховом службом у реченици. Утврђивање стеченог знања. Активно учешће у осмишљеним активностима.
Функционални задаци	Постепено и систематично упознавање граматике српског књижевног језика. Утврђивање знања о служби речи. Овладавање нормативном граматиком српског језика. Остваривање континуитета у граматичким вежбама. Оспособљавање за успешно служење књижевним језиком.
Васпитни задаци	Развијање љубави према матерњем језику. Оспособљавање ученика за усвајање градива потребног у свакодневним приликама. Неговање истраживачког духа и радозналости код ученика према законитостима матерњег језика.
Образовни стандарди	CJ.1.3.6. препознаје синтаксичке јединице (реч, синтагму, предикатску реченицу и комуникативну реченицу) CJ.2.3.6. одређује реченичне и синтагматске чланове у сложенијим примерима
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Граматике (стр. 160–162), свеске
Корелација	Језик, језичка култура
Иновације	
Литература за наставнике	1. Милан Шипка, <i>Занимљива граматика</i> , Прометеј, Нови Сад, 2007. 2. Живојин С. Станојчић, <i>Граматика српског књижевног језика</i> , Креативни центар, Београд, 2010. 3. М. Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.

Литература за ученике	1. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Јелена Журић, <i>Бачки језички приручник</i> , Едука, Београд, 2014. 3. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, Драгана Џуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2013.
------------------------------	--

Ток часа

Уводни део часа (око 15 минута)	У уводном делу часа наставник усмено проверава колико су ученици усвојили из претходно пређеног градива које се односи на реченицу, појмове комуникативна и предикатска реченица; проста и сложена реченица; независна и зависна предикатска реченица; исказивање реченичних чланова речју, скупом речи и зависном реченицом; служба (функција) реченичних чланова . Ученици могу да се служе табелама датим у уџбенику на стр.160. и 161.
Главни део часа (око 20 минута)	Ученици индивидуално раде вежбе из уџбеника (стр. 161 и 162).
Завршни део часа (до 10 минута)	Ученици излажу и образлажу своја решења, наставник коригује и допуњује њихове одговоре.
За наредни час	Ученици треба да понесу Граматике.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 123

Наставна тема	<i>Тамо је мени оштацина моја</i>
Наставна област	<i>Језичка култура</i>
Наставна јединица	Хронолошко и ретроспективно приповедање Извештај
Тип часа	Обнављање, утврђивање
Циљ часа	Обнављање знања о хронолошком и ретроспективном приповедању. Уочавање правила за писање извештаја; примењивање научених правила при писању извештаја.
Образовни задаци	Уочавање одлика хронолошког и ретроспективног приповедања. Уочавање и усвајање знања о особеностима извештаја. Разликовање извештаја од вести. Примењивање усвојених правила при писању извештаја. Анализирање написаног извештаја.
Функционални задаци	Оспособљавање ученика за успешно служење књижевним језиком у свим његовим видовима. Постепено и систематично оспособљавање ученика за јасно, правилно, економично и уверљиво писмено изражавање.
Васпитни задаци	Развијање љубави према материјелом језику. Неговање истраживачког и стваралачког духа код ученика. Богаћење речника ученика. Неговање сопственог језичког израза код ученика.
Образовни стандарди	CJ.2.2.2. саставља вест, реферат и извештај CJ.3.2.1. организује текст у логичне и правилно распоређене пасусе; одређује прикладан наслов тексту и поднаслове деловима текста
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Граматике (стр. 182–184, стр. 197–199), Радне свеске (стр. 114–116. и 122), свеске
Корелација	Језик, језичка култура
Иновације	
Литература за наставнике	1. Милија Николић, <i>Стилске вежбе</i> , Просветни преглед, Београд, 2000. 2. Милија Николић, <i>Методика настававе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, mr Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура</i> са вежбањима, Едука, Београд, 2011. 2. Јелена Журић, mr Јелена Ангеловски, Драгана Цуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2013. 3. Јелена Журић, <i>Бачки језички приручник</i> , Едука, Београд, 2014.

Ток часа

Уводни део часа (око 10 минута)	У уводном делу часа ученици самостално читају текстове из Граматике (стр. 182), а затим, у разговору са наставником, излажу своја запажања у вези са редоследом којим су у њима исприповедани догађаји.
Главни део часа (око 30 минута)	<p>Наставник уводи и објашњава појмове хронолошки и ретроспективно и позива ученике да се сете књига и филмова у којима су догађаји излагани хронолошки, односно ретроспективно. Упоређују та два начина излагања. Наставник поставља питање какав утисак оставља хронолошко, а какво ретроспективно приповедање, ученици настоје да што конкретније образложе своје одговоре. Потом раде прву вежбу са 184. стране у уџбенику. (до 15 минута)</p> <p>Наставник разговара са ученицима о томе шта је вест. Подсећају се шта свака вест треба да садржи. Затим их пита да ли је неко чуо за извештај. Упућује ученике на текст са 197. стране у уџбенику (један ученик изражено прочита текст). Помоћу питања која следе испод текста заједно долазе до одговора на питање шта разликује вест од извештаја и на који начин се вест проширује у извештај; такође, закључују од којих се елемената састоји извештај, каква је његова сврха и намена.</p> <p>Ученици закључују о употреби хронолошког и ретроспективног приповедања у књижевном тексту и у најчешћим новинским формама – вести и извештају. Ученици раде задатке из Радне свеске. (до 15 минута)</p>
Завршни део часа (до 5 минута)	<p>Наставник упућује ученике да прате штампу и друге медије.</p> <p>Задатак: Наставник задаје ученицима да ураде задатак који се у Граматици налази после обраде наставне јединице „Извештај” (стр. 200).</p>
За наредни час	Наставник подсећа ученике да за наредни час понесу Читанке и свеске. Требало би да размисле о авантурама (пустоловинама) које су им остале у памћењу после читања неких романа, о томе да ли и колико воле да читају такве књиге.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 124

Наставна тема	<i>Тамо је мени оштацибина моја</i>
Наставна област	<i>Књижевност</i>
Наставна јединица	<i>Кроз њусашину и прашуму, Хенрик Сјенкјевич</i>
Тип часа	Обрада
Циљ часа	Књижевнотеоријско тумачење одломка из романа и подстицање за читање романа у целини.
Образовни задаци	Оспособљавање ученика за читање, разумевање, доживљавање и тумачење књижевног дела. Усвајање и примена функционалних појмова и појмова из књижевне теорије. Уочавање одлика пустоловног романа. Богаћење речника.
Функционални задаци	Читање, разумевање и доживљавање текста. Уобличавање и изражавање утисака и осећања. Усвајање нових појмова. Активно учествовање у тумачењу одломка из пустоловног романа. Оспособљавање ученика за коришћење речника приликом читања књижевних дела.
Васпитни задаци	Јачање чулног, литерарног и језичког сензibilitета ученика. Развијање љубави према књижевности и стицање навике редовног читања.
Образовни стандарди	CJ.1.4.7. уочава битне елементе књижевноуметничког текста: мотив, тему, фабулу, време и место радње, лик... CJ.2.4.6. одређује мотиве, идеје, композицију, форму, карактеристике лика (психолошке, социолошке, етичке) и њихову међусобну повезаност CJ.2.4.7. разликује облике казивања у књижевноуметничком тексту: приповедање, описивање, монолог/унутрашњи монолог, дијалог CJ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело CJ.3.4.7. изражава свој став о конкретном делу и аргументовано га образлаже
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Читанке (стр. 166–169), свеске, књиге
Корелација	Књижевност, језик, језичка култура, географија
Иновације	
Литература за наставнике	М. Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.

Литература за ученике	1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ћи кажем – читанка за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Др Оливера Радуловић, <i>Књижевни јојловник</i> , Едука, Београд, 2013.
------------------------------	--

Ток часа

Уводни део часа (око 10 минута)	Ученици на почетку, по договору и на подстицај наставника, излажу о томе колико их и како привлаче књиге које говоре о авантурама и то илуструју примерима. Наставник најављује тему, укратко представља писца и локализује одломак из романа. Изражайно чита одломак.
Главни део часа (око 25 минута)	<p>Ученици излажу о свом доживљају, наводе особине приказаних ликова, описују њихову повезаност и пријатељство, закључују о томе које појединости у овом одломку упућују на то да Нели и Стаси предстоји пустоловина. На основу свог досадашњег читалачког искуства (читања романа <i>Робинсон Крусо</i> Данијела Дефоа, на пример), уз помоћ наставника, настоје да одреде природу географског простора у коме се обично одиграва радња пустоловног романа, карактеристике ситуације и особине главног јунака, те долазе до главних одлика и дефиниције ове врсте романа. Наставник их даље упућује на читање романа са оваквом тематиком.</p> <p>Ученици треба да истраже како писац у овом роману користи нарацију и дескрипцију и да образложе функционалност ових облика казивања.</p>
Завршни део часа (до 10 минута)	Ученици посебно треба да пронађу у тексту место на коме се говори о вредности матерњег језика, образложе га и искажу своја размишљања о истој теми, као и о вредности познавања страних језика. Такође, за домаћи задатак, треба да издвоје непознате речи из текста романа и потраже њихово значење у речницима српског језика и страних речи и израза, које ће пронаћи у школској библиотеци.
За наредни час	Ученицима треба најавити час израде писменог задатка.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 125

Наставна тема	<i>Тамо је мени оштацина моја</i>
Наставна област	<i>Језичка култура</i>
Наставна јединица	Четврти школски писмени задатак
Тип часа	Провера – час израде писмених задатака
Циљ часа	Неговање културе писменог изражавање; развијање креативности и унапређивања језичког и стилског израза. Израда Четвртог писменог задатка.
Образовни задаци	Размишљање о задатим темама и опредељивање за једну од њих. Писање плана састава и осмишљавање композиције и поенте текста. Јасно, правилно и уверљиво писање састава о задатој теми. Читање рада у целини и исправљање уочених грешака.
Функционални задаци	Развијање смисла и способности код ученика за правилно, течно, економично и уверљиво писмено изражавање. Оспособљавање ученика за успешно служење књижевним језиком у свим његовим видовима.
Васпитни задаци	Развијање креативности и оригиналности код ученика. Подстицање ученика на самостално литерарно стваралаштво. Јачање чулног, језичког и литерарног сензибилитета ученика.
Образовни стандарди	CJ.1.2.2. саставља разумљиву, граматички исправну реченицу CJ.1.2.3. саставља једноставан експозиторни, наративни и дескриптивни текст и уме да га организује у смишоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста) CJ.2.2.1. саставља експозиторни, наративни и дескриптивни текст, који је јединствен, кохерентан и унутар себе повезан CJ.3.2.1. организује текст у логичне и правилно распоређене пасусе; одређује прикладан наслов тексту и поднаслове деловима текста
Облици рада	Индивидуални
Наставне методе	Метода самосталних радова ученика, стваралачка
Наставна средства	Вежбанке
Корелација	Језик, језичка култура
Иновације	
Литература за наставнике	1. М. Николић, <i>Стилске вежбе</i> , Просветни преглед, Београд, 2000. 2. М. Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	Јелена Журић, mr Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i> , Едука, Београд, 2011.

Ток часа

Уводни део часа (око 3 минута)	<p>Наставник најављује Четврти писмени задатака. На табли записује три теме и укратко даје смернице за њихову обраду. Подсећа ученике да имају на располагању <i>Правојис</i>, <i>Речник језичких непознатица</i>, <i>Речник синонима</i> – које могу користити током израде писменог задатка, као и помоћ наставника (нарочито у погледу избора теме). (Предлог тема: <i>Једна моја љубав</i> /стварна или измишљена/</p> <p style="text-align: center;"><i>Ја знам ко сам</i> <i>Извештај о ...</i> <i>Вече*</i> <i>Моја оштацибина*</i>)</p> <p>*Предложене теме означене звездicom ученици могу да обраде везујући их за градиво, али и слободно – као саставе, кратке приче или песме.</p>
Главни део часа (око 40 минута)	Ученици раде Четврти писмени задатак. (око 35 минута)
Завршни део часа (до 2 минута)	Ученици приводе крају израду писменог задатка и предају радове.
За наредни час	Ученици треба да понесу свеске, очекује их анализа писменог задатка.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 126

Наставна тема	<i>Тамо је мени оштацина моја</i>
Наставна област	<i>Језичка култура</i>
Наставна јединица	Анализа писменог задатка
Тип часа	Утврђивање
Циљ часа	Усмена анализа писмених задатака - развијање креативног језичког стваралаштва, провера писмености; неговање критичког мишљења и способности изношења ставова и аргументације.
Образовни задаци	Постављање конструктивних питања. Активно учествовање у разговору о саставима. Уочавање правописних, граматичких, стилских и логичких грешака у радовима ученика и њихово отклањање.
Функционални задаци	Оспособљавање ученика за пажљиво слушање, процену и аргументовано вредновање сопственог рада и других радова. Уочавање најчешћих грешака у задацима. Рад на отклањању грешака.
Васпитни задаци	Оспособљавање ученика за успешно служење књижевним језиком у свим његовим видовима усмене и писмене употребе. Развијање смисла и способности код ученика за правилно, течно, економично и уверљиво писмено изражавање. Подстицање самосталног литературног стваралаштва ученика.
Образовни стандарди	CJ.1.2.1. зна и користи оба писма (ћирилицу и латиницу) CJ.1.2.2. саставља разумљиву, граматички исправну реченицу CJ.1.2.3. саставља једноставан експозиторни, наративни и дескриптивни текст и уме да га организује у смишоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста) CJ.1.2.8. примењује правописну норму (из сваке правописне области) у једноставним примерима CJ.2.2.1. саставља експозиторни, наративни и дескриптивни текст, који је јединствен, кохерентан и унутар себе повезан CJ.2.2.5. зна правописну норму и примењује је у већини случајева CJ.3.2.1. организује текст у логичне и правилно распоређене пасусе; одређује прикладан наслов тексту и поднаслове деловима текста CJ.3.2.5. зна и доследно примењује правописну норму
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Текстуална, дијалошка, монолошка
Наставна средства	Вежбанке, свеске
Корелација	Језик, језичка култура

Иновације	
Литература за наставнике	1. М. Николић, <i>Стилске вежбе</i> , Просветни преглед, Београд, 2000. 2. М. Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i> , Едука, Београд, 2011.

Ток часа

Уводни део часа (око 10 минута)	Наставник најављује тему часа и ученици се јављају да прочитају своје радове; наставник их подстиче и предлаже да се чује што више радова, или макар поједињих фрагмената. Прави се распоред читања, а ученици се спрема да у школским свескама бележе запажања током читања, коментаре и сугестије.
Главни део часа (око 30 минута)	Ученици редом читају своје писмене задатке. Радови се концизно, конкретно и аргументовано коментаришу. Сваки ученик вреднује прочитане радове, оценом од 1 до 10, али се оцене читају тек на крају часа. Наставник на табли бележи запажене језичке и правописне грешек и исправља их.
Завршни део часа (до 5 минута)	Ученици саопштавају како су оценили радове, прави се ранг листа. Наставник даје укупну оцену о успелости ученичких радова; даје конкретне сугестије за писање побољшане верзије писменог задатка.
За наредни час	Ученици треба да понесу свеске.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 127

Наставна тема	<i>Тамо је мени оштацина моја</i>
Наставна област	<i>Језичка култура</i>
Наставна јединица	Исправак писменог задатка
Тип часа	Час провере и оцењивања
Циљ часа	Увежбавање писања побољшане верзије текста; развијање способности за критички однос према сопственом тексту, за рад на тексту; усвајање језичких и правописних норми; развијање и неговање креативности.
Образовни задаци	Уочавање грешака у писменим задацима и њихово исправљање. Увиђање на којим детаљима треба више радити како би писмено изражавање убудуће било квалитетније.
Функционални задаци	Уочавање и исправљање правописних, граматичких, стилских и логичких грешака у писменим задацима. Читко писање побољшане верзије задатка.
Васпитни задаци	Подстицање ученика на самостално литерарно стваралаштво. Оспособљавање ученика за успешно служење књижевним језиком. Развијање смисла и способности код ученика за правилно, течно, економично и уверљиво писмено изражавање.
Образовни стандарди	CJ.1.2.1. зна и користи оба писма (ћирилицу и латиницу) CJ.1.2.2. саставља разумљиву, граматички исправну реченицу CJ.1.2.3. саставља једноставан експозиторни, наративни и дескриптивни текст и уме да га организује у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста) CJ.1.2.8. примењује правописну норму (из сваке правописне области) у једноставним примерима CJ.2.2.1. саставља експозиторни, наративни и дескриптивни текст, који је јединствен, кохерентан и унутар себе повезан CJ.2.2.5. зна правописну норму и примењује је у већини случајева CJ.3.2.1. организује текст у логичне и правилно распоређене пасусе; одређује прикладан наслов тексту и поднаслове деловима текста CJ.3.2.5. зна и доследно примењује правописну норму
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Метода самосталних радова ученика, рад на тексту
Наставна средства	Вежбанке, <i>Правојис</i> , <i>Речник језичких недоумица</i> , <i>Речник синонима</i>
Корелација	Језик, језичка култура

Иновације	
Литература за наставнике	М. Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i> , Едука, Београд, 2011.

Ток часа

Уводни део часа (око 5 минута)	Наставник најављује тему часа и предаје ученицима вежбанке са оцењеним писменим задацима и писаним коментарима. Упућује ученике на то да се потруде како би написали побољшану верзију састава. Они ученици који буду написали знатно бољу верзију састава могу да буду и додатно оцењени – добили би још једну оцену за исправак писменог задатка. Док пишу, могу се користити речницима и <i>Правојисом</i> .
Главни део часа (око 35 минута)	Ученици раде исправак писменог задатка. Наставник је на овим часовима консултант за све ученичке идејне, језичке, стилске и правописне недоумице.
Завршни део часа (до 5 минута)	Ученици приводе крају писање побољшане верзије текста и предају вежбанке, које ће наставник прегледати у међувремену.
За наредни час	Наставник најављује нову тему и подсећа ученике да за следећи час размисле о свом односу према људској потреби да се искаже захвалност некоме, и да понесу Читанке.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 128

Наставна тема	<i>Хвала сунцу, земљи, трави</i>
Наставна област	<i>Књижевност</i>
Наставна јединица	Упознавање с темом и задацима; <i>Хвала сунцу, земљи, трави</i> , Стеван Раичковић
Тип часа	Обрада
Циљ часа	Анализа ауторске лирске песме. Упознавање ученика са појмом дитирамб. Понављање основних биобиблиографских података о песнику.
Образовни задаци	Читање, доживљавање и разумевање стихова. Усвајање новог појма (дитирамб). Активно учествовање у тумачењу песме. Активно учествовање у језичкостилској анализи песме. Упознавање ученика са основним подацима о писцу.
Функционални задаци	Оспособљавање ученика за читање, доживљавање, разумевање и тумачење књижевног дела. Развијање способности за уочавање и тумачење основног осећања, теме, мотива и песничких слика у лирској песми. Усвајање функционалних и књижевнотеоријских поjmova.
Васпитни задаци	Оспособљавање ученика за логичко схваташње и критичко процењивање књижевног текста. Јачање чулног, литерарног и језичког сензибилитета ученика. Развијање љубави према поезији и подстицање ученика на читање књижевних дела.
Образовни стандарди	CJ.2.4.5. препознаје и разликује одређене (тражене) стилске фигуре у књижевноуметничком тексту (персонификација, хипербола, градација, метафора, контраст) CJ.3.4.5. одређује и именује врсту стиха и строфе CJ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело CJ.3.4.7. изражава свој став о конкретном делу и аргументовано га обrazlaže
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Читанке (стр. 174–176), свеске, књиге
Корелација	Књижевност, језичка култура, ликовна култура
Иновације	
Литература за наставнике	М. Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.

Литература за ученике	1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ћи кажем</i> – читанка за шести разред основне школе, Едука, Београд, 2011. 2. Др Оливера Радуловић, <i>Књижевни појмовник</i> , Едука, Београд, 2013.
------------------------------	---

Ток часа

Уводни део часа (око 10 минута)	Наставник најављује нову наставну тему; са ученицима разговара о човековој потреби да изражава захвалност – о томе када, због чега, коме или чему и како захваљујемо. Пошто каже неколико најважнијих информација о песнику и његовој поезији, изражајно прочита песму.
Главни део часа (око 20 минута)	Ученици читају песму у себи. Подвлаче стихове који су на њих оставили најјачи утисак, као и стихове који им нису довољно јасни. Следи разговор (стр. 175), где је акценат на уочавању расположења које доминира у песми. Ученици уочавају реч која се најчешће понавља, закључују зашто се у песми уздиже природа а зашто човек, због чега лирски субјекат прославља то што има <i>говор</i> , способност <i>тледања, срце и луду главу</i> . Ученици закључују каква је природа лирског субјекта, зашто он захваљује срцу и за бол и за славље.
Завршни део часа (до 15 минута)	Ученици испитују значење стихова: <i>И хвала овој лудој глави / О коју луѓа простирају сав;</i> упоређују их са стиховима из средишње строфе. Закључују зашто је лирски субјекат захвалан свему <i>што оставља по свеју сен</i> а у њему <i>трај</i> , образлажу своја размишљања о томе на какав се траг мисли. Изводе поенту песме. Карактеришу мелодију песме на основу дужине стихова, паузе, риме... Наставник упућује ученике у основне одлике дитирамба .
За наредни час	Наставник подсећа ученике да за следећи час размисле о свом доживљају сунца и да понесу Читанке.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 129

Наставна тема	<i>Хвала сунцу, земљи, трави</i>
Наставна област	<i>Књижевност</i>
Наставна јединица	<i>Кроз висону и векове, Милутин Миланковић (одломак); Сан, Јован Јовановић Змај</i>
Тип часа	Обрада
Циљ часа	Подсећање на податке о животу и делу Милутина Миланковића. Књижевнотеоријско тумачење одломка из његовог дела. Упоређивање Миланковићевог текста са песмом <i>Сан Јована Јовановића Змаја</i> .
Образовни задаци	Оспособљавање ученика за читање, доживљавање, разумевање и тумачење књижевних и научнопопуларних текстова. Увежбавање и усавршавање гласног читања и читања у себи. Упознавање са врстама научнопопуларних текстова. Упоређивање научнопопуларног и књижевноуметничког текста. Подсећање на живот и дело Милутина Миланковића.
Функционални задаци	Читање, доживљавање и разумевање прочитаног одломка. Повезивање прочитаног одломка са Змајевом песмом о сунцу. Активно учествовање у разговору и тумачењу прочитаног одломка и песме.
Васпитни задаци	Поступно и систематично оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко процењивање прочитаног текста. Развијање љубави код ученика према читању научнопопуларних текстова, као и способности за упоређивање и уочавање сличности и разлика између прочитаних текстова.
Образовни стандарди	CJ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело CJ.3.4.7. изражава свој став о конкретном делу и аргументовано га образлаже CJ.3.4.8. повезује књижевноуметничке текстове с другим текстовима који се обрађују у настави*
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Читанке (стр. 177–179), свеске, књиге
Корелација	Књижевност, језик, језичка култура
Иновације	
Литература за наставнике	М. Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.

Литература за ученике	1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ћи кажем</i> – читанка за шести разред основне школе, Едука, Београд, 2011. 2. Др Оливера Радуловић, <i>Књижевни јојмовник</i> , Едука, Београд, 2013.
------------------------------	---

Ток часа

Уводни део часа (око 10 минута)	Ученици на почетку часа говоре о свом доживљају сунца и његовог учинка на земљу и људе. Наставник изражајно чита одломак из Миланковићевог дела, претходно их подсетивши на текст из прошлогодишње читанке (уколико се сами ученици не сете) као и на личност научника.
Главни део часа (око 20 минута)	Ученици исказују своје прве утиске и размишљања поводом овог текста. Излажу о онome шта је оставило најснажнији утисак и то образлажу; испитују улогу и вредност навођења фараонове химне Сунцу за Миланковића лично и за природњаке уопште. Даље, ученици истражују места у тексту на којима се Миланковићев стил из поетског (субјективног) претвара у научнички (објективан); проучавају у чему је нарочита вредност овог текста.
Завршни део часа (до 15 минута)	Наставник скреће пажњу ученицима на песму <i>Сан Јована Јовановић Змаја</i> , изражајно је чита и позива ученике да је упореде са Раичковићевом песмом, Миланковићевим текстом и фараоновом химном – да уоче који су им мотиви заједнички и слични. Такође, ученици могу да као домаћи задатак напишу сопствену химну сунцу и да науче један пасус из Миланковићевог текста напамет (као и Змајеву песму).
За наредни час	Ученици треба да понесу Читанке.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 130

Наставна тема	<i>Хвала сунцу, земљи, трави</i>
Наставна област	<i>Књижевност</i>
Наставна јединица	<i>Бреза Сергеја Јесењина и Шљива Милована Данојлића – упоредна анализа</i>
Тип часа	Обрада
Циљ часа	Књижевнотеоријска упоредна анализа песама. Упознавање са основним подацима из живота и дела ових песника.
Образовни задаци	Читање, разумевање и доживљавање прочитаних песама. Уобличавање и изражавање утисака и запажања. Усвајање и примењивање књижевнотеоријских појмова. Активно учествовање у тумачењу песама. Усвајање појмова: описна песма, пејзаж, епитет, поређење и персонификација. Упознавање са основним подацима о песницима.
Функционални задаци	Оспособљавање ученика за читање, разумевање, доживљавање и тумачење књижевног текста. Усвајање и примена функционалних и књижевнотеоријских појмова. Увежбавање и усавршавање гласног читања и читања у себи.
Васпитни задаци	Развијање љубави према књижевности и читању поезије. Развијање потребе за књигом, доживљавањем поезије и рецитовањем. Развијање осећања за аутентичне естетске вредности у књижевном тексту. Поступно и систематично оспособљавање за логичко схватање и критичко процењивање текста. Јачање чулног, литерарног и језичког сензибилитета ученика.
Образовни стандарди	CJ.2.4.5. препознаје и разликује одређене (тражене) стилске фигуре у књижевноуметничком тексту (персонификација, хипербола, градација, метафора, контраст) CJ.3.4.5. одређује и именује врсту стиха и строфе CJ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело CJ.3.4.7. изражава свој став о конкретном делу и аргументовано га образлаже
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Читанке (стр. 180–183), свеске, књиге
Корелација	Књижевност, језичка култура

Иновације	
Литература за наставнике	М. Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ти кажем</i> – читанка за шести разред основне школе, Едука, Београд, 2011. 2. Др Оливера Радуловић, <i>Књижевни јојловник</i> , Едука, Београд, 2013.

Ток часа

Уводни део часа (око 15 минута)	Наставник најављује тему часа, укратко представља по чему су значајни песници чије ће песме читати, а онда задаје ученицима да, најпре, у себи прочитају песме <i>Бреза</i> и <i>Шљива</i> , а да онда о њима размисле и покушају да установе шта им је заједничко. Ученици описују свој доживљај једне и друге песме, као и оно што сматрају да повезује ове две песме.
Главни део часа (око 20 минута)	Ученици испитују песничке слике којима се доћарава временски пејзаж, у овим двема описним песмама, поступак персонификације и функцију стилских фигура (епитета, поређења, метафоре...) у једној и другој песми – као и положај лирског субјекта у односу на приказани пејзаж.
Завршни део часа (до 10 минута)	Резиме упоредне анализе. Наставник предлаже да ученици изаберу тему којом ће се бавити за домаћи задатак: >Изабери неку појаву у природи и напиши кратку причу о томе како она изгледа при смени годишњих доба. >Напиши причу или песму у којој ћеш природу „оживети“ употребом персонификације . Изабери пејзаж или део пејзажа који добро познајеш јер се налази у твојој близини. То може бити и неки кестен, платан, липа, јела или било које дрво чију природу знаш. Претпостави и опиши шта би оно могло да мисли и осећа у рано јутро, у подне, кад залази сунце, и ноћу.
За наредни час	Ученици за наредни час треба да понесу Читанке.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 131

Наставна тема	<i>Хвала сунцу, земљи, трави</i>
Наставна област	<i>Књижевност</i>
Наставна јединица	<i>Село, Јован Дучић</i>
Тип часа	Обрада
Циљ часа	Подсећање на ауторове биографске податке. Књижевнотеоријско тумачење прочитаног дела.
Образовни задаци	Читање и доживљавање песме; уобличавање и изражавање утисака, запажања и осећања. Активно учествовање у тумачењу стихова. Усвајање нових књижевнотеоријских појмова (сонет, статички и динамички мотиви). Понављање основних библиографских података о песнику. Систематизовање знања о врстама риме (укрштена, парна, обгрљена).
Функционални задаци	Оспособљавање ученика за читање, разумевање, доживљавање и тумачење књижевног текста. Усвајање и примена књижевнотеоријских појмова. Увежбавање и усавршавање гласног читања и читања у себи.
Васпитни задаци	Развијање љубави према поезији, читању и говорењу стихова. Поступно и систематично оспособљавање за логичко схватање и процењивање књижевног текста. Неговање љубави према природи и њеном представљању у књижевности и другим уметностима.
Образовни стандарди	CJ.2.4.5. препознаје и разликује одређене (тражене) стилске фигуре у књижевноуметничком тексту (персонификација, хипербола, градација, метафора, контраст) CJ.3.4.5. одређује и именује врсту стиха и строфе CJ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело CJ.3.4.7. изражава свој став о конкретном делу и аргументовано га образлаже
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Читанке (стр. 184–185), свеске, књиге
Корелација	Књижевност, језик, језичка култура, ликовна култура
Иновације	
Литература за наставнике	М. Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.

Литература за ученике	1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ћи кажем</i> – читанка за шести разред основне школе, Едука, Београд, 2011. 2. Др Оливера Радуловић, <i>Књижевни појмовник</i> , Едука, Београд, 2013.
------------------------------	---

Ток часа

Уводни део часа (до 15 минута)	На почетку часа ученици (не више од четворо) читају своје радове, коментаришу их, анализирају заједно са наставником. Потом наставник најављује тему часа, даје неколико неопходних података о песнику и циклусу песама <i>Јадрански сонети</i> а онда изражайно чита песму.
Главни део часа (око 25 минута)	Према питањима из уџбеника разговор о песми започиње тако што ученици описују визуелне и аудитивне представе које су у њима произвели Дучићеви стихови. Описују ноћни приморски пејзаж, уочавају статичке и динамичке мотиве и атмосферу. Следи анализа песме по налозима за истраживање и проучавање: ученици испитују композицију песме, стилска средства (епитете, компарацију, персонификацију, ономатопеју), глаголе који доцаравају кретање и глаголе који означавају мировање, употребу глаголских времена; уочавају да је ова песма по облику сонет , испитују каква је рима, врсту стиха и ритам.
Завршни део часа (до 5 минута)	У договору са наставником ученици могу да из <i>Читанке</i> изаберу један од понуђених задатака (Насликај приморски пејзаж из песме <i>Село</i> и у углу слике или цртежа испиши Дучићеву строфу која је на тебе оставила најснажнији утисак. Опиши неки ноћни пејзаж. Увежбај изражайно читање и рецитовање ове песме.)
За наредни час	Ученици за наредни час треба да понесу Читанке.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 132

Наставна тема	<i>Хвала сунцу, земљи, труави</i>
Наставна област	<i>Књижевност</i>
Наставна јединица	<i>Рашар, Вељко Петровић</i>
Тип часа	Обрада
Циљ часа	Књижевнотеоријско тумачење песме. Упознавање са основним биобиблиографским подацима о писцу.
Образовни задаци	Истицање социјалних мотива у песми. Усвајање појма социјалне поезије. Анализирање језичкостилских особености песме.
Функционални задаци	Оспособљавање ученика за читање, доживљавање, разумевање и тумачење књижевног дела. Усвајање функционалних и књижевнотеоријских појмова. Упознавање са основним биобиблиографским подацима писца.
Васпитни задаци	Развијање способности за уочавање и тумачење основних осећања, главних и споредних мотива и песничких слика у лирској песми. Васпитавање ученика за живот и рад у духу хуманизма, истинолубивости, солидарности и других моралних вредности. Развијање љубави према поезији.
Образовни стандарди	CJ.1.4.6. препознаје постојање стилских фигура у књижевноуметничком тексту (епитет, поређење, ономатопеја) CJ.2.4.6. одређује мотиве, идеје, композицију, форму, карактеристике лица (психолошке, социолошке, етичке) и њихову међусобну повезаност CJ.3.4.5. одређује и именује врсту стиха и строфе CJ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело CJ.3.4.7. изражава свој став о конкретном делу и аргументовано га обrazлаže
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Читанке (стр. 186–187), свеске, књиге
Корелација	Језик, језичка култура
Иновације	
Литература за наставнике	1. Јован Деретић, <i>Историја српске књижевности</i> 2. rznica.rs/ knjizevnost/index.php?topic=226.0 3. М. Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.

Литература за ученике	<p>1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ти кажем</i> – читанка за шести разред основне школе, Едука, Београд, 2011.</p> <p>2. Др Оливера Радуловић, <i>Књижевни појмовник</i>, Едука, Београд, 2013.</p> <p>3. У договору с наставником: sr.wikipedia.org/sr/Вељко_Петровић_(књижевник) silyy1102.wordpress.com/2012/02/19/ратар-вељко-петровић/</p>
------------------------------	--

Ток часа

Уводни део часа (око 15 минута)	<p>Уколико су ученици насликали пејзаж као илустрацију Дучићеве песме, радови се излажу у учionици, уз кратак коментар за сваки рад (односно о избору строфа које су ученици исписали на радовима).</p> <p>Наставник најављује тему часа и укратко представља писца уз основне био-библиографске податке. Ученике подстиче да опишу ратаре у тренутку када раде у пољу – њихов изглед и њихова осећања, а кључне речи бележи на табли; изражajно чита песму.</p>
Главни део часа (око 25 минута)	<p>Ученици описују лик ратара који су замислили након првог читања песме. У стиховима проналазе елементе спољашњих и унутарњих особина; запажају од ког је детаља песник започео портрет ратара и настоје да пронађу дубље разлоге за такав поступак у описивању; повезују спољашњи изглед ратара, његове руке и лице, са узроцима његове радости и сете.</p> <p>У даљем току часа ученици истражују којим је средствима и како песма остварена (испитују улогу поређења, епитета, персонификације и ономатопеје); образлажу тему песме и главни мотив; уочавају врсту стиха, риме и строфе. Наставник их упућује на појам социјална песма и на табли записује основне одлике ове врсте лирских песама. Потом ученици читају аутопоетички запис Вељка Петровића (стр. 187) и образлажу како су разумели ауторово схватање поезије.</p>
Завршни део часа (до 5 минута)	<p>У договору са наставником, ученици бирају задатак:</p> <p>>Опиши лик неког човека (или жене) трудећи се да сликовито прикажеш занимање којим се бави.</p> <p>>Напиши краћи текст о неком друштвеном проблему, како га ти видиш, из свог угла.</p>
За наредни час	Ученици треба да понесу Граматику.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 133

Наставна тема	<i>Хвала сунцу, земљи, труави</i>
Наставна област	<i>Књижевност</i>
Наставна јединица	Портрет – из непосредне околине и из књижевног дела
Тип часа	Вежбање, утврђивање
Циљ часа	Подсећање ученика на појам портрета, његову примену у писању, и препознавање; утврђивање градива о писању портрета особе.
Образовни задаци	Повезивање реалног животног искуства предметним светом приказаним у књижевном делу. Развијање смисла за правилно, течно, економично и уверљиво усмено и писмено изражавање. Портретисање одабраног лика из непосредне околине на основу анализе књижевног портрета.
Функционални задаци	Повезивање књижевних садржаја са непосредним животним искуствима ученика при писању састава. Израђивање плана за писање састава, уочавање елемената од којих се гради књижевни портрет.
Васпитни задаци	Развијање креативности код ученика. Подстицање самосталног литерарног стваралаштва. Мотивисање ученика да у књижевним делима проналазе везу са сопственим искуством. Богаћење речника ученика. Уочавање важности јасног, течног и правилног усменог и писменог изражавања.
Образовни стандарди	CJ.1.2.3. саставља једноставан експозиторни, наративни и дескриптивни текст и уме да га организује у смишоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста) CJ.2.2.1. саставља експозиторни, наративни и дескриптивни текст, који је јединствен, кохерентан и унутар себе повезан CJ.3.2.1. организује текст у логичне и правилно распоређене пасусе; одређује прикладан наслов тексту и поднаслове деловима текста
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Граматике (стр. 185–187), Радне свеске (стр. 116), свеске
Корелација	Језик, језичка култура, ликовна култура
Иновације	
Литература за наставнике	1. Милија Николић, <i>Стилске вежбе</i> , Просветни преглед, Београд, 2000. 2. Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.

Литература за ученике	<p>1. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i>, Едука, Београд, 2011.</p> <p>2. Др Оливера Радуловић, <i>Књижевни јајмовник</i>, Едука, Београд, 2013.</p> <p>3. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, Драгана Џуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шеста разред основне школе</i>, Едука, Београд, 2013.</p>
------------------------------	---

Ток часа

Уводни део часа (до 10 минута)	У уводном делу часа наставник подсећа ученике на роман <i>Орлови рано леће</i> . Ученици самостално читају одломке дате у Граматици (стр. 185), а затим, уз помоћ наставника, ученици одговарају на питања у вези са текстом; наставник их упућује да једном реченицом опишу главне особине јунака из Ђопићевог романа.
Главни део часа (око 20 минута)	Наставник наводи ученике да издвоје главне елементе из којих се састоји књижевни портрет (физички опис и карактерне особине) и подстиче их да се заједно сете својих омиљених књижевних (филмских) јунака, да говоре о томе шта их је код тих јунака посебно привукло. Затим, разговара са ученицима о томе шта је потребно да један књижевни портрет буде успешан и упечатљив, и како да портрете у својим саставима учине што животнијим.
Завршни део часа (до 15 минута)	Наставник показује ученицима дела ликовне уметности – портрете и аутопортрете (било би добро донети на час књигу са репродукцијама или слайдове). Игра са ученицима игру – на основу портreta треба да претпоставе каква је била представљена особа. Ученици раде задатке из Радне свеске (стр. 116).
	Задатак: Ученици могу да изаберу задатак: да напишу кратак књижевни портрет на основу слике – портreta који их је највише заинтригирао или портрет особе коју често виђају у свом окружењу.
За наредни час	Наставник подсећа ученике да за наредни час припреме примерак књиге <i>Мој дека је био шрешиња</i> , Читанку и свеску, дневник читања.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 134

Наставна тема	<i>Хвала сунцу, земљи, труави</i>
Наставна област	<i>Књижевносӣ</i>
Наставна јединица	<i>Мој дека је био труешња, Анђела Нанети</i>
Тип часа	Обрада
Циљ часа	Књижевнотеоријско анализирање прочитаног романа.
Образовни задаци	Читање, доживљавање, разумевање и тумачење романа. Усвајање и примењивање у анализи књижевнотеоријских појмова: портрет, приповедање у првом лицу, приповедање у трећем лицу, дијалог; контраст; хумор). Активно учествовање у разговору о делу. Упознавање са основним биобиблиографским подацима ауторке.
Функционални задаци	Оспособљавање ученика за читање, разумевање, доживљавање и тумачење књижевног текста. Усвајање и примена функционалних и књижевнотеоријских појмова. Увежбавање и усавршавање гласног читања и читања у себи.
Васпитни задаци	Развијање љубави према књижевности, читању и разговору о прочитаним делима. Јачање чулног, литерарног и језичког сензибилитета ученика. Поступно и систематично оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко процењивање.
Образовни стандарди	CJ.1.4.5. препознаје различите облике казивања у књижевноуметничком тексту: нарација, дескрипција, дијалог и монолог CJ.1.4.6. препознаје постојање стилских фигура у књижевноуметничком тексту (епитет, поређење, ономатопеја) CJ.1.4.7. уочава битне елементе књижевноуметничког текста: мотив, тему, фабулу, време и место радње, лик... CJ.2.4.6. одређује мотиве, идеје, композицију, форму, карактеристике лика (психолошке, социолошке, етичке) и њихову међусобну повезаност CJ.2.4.7. разликује облике казивања у књижевноуметничком тексту: приповедање, описивање, монолог/унутрашњи монолог, дијалог CJ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело CJ.3.4.7. изражава свој став о конкретном делу и аргументовано га образлаже
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Читанке (стр. 188–191), свеске, књиге
Корелација	Књижевност, језичка култура, грађанско васпитање
Иновације	

Литература за наставнике	1. Драгутин Росандић, <i>Методика књижевног одеља и образовања</i> , Школска књига, Загreb, 1986. 2. Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Beograd, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ти кажем – читанка за шести разред основне школе</i> , Едука, Beograd, 2011. 2. Др Оливера Радуловић, <i>Књижевни појмовник</i> , Едука, Beograd, 2013.

Ток часа

Уводни део часа (око 15 минута)	По претходном распореду за обраду лектире, ученици су прочитали роман, водили дневник читања и на час долазе спремни за разговор. Они ученици који нису прочитали роман Анђеле Нанети спремили су се да говоре о одломку који се налази у Читанци. На почетку неки од ученика представљају ауторку, говоре о њеној популарности међу младим читаоцима (коју је управо стекла овим романом). Ученици који нису прочитали дело у целини говоре о одломку према питањима из Читанке (како су у доживљају главног јунака повезани дека и трешња, како су приказани портрети мајчиних и очевих родитеља, ко је наратор у роману, у ком је лицу исприповедана прича, шта је хуморно а шта озбиљно, присутно у овом одломку...)
Главни део часа (око 25 минута)	Следе излагања ученика о утиску који је роман на њих оставио и анализа. Ученици укратко представљају тему романа, фабулу, ликове и основне идеје. Издавају мотиве, описују композицију романа и карактер главног јунака – наратора. Издавају из романа најузбудљивија и најдуховитија места, трагично и комично, образлажу о којим озбиљним темама он говори. Ученици уочавају о којим универзалним, људским, породичним и грађанским вредностима говори овај савремени роман.
Завршни део часа (до 5 минута)	Ученици изводе резиме о роману <i>Мој дека је био штрешиња</i> . Било би добро да ученици који нису прочитали књигу, после овог часа пожеле да то учине (могу им позајмити они ученици који су је прочитали јер ове књиге још нема доволно у нашим библиотекама). У договору са наставником, ученици могу да изаберу да напишу причу у којој ће описати деку или баку и оно што сматрају највреднијим својим наслеђем – које су им они својом љубављу и бригом пренели и трајно оставили.
За наредни час	Ученици треба да донесу Граматику.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 135

Наставна тема	<i>Хвала сунцу, земљи, труави</i>
Наставна област	<i>Језичка култура</i>
Наставна јединица	Опис унутрашњег и спољашњег простора (ентеријера и екстеријера)
Тип часа	Обрада, вежбање
Циљ часа	Упознавање и подсећање ученика на појам ентеријера и екстеријера, препознавање и примена тих облика казивања. Понављање градива о начинима и стиловима изражавања. Уочавање особености описивања ентеријера и екстеријера.
Образовни задаци	Понављање појмова: описивање или дескрипција, ентеријер, екстеријер. Уочавање битних елемената приликом описивања унутрашњег и спољашњег простора. Уочавање датих облика описивања у књижевним текстовима. Уочавање одлика описивања ентеријера и екстеријера на конкретним примерима.
Функционални задаци	Усвајање и примена основних функционалних појмова и теоријских појмова из књижевности. Постепено упознавање структуре основних облика усменог и писменог изражавања. Развијање смисла и способности код ученика за правилно, течно, јасно и економично усмено излагање. Овладавање стилским могућностима српског књижевног језика.
Васпитни задаци	Развијање естетског укуса код ученика. Јачање литерарног сензибилитета ученика. Богаћење језичког израза ученика коришћењем различитих облика казивања. Подстицање ученика на самостално литерарно стваралаштво.
Образовни стандарди	СJ. 1. 2. 3. саставља једноставан експозиторни, наративни и дескриптивни текст и уме да га организује у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста) СJ. 2. 2. 1. саставља експозиторни, наративни и дескриптивни текст, који је јединствен, кохерентан и унутар себе повезан СJ. 3. 2. 1. организује текст у логичне и правилно распоређене пасусе; одређује прикладан наслов тексту и поднаслове деловима текста
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Граматике (стр. 187–189), Радне свеске (стр. 117–119), свеске, ПП презентација
Корелација	Језик, језичка култура, ликовна култура

Иновације	
Литература за наставнике	1. Милија Николић, <i>Стилске вежбе</i> , Просветни преглед, Београд, 2000. 2. М. Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура</i> са вежбањима, Едука, Београд, 2011. 2. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, Драгана Џуцић, <i>Српски језик – радна свеска за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2013.

Ток часа

Уводни део часа (око 10 минута)	У уводном делу часа наставник чита ученицима два одломка из дела Боре Станковића (стр. 187. и 188. у Граматици). Разговарају о томе по чему се разликују одломци, шта описују и шта нам ти описи могу рећи о људима који у приказаним просторима живе.
Главни део часа (око 20 минута)	Наставник дефинише појам ентеријера и екстеријера и ученици то записују. Разговарају затим о томе како што боље обликовати опис унутрашњег и спољашњег простора. Наставник упућује ученике да размисле о томе на које све начине можемо те описание повезати са карактером или психолошким стањем јунака. Ученици раде задатке из Радне свеске (стр. 117–119).
Завршни део часа (до 15 минута)	Наставник показује ученицима дела ликовне уметности – ентеријере и екстеријер (може се користити ПП презентација). Игра са ученицима игру – треба да „сместе” неке од својих пријатеља, чланова породице, познаника (или, још боље – омиљених књижевних јунака) у одређени простор на основу асоцијација и утиска, атмосфере. Задатак: Наставник задаје ученицима да напишу кратак опис своје собе.
За наредни час	На наредном часу ученици могу да играју игру „Погоди власника собе”, описану у Граматици, треба их подсетити да понесу своје свеске и радове.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 136

Наставна тема	<i>Хвала сунцу, земљи, прави</i>
Наставна област	<i>Језичка култура</i>
Наставна јединица	Стилске вежбе – из ученичких бележница Да поновимо: облици казивања у књижевном делу
Тип часа	Вежбање и утврђивање
Циљ часа	Оснапомобљавање ученика за писање и примену различитих облика казивања.
Образовни задаци	Понављање и утврђивање знања о одликама различитих облика казивања. Увежбавање писања текстова уз примену различитих облика казивања.
Функционални задаци	Оснапомобљавање ученика за уочавање и примену различитих облика казивања. Примена стечених знања у писменим саставима.
Васпитни задаци	Развијање естетског укуса код ученика. Јачање литерарног сензибилитета ученика. Богаћење језичког израза ученика коришћењем различитих облика казивања. Подстицање ученика на самостално литерарно стваралаштво.
Образовни стандарди	CJ.1.2.3. саставља једноставан експозиторни, наративни и дескриптивни текст и уме да га организује у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста) CJ.2.2.1. саставља експозиторни, наративни и дескриптивни текст, који је јединствен, кохерентан и унутар себе повезан CJ.3.2.1. организује текст у логичне и правилно распоређене пасусе; одређује прикладан наслов тексту и поднаслове деловима текста
Облици рада	Фронтални, индивидуални, рад у групама
Наставне методе	Текстуална, дијалошка, метода усменог излагања
Наставна средства	Граматике (стр. 187–189), свеске, пано
Корелација	Језик, језичка култура, ликовна култура
Иновације	
Литература за наставнике	1. Милија Николић, <i>Стилске вежбе</i> , Просветни преглед, Београд, 2000. 2. М. Николић, <i>Методика настававе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Јелена Журић, <i>Бачки језички приручник</i> , Едука, Београд, 2014.

Ток часа

Уводни део часа (око 15 минута)	У уводном делу часа наставник дели ученике на четири групе. Свака група има задатак да у Граматици прочита пример и анализује једног ученичког рада.
Главни део часа (око 20 минута)	Представници група укратко излажу основна запажања о прочитаним радовима. Најважније савете и предлоге за успешније писање записују на велики пано. Након часа, било би добро да тај пано остане на видном месту у учионици, како би служио као подсетник.
Завршни део часа (до 10 минута)	Наставник разговара са ученицима о томе шта им је у писању састава најтеже, а шта најлакше. Говори им о томе у чему најчешће греше и даје предлоге за превазилажење тешкоћа. Понављају облик казивања служећи се табелом у Граматици. <i>Zадатак:</i> Наставник даје ученицима почетак: „Одшкринуо (одшкринула) сам врата и угледао (угледала)...“. Код куће треба да напишу причу која ће почети тим речима, а сами ће осмислiti наслов своје приче.
За наредни час	Подсетити ученике да понесу радове и припреме се за анализу.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 137

Наставна тема	<i>Хвала сунцу, земљи, труави</i>
Наставна област	<i>Језичка култура</i>
Наставна јединица	Анализа домаћег задатка: писмени састав
Тип часа	Провера и утврђивање
Циљ часа	Проверити и утврдити у којој су мери ученици усвојили знање о дескрипцији као облику казивања и колико су успешно применили то знање у писању састава.
Образовни задаци	Провера и утврђивање знања о одликама дескрипције као облика казивања. Увежбавање писања текстова уз примену дескрипције.
Функционални задаци	Осопособљавање ученика за уочавање и примену различитих облика казивања. Примена стечених знања у писменим саставима.
Васпитни задаци	Развијање естетског укуса код ученика. Јачање литерарног сензибилитета ученика. Богаћење језичког израза ученика коришћењем различитих облика казивања. Подстицање ученика на самостално литерарно стваралаштво.
Образовни стандарди	CJ.1.2.3. саставља једноставан експозиторни, наративни и дескриптивни текст и уме да га организује у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста) CJ.2.2.1. саставља експозиторни, наративни и дескриптивни текст, који је јединствен, кохерентан и унутар себе повезан CJ.3.2.1. организује текст у логичне и правилно распоређене пасусе; одређује прикладан наслов тексту и поднаслове деловима текста
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	метода самосталних радова ученика, дијалошка
Наставна средства	Свеске
Корелација	Језик, језичка култура
Иновације	
Литература за наставнике	1. Милија Николић, <i>Стилске вежбе</i> , Просветни преглед, Београд, 2000. 2. Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i> , Едука, Београд, 2011.

Ток часа

Уводни део часа (око 5 минута)	По претходном договору са наставником ученици су написали саставе који почињу реченицом „Одшкринуо/ла сам врата и угледао/ла...”, при чему су могли сами да смишљају наслов сопственог текста. У овом саставу ученици би требало да покажу колико су овладали дескрипцијом као формом казивања као и своју креативност да оно што су научили о портрету, ентеријеру (и екстеријеру) покажу и у писменом изражавању. Наставник подстиче ученике да се јављају и читају своје радове, записује редослед читања. Подсећа остale ученике на њихову улогу „публике” и „критичара”.
Главни део часа (око 30 минута)	Ученици редом читају своје радове. После сваког читања, остали ученици коментаришу (конкретно и аргументовано, конструктивно, са идејама и сугестијама за писање побољшане верзије састава) и бележе своје предлоге оцена.
Завршни део часа (до 10 минута)	Ученици дају предлоге оцена, а наставнику остаје завршна реч (осврт на квалитет писмених радова, корекције, сугестије...), оцењивање и образлагање оцена.
За наредни час	Ученици треба да се подсете текстова Гроздане Олујић које су до сада читали и да понесу Читанке.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 138

Наставна тема	<i>Хвала сунцу, земљи, трупи</i>
Наставна област	<i>Књижевносӣ</i>
Наставна јединица	<i>Седефна ружа, Гроздана Олујић</i>
Тип часа	Обрада
Циљ часа	Књижевнотеоријско тумачење прочитаног књижевног дела Подсећање на библиографске податке ауторке.
Образовни задаци	Читање ауторске бајке, доживљавање и разумевање њеног садржаја. Уочавање и изражавање утисака, осећања, запажања; истицање основне идеје. Подсећање на садржај бајке „Небеска река“ обрађене у петом разреду.
Функционални задаци	Оспособљавање ученика за читање, доживљавање, разумевање и тумачење књижевног текста. Активно учествовање у интерпретацији књижевног дела. Уочавање и тумачење узрочно-последичних веза у уметничком тексту. Аргументовано исказивања сопствених судова и закључака приликом тумачења књижевног дела. Усвајање основних функционалних и књижевнотеоријских појмова. Увежбавање и усавршавање гласног читања, читања у себи (критичког и аналитичког, читања ради задовољства).
Васпитни задаци	Неговање љубави према читању. Развијање способности за уочавање естетских вредности у књижевном делу. Јачање чулног, језичког и литерарног сензибилитета ученика.
Образовни стандарди	CJ.1.4.5. препознаје различите облике казивања у књижевноуметничком тексту: нарација, дескрипција, дијалог и монолог CJ.1.4.6. препознаје постојање стилских фигура у књижевноуметничком тексту (епитет, поређење, ономатопеја) CJ.1.4.7. уочава битне елементе књижевноуметничког текста: мотив, тему, фабулу, време и место радње, лик... CJ.2.4.6. одређује мотиве, идеје, композицију, форму, карактеристике лица (психолошке, социолошке, етичке) и њихову међусобну повезаност CJ.2.4.7. разликује облике казивања у књижевноуметничком тексту: приповедање, описивање, монолог/унутрашњи монолог, дијалог CJ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело CJ.3.4.7. изражава свој став о конкретном делу и аргументовано га образлаже
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Читанке (стр. 192–195), свеске
Корелација	Биологија, географија, језичка култура
Иновације	

Литература за наставнике	1. Гроздана Олујић, <i>Поетика бајке</i> , Београд, 1981. 2. В. Проп, <i>Морфологија бајке</i> , Београд, 1982. 3. Драгутин Росандић, <i>Методика књижевног одгоја и образовања</i> , Школска књига, Загreb, 1986. 4. М. Николић, <i>Методика настававе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, <i>Чезнем да шти кажем – читанка за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Др Оливера Радуловић, <i>Књижевни појмовник</i> , Едука, Београд, 2013.

Ток часа

Уводни део часа (до 10 минута)	У уводном делу ученици излажу о свом познавању и доживаљавању текстова Гроздане Олујић које су до сада читали. Издавају основне карактеристике по којима је ова ауторка препознатљива. Наставник изражајно чита <i>Седефну ружу</i> , претходно препоручивши ученицима да током читања слободно означе места у тексту која сматрају изузетно лепим, узбудљивим или пак нејасним.
Главни део часа (око 25 минута)	Следи разговор о делу, у ком ученици најпре излажу своје утиске и запажања, читају шта су подвукли или другачије означили у тексту. Потом описују особине и судбину јунакиње Седефне руже и настоје да објасне о каквој је појави списатељица написала бајковиту причу. (Ученици се служе и питањима из Читанке: Због чега се Седефна ружа разболела? За чим је чезнула, шта ју је неодољиво привлачило, и због чега? У чему она на крају налази смисао свог постојања? Какву вредност, у бајци, представља зрно бисера? Покушај да откријеш његово дубље (пренесено) значење. Ко је једини знао <i>да што у излоту, у ствари, блешти једна чежња?</i> Зашто баш они?) У причи Гроздане Олујић нема научног објашњења о томе како настаје бисер у школци. Испричај, на основу свог знања из биологије, како настаје бисер у школци. На којим географским просторима постоје ловци на бисере? У каквој је вези стварно објашњење са књижевним, бајковитим? Како је списатељица описала седефну (бисерну) школку и порекло бисера у њој?)
Завршни део часа (до 10 минута)	До краја часа ученици итражују шта је стварно а шта чудесно у овој причи, као и елементе по којима она личи на бајку; уз помоћ наставника закључују о најчешћим разликама између усмене и ауторске бајке. У договору са наставником ученици могу да напишу састав по следећем предлогу: Покушај да напишеш своју бајку о некој појави из природе за коју знаш и научно објашњење. Труди се да чињенице заоденеш чудесним детаљима и поетским (песничким) сликама.
За наредни час	Ученици треба да се подсете текстова Стевана Раичковића које су до сада читали и да понесу Читанке.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 139

Наставна тема	<i>Хвала сунцу, земљи, трупи</i>
Наставна област	<i>Књижевносӣ</i>
Наставна јединица	<i>Бајка о дечаку и Месецу, Стеван Раичковић</i>
Тип часа	Обрада
Циљ часа	Књижевнотеоријска анализа прочитаног дела. Проширивање знања о књижевном стваралаштву Стевану Раичковићу.
Образовни задаци	Оспособљавање ученика за читање, доживљавање, разумевање и тумачење књижевног дела. Усвајање функционалних и књижевнотеоријских појмова. Подсећање на библиографске податке о аутору.
Функционални задаци	Читање, доживљавање и разумевање прочитаног књижевног дела. Подсећање на садржај приповетке Бранка Ђопића „Поход на Мјесец“ анализиране у петом разреду. Повезивање садржаја и основних одлика прочитаних ауторских бајки. Уочавање сличности и разлика између ауторских и усмених бајки.
Васпитни задаци	Развијање љубави према књижевности и читању. Уочавање аутентичних естетских вредности у књижевном делу. Подстицање истраживачког духа и радозналости ученика према прочитаном делу. Уочавање везе између садржаја књижевних дела и непосредног животног искуства. Богаћење речника ученика.
Образовни стандарди	CJ.1.4.5. препознаје различите облике казивања у књижевноуметничком тексту: нарација, дескрипција, дијалог и монолог CJ.1.4.6. препознаје постојање стилских фигура у књижевноуметничком тексту (епитет, поређење, ономатопеја) CJ.1.4.7. уочава битне елементе књижевноуметничког текста: мотив, тему, фабулу, време и место радње, лик... CJ.2.4.6. одређује мотиве, идеје, композицију, форму, карактеристике лика (психолошке, социолошке, етичке) и њихову међусобну повезаност CJ.2.4.7. разликује облике казивања у књижевноуметничком тексту: приповедање, описивање, монолог/унутрашњи монолог, дијалог CJ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело CJ.3.4.7. изражава свој став о конкретном делу и аргументовано га образлаже
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Читанке (стр. 196–198), свеске
Корелација	Географија, језик, језичка култура, филм
Иновације	

Литература за наставнике	1. Стеван Раичковић, СТЕВАН РАИЧКОВИЋ – Приредио Мирослав Максимовић, Службени гласник, Београд, 2012. 2. www.rastko.rs > ... > <u>Пројекат Rastko (Матица)</u> > Уметничка књижевност 3. riznicasrska.net/knjizevnost/index.php?topic=323.0 4. М. Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, <i>Чезнем да шти кажем</i> – читанка за шести разред основне школе, Едука, Београд, 2011. 2. Др Оливера Радуловић, <i>Књижевни појмовник</i> , Едука, Београд, 2013. 3. У договору с наставником: sr.wikipedia.org/sr/Stevan_Raičković_silvij1102.wordpress.com/tag/стеван-раичковић/

Ток часа

Уводни део часа (око 10 минута)	У уводном делу часа ученици се подсећају текстова Стевана Раичковића које су до сада читали и основних података о писцу. Наставник најављује тему и, пре него што прочита <i>Бајка о дечаку и Месецу</i> Стевана Раичковића, подстиче ученике да се присете у чијем се делу, такође као јунаци, јављају дечак и месец, и свог доживаљаја те несвакидашње авантуре; потом изражайно прочита причу.
Главни део часа (око 20 минута)	Следи разговор о прочитаној причи, према питањима из Читанке (стр. 197–198). Ученици настоје да што потпуније опишу лик дечака, простор у ком живи, занос који је у њему изазвала вест о лету на Месец, природу његове чежње, особине које га чине посебним... Такође, упоредиће га са дечаком из Ђопићеве приче и успоставити везу између ова два похода на Месец. Ученици ће истражити стилска средства којима писац слика портрет дечака, улогу глаголског облика којим је дочарана узбудљивост и динамичност ноћне авантуре; уочиће елементе бајке у Раичковићевој причи и образложити своја запажања.
Завршни део часа (до 15 минута)	Ученици ће излагати о томе шта знају о Месецу као о небеском телу. Наставник ће им, уколико за то има услова, показати инсерт из Мелијесовог филма <i>Лејт на Месец</i> као и снимак првог искрцања људи на Месец. Осим тога, наставник ће ученике упутити у то у чему је разлика између фантастике, научнофантастичних и научно-популарних остварења у књижевности и филму. У договору са наставником ученици могу да писмено, по избору, обраде једну тему (Предлози: Смисли наставак приче о дечаку из ове приче. У некој врсти епилога, испричај шта је тај дечак постао касније у животу: чиме се бавио и од какве је важности чудесна дечја авантура за његово одрастање и опредељење.> Напиши кратку научнофантастичну причу о лету на Месец у којој ћеш ти бити главни лик.
За наредни час	Ученици треба да се подсете врста лирских песама.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 140

Наставна тема	<i>Хвала сунцу, земљи, труави</i>
Наставна област	<i>Књижевност</i>
Наставна јединица	Да не заборавимо: књижевни родови и врсте; врсте лирских песама
Тип часа	Обнављање, утврђивање
Циљ часа	Обнављање и утврђивање знања о књижевним родовима и врстама, посебно о врстама ауторских лирских песама.
Образовни задаци	Обновити и утврдити усвојено знање.
Функционални задаци	Усвајање и утврђивање основних функционалних и књижевнотеоријских појмова. Активно учествовање у наставним облицима обнављања и проверавања знања.
Васпитни задаци	Развијање љубави према књижевности, читању и тумачењу књижевних дела. Јачање језичког и литерарног сензибилитета ученика. Развијање свести о потреби континуираног и систематичног учења и вежбања.
Образовни стандарди	CJ.1.4.3. разликује основне књижевне родове: лирику, епiku и драму CJ.2.4.5. препознаје и разликује одређене (тражене) стилске фигуре у књижевноуметничком тексту (персонификација, хипербола, градација, метафора, контраст) CJ.3.4.5. одређује и именује врсту стиха и строфе CJ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело CJ.3.4.7. изражава свој став о конкретном делу и аргументовано га образлаже
Облици рада	Фронтални, групни (квиз час)
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Читанке (стр. 199), свеске
Корелација	Књижевност, језик, језичка култура, ликовна култура
Иновације	
Литература за наставнике	М. Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.

Литература за ученике	1. Јелена Журић, <i>Чезнем да ћи кажем</i> – читанка за шести разред основне школе, Едука, Београд, 2011. 2. Др Оливера Радуловић, <i>Књижевни јојмовник</i> , Едука, Београд, 2013.
------------------------------	---

Ток часа

Уводни део часа (око 5 минута)	По претходном договору, овај час се организује као квиз: ученици се деле на групе, бирају представника који ће говорити решења за постављена питања, а наставник саопштава број и природу игара, правила и начин бодовања.
Главни део часа (око 30 минута)	Наставник помоћу листића или ПП презентације приказује одређена питања на која ученици одговарају по изабраном редоследу. Екипа која не одговори тачно, препушта питање следећој екипи и тако редом. На овај начин се може прећи приличан део градива из књижевности, ученицима је занимљивији час, а тако и трајније усвајају неопходна знања.
Завршни део часа (до 10 минута)	Сабирају се поени, проглашава победничка екипа, наставник уписује оцене и образлаже их. Честита победницима и похваљује све учеснике. Уколико је у могућности, може да обезбеди поклон – књиге или бар часописе за чланове победничког тима.
За наредни час	Наставник подсећа ученике да их наредног часа очекује годишњи тест за проверу знања из језика и књижевности.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 141

Наставна тема	<i>Хвала сунцу, земљи, трапави</i>
Наставна област	<i>Језик и књижевност</i>
Наставна јединица	Годишњи тест из српског језика и књижевности
Тип часа	Провера
Циљ часа	Провера степена усвојености градива из језика и књижевности.
Образовни задаци	Годишња провера степена усвојености градива о обрађеним садржајима из области језика и књижевности. Примењивање основних функционалних, књижевнојезичких и књижевнотеоријских појмова на конкретним примерима Примењивање наученог градива из правописа.
Функционални задаци	Остваривање континуитета у провери знања. Провера нивоа усвојености градива о обрађеним граматичким садржајима. Обнављање знања из књижевности: књижевни родови и врсте, усмена и аutorsка књижевност, одређивање тематског циклуса или круга епских песама, повезивање наслова књижевних дела са именима аутора, језичкостилска средства, мотиви, поруке, садржај текста и врсте стихова и риме.
Васпитни задаци	Неговање примененог знања и умења. Развијање љубави према матерњем језику. Уочавање значаја систематичности, редовног понављања градива и провера знања.
Образовни стандарди	Сви стандарди постигнући предвиђени за шести разред, на основном, срдњем и напредном нивоу.
Облици рада	Индивидуални
Наставне методе	Метода самосталних радова ученика
Наставна средства	Умножени тестови или Радне свеске (стр. 157–160)
Корелација	Језик, књижевност
Иновације	
Литература за наставнике	Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.

Литература за ученике	<p>1. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i>, Едука, Београд, 2011.</p> <p>2. Јелена Журић, <i>Чезнем да ти кажем – читанка за шести разред основне школе</i>, Едука, Београд, 2011.</p> <p>3. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, Драгана Џуцић, <i>Српски језик - радна свеска за шести разред основне школе</i>, Едука, Београд, 2013.</p> <p>4. Јелена Журић, <i>Бачки језички приручник</i>, Едука, Београд, 2014..</p>
------------------------------	--

Ток часа

Уводни део часа (око 5 минута)	По претходном договору, ученици су обновили градиво из језика (гласовне промене, творба речи, глаголи, реченица) и књижевности (књижевни родови и врсте, облици казивања, стилске фигуре...) и правописна правила. Наставник дели тестове (А и Б групу или се опредељује за задатке из Радне свеске), скреће пажњу на одређене задатке, препоручује ученицима да најпре раде лакше задатке и да буду тихи и концентрисани.
Главни део часа (око 35 минута)	Ученици раде тест 35 минута.
Завршни део часа (до 5 минута)	Ученици приводе крају решавање задатака на тесту, проверавају да нису превидели неко питање и предају наставнику своје примерке теста.
За наредни час	Ученицима се најављује анализа теста.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 142

Наставна тема	<i>Хвала сунцу, земљи, прави</i>
Наставна област	<i>Језик и књижевносӣ</i>
Наставна јединица	Анализа годишњег теста
Тип часа	Утврђивање и оцењивање
Циљ часа	Провера и утврђивање степена усвојености градива из језика и књижевности.
Образовни задаци	Годишња провера степена усвојености градива о обрађеним садржајима из области језика и књижевности. Примењивање основних функционалних, књижевнојезичких и књижевнотеоријских појмова на конкретним примерима. Примењивање наученог градива из правописа.
Функционални задаци	Остваривање континуитета у провери знања. Провера нивоа усвојености градива о обрађеним граматичким садржајима. Обнављање знања из књижевности: књижевни родови и врсте, усмена и ауторска књижевност, одређивање тематског циклуса или круга епских песама, повезивање назлова књижевних дела са именима аутора, језичкостилска средства, мотиви, поруке, садржај текста и врсте стихова и риме.
Васпитни задаци	Неговање примењеног знања и умења. Развијање љубави према матерњем језику. Уочавање значаја систематичности, редовног понављања градива и провера знања.
Образовни стандарди	Сви стандарди постигнућа предвиђени за шести разред, на основном, срдњем и напредном нивоу.
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Текстуална, дијалошка
Наставна средства	Оцењени контролни тестови, свеске
Корелација	Језик, књижевност, језичка култура
Иновације	
Литература за наставнике	М. Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, мр Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Јелена Журић, <i>Чезнем да ћи кажем – читанка за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2011.

Ток часа

Уводни део часа (око 10 минута)	Наставник на табли бележи бодовну листу (број бодова за сваки појединачан задатак, укупан збир бодова и збир бодова за оцене од један до пет). Саопштава резултате теста (појединачне и просек одељења) и ученицима дели тестове. Упућује ученике на то да пажљиво прате анализу теста, тачне одговоре пишу у својим свескама, постављају питања уколико им нешто није јасно и поново преброје бодове.
Главни део часа (око 25 минута)	Следи анализа задатака на тесту, А и Б групе наизменично. Наставник би могао да има евиденцију колики је проценат ученика одговорио тачно на сваки од задатака на тесту како би имао бољи увид у степен савладаности градива. У анализи треба да учествује што већи број ученика како би се максимално искористила прилика да ученици боље обнове, систематизују и утврде градиво.
Завршни део часа (до 10 минута)	Ученици поново прегледају свој тест, проверавају збир поена, а наставник уписује оцене у дневник. Уколико сматра да су неки ученици поправили оцену својим усменим одговорима током анализе теста, може да им упише оцене као са усменог одговарања.
За наредни час	Наставник најављује да ће се следећег часа радити лектира по слободном избору.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 143

Наставна тема	<i>Хвала сунцу, земљи, труави</i>
Наставна област	<i>Књижевност</i>
Наставна јединица	Лектира по слободном избору (на пример: Дечаци Павлове улице)
Тип часа	Обрада
Циљ часа	Књижевнотеоријско тумачење романа. Упознавање са основним библиографским подацима о писцу.
Образовни задаци	Оспособљавање ученика за читање, доживљавање, разумевање и тумачење књижевног дела. Књижевнотеоријско тумачење романа (тема, мотиви, фабула, ликови, основне идеје). Подсећање на основне библиографске податке о аутору.
Функционални задаци	Активно учествовање у књижевнотеоријском тумачењу романа. Оспособљавање ученика за анализу књижевног дела.
Васпитни задаци	Поступно и систематично оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко процењивање прочитаног књижевног дела. Развијање потребе за читањем и љубави према књижевности. Подстицање и јачање чулног, језичког и литерарног сензибилитета ученика. Развијање способности за емпатију, естетско вредновање и етичко просуђивање.
Образовни стандарди	CJ.1.4.8. има изграђену потребу за читањем књижевноуметничких текстова и поштује национално, књижевно и уметничко наслеђе* CJ.2.4.8. уочава разлику између препричавања и анализе дела CJ.2.4.9. уме да води дневник о прочитаним књигама* CJ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело CJ.3.4.7. изражава свој став о конкретном делу и аргументовано га образлаже CJ.3.4.8. повезује књижевноуметничке текстове с другим текстовима који се обрађују у настави*
Облици рада	Фронтални, индивидуални/групни
Наставне методе	Демонстративна, метода самосталних радова ученика, дијалошка
Наставна средства	Књиге, свеске, панои
Корелација	Књижевност, језичка култура, ликовна култура
Иновације	

Литература за наставнике	1. Драгутин Росандић, <i>Методика књижевној огтоја и образовања</i> , Школска књига, Загreb, 1986. 2. Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008.
Литература за ученике	Уколико је избор роман Ференца Молнара <i>Дечаци Павлове улице</i> : 1. Др Оливера Радуловић, <i>Књижевни љојловник</i> , Едука, Београд, 2013. 2. У договору с наставником: www.youtube.com/watch?v=XokMPgFIjho sr.wikipedia.org/sr/Dečaci_Pavlove_ulice silvy1102.wordpress.com/.../dečaci-pavlove-ulice-feren- molnar...

Ток часа

Уводни део часа (око 15 минута)	Према претходном договору, ученици индивидуално или групно, приказују дела која су, као лектиру по слободном избору, прочитали у међувремену. То чине служећи се дневником читања, паноима, илустрацијама, стрипом, глумом ... већ према сопственим афинитетима. На почетку се установљује редослед излагања.
Главни део часа (око 20 минута)	Ученици, индивидуално или групно, представљају изабрана дела. Цео час треба да изгледа посебно – као свечаност у славу књиге и читања, задовољства приказивања света књижевног дела и преношења љубави према књижевности и уметности уопште.
Завршни део часа (до 10 минута)	Ученици заједно са наставником издвајају оно што је било најзанимљивије, најкреативније и најпотпуније у ученичким излагањима о прочитаним делима. Наставник уписује оцене и образлаже их.
За наредни час	Ученике очекује последњи час српског језика у овој школској години. Могу да размисле о насловима књига које би препоручили за читање својим другарима.
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

Школа:	Наставни предмет: Српски језик	Разред и одељење: VI
Школска година:	Датум реализације:	Име и презиме наставника:

Припрема за час број 144

Наставна тема	<i>Хвала сунцу, земљи, труави</i>
Наставна област	<i>Језик, језичка култура и књижевност</i>
Наставна јединица	Завршни час: Систематизација градива; програм лектире за седми разред и препоруке за читање
Тип часа	Завршни час
Циљ часа	Упознавање ученика са лектиром за седми разред.
Образовни задаци	Припремање ученика за седми разред.
Функционални задаци	Запажање, закључивање и активно учествовање у разговору. Давање упутства о књигама које треба прочитати за време летњег распуста.
Васпитни задаци	Развијање љубави према књижевности и потребе за читањем. Оспособљавање ученика да се самостално служе књигом као извором знања. Навикавање на самостално коришћење библиотеке.
Образовни стандарди	CJ.1.3.21. разуме важност књижевног језика за живот заједнице и за лични развој* CJ.1.4.8. има изграђену потребу за читањем књижевноуметничких текстова и поштује национално, књижевно и уметничко наслеђе*
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Дијалошка, монолошка, демонстративна
Наставна средства	Граматике, Читанке, свеске
Корелација	Књижевност, језичка култура, ликовна култура
Иновације	
Литература за наставнике	1. Драгутин Росандић, <i>Методика књижевног одбоја и образовања</i> , Школска књига, Загреб, 1986. 2. Милија Николић, <i>Методика наставе српског језика</i> , Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2008. 3. Mr Марија Ђељац, <i>Школска сцена</i> , Едука, Београд, 2013.
Литература за ученике	1. Јелена Журић, mr Јелена Ангеловски, <i>Говор и језик – српски језик и језичка култура са вежбањима</i> , Едука, Београд, 2011. 2. Јелена Журић, <i>Чезнем да ти кажем – читанка за шести разред основне школе</i> , Едука, Београд, 2011. 3. Др Оливера Радуловић, <i>Књижевни појмовник</i> , Едука, Београд, 2013. 4. Јелена Журић, <i>Бачки језички приручник</i> , Едука, Београд, 2014.

Ток часа

Уводни део часа (око 10 минута)	Последњи час у школској години треба да изгледа свечано и да учини да се ученици осећају задовољно и пријатно. Наставник на почетку часа даје кратак осврт на постигнуте резултате, саопштава закључне појединачне оцене и просечну оцену одељења.
Главни део часа (око 25 минута)	Служећи се уџбеницима, уз сарадњу са ученицима који листају један па други уџбеник, подсећа на пређено градиво из језика и књижевности. Ученици издвајају оно што им је било најзанимљивије, најлакше/најтеже, најподстицајније; такође, издвајају часове који су им остали у памћењу и наводе због чега – теме, садржаја, начина рада, сопственог учешћа...
Завршни део часа (до 10 минута)	Наставник саопштава програм лектире за наредну школску годину, препоручује наслове за читање по слободном избору, захваљује ученицима на труду и сарадњи.
За наредни час	
Напомене	
Коментар наставника	

У прилогу лист за самоевалуацију.

У одговарајућу колону уцртајте знак √ процењујући степен присутности тврђе/показатеља.
 (1– присутно у најмањој мери)

Показатељ	1	2	3	4
Време на часу је ефикасно искоришћено.				
Атмосфера за рад је подстицајна.				
Делови часа су повезани и структурирани.				
Наставник усмерава интеракцију међу ученицима тако да је она у функцији учења (користи питања, идеје, коментаре ученика за рад на часу).				
Наставник проверава да ли су постигнути циљеви часа.				
Наставник врши оцењивање у складу са Правилником о оцењивању ученика.				
Наставник прилагођава захтеве могућностима ученика.				
Наставник похваљује напредак ученика.				
Ученици добијају потпуну и разумљиву повратну информацију о свом раду.				
Наставник учи ученике како да процењују свој напредак.				
Наставник даје ученицима могућност да постављају питања, дискутују и коментаришу у вези са предметом учења на часу.				
Дисциплина на часу је успостављена и одржавана на прихватљив начин и у складу са договореним правилима.				
Постојећа наставна средства су функционално искоришћена.				
Наставник учи ученике различитим техникама учења на часу.				
Ученици стичу знања на часу.				
Наставник даје упутства и објашњења која су јасна ученицима.				
Наставник користи наставне методе које су ефикасне у односу на циљ часа.				
Наставник поступно поставља све сложенија питања/задатке/захтеве.				
Наставник учи ученике како да користе различите начине/приступе за решавање задатака/проблема.				
Наставник учи ученике како да ново градиво повежу са претходно наученим.				
Наставник учи ученике како да повежу наставне садржаје са примерима из свакодневног живота.				
Наставник учи ученике како да у процесу учења повезују садржаје из различитих области.				
Наставник учи ученике да постављају себи циљеве у учењу.				
Захтеви наставника прилагођени су могућностима ученика.				
Темпо рада прилагођен је различитим потребама ученика.				
Наставни материјал је прилагођен индивидуалним карактеристикама ученика.				
Наставник примењује специфичне задатке/активности/материјале на основу ИОП-а за ученике којима је потребна додатна подршка у образовању.				
Ученици су заинтересовани за рад на часу.				
Ученици активно учествују у раду на часу.				
Ученици процењују тачност одговора/решења.				
Ученици умеју да образложе како су дошли до решења.				

12. ЛИТЕРАТУРА:

1. *Блумова ревидирана таксономија* (Bloom's Revised Taxonomy), преузето 2014. са сајта: <http://www.coe.sdsu.edu/eet/Articles/bloomrev/index.htm>
2. Ивић, И., Пешикан, А., Антић, С. (2009). *Водич за добар уџбеник, Основни стападарди квалитета уџбеника*, Завод за уџбенике, Београд.
3. Материјал са семинара *Читањем и писањем до критичког мишљења*, Центар за интерактивну педагогију.
4. Павловић Бабић, Д., Гламочак, С., *Оцењивање ученика, Приручник за семинар*, Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, Београд.
5. *Подстизање развоја метакогнитивних вештина код ученика*, преузето 2014. са сајтова: <http://www.slideshare.net/laurentiusadhyatmoko/developing-metacognitiveskills#>
6. <http://www.mx1.educationforthinking.org/sites/default/files/page-image/1-02MetacognitiveDevelopment.pdf>
7. http://www.learner.org/courses/learningclassroom/support/09_metacog.pdf
8. Савовић, Б., Ђекић, Д., Најдановић Томић, Ј., Гламочак, С., (2007). *Примена јесловова знања у основној и средњој школи*, Београд.
9. Хавелка, Н., Хебић, Е., Бауцал, А., (2003). *Оцењивање за развој ученика*, Министарство просвете и спорта, Центар за евалуацију, Београд.